

Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor
Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului – ICPA
București

Codul de bune practici agricole pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole

Atenție: Codul de bune practici agricole a devenit voluntar pentru fermieri.

Programul de acțiune a rămas însă obligatoriu.

Se face astfel distincție între Cod - care include măsurile obligatorii care trebuie respectate de către fermieri, dar și exemple de bune practici dincolo de măsurile obligatorii, și Programul de acțiune, care include doar măsurile obligatorii. Ideea acestei modificări este de a nu impune (ca obligatorii) acele exemple de bune practici care depășesc normele cu privire la măsurile obligatorii și care nu ar putea fi puse în aplicare cu ușurință de către toți fermierii.

Codul de bune practici agricole pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole

1.Introducere. Cadrul legal. Codul de bune practici agricole și Programele de acțiune.

Una dintre cele mai importante resurse naturale o reprezintă **apele dulci**, care pe lângă utilizarea ca sursă de apă potabilă, reprezintă un principal element economic și de recreere. Rețeaua de râuri, lacuri și zone umede este parte integrantă a peisajului contribuind în mod semnificativ la biodiversitate. Terenul agricol este intersectat de rețeaua hidrografică de suprafață, care drenează în acesta și care împreună cu apele de adâncime (acvifere) pot fi vulnerabile la poluarea cu nutrienți proveniți din surse agricole.

a) *Surse de poluare*

Poluarea din activități agricole poate fi provocată de surse punctuale (poluare punctiformă) sau surse difuze (poluare difuză).

Poluarea punctiformă a unui corp de apă (de suprafață și/sau de adâncime) provine de la o singură sursă de poluare, care poate fi bine localizată (ex.: conductă, clădire etc.).

Poluarea punctiformă din surse agricole poate fi provocată de:

- Dejecții animale semilichide și lichide;
- Gunoși de grajd sub formă solidă;
- Efluenți din silozuri;
- Ape uzate neepurate sau insuficient epurate necolectate;
- Scurgeri din depozite de îngrășăminte chimice și organice.

Acestea ajungând direct în corpurile de apă pot duce la poluarea lor și pot afecta viața acvatică din apele de suprafață făcându-le improprii și pentru utilizarea lor ca surse de apă potabilă.

Poluarea difuză apare atunci când nu poate fi identificată o singură sursă de deversare a poluantului, poluarea corpurilor de apă realizându-se prin mai multe căi.

Activitățile agricole pot provoca probleme serioase din punctul de vedere al poluării difuze a corpurilor de apă ca urmare a pierderilor de nutrienți (azot și fosfor) către corpurile de apă de suprafață și/sau subterane.

Dejecțiile animale și resturile vegetale sunt surse potențiale pentru poluarea, în principal, cu substanțe organice și nutrienți. Descompunerea celor mai mulți poluanți conduce la scăderea oxigenului din apă amenințând supraviețuirea formelor de viață acvatică (plante, pești, nevertebrate).

b) *Efecte*

Dejecțiile lichide, semi-lichide și solide din fermele de animale precum și efluenții din silozuri conțin cantități mari de nutrienți. Pătrunderea în corpurile de apă chiar a unor cantități mici din aceste substanțe poate avea consecințe grave asupra calității apei din corpul de apă respectiv și din corpurile de apă conexe.

Efectul principal al poluării cu nitrați al apelor de suprafață îl reprezintă eutrofizarea.

Eutrofizarea apelor de suprafață (dulci sau marine) este caracterizată prin creșterea accelerată a algelor și a altor plante acvatice ca urmare a conținutului crescut de compuși ai azotului și fosforului în apă. Ca rezultat al acestui proces, echilibrul organismelor acvatice se deteriorează diminuând în acest mod calitatea apelor.

Printre efectele negative induse de concentrațiile mari de nutrienți în apă se pot aminti:

- Explozia dezvoltării algelor, care poate avea efecte toxice, afectând sănătatea oamenilor și animalelor;
- Creșterea excesivă a plantelor acvatice care poate conduce la diminuarea cantității de oxigen în apă având ca efect moartea peștilor;
- Diminuarea limpezimii apei;
- Pierderea biodiversității;
- Diminuarea valorii economice și de utilizare a apelor (exemplu pentru pescuit și turism);
- Creșterea costurilor în instalațiile de tratare a apelor provocate de necesitatea îndepărtării algelor, mirosurilor și toxinelor.

Efectul principal al poluării cu nitrați a apelor subterane este reprezentat de diminuarea potabilității apei.

În România procentul populației care utilizează ca sursă de apă potabilă apa provenită din acviferul freatic liber (apa din fântâni) este semnificativ.

Consumul de apă poluată cu nitrați determină apariția **intoxicației acute la grupa de vârstă sugar – copil mic (methemoglobinemia sau boala albastră a noului născut).**

În cazul persoanelor adulte, consumul de apă contaminată cu nitrați poate determina **intoxicația cronică**, asimptomatică de cele mai multe ori, dar cu posibile efecte carcinogene, mutagene și teratogene.

Femeile gravide expuse intoxicației cu nitrați pot prezenta avort spontan în orice moment al evoluției sarcinii, sau pot da naștere copiilor cu malformații, datorită efectului mutagen/teratogen.

Prin fierberea apei, nitrații nu sunt eliminați

c. Cadrul legislativ

Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei, denumită în continuare „Directiva Cadru Apă”, transpusă prin Legea apelor nr. 107/1996 cu modificările și completările ulterioare reprezintă principalul act normativ al cărui obiectiv principal este legat de calitatea apei, accentul fiind pus pe atingerea stării «bune» de calitate a apelor.

Directiva 91/676/CEE a Consiliului din 12 decembrie 1991 privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, denumită în continuare „Directiva Nitrați”, a fost transpusă în legislația națională prin Hotărârea Guvernului nr. 964/2000 privind aprobarea Planului de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, cu modificările și completările ulterioare, având ca obiective reducerea poluării apelor cauzată de nitrații proveniți din agricultură și prevenirea acestui tip de poluare.

În conformitate cu prevederile Directivei Nitrați, se elaborează:

- un Cod de Bune Practici Agricole pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, pentru uzul fermierilor – **ce poate fi pus în aplicare în mod voluntar**;
- un Program de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole care se aplică obligatoriu la nivel național.

1. Descrierea generală a principiilor de stabilire a zonelor vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole

În baza prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 964/2000 privind aprobarea Planului de acțiune privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole cu modificările și completările ulterioare, criteriile utilizate pentru identificarea apelor afectate sau susceptibil să fie afectate de poluarea cu nitrați din surse agricole sunt următoarele:

- Dacă apele dulci de suprafață, utilizate sau care în perspectivă vor fi utilizate ca sursă de apă potabilă, conțin sau sunt susceptibile să conțină concentrații de nitrați mai mari de 50 mg NO₃/l dacă nu se iau măsuri de protecție;
- Apele subterane ce conțin sau sunt susceptibile să conțină concentrații de nitrați mai mari decât limita maximă admisibilă de 50 mg/l, dacă nu se iau măsuri de protecție;
- Apele dulci din lacurile naturale sau din alte surse de apă dulce (lacuri de acumulare, canale), ape costiere și marine sunt eutrofe sau pot deveni eutrofe în viitorul apropiat, dacă nu se iau măsuri de protecție.

Potrivit art. 3 alin. (5) din Directiva Nitrați, statele membre care hotărăsc să aplice la nivelul întregului teritoriu un program de acțiune sunt scutite de a desemna zone vulnerabile la nitrați.

Având în vedere criteriile de protecție a apelor, inclusiv principiul prevenției, care se aplică la nivelul Uniunii Europene în baza Directivei Nitrați (art. 1 prevede reducerea și prevenirea poluării cu nitrați) și ținând seama de fenomenul de eutrofizare prezent la nivelul Mării Negre și de faptul că aproape toate resursele naționale de apă drenează în Marea Neagră, s-a decis aplicarea unui program de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole la nivelul întregului teritoriu al României.

Aplicarea unui program de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole **la nivelul întregului teritoriu al României**, asigură îndeplinirea obiectivelor Directivei Nitrați și constituie o excepție de la obligația desemnării/redesemnării zonelor vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole. Astfel, nu au mai fost desemnate zone vulnerabile la nitrați.

Decizia Comisiei pentru aplicarea Planului de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole nr. 221983/GC/12.06.2013 privind aplicarea unui Program de acțiune la nivel național, are ca **obiectiv principal** reducerea și prevenirea poluării apelor cu nitrați din surse agricole și a eutrofizării apelor de suprafață în conformitate cu prevederile Directivei Nitrați și în contextul îndeplinirii prevederilor Directivei Cadru Apă în ceea ce privește atingerea stării bune a tuturor apelor.

2. Îngrășămintele - sursă potențială de poluare a apei și solului

- a) *Principii generale privind dinamica îngrășămintelor în sol și transferul lor către mediul acvatic (subteran și de suprafață)*

În condițiile unei agriculturi moderne care trebuie să ofere cantități tot mai mari de produse agricole, în condițiile creșterii demografice mondiale, dar și pentru producția ecologică, destinată unui segment mult mai redus și mai selectiv de piață, o importanță majoră o reprezintă orientările spre o agricultură durabilă.

Stabilirea regimului de nutriție a plantelor constituie o prerogativă din perspectiva evaluării dozelor de fertilizanți care să asigure un optim al nutriției și dezvoltării plantelor.

Un îngrășământ poate fi un produs natural sau de sinteză (chimic), de natură organică sau /și minerală, simplu sau complex, care se aplică sub formă lichidă, semifluidă sau solidă în sol, la suprafață, sau foliar în scopul sporirii fertilității solului și asigurării unei dezvoltări și creșteri normale a plantelor.

O clasificare a produselor fertilizante este prezentată în Anexa 2.

Dacă îngrășămintele nu sunt folosite corespunzător, ținând cont de însușirile solului, gradul lui de aprovizionare cu elemente nutritive, necesarul de nutrienți al plantelor și de recoltele prognozate, acestea pot deveni surse importante de poluare a mediului înconjurător și în special a mediului acvatic.

În ceea ce privește poluarea difuză cu nitrați a apelor, se delimitează trei surse principale de poluare:

- nitrați proveniți din mineralizarea deșeurilor și dejecțiilor menajere;
- nitrați proveniți din mineralizarea produselor vegetale, a deșeurilor, reziduurilor și apelor uzate provenite din sectorul zootehnic;
- nitrați proveniți din îngrășăminte chimice.

Dinamica îngrășămintelor în sistemul sol-plantă-hidrosferă depinde în principal de regimul precipitațiilor, de tipul de sol, de stratul cuprins între baza solului și apa freatică, de pantă și de vegetație.

Transportul substanțelor conținute în îngrășăminte către apele de suprafață se face prin procesele specifice de curgere a apei la suprafața solului – favorizate de pantă și de lipsa vegetației. În general aceste procese apar la precipitații intense, topirea bruscă a zăpezii sau atunci când conținutul de apă din sol este între capacitatea de câmp și saturație.

În cazul în care se aplică cantități de îngrășăminte mai mari decât necesarul plantei, există risc ca parte din acestea (în mod deosebit nitrații) să fie antrenate sub adâncimea frontului radicular și îndreptate către acviferul freatic (în special în cazul solurilor nisipoase sau unde nivelul freatic este ridicat).

Climatul caracterizat prin succesiuni de ani secetoși urmați de ani ploioși conduce, în anii secetoși, la acumularea de nitrați în zona nesaturată dintre stratul radicular și acviferul freatic, nitrați care sunt transferați apoi în freaticul liber în anii ploioși (efect de piston). În acest mod pierderile anuale de nitrați, chiar dacă sunt mici în anii secetoși, pot conduce, prin acumulare, la poluări mari ale acviferului freatic în anii cu precipitații excedentare.

b) Îngrășăminte chimice

Îngrășămintele chimice se remarcă prin concentrația mare a macronutrienților (substanței active) și multiplele posibilități de combinare. Se pot produce sub diferite forme (solide, lichide clare sau suspensii), sunt manipulate, în general, cu ușurință (exceptând azotatul de amoniu), iar administrarea lor se poate face mecanizat cu mare precizie, atât cu mijloace terestre cât și aeriene.

Îngrășămintele cu azot prezintă o mare solubilitate și au calitatea de a asigura nutriția necesară plantelor într-o formă care să permită absorbția lor directă și ușoară. Un alt avantaj important al

îngrășămintelor chimice este acela că permit asocierea și aplicarea lor împreună cu cele organice sau îngrășămintele verzi.

Îngrășămintele cu fosfor prezintă solubilitate mult mai redusă (10-20 % în primul an de la aplicare în cazul fosforului și 30-40 % pentru potasiu), acumulându-se în formațiunile minerale coloidale ale solului, fiind apoi blocate sub formă de fosfați greu solubili de calciu, magneziu, fier și aluminiu.

În conformitate cu legislația națională, în agricultura din România se utilizează numai îngrășămintele cu marcajul (EC) produse în Uniunea Europeană, conform Regulamentului (CE) nr. 2003/2003, al Parlamentului și al Consiliului din 13 octombrie 2003, privind îngrășămintele, cu modificările și completările ulterioare, sau autorizate în România. Lista îngrășămintelor comercializate și autorizate în România se află publicată pe site-ul <http://www.icpa.ro>, în Registrul electronic al îngrășămintelor.

Disiparea nutrienților aplicați în sol în alte componente ale mediului (în mod special în mediul acvatic) depinde de solubilitatea fiecărui tip de îngrășământ utilizat. Astfel, în marea lor majoritate, îngrășămintele minerale cu azot sunt solubile aproape în totalitate în apa din sol, ceea ce creează posibilitatea pierderilor de nitrați în anumite circumstanțe și concentrarea lor în timp în apele subterane și de suprafață.

Fosfații prezintă solubilitate mult mai redusă, acumulându-se în fracțiunea minerală coloidală a solului în care sunt reversibil adsorbiți. Cantitatea de fosfați solubilizată de către apa din sol este în mare parte absorbită de către rădăcinile plantelor; cantitatea antrenată prin mișcarea apei în straturile mai profunde ale solului este foarte redusă.

Cunoscând aceste particularități ale îngrășămintelor chimice (N și P) se poate aprecia că:

- **riscul de poluare a apelor subterane cu fosfați este foarte limitat** deoarece fosforul are o mobilitate redusă. O excepție o reprezintă situația în care îngrășămintele de acest tip sunt utilizate necorespunzător, în doze excesive, an de an, pe soluri nisipoase, foarte permeabile, care permit trecerea particulelor de îngrășămintă fără să le adsoarbă;
- **riscul de poluare a apelor de suprafață cu fosfați este ridicat** în general din cauza proceselor erozionale de scurgere care provoacă transportul și acumularea particulelor de sol încărcate cu fosfați în apele de suprafață;
- **riscul de poluare cu nitrați este mare** din cauza solubilității lor ridicate în apa din sol și a ușurinței cu care sunt transportați în adâncime cu apele de percolare.

Utilizând un bilanț simplificat al nutrienților, se realizează adaptarea administrării în câmp a îngrășămintelor, atât la nevoile culturilor agricole în diferite faze de vegetație (ce necesită cantități și tipuri diferite de nutrienți, care să fie prezente în sol la momentul potrivit), cât și la condițiile meteorologice, care au influență decisivă asupra nitrificării amoniului și a solubilizării nitraților.

Administrarea fracționată a îngrășămintelor permite aplicarea unor doze mai mari de îngrășămintă, evitând riscul de fitotoxicitate și de creștere a presiunii osmotice, reducerea riscului de spălare, o aprovizionare mai uniformă în cursul perioadei de vegetație cu elementul nutritiv respectiv și o valorificare mai bună a elementelor nutritive.

O cerință a bunelor practici agricole este ca fiecare producător agricol să aplice recomandările privind modul de utilizare a diferitelor tipuri de îngrășămintă chimice sau organice și să cunoască foarte bine condițiile și perioadele de aplicare ale acestora. Aceste cunoștințe, alături de evaluarea corectă a cantităților de nitrați din sol, permit producătorului agricol să optimizeze raportul între costurile suportate pentru îngrășămintă și valoarea producției obținute, în condiții de protecție a mediului.

c) **Îngrășăminte organice (gunoi de grajd, nămoluri de epurare, composturi)**

Producția animalieră se dezvoltă în gospodării individuale și în ferme mari de creștere a animalelor. O consecință importantă constă în **acumularea în cantități mari a materialelor organice reziduale de consistență solidă, lichidă și semilichidă**. În mod normal aceste reziduuri, cu valoare de îngrășăminte organice, sunt utilizate la fertilizarea terenurilor agricole din apropiere.

Agricultura românească, chiar la mai mult de 10 ani de la aderare, a rămas duală, fermele mici/gospodăriile coexistând cu fermele mari, intensive, chiar dacă numărul de animale în gospodării are o tendință descrescătoare, creșterea numărului de animale evidențiindu-se mai ales în fermele mari și foarte mari.

Încărcarea resurselor de apă cu nutrienți proveniți din deversările dejecțiilor de la fermele de animale este o consecință negativă, atât a neglijenței și exploatării unor utilaje tehnologice și a unor facilități de stocare defecte, cât și a nerespectării legislației în vigoare privind apa și protecția mediului.

În cazul fermelor mici/gospodăriilor, principala problemă provine din nevoia de conștientizare cu privire la rolul de poluant al gunoiului de grajd, stocat sau aplicat necorespunzător asupra apei.

Producătorii agricoli din sectorul vegetal pot beneficia de îngrășămintele organice în detrimentul îngrășămintelor chimice, care sunt mai puțin accesibile datorită prețurilor ridicate. Acest îngrășământ organic este ieftin și la îndemâna fiecărui producător agricol și în plus, poate fi completat cu îngrășăminte chimice pentru a realiza necesarul optim de nutrienți pentru culturile agricole, în funcție de potențialul existent al solului.

Dezvoltarea și concentrarea sectorului zootehnic în unele zone a dus la deteriorarea calității apelor din multiple cauze, cum ar fi:

- densitatea mare a animalelor în raport cu suprafața agricolă aferentă sectorului zootehnic;
- concentrare și amplasare necorespunzătoare a fermelor în apropierea apelor de suprafață, ori pe terenuri cu apă freatică aproape de suprafață, ori pe terenuri în pantă;
- modul defectuos de stocare și scurgere a efluenților, conducând la contaminarea solului și a apei cu nitrați și metale grele;
- desfășurarea unor practici greșite de către crescătorii de animale prin utilizarea în exces a dejecțiilor acumulate în fermele zootehnice sau aplicarea lor în perioade sau pe terenuri nerecomandate (perioada de interdicție din timpul iernii, terenuri acoperite de apă, terenuri înghețate etc.)

Orice îngrășământ cu azot sub formă organică este mineralizat, ca urmare a activității bacteriilor prezente în sol, rezultând în final forme de azot nitric și amoniacal. Principalul factor de evoluție spre forme minerale de azot îl constituie raportul existent între cantitățile de carbon și azot din îngrășământ (C/N). El poate fi mai mult sau mai puțin ridicat și condiționează viteza de mineralizare. Trecerea de la forma organică la cea minerală (amoniacală sau nitrică) este în funcție de valoarea raportului C/N.

Îngrășămintele organice cu un raport C/N scăzut (<15) cum sunt dejecțiile fără așternut de paie, evoluează rapid (nitrificarea gunoiului de porc are loc în trei până la cinci săptămâni), în timp ce **îngrășămintele cu raport C/N ridicat (>30)**, cum sunt dejecțiile cu așternut de paie, sunt mineralizate mai lent, în funcție de tipul substanțelor hidrocarbonatate, care pot fi mai mult sau mai puțin degradabile și de natura dejecțiilor.

d) *Principii generale de fertilizare echilibrată*

În acord cu necesitățile și legislația pentru protecția calității apei, fertilizarea trebuie efectuată în regim controlat, în așa fel încât să se asigure, pe cât posibil, utilizarea optimă de către plantele cultivate a nutrienților deja existenți în sol și a celor proveniți din îngrășămintele chimice și organice aplicate.

Este considerată o bună practică agricolă adaptarea fertilizării și a momentului efectuării acesteia la tipul culturii agricole și la însușirile solului. Evaluarea necesarului de nutrienți se face în funcție de rezerva de nutrienți a solului, de condițiile climatice locale, precum și de cantitatea și calitatea producției prognozate.

Fertilizarea rațională cu îngrășăminte chimice și organice trebuie să fie în acord cu următoarele principii:

- Aplicarea se face doar în perioada de vegetație activă. Fertilizarea aplicată în perioadele de repaus vegetativ conduce la pierderi importante de nutrienți în apele de suprafață și în pânza freatică, implicit la poluarea acestora cu nitrați;
- Punerea la dispoziție, pe toată perioada de vegetație, o serie de nutrienți minerali (azot, fosfor, potasiu, calciu, magneziu, sulf, fier, mangan, cupru, zinc, bor și molibden), în cantități și proporții adecvate pentru ca o cultură să producă la un nivel cantitativ și calitativ corespunzător potențialului acesteia;
- Mecanismele implicării și participării nutrienților în procesele fiziologice din plante sunt aceleași, indiferent de proveniența acestora (din surse naturale sau din îngrășăminte chimice);
- Cerințele cantitative de nutrienți minerali variază cu natura culturii, rezerva din sol, recolta scontată și condițiile climatice;
- Solul este principala sursă de apă și de nutrienți pentru plante;
- Capacitatea solului de a furniza nutrienții necesari plantelor variază în funcție de tipul de sol, respectiv de nivelul lui de fertilitate;
- Nivelul de fertilitate al unui sol se poate degrada dacă tehnologiile de cultură sunt incorecte sau, din contră, poate crește dacă este cultivat într-o manieră care ameliorează însușirile lui chimice, fizice și biologice;
- Un sol cu fertilitate și productivitate naturală bună se poate deprecia prin sărăcirea în unul sau mai mulți nutrienți sau prin degradarea unor proprietăți sau poate fi distrus în totalitate prin fenomene de eroziune; un sol cu fertilitate naturală scăzută poate deveni productiv prin corectarea factorilor limitativi care împiedică creșterea și dezvoltarea normală a plantelor (aciditatea, excesul sau deficitul de nutrienți ș.a.);

Numai o agricultură de înaltă tehnicitate, care conservă și ameliorează fertilitatea solului și potențialul său productiv este capabilă să asigure sustenabilitatea sistemelor de cultură și să protejeze calitatea mediului ambiant;

- Conservarea și ameliorarea fertilității unui sol și crearea unor condiții adecvate de nutriție minerală se asigură mult mai bine printr-o fertilizare rațională, într-un sistem de rotație a culturilor;
- Aplicarea de îngrășăminte pentru compensarea exportului de nutrienți în recolte și a altor pierderi ce țin de dinamica naturală a solurilor este o necesitate obiectivă pentru conservarea fertilității acestuia și a capacității lui productive;
- Îngrășămintele au o eficiență agronomică ridicată și un impact redus asupra mediului atunci când sunt aplicate în doze optime, corelate cu nivelul producției scontate și cu nutrienții biodisponibili din rezerva solului;

- Îngrășămintele chimice trebuie aplicate în completarea surselor naturale pentru a asigura o eficiență agronomică ridicată și o protecție a mediului împotriva poluării chimice (în special a poluării apelor cu nitrați);
- Integrarea fertilizării organice în tehnologiile de cultură a plantelor poate contribui semnificativ la sporirea eficienței agronomice și la diminuarea riscurilor de poluare chimică și de degradare a solului;
- Toate măsurile agrotehnice, altele decât fertilizarea, care contribuie la obținerea unor recolte mari prin optimizarea condițiilor de vegetație, determină și o creștere a utilizării productive a nutrienților din toate sursele, prevenind sau diminuând în acest fel disiparea nutrienților în mediu.

O practică de fertilizare rațională presupune procurarea și însușirea unor informații tehnico-științifice care să permită un răspuns pertinent la următoarele întrebări:

- ce fel de nutrienți trebuie aplicați în sol și/sau la o anumită cultură?
- care sunt cantitățile adecvate din acești nutrienți?
- ce tip de îngrășământ este indicat a fi utilizat ținând cont de condițiile de sol, de climă și particularitățile culturii?
- care sunt epocile cele mai potrivite pentru aplicare?
- care sunt tehnicile de aplicare pentru a obține o eficacitate sporită în asigurarea culturii cu nutrienții necesari?

Azotul este prin excelență un nutrient specific plantelor și în consecință se regăsește în cantități diferite în îngrășămintele organice naturale, în special sub formă de proteine provenite din dejecțiile animalelor. Datorită particularităților lui de comportare geochimică, este greu de gestionat atât în monocultură cât și în asolamente. De asemenea, este greu de determinat cu suficientă precizie cantitatea de azot necesară pentru o anumită cultură de-a lungul perioadei de vegetație activă, respectiv de calculat doza de îngrășământ cu azot de aplicat pentru fertilizare.

Datorită specificității comportamentului azotului în sol, se impune ca fertilizarea cu acest nutrient și, de asemenea, tehnicile de cultură care influențează dinamica acestuia în sol să fie conduse într-o manieră care să limiteze la maximum pierderile cu apa care percolează, diminuând astfel riscul de contaminare cu nitrați a apelor freatice și a apelor de suprafață.

Poluarea cu îngrășămintă este provocată de o defectuoasă gestionare a solului, care în condițiile din România este caracterizată prin:

- folosirea insuficientă a culturilor amelioratoare perene (trifoi, lucernă, *lolium multiflorum* etc.) în rotația culturilor agricole;
- înlocuirea și eliminarea unor culturi prietenoase cu mediul, dar mai puțin profitabile, în favoarea altor culturi de mare productivitate, mari consumatoare de nutrienți;
- utilizarea unor utilaje agricole grele de mare putere, mai ales în condiții de lucrabilitate și traficabilitate improprie, care provoacă distrugerea stării structurale a solului și intensificarea proceselor de degradare fizică prin compactare, crustificare, eroziune de suprafață;
- neglijarea lucrărilor ameliorative și hidroameliorative și accentuarea/intensificarea unor procese negative grave, cum sunt excesul de umiditate și eroziunea.

3.1 Îngrășămintă cu azot

a) Dinamica în sol a principalelor forme de azot (organic și chimic)

Transformarea în sol a îngrășămintelor cu azot, prin trecerea azotului dintr-o formă chimică într-alta, se poate solda, de cele mai multe ori, cu pierderi de azot chimic asimilabil și cu modificări de reacție a solului, de natură să reducă eficiența acestor îngrășămintă. Ele pot fi antrenate în sol prin

următoarele procese fizice și chimice:

- procese care schimbă forma chimică a azotului (nitrificarea ionului de amoniu);
- procese care schimbă atât forma chimică, cât și starea de agregare a azotului din îngrășăminte (hidroliza enzimatică a ureei, reducerea nitraților până la oxizi inferiori și azot molecular);
- procese prin care formele minerale asimilabile de azot sunt îndepărtate din stratul arabil al solurilor fără a putea fi utilizate de plante (volatilizarea amoniacului, levigarea nitraților în profunzimea solului).

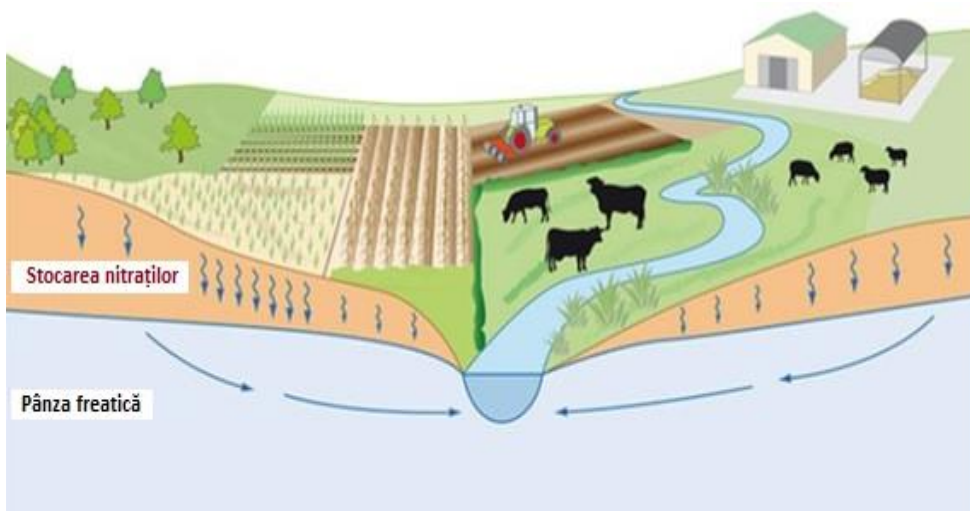
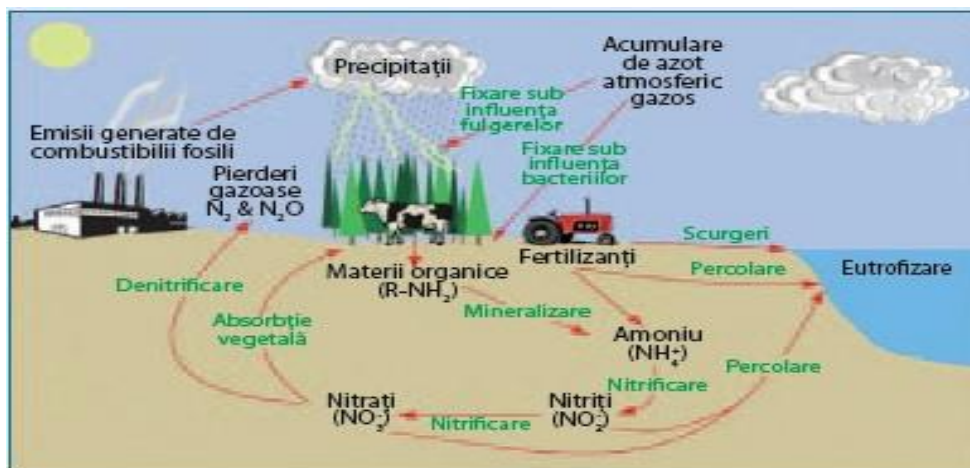
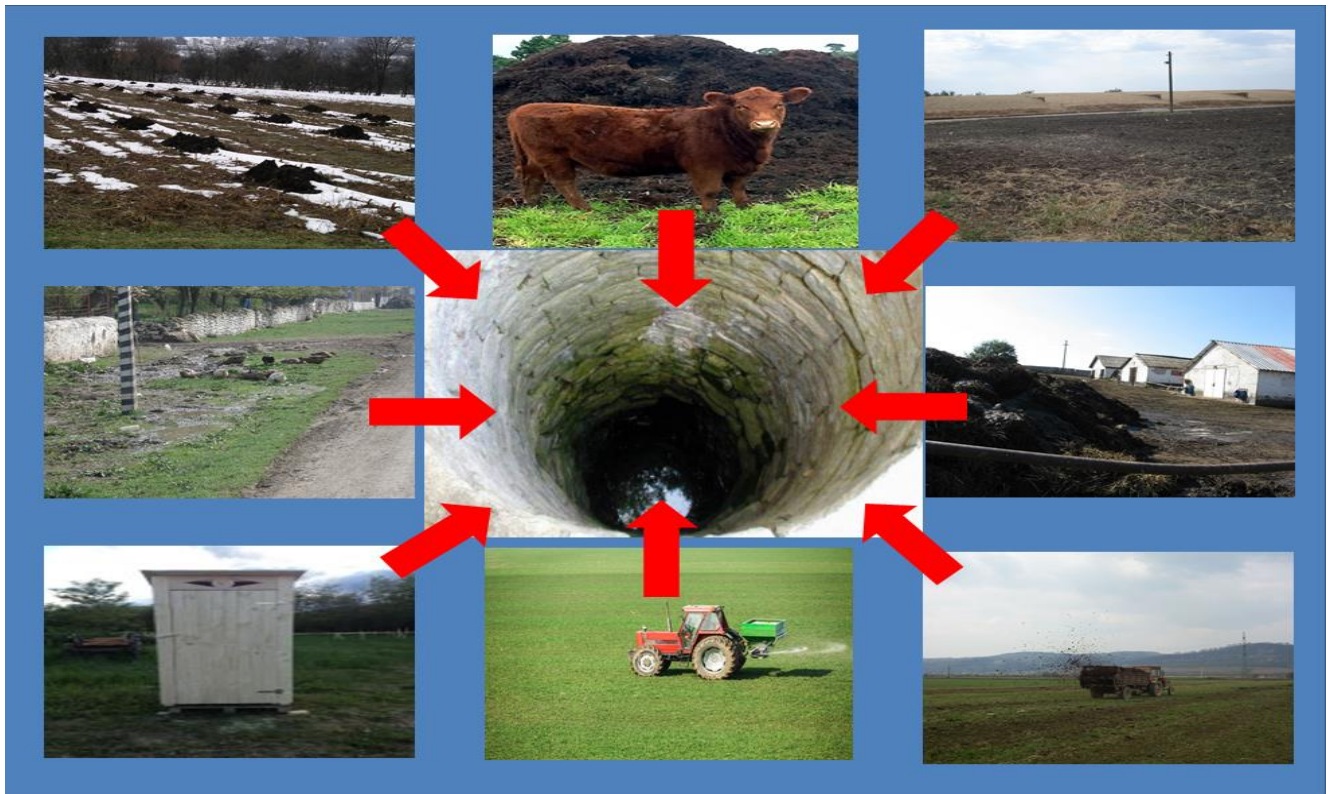

Figura 3.1. Circuitul azotului în ecosistemele agricole

Figura 3.2. Surse de poluare cu nitrați pentru apa freatică (apa din fântâni). Începând cu imaginea din colțul stânga sus: Depozite temporare de gunoi de grajd; Depozitarea gunoiului de grajd în grămezi în absența oricărui sistem de prevenire a scurgerilor; Efluenți din siloz; Depozitarea gunoiului de grajd; Împrăștierea gunoiului de grajd pe teren; Fertilizarea chimică a terenurilor agricole; Condiții improprie de sanitație (latrine, absența canalizării), Aruncarea necontrolată a gunoiului.

Figura 3.3. Surse de poluare cu nitrați pentru apele de suprafață (râuri, lacuri, bălți). Începând cu imaginea din colțul stânga sus: Din pânza de apă freatică; Scurgeri din depozitarea gunoiului de grajd în grămezi în absența oricărui sistem de prevenire a scurgerilor; Scurgeri pe pantă a efluenților din siloz; Scurgeri din depozitarea gunoiului de grajd și din apele uzate de la fermele animale; Scurgeri pe pante în urma împrăștierei gunoiului de grajd pe teren; Scurgeri pe pante în urma fertilizării chimice a terenurilor agricole; Scurgeri pe pantă din depozite temporare de gunoi de grajd; Scurgeri provenite de la aruncarea necontrolată a gunoiului.

b) Tipuri de îngrășăminte chimice cu azot. Indicații și contraindicații de aplicare

Tipurile principale de îngrășăminte chimice cu azot sunt:

- Îngrășăminte cu azot sub formă nitrică;
- Îngrășăminte cu azot sub formă amoniacală;
- Îngrășăminte cu azot nitric și amoniacal;
- Îngrășăminte cu azot amidic (ureic);
- Îngrășăminte cu azot cu solubilitate lentă, controlată (greu levigabile);
- Îngrășăminte lichide cu azot (soluții cu azot);
- Îngrășăminte organo-minerale cu azot;
- Îngrășăminte cu azot organic și mineral;

Descrierea principalelor îngrășăminte din fiecare categorie este prezentată în Anexa 3.

c) Tipuri de îngrășăminte organice cu azot. Indicații și contraindicații de aplicare

Îngrășămintele organice naturale provin din gospodăriile individuale, de la fermele zootehnice, de la stațiile de epurare, sau din materiale vegetale și pot fi de consistență solidă până la lichidă, pot fi proaspete sau în diferite faze de fermentare.

Dintre îngrășămintele organice naturale cele mai răspândite provin de la animale. Între cele mai importante produse organice naturale sunt: gunoiul de grajd (care se poate folosi parțial fermentat sau complet fermentat), mustul de gunoi de grajd, urina, dejecțiile lichide (numite și turbureală), dejecțiile semifluide (păstoase) și fluide, compostul și îngrășămintele verzi în amestec cu materiale vegetale folosite la așternut.

În funcție de tipul de gunoi și de specia de animale de la care provine, îngrășămintele organice au compoziții diferite.

Gunoiul de grajd sau bălegarul este un îngrășământ organic complet, conținând toate elementele nutritive necesare plantei. Bălegarul este format din balega și urina animalelor precum și așternutul lor după ce acestea au fermentat în platforma de bălegar.

Bălegarul aduce în sol toate substanțele hrănitoare de care plantele au nevoie, fiindcă el provine tocmai din descompunerea resturilor de plante. El dă sporuri de recoltă la toate culturile, dar cele mai mari sporuri le dă la plantele prășitoare, care îl folosesc o perioadă mai lungă de timp.

Calitatea bălegarului depinde de balega și de felul așternutului din grajd, din care este format și de felul cum este pregătit. Bălegarul de cal este mai afănat, cel de vite cornute (vacă, boi, etc.) este mai apos și mai sărac în materii nutritive. Bălegarul de oi este mai concentrat, mai bogat în materii nutritive și mai uscat. Porcii dau bălegar sărac și apos.

Calitatea bălegarului depinde și de vârsta animalului. Animalele tinere, care sunt în creștere, rețin în corpul lor o cantitate mai mare din proteinele pe care le consumă, deci bălegarul lor este mai sărac în azot. Animalele mature dau un bălegar mai concentrat în azot. De asemenea, animalele hrănite bine dau un bălegar mai bun decât animalele care au primit o hrană slabă.

Așternutul pe care-l primesc zilnic animalele influențează și el calitatea bălegarului. În mod obișnuit se folosesc ca așternut paie de grâu sau de orz. Se pot folosi și cele de ovăz sau de mazăre, dar acestea pot fi întrebuițate mai cu folos pentru nutreț. În regiunile de munte se poate înlocui așternutul de paie cu așternut de frunze uscate sau de turbă.

Așternutul absoarbe umezeala din bălegar și urina animalelor. Pentru a mări capacitatea de absorbție a paielor este bine să se pună ca așternut paie tocate sau amestecate cu pleavă. În felul

acesta, 100 kg de paie pot să absoarbă 200-230 l de urină.

În sistemele gospodărești de creștere, în timpul în care animalele stau în grajd produc, în medie, următoarele cantități de bălegar proaspăt, cu așternut cu tot, pe zi: o vită cornută – 45 kg, un cal – 28 kg, un porc – 7 kg, o oaie – 3 kg.

În funcție de tipul de gunoi și de specia de animale de la care provine, îngrășămintele organice au compoziții diferite.

Gunoiul de grajd sau bălegarul este un îngrășământ organic complet, conținând toate elementele nutritive necesare plantei. Compoziția chimică a gunoiului de diferite proveniențe este prezentată în tabelul 3.1:

Tabel 3.1 Compoziția chimică medie a gunoiului de diferite proveniențe

Tipul de gunoi	Compoziția chimică (%)					
	Apă	Materii organice	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	CaO
Gunoi proaspăt	75	21	0,50	0,25	0,60	0,35
Gunoi de cabaline	71	25	0,58	0,28	0,63	0,21
Gunoi de bovine	77	20	0,45	0,23	0,50	0,40
Gunoi de ovine	64	31	0,83	0,23	0,67	0,33
Gunoi de porcine	72	25	0,45	0,19	0,60	0,18
Gunoi fermentat 3-4 luni	77	17	0,55	0,25	0,70	0,70
Gunoi fermentat complet (mrașiță)	79	14	0,98	0,58	0,90	0,88

Tabel 3.2 Compoziția chimică a urinei (valori medii)

Specia de la care provine	Compoziția chimică (%)			Cantitatea de urină ce se poate colecta de la un animal (litri/an)
	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	
Cabaline	0,5-1,6	Urme	0,6-1,8	800-1200
Bovine	0,2-1,0	Urme	0,2-1,0	2000-3000
Porcine	0,4-0,5	0,05-0,07	0,8-1,0	500-900

Bălegarul poate fi întrebuințat pe toate tipurile de sol, atât pe cele din regiunile umede și reci, cât și pe cele din regiunile calde și secetoase, pe nisipuri, sărături etc.

Solurile din regiunile reci și umede, îngrășate cu bălegar mai puțin fermentat, devin mai bogate în substanțe organice (humus), mai afânate. Structura lor devine mai stabilă, mai bună și în felul acesta fertilitatea lor crește.

Solurile din regiunile calde și secetoase, îngrășate cu bălegar mai bine fermentat, dar în cantități mai mici și îngropat mai adânc, pentru a avea umezeala necesară descompunerii, dau la rândul lor sporuri însemnate de recoltă.

Solurile nisipoase, care pierd repede apa și se încălzesc mai mult, odată îngrășate cu bălegar rețin mai bine apa și devin mai reavâne.

Câteva dintre cele mai cunoscute caracteristici ale gunoiului de grajd, cu efecte pozitive sunt redată în cele ce urmează:

- conține întregul complex de nutrienți necesar plantelor cultivate;

- este considerat un îngrășământ universal, corespunzător pentru toate plantele de cultură și pe toate tipurile de sol. Se folosește cu precădere pe solurile sărace în humus, pe cele nestructurate sau cu structură degradată, pe cele grele (argiloase) pe care le afânează, pe cele ușoare (nisipoase) la care le îmbunătățește caracteristicile de reținere a apei;
- procesele de mineralizare a materiei organice nu sunt rapide, datorită aportului de material vegetal folosit la așternut, astfel că nitrații sunt eliberați treptat;
- odată introduse în sol, contribuie la îmbunătățirea stării structurale, la creșterea capacității calorice, a rezervelor accesibile de apă;
- are o acțiune benefică asupra activității macro și microorganismelor din sol, stimulându-le activitatea.

Pentru o utilizare eficientă a gunoii de grajd, se recomandă să se țină seama de următoarele considerente:

- cu cât bălegarul se dă solului mai aproape de data semănatului, cu atât el trebuie să fie mai bine fermentat;
- cu cât regiunea este mai secetoasă, cu atât bălegarul trebuie să fie mai bine fermentat și se va da în cantități mai mici, mai des (chiar în fiecare an) și se va îngropa mai adânc;
- pe solurile grele bălegarul se dă în cantități mai mari și mai puțin fermentat, se încorporează mai la suprafață și la intervale mai mari (4-5 ani).

Urina este considerată de asemenea un bun fertilizant organic natural, fiind bogată îndeosebi în azot și potasiu. Se utilizează urina din adăposturile zootehnice, nereținută de așternutul folosit, colectată și păstrată cu sau fără fermentare în bazine acoperite, pentru a se evita pierderile de azot.

Mustul de gunoi este colectat în platformele special amenajate pentru stocarea și fermentarea gunoii, prin acumulare în bazine de colectare, recomandabil închise. În tabelul 3.3 este prezentată compoziția chimică a acestui îngrășământ:

Tabel 3.3 Compoziția chimică a mustului de gunoi

Compoziția chimică (%)			Cantitatea (litri) produsă la o tonă gunoi fermentat
N	P ₂ O ₅	K ₂ O	
0,2 - 0,4	0,03 - 0,06	0,3 - 0,6	52 - 54

Dejecțiile fluide, numite și turbureală, se obțin prin colectarea materialului rezultat din spălarea grajdurilor folosind cantități mici de apă (în proporție de 1/2 - 1/3 dejecții față de apă). Compoziția chimică a dejecțiilor lichide diferă în funcție de specia de la care provine, de tipul și cantitatea așternutului, gradul de diluție etc. Valorile generale ale acestora sunt prezentate în tabelul 3.4:

Tabel 3.4 Compoziția chimică a dejecțiilor fluide

Substanța uscată (%)	Compoziția chimică (%)		
	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
4 - 15	0,4 - 1,9	0,01 - 0,07	0,5 - 2,2

Pentru utilizarea dejecțiilor, se îndepărtează corpurile străine solide și se omogenizează (periodic și în momentul administrării). Se poate administra și partea lichidă separată de cea solidă.

Dejecțiile semifluide (păstoase) și fluide sunt colectate de la bateriile de creștere a păsărilor, din fosele adăposturilor. Au un conținut de substanță uscată de max. 15% și sunt bogate în fosfor. Pentru a fi utilizate trebuie să fie libere de corpuri solide și omogenizate în timpul administrării. Administrate în timpul vegetației, au o acțiune rapidă, fiind disponibile imediat nevoilor plantelor, cu efecte deosebit de favorabile asupra creșterii.

Mranița rezultă din fermentarea aproape completă a gunoii. Este un îngrășământ foarte eficient care se folosește în mod deosebit în legumicultură, în răsadnițe, sere și în câmp.

Compoziția chimică medie este următoarea: 14% materii organice, 0,98% N, 0,58% P₂O₅, 0,90% K₂O, 0,88% CaO. Pentru încadrarea în cerințele de a nu se aplica mai mult de 170 kg N din surse organice, cantitatea care se utilizează la hectar nu poate depăși 17 t / an.

Compostul se obține prin fermentarea diferitelor resturi organice (paie, resturi de coceni, pleavă, resturi de buruieni și de leguminoase, nutrețuri depreciate, oase, pene, resturi alimentare, etc.), la care se adaugă uneori substanțe minerale (var, cenușă etc.). Strânse în grămezi, aceste resturi se udă din când în când pentru a favoriza procesul fermentării. Composturile se pot utiliza la toate culturile agricole în cantități de 15 - 25 tone la hectar. Spre deosebire de gunoiul de grajd, care are o acțiune rapidă, în cazul compostului, efectul se face simțit numai pentru 1-2 ani.

Îngrășămintele verzi sunt constituite din anumite plante care se cultivă în scopul încorporării lor în sol odată cu lucrările de bază. Plantele folosite ca îngrășământ verde trebuie să producă o masă vegetală cât mai bogată, într-un timp cât mai scurt și să nu fie pretențioase față de sol. Plantele utilizate în acest scop sunt în majoritate leguminoase (lupin, mazăre, mazărice, sulfină, etc.), însă pot fi folosite și alte plante, ca de exemplu secara, floarea soarelui, rapița, muștarul și altele. Aceste plante pot fi utilizate singure sau în amestec de mai multe specii, pentru a produce un îngrășământ mai complex. O modalitate eficientă de obținere și utilizare a acestora o constituie practicarea culturilor ascunse. Efectele acestui tip de îngrășământ se apropie foarte mult de acel al gunoiului animalier, având acțiune favorabilă asupra activității florei și faunei solului, pe o perioadă de timp de 2-3 ani și în plus, ameliorând proprietățile fizico-chimice ale solului.

După modul obținerii lor, îngrășămintele verzi pot fi: **îngrășăminte verzi în cultură pură**, când constituie cultura de bază și ocupă terenul întreaga perioadă de vegetație; **îngrășăminte verzi constituite într-o cultură intermediară** (cultură ascunsă, cultură în miriște și cultură de toamnă); **îngrășăminte verzi sub formă de masă cosită** (ca mulci vegetal).

Îngrășămintele verzi se pot aplica pe orice tip de sol, dar au o eficiență mai mare pe soluri sărace în materie organică (soluri podzolice și nisipoase).

3.2 Îngrășăminte complexe și mixte

Îngrășămintele de tipul complexe (cu caracteristici fizico-chimice omogene) și respectiv mixte (de amestec) **reprezintă produse ce conțin două sau mai multe elemente nutritive cu/fără microelemente care prezintă interes pentru fertilizarea de bază a culturilor agricole** (Anexa 8).

Fabricarea lor s-a impus datorită dezvoltării tehnologice și necesității practice de aplicare concomitentă a două sau mai multe elemente nutritive și de reducere a cheltuielilor pe unitatea de substanță activă utilizată, de transport, depozitare și de fertilizare. În același timp, aplicarea unor cantități mai mici de substanță fizică prin creșterea concentrației în substanță activă asigură reducerea timpului și costurilor cu activitățile de fertilizare în cadrul tehnologiilor agricole.

Cele mai uzuale îngrășăminti chimice, clasice, folosite curent în practica agricolă, în fertilizările de bază, sunt prezentate în tabelul 3.

Tabel 3. 5 Compoziția chimică pentru câteva îngrășăminti clasice utilizate în fertilizarea de bază

ÎNGRĂȘĂMÂNT	N (%)	P ₂ O ₅ (%)	K ₂ O (%)
Îngrășăminte cu azot			
1. Sulfatul de amoniu (NH ₄) ₂ SO ₄	21		
2. Azotatul de calciu Ca(NO ₃) ₂	16		
3. Azotatul de amoniu NH ₄ NO ₃	34		
4. Azotatul de calciu și amoniu NH ₄ NO ₃ + CaCO ₃ (CAN)	27		
5. Uree CO(NH ₂) ₂	46		
Îngrășăminte cu fosfor			
1. Superfosfatul simplu (SSP), CaH ₄ (PO ₄) ₂ + CaHPO ₄ · 2H ₂ O		16-18	

2. Triplu superfosfatul (TSP), $\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 + \text{CaHPO}_4$		46	
3. Roca fosfatică (PR), activată sau nu		22-40	
4. Fosfat diamoniacal (DAP)	18	46	
5. Fosfat monoamoniacal (MAP)	11	48	
Îngrășămintele cu potasiu			
1. Clorura de potasiu (MOP), KCl			60
2. Sulfatul de potasiu (SOP), K_2SO_4			50
3. Azotatul de potasiu, KNO_3	13		44
Îngrășămintele complexe			
1. NPK	15	15	15
2. NPK	17	17	17
3. NPK	22	22	11

Posibilitățile de amestec a îngrășămintelor în vederea utilizării acestora în fertilizarea de bază sau cea fazială sunt prezentate în anexa 7.

Recomandări privind utilizarea îngrășămintelor chimice în funcție de reacția solului și metoda de aplicare sunt precizate în tabelele 3.5 și 3.6

Tabel 3.5. Ordinea în care trebuie selectate și aplicate îngrășămintele chimice în funcție de reacția solului, felul aplicării, epoca și metoda de introducere a lor în sol

Felul aplicării, epoca, modul de introducere a îngrășămintelor în sol și reacția solurilor	Tipul / sortimentul de îngrășămintele									
	Azotat de amoniu	Nitrocalcar	Uree	Sulfat de amoniu	Complex 16:48:0 ; 10:40:0	Complex 20:20:0	Complex 15:15:15	Superfosfat concentrat	Superfosfat simplu	Sare potasică
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aplicarea de bază, introducere cu plugul:										
• soluri acide cu $\text{pH} < 6,5$;	3	1	2	3	1	2	1	1	2	2
• soluri neutre cu $\text{pH} = 6,5 - 7,5$;	1	2	1	1	2	1	1	2	1	2
• soluri alcaline cu $\text{pH} > 7,5$.	1	3	2	1	2	1	2	2	1	2
Aplicarea suplimentară la cereale de toamnă în ferestrele iernii sau primăvara devreme:										
• soluri acide;	1	1	2	4	-	3	-	-	-	-
• soluri neutre;	1	2	2	3	-	3	-	-	-	-
• soluri alcaline.	1	3	3	2	-	3	-	-	-	-
Aplicarea suplimentară la cereale de toamnă în perioada dintre împăiere și înflorire pentru creșterea procentului de proteină în bob:										
• soluri acide;	1	1	2	4	-	4	-	-	-	-
• soluri neutre;	1	2	2	3	-	4	-	-	-	-
• soluri alcaline.	1	4	3	2	-	4	-	-	-	-
Aplicarea la pregătirea patului germinativ pentru culturi de primăvară; introducerea în sol prin										

discuire:	2	1	1	3	2	2	2	-	-	-
• soluri acide;	1	2	2	1	3	2	3	-	-	-
• soluri neutre;	1	3	2	1	3	2	3	-	-	-
• soluri alcaline.										
Aplicarea localizată în benzi la semănatul plantelor prășitoare:										
• soluri acide;	-	-	-	-	1	2	1	1+N*	2+N	-
• soluri neutre;	-	-	-	1+	2	1	2	2+N	*	-
• soluri alcaline.	-	-	-	P	3	1	2	2+N	1+N	-
				1+					1+N	
				P						
Aplicarea în timpul vegetației cu lucrările de întreținere la prășitoare:										
• soluri acide;	2	1	2	3	-	2	-	-	-	-
• soluri neutre;	1	2	2	1	-	2	-	-	-	-
• soluri alcaline.	1	3	2	1	-	1	-	-	-	-
Aplicarea după coase, urmată de irigație:										
• soluri acide;	2	1	2	3	-	2	-	-	-	-
• soluri neutre;	1	2	2	1	-	2	-	-	-	-
• soluri alcaline.	1	3	3	1	-	2	-	-	-	-
Aplicarea în timpul vegetației cu apa de irigație prin aspersiune (pe toate solurile).	2	4	1	3	-	-	-	-	-	-
Idem cu apa de irigație pe brazde.	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
			4							
Aplicarea după coase fără irigație:										
• soluri acide;	2	1	3	2	-	2	-	-	-	-
• soluri neutre;	1	2	4	1	-	2	-	-	-	-
• soluri alcaline.	1	3	4	1	-	2	-	-	-	-

1 = cele care trebuie preferate în primul rând;

4 = cele care trebuie aplicate în ultimul rând;

- = nu se aplică în mod obișnuit

*) = Îngrășământ fosfatic în amestec cu o sare de amoniu (sulfat sau azotat de amoniu)

Tabel 3.6 Ordinea în care pot fi preferate pentru diferite aplicări îngrășămintele chimice

Felul aplicării, epoca și modul de introducere a îngrășămintelor în sol și reacția solurilor	Îngrășăminte									
	Amoniac	Soluții de tip azotat			Uree cu sulf	Fosfat de uree 17:44:0	Soluții de polifosfați de amoniu 10:24:0	Nitrofosfați**)		
		32:0:0	37:0:0	41:0:0				2:1	1:1	1:2
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aplicarea de bază, introducere cu plugul:										
- soluri acide cu pH < 6,5;	1	2	1 ^(a)	1 ^(a)	3	1	1	4	3	1-2
- soluri neutre cu pH = 6,5 – 7,5;	1	1	2	3	1	2	1	2-3	2-3	2
- soluri alcaline cu pH > 7,5	2	1	3	4	1	3	2	2-3	2-3	3
Aplicarea suplimentară la										

cereale de toamnă în ferestrele iernii sau primăvara devreme:	-	(4)	(4)	-	4	-	-	2-3	3-4	-
- soluri acide;	-	2	2	-	4	-	-	2-3	3-4	-
- soluri neutre;	-	(4)	(4)	-	4	-	-	2-3	3-4	-
- soluri alcaline.	-	(4)	(4)							
Aplicarea la pregătirea patului germinativ pentru culturi de primăvară; introducerea în sol prin discuire:	1	2	1 ^(a)	1 ^(a)	3	2	2	1-2	2-3	3-4
- soluri acide;	2	1	2	3	2	3	2-3	1-2	2-3	3-4
- soluri neutre;	2	1	3	4	1	4	3-4	2-3	3-4	3-4
- soluri alcaline.										
Aplicarea localizată în benzi la semănatul plantelor prășitoare:	-	-	-	-	-	1-2	1	4	3-4	3-4
- soluri acide;	-	-	-	-	-	2-3	2	-	4	4
- soluri neutre;	-	-	-	-	-	3-4	3	-	-	-
- soluri alcaline.										
Aplicarea în timpul vegetației cu lucrările de întreținere la prășitoare:	-	3	2 ^(a)	1 ^(a)	4	4	3	2	3	4
- soluri acide;	-	2	3	2-3	4	4	3	3	4	-
- soluri neutre;	-	1	3	3-4	4	4	3	3	4	-
- soluri alcaline.										
Aplicarea în timpul vegetației cu apa de irigație prin aspersiune	-	2-3	2-	2-	-	-	2-3	-	-	-
- soluri acide;	-	2-1	1 ^(c)	1 ^(c)	-	-	2-3	-	-	-
- soluri neutre;	-	1-2	2-3	2-3	-	-	2-3	-	-	-
- soluri alcaline			2-3	3-4						

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aplicarea la suprafață pe pajiști și fânețe:										
- soluri acide;	-	2 ^(e)	2 ^(d)	2 ^(b)	1-2	2-3	1-2	1-2	1-2	1-2
- soluri neutre;	-	3	3	3	2-3	3-4	2-3	2-3	2-3	2-3
- soluri alcaline	-	3	3	3	3-4	-	3-4	2-3	2-3	2-3
Aplicarea după coase urmată sau nu de irigație:										
➤ soluri acide;	-	2-3	3-4 ^(f)	3-	4	2-3	1-2	1-2	3-4	4
➤ soluri neutre;	-	1-2	4	4 ^(f)	4	3-4	2-3	1-2	3-4	4
➤ soluri alcaline	-	1	4	4	4	4	3-4	1-2	3-4	4

** Cifrele indică raportul în care sunt conținute în îngrășământ N și P₂O₅

^a Spre a evita pierderi de azot amoniacal, aceste îngrășăminte trebuie introduse în sol la adâncimi mai mari de 5 cm cu mașini speciale.

^b Toamna după încetarea vegetației sau primăvara devreme, înainte de reluarea ei.

^c Datorită amoniacului pe care-l conțin trebuie diluate cu apa de irigație de 3 – 5 mii de ori (0,01 – 0,02 % în apa de irigație).

^d Toamna târziu sau primăvara devreme, la temperaturi mai ridicate de +9°C.

^e Idem, toamna sau primăvara, la temperaturi pozitive.

^f Sunt posibile pierderi de NH₃.

3.3 Îngrășămintele chimice lichide

Fabricarea și folosirea îngrășămintelor lichide reprezintă o realizare importantă în tehnologia modernă a îngrășămintelor. Tehnologiile de fabricare și aplicare diferă major de cele ale îngrășămintelor solide. Acestea sunt de mai multe feluri, în funcție de substanțele active conținute. (Anexa 9)

În fiecare categorie de fertilizanți se întâlnesc diferite variante, iar cele cu o compoziție simplă, stabilă pot constitui materii prime pentru sortimentele compuse.

În clasa îngrășămintelor compuse se întâlnesc lichidele clare și cele în suspensie. Lichidele clare sunt caracterizate prin concentrații medii de substanță activă, cuprinse între 28 și 33%, suspensiile fiind definite prin concentrații mult mai mari.

Îngrășămintele lichide compuse sunt amestecuri de compuși chimici în soluție sau sub formă de soluții, conținând două sau trei elemente nutritive, în diferite proporții N:P, N:K, P:K sau N:P:K.

Avantajele îngrășămintelor lichide, în general și a îngrășămintelor lichide concentrate în special, comparativ cu îngrășămintele solide sunt:

- investiții mici pentru instalațiile de fabricare în comparație cu cele de fabricare pentru îngrășămintele solide;
- încorporare rapidă, controlată și uniformă în sol; nu se înregistrează pierderi de elemente nutritive majore și este asigurată flexibilitatea rapoartelor de elemente;
- calități fizice superioare (nu se prăfuiesc, nu se aglomerează);
- flexibilitatea compoziției în funcție de necesități și compatibilitatea cu fungicide, insecticide și microelemente precum și aplicarea lor simultană, conducând la rezultate agronomice superioare îngrășămintelor solide;
- extinderea sortimentelor de îngrășămintele lichide la îngrășămintele chelatice biologice pentru stropirea în picătură;
- realizarea cu ușurință a unui raport dorit între diferitele specii de ioni nutritivi în funcție de cultura și faza de vegetație, agrofond, fertilizări efectuate anterior, cu posibilitatea de a se corecta și carențele existente în microelemente;
- catalizează reacțiile din sol accelerând transformările chimice și microbiene la nivel radicular favorizând creșterea exportului din nutrienți din rezerva asimilabilă a solului;
- mobilizează azotul, fosforul și potasiul din rezerva greu asimilabilă a solului;
- efecte semnificative cantitative, calitative și economice datorită consumurilor reduse de substanțe nutritive, controlabile în etapele tehnologice;
- dozarea, administrarea, încorporarea controlată și uniformă;
- introducerea simultană a mai multor elemente nutritive, după nevoile tehnologiei, culturii și agrofondului;
- eficacitate mare pentru culturile agricole, mai ales în fazele inițiale de creștere a plantelor;

- compatibilitatea cu microelementele și produsele fitosanitare, fapt ce conferă posibilitatea aplicării lor simultane;
- nu sunt toxice, poluante sau corozive, se manipulează, dozează și aplică într-un mod simplu, rapid și eficient cu mijloace terestre, aeriene și sistemele de irigare sau udare cu picătura;
- irigarea și fertilizarea pot fi combinate, obținându-se un aport simultan de apă și elemente nutritive.

Dezavantajele îngrășămintelor lichide sunt:

- transportul la distanțe mari de soluție cu conținut variat de substanță activă;
- caracterul sezonier al consumului (are eficiență maximă în perioade cu precipitații reduse);
- pH-ul soluțiilor (valoarea pH-ului optim este de 6,5-7; la valori mari ale pH-ului de peste 7, se pot înregistra pierderi de substanță activă prin volatilizarea amoniacului);
- concentrația în substanță activă (s.a.) limitată de temperatura de cristalizare a soluției și de raportul N:P₂O₅ în procesul de neutralizare a acidului fosforic cu amoniac.

Conform datelor tehnice existente, eficacitatea îngrășămintelor complexe lichide este cu 15-20% mai mare în comparație cu alte îngrășăminte clasice, iar neuniformitatea administrării pe suprafața solului nu este mai mare de 4-5%, concomitent cu o asimilare mai bună a substanțelor nutritive de către plante.

3.4 Îngrășăminte cu aplicare foliară (extraradiculară)

Metodele de aplicare a îngrășămintelor lichide și de asimilare de către plantă a nutrienților au condus la o separare convențională în fertilizanți lichizi:

- cu aplicare radiculară, prin înglobare în sol (după/sau concomitent cu lucrările de pregătire ale acestuia), prin injectare în sol, irigare, aspersare, udare prin picurare;
- cu aplicare foliară, mai exact fiind însă termenul de extraradiculară.

Rezultatele obținute prin aplicarea extraradiculară nu pot fi însă total delimitate de cele obținute prin utilizarea metodei de fertilizare utilizând sistemele de aspersare și nu pot substitui aplicarea îngrășămintelor radiculare.

Dezvoltarea rapidă a metodelor și tehnologiilor de fertilizare utilizând îngrășămintele extraradiculare și a celor lichide s-a datorat atât posibilității de aplicare controlată a acestora în funcție de fazele de vegetație, cultură, agrofond și carențe nutriționale cât și creșterii eficienței indicatorilor privind costurile de fertilizare – rezultate economice.

Fertilizanții cu aplicare extraradiculară (foliară) trebuie să reprezinte soluții/amestecuri de compuși chimici omogene, cu proprietatea de a fi total miscibile cu apa, ce conțin macroelemente nutritive esențiale (N, P, K, Ca, Mg), precum și microelemente cu rol semnificativ în desfășurarea proceselor biochimice în metabolismul plantelor (Fe, Cu, Zn, Mn, B, Co, S, Mo ș.a.), stabilizate ca și chelați metalici, precum și componente organice de tipul acizilor policarboxilici, surfactanților și fitoregulatorilor.

Compoziția unor astfel de fertilizanți trebuie selectată astfel încât să ofere necesarul de macro- și microelemente pentru a echilibra și trata situațiile de stres determinate de creșterea consumului de substanțe nutritive în timpul fazelor de dezvoltare intensivă a plantelor (vârfurile de sarcină), condițiilor nefavorabile determinate de temperatură sau factori tehnologici, agrofond. În acest context, compoziția fertilizantului este determinantă în realizarea parametrilor cantitativi și calitativi ai recoltei, în special în cazul culturilor intensive de câmp, în sere și solarii.

Utilizarea îngrășămintelor extraradiculare ca procedeu de fertilizare în agricultura modernă, constituie și o posibilă metodă de dezvoltare a agriculturii ecologice, datorită cantităților foarte mici de substanță activă aplicată.

În dezvoltarea acestor fertilizanți se remarcă introducerea în matricea de tip NPK a unor cantități reduse de substanțe cu rol fitoregulator, precum:

- substanțe chimice de sinteză cu rol fitoregulator;
- produse derivate din hidrolizate proteice obținute prin scindare chimică, fizică sau enzimatică;
- extracte din alge sau produse vegetale;
- produse derivate din hidrolizate de origine vegetală, acizi humici și/sau fulvici și săruri solubile ale acestora;
- chelați metalici.

Regulamentul (CE) 2003/2003 al Parlamentului și al Consiliului din 13 octombrie 2003, cu modificările și completările ulterioare, privind îngrășămintele, implementat și în România începând cu anul 2007, nu face referire la fertilizanții chimici care au în structură și substanțe organice cu rol fitoregulator. La nivelul Uniunii Europene, țările membre au reglementări proprii în acest domeniu având în vedere că aceste produse se pot adresa și agriculturii ecologice.

4. Recomandări cu privire la depozitarea și manipularea îngrășămintelor chimice - norme generale

Poluarea mediului înconjurător cu anumiți compuși chimici rezultați în urma aplicării și/sau depozitării necorespunzătoare a îngrășămintelor este în cele mai multe cazuri determinată de neglijența umană.

Producătorii agricoli au posibilitatea să cumpere îngrășămintele necesare fertilizării culturilor în orice anotimp al anului, după necesități. Prin urmare, nu ar fi necesar ca ele să fie păstrate în fermă. Însă, în economia de piață, prețurile sunt în continuă creștere și diferențiate în funcție de sezonul de aplicare. Pentru acest motiv, fermierii și companiile de distribuție a îngrășămintelor câștigă când cumpără mai ieftin, în avans. În acest caz, pentru îngrășămintele depozitate și păstrate pentru mai mult timp în depozite special amenajate, se recomandă ca:

- păstrarea îngrășămintelor chimice să se facă în depozite uscate, bine aerisite, la temperaturi scăzute, așezate pe pardoseală impermeabilă;
- depozitele de păstrare să fie construite din materiale neinflamabile, durabile, de preferință cărămidă, acoperite cu țiglă, tablă, situate la o distanță de 30 - 40 m față de alte clădiri și cât mai departe de orice surse de apă;

- grosimea stratului de îngrășământ să fie de cel mult 2 m. Sacii se vor depozita culcați, pentru a evita spargerea lor. În nici un caz nu se va proceda la depozitarea, chiar temporară, sub cerul liber sau șoproane, existând pericolul cert de poluare a apei și solului;
- îngrășămintele chimice să fie livrate și păstrate numai în ambalajele originale, confecționate din materiale impermeabile și durabile, prevăzute cu inscripționări sau etichete rezistente la deteriorare, care să indice clar tipul de îngrășământ, compoziția chimică, gradul de solubilitate, data fabricației, termenul de garanție, denumirea și adresa fabricantului, alte recomandări specifice privind transportul, depozitarea și manipularea;
- azotatul de amoniu, care prezintă riscul de aprindere la temperaturi ridicate, în special în perioadele calde, să fie păstrat separat de alte îngrășăminte, produsele petroliere, materialele combustibile și sursele de foc;
- având în vedere că în perioadele umede și reci, umiditatea relativă critică a aerului este peste 90%, majoritatea îngrășămintelor pot absorbi apa din atmosferă, modificându-și starea fizică și în unele cazuri, chiar compoziția;
- îngrășămintele chimice care urmează a fi administrate să nu fie tasate sau aglomerate și să nu depășească umiditatea maximă prescrisă. Dacă în timpul păstrării îngrășămintele s-au tasat sau aglomerat, se va proceda la mărunțirea și apoi la cernerea lor, înainte de aplicare;
- în cazul îngrășămintelor lichide, rezervoarele pentru captarea eventualelor scurgeri să fie făcute lângă depozit și cimentate pentru a evita poluarea apei freatice și apei potabile din puțuri și fântâni. Când rezervoarele sunt pline, soluția trebuie pompată în cisterne și împrăștiată pe terenurile care au nevoie să fie fertilizate;
- să se evite stocarea intermediară a îngrășămintelor în câmp deschis, fără protecție, fiind posibile procese grave de poluare;
- să se adopte măsuri de siguranță maximă în cazul stocării, manipulării și administrării îngrășămintelor chimice lichide. Astfel, rezervoarele de stocare trebuie să fie realizate din materiale rezistente la coroziune și să aibă capacitate corespunzătoare;
- la administrarea în câmp să se utilizeze dispozitive speciale, ce împiedică dispersia la vânt, atunci când se lucrează în apropierea unor surse de apă. Nu este permisă spălarea mașinilor de împrăștiat îngrășăminte în râuri, lacuri sau în apropierea puțurilor sau fântânilor cu apă potabilă

5. Depozitarea și managementul gunoierului de grajd și a efluenților din exploatațile agro-zootehnice

5.1 Considerații generale privind exploatațile agro-zootehnice

În România coexistă fermele zootehnice moderne cu cele tradiționale, cu diferențe clare din punct de vedere al creșterii animalelor, stocării și procesării dejecțiilor și gunoierului de grajd, precum și a capacității tehnice și financiare de gestionare a acestora.

O analiză comparativă a datelor statistice pentru anul 2017 față de cele pentru anul 2007 cu privire la numărul de capete de animale pe tipuri de ferme după mărime (sisteme gospodărești, sisteme medii și sisteme intensive) a relevat o scădere semnificativă a numărului de animale din sistemele gospodărești. Această scădere este balansată doar parțial de creșterea numărului de animale de fermele de dimensiune medie și de sistemele intensive. Avem astfel premise să considerăm că agricultura românească se modernizează treptat, fondurile europene și naționale

alocate jucând un rol important în cei 10 ani de la momentul aderării la UE. În acest context, recomandările cu privire la depozitarea și managementul gunoiului de grajd sunt utile atât fermierilor cât și reprezentanților instituțiilor implicate în verificarea conformității respectării Directivei Nitrați.

Îngrășămintele organice provenite din exploatațiile agro-zootehnice au o stare fizică și o compoziție foarte variată. Oricare ar fi sistemul de gestionare (în sistem extensiv - de către fermele mici sau intensiv - de către cele mari), trebuie urmărit **obiectivul** de reducere și prevenire a poluării cu nutrienți.

Între producerea lor și momentul aplicării în sol ca îngrășământ, se pot produce pierderi mai mici sau mai mari de nutrienți, în special de azot, care conduc pe de o parte la diminuarea valorii lor agronomice și pe de altă parte la poluarea mediului, în special a apelor și aerului.

Este necesar, prin urmare ca aceste subproduse să fie gestionate de așa manieră, încât aceste pierderi să fie pe cât posibil reduse la minim, cu păstrarea valorii lor fertilizante la parametrii inițiali.

Se recomandă astfel ca gunoiul de grajd compostat să fie împrăștiat înainte de începerea perioadei de interdicție. Se evită astfel acumulări de depozite de gunoi de grajd din care, sub efectul precipitațiilor lichide și solide din sezonul rece, se pot scurge nutrienți.

Gestionarea corectă a gunoiului de grajd se face prin amenajarea unor sisteme de stocare care pot fi individuale (gospodărești) sau comunale. Fermierii care depozitează gunoiul de grajd la platformele comunale, trebuie ca până la transferarea gunoiului de grajd, să-l depoziteze conform (a se vedea în sub-capitolele următoare). De asemenea, livrarea gunoiului de grajd la platforma comună trebuie să fie efectivă, un contract între un fermier și gestionarul platformei comunale neimplicând în mod automat faptul că gunoiul de grajd este depozitat conform, iar orice altă cantitate de gunoi de grajd nelivrată la platformele comunale trebuie să fie depozitată conform de către fermier.

Încă din stadiul de proiectare a fermelor și de construcție a capacităților de stocare a gunoiului de grajd, se va acorda cea mai mare atenție prevenirii și protecției mediului, în special a apelor, împotriva poluării, având în vedere următoarele:

- amplasarea în afara zonelor cu risc mare de poluare și departe de sursele de apă;
- capacitate de stocare suficientă;
- construcție corespunzătoare, care să înglobeze toate sistemele de siguranță și protecție;
- condiții de exploatare în siguranță, optime și eficiente;
- căi corespunzătoare de acces;
- protecție împotriva incendiilor;
- protecție împotriva eventualelor scurgeri din hidranți.

Capacitatea de stocare este foarte importantă, ea depinzând în principal de speciile de animale deținute, de sistemul de creștere (intensiv sau extensiv, dar mai ales de tipul și cantitatea de așternut utilizată) și de durata perioadei de interdicție a împrăștierii.

Capacitățile de stocare trebuie să fie astfel construite, încât să se evite orice risc de poluare.

Depozitele trebuie să aibă o capacitate care să asigure stocarea pentru o perioadă mai mare cu o lună decât **intervalul de interdicție pentru aplicarea pe teren a îngrășămintelor organice.**

5.2 Metode de stocare a dejecțiilor animale

5.2.1 Dejecțiile lichide

O problemă foarte importantă o constituie depozitarea dejecțiilor lichide. Depozitarea necorespunzătoare a acestora poate cauza poluarea apelor freactice.

Depozitarea dejecțiilor în gropi (bazine) amenajate direct în pamânt este interzisă.

Capacitatea de stocare necesară pentru dejecțiile produse de la fermele zootehnice, în diferite circumstanțe luate în calcul, se va stabili încă din faza de proiectare a noii ferme, sau de modernizare a celor vechi, ținând cont de numărul animalelor și de modul de transport al dejecțiilor către tancurile, bazinele și platformele de stocare.

Trebuie evitată diluția dejecțiilor, acolo unde este posibil, deoarece aceasta determină o valoare fertilizantă imprevizibilă și nevoia unor capacități de stocare mai mari. Totuși, în cazul în care se stochează și efluenții pluviali încărcăți cu dejecții (cazul celor colectați din rigolele și șanțurile din jurul platformelor exterioare de odihnă și furajare a animalelor și a platformelor de depozitare a gunoiului de grajd), este necesară o capacitate de stocare suficientă.

Stocarea efluenților de la platformele silozurilor este recomandată să se facă împreună cu dejecțiile lichide, caz în care se va lua în calcul și volumul efluenților de siloz la proiectarea capacităților de stocare.

Depozitarea dejecțiilor lichide trebuie să se facă în rezervoare, construite din materiale corespunzătoare, impermeabile și rezistente la coroziune, în caz contrar se pot produce fenomene de poluare.

În vederea realizării instalațiilor și spațiilor de depozitare este necesar să se respecte următoarele condiții:

- amplasamentul și zona în care se construiesc se aleg ținând cont de rețeaua hidrografică din vecinătate și de prezența pădurilor;
- să fie situate în apropierea terenurilor agricole;
- să fie proiectate în funcție de numărul existent de animale;
- să asigure etanșeități bune a spațiilor pentru depozitare, a instalațiilor, a rețelelor de pompare și mijloacelor de transport;
- materialele utilizate la construcție să fie corespunzătoare, iar instalațiile să fie fiabile și de calitate.

O mare atenție trebuie acordată nămolurilor care provin de la stațiile de epurare a fermelor de creștere a animalelor și păsărilor, care în anumite condiții pot fi surse de nutrienți, dar în același timp pot conține metale grele sau alți componenți toxici, peste limitele maxim admisibile.

Amplasarea depozitelor de dejecții nu trebuie stabilită în apropierea unor ape de suprafață sau pe terenuri cu regim freatic de mică adâncime.

Se va evita alegerea amplasamentului în apropierea pădurilor, deoarece amoniacul degajat în atmosferă este toxic pentru arbori, în special pentru speciile rășinoase. Riscul degradării și chiar al distrugerii pădurilor este accentuat de depunerile acide prin ploi, care sunt, de regulă, prezente tocmai în zonele unde există o concentrare mare a activităților de creștere a păsărilor și animalelor în sistem intensiv.

5.2.2 Dejecțiile solide – Gunoiul de grajd

Depozitarea gunoiului de grajd este una din cele mai importante faze pentru îmbunătățirea și conservarea caracteristicilor pozitive. Depozitarea se poate face în depozite permanente (recomandat) și în depozite temporare pe terenul pe care urmează a fi împrăștiate – doar în anumite condiții prin care se evită și se previne poluarea cu nutrienți.

Depozite permanente

Depozitele permanente de gunoi de grajd se fac pentru ferme intensive sau în sistem individual (gospodăresc) și/sau comunal.

La construcția depozitelor de gunoi de grajd solid se va avea în vedere ca acestea să aibă o bază impermeabilizată, să fie prevăzute cu pereți de sprijin și sistem de colectare a efluenților, în special a celor ce se produc în timpul ploilor.

Pragurile mai jos stabilite țin cont de necesitatea ca gunoiul de grajd să fie manavrabil fără a periclita impermeabilitatea bazei locului de depozitare.

Pentru depozitarea gunoiului de grajd provenit de la exploatații cu mai puțin de 40 UVM, cerințele minime pentru impermeabilizarea bazei locului de depozitare sunt: sol tasat acoperit cu o folie de polietilenă de densitate mare sau orice altă soluție constructivă durabilă prin care se asigură impermeabilizarea suprafeței pe care se depozitează gunoiul de grajd. Se interzice depozitarea gunoiului de grajd direct pe sol. Frația lichidă trebuie colectată. Folia de polietilenă de densitate mare se acceptă doar pentru depozite ce provin de la maxim 8 UVM.

Astfel, în cadrul unei exploatații de până la 40 UVM se pot realiza mai multe platforme mai mici de depozitare a gunoiului de grajd, cu condiția ca cerințele minime de impermeabilizare să fie corespunzătoare capacității ei de stocare, iar volumul de depozitare total să corespundă numărului total de animale din fermă (de exemplu, pentru o fermă de până la 40 UVM, se pot utiliza 5 depozite ce folosesc folie de polietilenă pentru gunoiul de grajd colectat de la maxim 8 UVM fiecare).

Sistemele de depozitare și compostare a gunoiului de grajd provenit de la exploatații cu un număr de animale de peste 40 UVM, se realizează pe platformă betonată cu bazin de retenție pentru fracția lichidă sau lagună cu membrană impermeabilă ori betonată sau orice altă variantă constructivă durabilă care asigură impermeabilizarea suprafeței pe care se depozitează gunoiul de grajd. În acest caz, se interzice depozitarea gunoiului de grajd direct pe sol sau pe folii de plastic/polietilenă de densitate mare.

Astfel, soluțiile constructive pot fi:

- *Depozitare pe folie de polietilenă: pentru depozite care deserveșc maxim 8 UVM, de la ferme până la 40 UVM;*
- *Platforme betonate, lagune betonate sau cu membrane ori alte soluții care asigură impermeabilitate durabilă: pentru depozite care deserveșc mai mult de 8 UVM și pentru ferme mai mari de 40 UVM;*

Depozitarea gunoiului de grajd direct pe sol este INTERZISĂ în toate situațiile!

Platformele trebuie să aibă o capacitate suficientă de stocare – corelată cu numărul de animale, tipul acestora și durata perioadei de interdicție (plus o lună), să aibă drumuri de acces și să nu fie amplasate pe terenuri situate în apropierea cursurilor de apă sau cu apă freatică la mică adâncime.

Capacitatea de stocare a platformelor depinde de numărul de animale din fermă, sistemul de creștere al animalelor (cu sau fără așternut) și perioada maximă de stocare determinată de perioada de interdicție pentru aplicarea în teren a gunoiului de grajd.

Amplasarea depozitelor de gunoi de grajd se face cu respectarea următoarelor condiții, conform Ordinului ministrului sănătății nr. 119/2014, cu modificările și completările ulterioare:

- La **cel puțin 10 m** de cea mai apropiată locuință învecinată și sursă de apă destinată consumului uman - în gospodăriile unde **nu sunt asigurate racordurile de apă** curentă printr-un sistem centralizat de distribuție, adăposturile pentru creșterea animalelor în curțile persoanelor particulare, de cel mult echivalentul a **6 UVM** mare în cazul în care sunt mai multe tipuri de animale și echivalentul a **4 UVM în cazul în care se cresc exclusiv găini sau porci**;
- La **cel puțin 10 m** de cea mai apropiată locuință învecinată și sursă de apă destinată consumului uman - în gospodăriile unde **sunt asigurate racordurile la sistemul centralizat de apă curentă**, adăposturile de animale de cel mult echivalentul a **10 UVM** în cazul în care sunt mai multe tipuri de animale și echivalentul a **7 UVM** în cazul în care se cresc exclusiv găini sau porci;
- La **distanță de 50 m** de cea mai apropiată locuință vecină și sursă de apă destinată consumului uman - în gospodăriile cu un număr de animale mai mare decât cel prevăzut la paragrafele anterioare;
- În mediul urban, prin hotărâri ale consiliilor locale sau prin studiu de impact asupra sănătății **se pot stabili distanțe de protecție sanitară mai mari** decât cele specificate în prezentul ordin, în funcție de specificul fiecărei unități administrativ-teritoriale.

Amplasarea depozitelor de grajd trebuie să țină cont de prevederile Legii apelor nr. 107/1996, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale HG nr. 930/2005, cu modificările și completările ulterioare, pentru aprobarea Normelor speciale privind caracterul și mărimea zonelor de protecție sanitară și hidrogeologică:

- la cel puțin 20 m de cursurile de apă (inclusiv lacuri și acumulări de apă), drenuri deschise sau orice alt tip de dren astupat cu materiale cu permeabilitate ridicată (nisip, pietriș);
- la cel puțin 50 m față de foraje hidrogeologice, puțuri sau izvoare;
- la cel puțin 250 m de orice foraj sau fântână utilizată pentru furnizarea publică de apă potabilă;

Pentru a se descompune, gunoiul trebuie să aibă o umiditate de 70-75%, altfel se usucă și mucegăiește. Acesta se udă cu must de gunoi, urină sau chiar cu apă pentru a-i asigura umiditatea necesară.

Pentru a-i îmbunătăți compoziția și pentru a reduce pierderile de azot, este recomandabil ca pe măsura așezării în platformă, să se presare peste el superfosfat în cantitate de 1-2% din masa gunoiului.

În cazul în care bălegarul este depozitat pe platforme, toți efluenții rezultați trebuie colectați în vederea stocării.

Suprafața platformei se stabilește în funcție de cantitatea de gunoi rezultată de-a lungul perioadei de stocare (perioada de interdicție + 1 lună).

Baza platformei trebuie să aibă o înclinare de cca. 1-2% spre una din marginile platformei, unde se amplasează într-o săpătură un bazin de colectare a mustului de gunoi rezultat în timpul fermentării. Se recomandă ca acesta să fie acoperit, pentru evitarea pierderilor de amoniac.

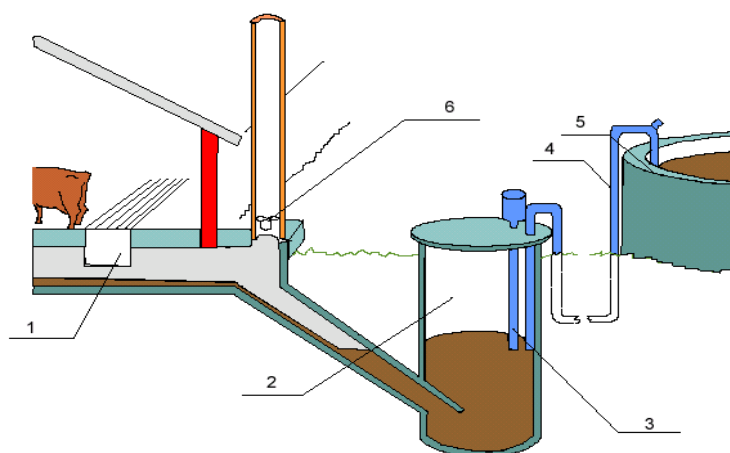
Unde este posibil, se va înființa o bandă permanentă de vegetație de cel puțin 2 sau 3 metri lățime menținută în jurul amenajării pentru captarea și absorbția lichidelor scurse din zona de depozitare.

Bazinul de colectare trebuie astfel poziționat încât, atunci când este plin, partea de sus a lichidului să fie la cel puțin 0,5 m sub punctul cel mai de jos al platformei, corelat cu lungimea canalului de colectare care trebuie să respecte panta de scurgere.

Capacitatea bazinului de colectare se stabilește în funcție de capacitatea platformei, de nivelul precipitațiilor din regiune (pentru platformele neacoperite) și de ritmul de evacuare a mustului de gunoi.

În general, se poate aproxima un necesar de 3-5 m³ pentru fiecare 100 t gunoi proaspăt.

În cazul unor solicitări de proiectare pentru spații de depozitare noi sau modernizate, trebuie luate în considerare toate cerințele relevante prevăzute în standardele de construcție și de prevenirea poluării, conținute în normativele și reglementările în vigoare.

Figura 5.1 - Exemplu de sistem pentru stocarea dejecțiilor lichide 1: canal pentru scurgerea dejecțiilor lichide, 2: fosă pentru stocarea intermediară a dejecțiilor lichide, 3: pompă, 4: tuburi, 5: rezervor pentru stocarea dejecțiilor lichide, 6: ventilație (preluată după Codul de bune practici agricole elaborat de Lituania)

Depozite temporare

Depozitarea în câmp deschis a gunoiului de grajd și/sau a compostului trebuie evitată pe cât posibil, deoarece sporește riscul de pierdere a nutrienților prin scurgere la suprafață, infiltrare și volatilizare, diminuându-se astfel calitățile de fertilitate și sporind riscul de poluare. Orice depozitare în câmp presupune totuși respectarea unor condiții minime prin care să se evite scurgerea nutrienților în sol sau, mai grav, direct în resurse de apă.

Depozitarea în câmp a gunoiului de grajd și/sau a compostului în vederea unei imediate împrăștieri este permisă, în limitele cantității ce urmează a fi împrăștiată pe terenul pe care a fost adus.

În aceste cazuri, gunoiul de grajd poate fi depozitat temporar în câmp după verificarea faptului că nu există un risc de poluare a cursurilor de apă sau drenurilor din câmp, respectând cumulativ următoarele cerințe:

- Fermierul ce depozitează în câmp nu deține mai mult de 8 UVM;
- Gunoiul de grajd se va depozita numai pe terenul pe care va fi împrăștiat, pe terenul aflat în utilizare de către beneficiar;
- Cantitatea de gunoi depozitată nu poate depăși cantitatea totală de gunoi de grajd care poate fi aplicată pe întreaga suprafață a terenului (maximum 170 kg N / ha / an);
- Gunoiul de grajd nu poate fi depozitat în grămezi temporare mai mult de 180 de zile și nici mai târziu de momentul începerii perioadei de interdicție (se va împrăștia înainte de începerea perioadei de interdicție);
- Depozitele temporare de gunoi de grajd vor fi amplasate în fiecare an în locații diferite;
- Depozitele temporare de gunoi de grajd se vor amplasa în conformitate cu prevederile Legii apelor nr. 107/1996, cu modificările și completările ulterioare și ale HG nr. 930/2005 pentru aprobarea Normelor speciale privind caracterul și mărimea zonelor de protecție sanitară și hidrogeologică:
  - la cel puțin 20 m de cursurile de apă (inclusiv lacuri și acumulări de apă), drenuri deschise sau orice alt tip de dren astupat cu materiale cu permeabilitate ridicată (nisip, pietriș);
  - la cel puțin 50 m față de foraje hidrogeologice, puțuri sau izvoare;
  - la cel puțin 250 m de orice foraj sau fântână utilizată pentru furnizarea publică de apă potabilă;

- La baza depozitului temporar de gunoi de grajd trebuie să fie amplasată o folie de plastic impermeabilă peste care poate să fie pus un pat de paie sau alte materii organice;
- La limita depozitului situată la baza pantei terenului se amplasează un strat de paie;
- Deoarece gunoiul care provine de la păsări are un conținut ridicat de nutrienți – în mod deosebit fosfor – iar scurgerile din astfel de depozite pot avea un potențial de poluare ridicat, se recomandă acoperirea acestor depozite temporare cu o folie prevăzută cu câteva orificii de aerare bine ancorată în sol sau cu un strat de paie/coceni de 0,4 - 0,5 m grosime. Acoperirea trebuie realizată în cel mult 24 de ore după amenajarea depozitului;
- Este interzisă realizarea grămezilor temporare de gunoi pe terenuri inundabile.

Gunoiul de grajd compostat adus pe câmp trebuie să fi fost compostat pe platforme conforme, iar scopul acestei depozitări este strict legat de acțiunile imediat următoare de împrăștiere și nu ca o alternativă la depozitarea pe o platformă.

Depozitarea în câmp este privită ca o excepție, nu ca o regulă, și ea nu trebuie confundată cu simpla aruncare a gunoiului de grajd în afara gospodăriei/fermei din lipsa unor capacități conforme de stocare.

5.3 Platforme comunale

O platformă de gunoi de grajd este o construcție relativ simplă alcătuită dintr-o podea de beton, pătrată sau dreptunghiulară, înconjurată în trei părți de pereți de beton înalți de aproximativ 2-3 m. Pot fi folosite și alte materiale, dar betonul este mai durabil, oferă condiții mai bune pentru manevrarea utilajelor și garanții împotriva pierderilor accidentale de nutrienți.

Rolul platformei este de depozitare temporară, în bune condiții tehnologice și ecologice, a dejecțiilor solide și semi-solide provenite de la animale, amestecate, sau nu, cu alte reziduuri organice cum ar fi resturi vegetale, înainte ca acestea să fie împrăștiate pe terenurile agricole.

În afară de rolul de depozitare, platforma este utilizată și pentru amestecarea și compostarea gunoiului de grajd într-un produs mai omogen, mai stabil și mai valoros. De aceea, dimensiunile platformei trebuie să fie suficiente nu numai pentru depozitare, ci și pentru răsturnarea gunoiului de grajd așezat în grămezi pentru compostare de dimensiuni asemănătoare.

Platformele comunale de gunoi de grajd sunt foarte utile acolo unde condițiile de depozitare individuală nu există, sau nu oferă suficientă siguranță.

Pentru captarea lichidelor provenite din gunoiul de grajd, platforma trebuie dotată cu un canal de-a lungul părții deschise a platformei, pentru direcționarea lichidelor către un bazin de colectare, suficient de mare pentru a reține toate aceste lichide, precum și precipitațiile ce cad pe suprafața platformei. Lichidele colectate pot fi aplicate pe terenurile agricole sau pot fi reîncorporate în grămada de gunoi de grajd sau de compost.

Dincolo de construcția de beton în sine, platforma ar trebui echipată cu următoarele elemente:

- gard pentru restricționarea accesului;
- tractor cu remorci pentru transportul gunoiului de grajd de la fermieri/transportul compostului în vederea împrăștierii;

- utilaje de încărcare și răsturnare (omogenizare sau remaniere) a gunoiului de grajd (de ex: încărcător frontal);
- mașină pentru tocarea resturilor vegetale ce intră la compostare;
- cisternă pentru transportul și împrăștierea dejecțiilor lichide;
- mașină de împrăștiat gunoiul de grajd compostat;
- termometre diverse pentru monitorizarea evoluției temperaturii în grămada de compostare;
- utilaje de pompare și de aplicare a lichidelor pentru umectarea grămezii de compostare, pentru încărcarea cisternei de distribuție pe terenul agricol a lichidului stocat;
- o anexă ca adăpost și birou pentru administratorul platformei.

5.3.1 Alegerea locației

Locația ideală pentru o platformă de gunoi se stabilește după următoarele criterii:

- ✓ Drepturile de proprietate - platforma ar trebui construită de preferință pe teren aflat la dispoziția primăriei;
- ✓ Acces - platforma ar trebui localizată într-un perimetru ușor accesibil pentru mijloacele de transport obișnuite: camioane, tractoare, căruțe etc.
- ✓ Pentru platformele sistemelor intensive de creștere a animalelor distanța față de locuințe este de 500 m conform Ordinului ministrului sănătății nr. 119/2014, cu modificările și completările ulterioare, pentru aprobarea Normelor de igiena și sănătate publică privind mediul de viață al populației.
- ✓ Suprafața - platforma ar trebui construită pe o suprafață plană și orizontală, în scopul reducerii costurilor de construcție și pentru a facilita managementul ulterior;
- ✓ Riscul de inundație - platforma nu trebuie situată în zonă cu risc de inundație;
- ✓ Apa freatică - platforma nu trebuie situată în zonă cu apă freatică la mică adâncime (mai puțin de 2 m);
- ✓ Distanța față de cursurile de apă - platforma trebuie situată la minim 100 m de orice curs sau resursă de apă în scopul reducerii riscului de poluare accidentală;
- ✓ Distanța față de gospodăria / locul de colectare - ar trebui să fie cât mai mică (de maxim 5 km distanță rutieră) pentru diminuarea costurilor de transport.

5.3.2 Capacitatea necesară

Dimensiunea platformei trebuie stabilită în funcție de cantitatea de bălegar și alte resturi menajere organice ce se estimează a fi produsă.

În mod obișnuit, materialele vor fi depozitate pe o grosime maximă de aproximativ 1,5-2 m, ceea ce înseamnă că pentru fiecare m³ de material trebuie prevăzută o suprafață netă de 0,5-0,75 m².

Luând în calcul și suprafața necesară pentru mutarea/întorcerea grămezilor de material în timpul procesului de compostare, suprafața totală ar trebui să fie de 1,5-2 ori mai mare decât suprafața necesară depozitării efective a gunoiului de grajd.

Pentru **estimarea spațiului necesar** în funcție de numărul de animale, se pot utiliza următoarele valori prezentate în Tabelul 5.1 și preluate din Ghidul: „Sisteme pentru depozitarea dejecțiilor. Standarde de fermă” elaborat de H. Frederiksen, D. Dănuț, M. Mașinistru, A. Greculescu în anul 2010 în cadrul Proiectului “Modernizarea Sistemului de Informare și Cunoaștere în Agricultură” (MAKIS).

Prin conversia numărului de animale în Unități Vită Mare (UVM) se **standardizează capacitatea de depozitare** a gunoiului de grajd necesară. Coeficienții folosiți în România pentru conversia efectivelor de animale în UVM din punctul de vedere al capacității de stocare a dejecțiilor sunt indicați în Tabelul 5.2.

Tabel 5.1 Producția de gunoi și capacitatea necesară de stocare pentru diferite sisteme de întreținere a animalelor – tabel preluat din Ghidul: “Sisteme pentru depozitarea dejecțiilor. Standarde de fermă”

<i>Producția de gunoi de grajd în diferite sisteme de întreținere a bovinelor.</i>					
Categoria de animal	Sistemul de întreținere	Așternut [kg/animal/zi]	Tipul de gunoi de grajd rezultat	Producția de gunoi, inclusiv așternutul [kg/animal/zi]	Capacitatea de stocare¹ [m³/animal/lună]
Stabulație liberă					
Viței	Așternut adânc, boxe colective	1 – 2	Gunoi de grajd solid	6 – 10	0,25 - 0,40
	Pardoseală grătar, întreținere în grupuri	-	Dejecții semilichide	7 – 12	0,25 - 0,45
Juninci	Așternut adânc	3 – 5	Gunoi de grajd solid	20 - 25	0,75 - 0,95
	Așternut adânc în zona de odihnă, pardoseală de beton în zona de defecație	2 – 4	Gunoi de grajd solid	20 - 26	0,70 - 0,90
	Cușete individuale de odihnă cu așternut, pardoseală de beton în zona de defecație	2 – 3	Gunoi de grajd solid	18 - 26	0,65 - 0,95
Tăurași	Așternut adânc	3	Gunoi de grajd solid	28 - 38	1,10 - 1,4
	Așternut adânc în zona de odihnă, pardoseală de beton în zona de defecație	2 – 3	Gunoi de grajd solid	28 - 40	1,0 - 1,3
	Pardoseală grătar	-	Dejecții semilichide	30 - 40	0,9 - 1,3
	Așternut adânc, pardoseală cu autocurățare cu panta de 8%	2 – 3	Gunoi de grajd solid	28 - 38	1,05 - 1,4
Vaci de lapte	Așternut adânc în zona de odihnă, pardoseală de beton în zona de defecație	4 – 5	Gunoi de grajd solid	40 - 50	1,4 - 1,8
	Așternut adânc în zona de odihnă, pardoseală cu grătar în zona de defecație	3 – 5	Gunoi de grajd solid + dejecții semilichide	30 - 35 10 - 15	1,1 - 1,3 0,3 - 0,5
	Așternut adânc în zona de odihnă, pardoseală cu autocurățare	4 – 6	Gunoi de grajd solid	45 - 50	1,6 - 1,9
	Cușete individuale de odihnă cu așternut, pardoseală de beton în zona de defecație	2 – 3	Gunoi de grajd solid	45 - 50	1,6 - 1,9
	Cușete individuale de odihnă, pardoseală cu	-	Dejecții semilichide	40 - 52	1,20 - 1,60

	grătar în zona de defecație				
	Sistem extensiv, ferme de până la 40 UVM	2 - 5	Gunoi de grajd solid	28 - 33	1,0 - 1,3
Sistem de stabulație legată					
Viței	Așternut adânc (în grup)	1 - 2	Gunoi de grajd	6 - 10	0,25 - 0,40
	Pardoseală grătar (în grup)	-	Dejecții semilichide	7 - 12	0,25 - 0,45
Tăurași	Standuri cu așternut	1 - 2	Gunoi de grajd	28 - 35	1,0 - 1,3
	Standuri fără așternut, canal acoperit cu grătar	-	Dejecții semilichide	30 - 40	0,9 - 1,2
Juninci	Standuri cu așternut	1 - 2,5	Gunoi de grajd	18 - 23	0,8 - 1,0
	Standuri cu așternut, canal acoperit cu grătar	-	Dejecții semilichide	20 - 27	0,6 - 0,8
Vaci de lapte	Standuri cu așternut	2 - 3,5	Gunoi de grajd	45 - 55	1,5 - 1,9
	Standuri fără așternut, sistem autocurățare continuă acoperit cu grătare	-	Dejecții semilichide	40 - 45	1,2 - 1,5
	Sistem extensiv, ferme de până la 40 UVM	2 - 5	Gunoi de grajd solid	28 - 33	1,0 - 1,3

¹ Capacitatea fracțiunilor lichide este inclusă.

Producția de gunoi de grajd în diferite sisteme de întreținere a porcinelor.

Categoria de animal	Sistemul de întreținere	Așternut [kg/animal/zi]	Tipul de gunoi	Producția de gunoi, inclusiv așternut [kg/animal/zi]	Capacitatea de stocare [m³/animal/lună]
Vieri	Pardoseală solidă cu așternut	3 - 4	Gunoi de grajd solid	12 - 16	0,5 - 0,7
Scroafe gestante	Așternut adânc	2 - 3	Gunoi de grajd solid	10 - 14	0,45 - 0,6
	Așternut adânc în zona de odihnă, pardoseală beton în zona de defecație	0,8 - 1,2	Gunoi de grajd solid	12 - 17	0,45 - 0,65
	Pardoseală solidă în zona de odihnă, pardoseală grătar în zona de defecație	0,1 - 0,25	Dejecții semilichide	10 - 15	0,3 - 0,45
Scroafe lactante	Pardoseală solidă în zona de odihnă și zona de defecație	4 - 5	Gunoi de grajd solid	14 - 16	0,6 - 0,7
	Pardoseală acoperită parțial ori total cu grătar.	0,05 - 0,1	Dejecții semilichide	15 - 20	0,45 - 0,6
Purcei înțărcați	Așternut adânc	0,5 - 1	Gunoi de grajd	2 - 3	0,15 - 0,2
	Zonă de odihnă cu așternut, pardoseală solidă în zona de defecație	0,15 - 0,3	Gunoi de grajd	1,5 - 2,5	0,1 - 0,15
	Pardoseală acoperită cu	0,05 - 0,1	Dejecții	1 - 2	0,09 - 0,1

	grătar		semilichide		
Grăsuni	Așternut adânc	1 – 3	Gunoi de grajd	4 - 7	0,25 – 0,35
	Zona de odihnă cu așternut, pardoseală solidă în zona de defecație	0,3 – 0,5	Gunoi de grajd	3 – 5	0,2 – 0,4
	Pardoseală parțial acoperită cu grătare	0,05 – 0,1	Dejecții semilichide	5 - 8	0,15 – 0,25

Valoările minime pentru capacitățile de stocare prezentate în tabelele de mai sus reprezintă valori minime obligatorii, însă valori mai mari trebuie să fie considerate (până la nivelul prezentat în tabele), în funcție de cantitatea de așternut folosită, de sistemul de creștere (în cazul în care acesta este mai intensiv), de mărimea animalelor etc.

Producția de gunoi de grajd în diverse sisteme de întreținere a păsărilor

Categoria de păsări	Sistem de întreținere	Așternut [kg/animal/zi]	Tipul de gunoi	Volum dejecții, fără așternut [m³/1.000 păsări/lună]	Capacitate de stocare² [m³/1.000 păsări/lună]
Pui de carne	La sol	0,080	Gunoi solid	3,0	3,8
Puicuțe	La sol	0,120	Gunoi solid	4,7	5,0
Găini ouătoare	În baterii	0,220	Dejecții colectate (nu conțin așternut)	8,2	8,2
Rațe mature	La sol	0,500	Dejecții colectate (nu conțin așternut)	20,6	22,0
Broileri de rață (sfârșitul îngrășării)	Baltă	0,500	Dejecții colectate (nu conțin așternut)	18,7	18,7
Broileri de rață (sfârșitul îngrășării)	La sol	0,500	Gunoi solid	18,7	20,0
Curcani adulți	La sol	0,430	Gunoi solid	16,0	18,0
Curcani pentru sacrificare	La sol	0,350	Gunoi solid	13,0	14,8
Gâște adulte	La sol	0,960	Gunoi solid	36,00	41,0
Broileri de gâscă (sfârșitul îngrășării)	Baltă	0,900	Dejecții colectate (nu conțin așternut)	33,0	33,0
	La sol	0,900	Gunoi solid	33,0	36,0

² Așternutul luat în considerare este de paie

Producția de gunoi de grajd în diferite sisteme de întreținere a cabalinelor.

Categoria de animal	Sistemul de adăpost	Excremente + așternut [kg/animal/zi]	Tipul de gunoi rezultat	Producția de gunoi, inclusiv așternut [kg/animal/zi]	Capacitatea de stocare [m³/animal/lună]
Mânz peste un an (400 kg)	Așternut	17 + 5 kg așternut	Bălegar	22	1,0

Iapă, armăsar, cal castrat (600 kg)	Așternut	25 + 5 kg așternut	Bălegar	30	1,38
-------------------------------------	----------	--------------------	---------	----	------

Producția de gunoi de grajd în diferite sisteme de întreținere a ovinelor.

Categoria de animal	Sistem de adăpost	Așternut [kg/animal/zi]	Tip de gunoi de grajd rezultat	Producția de gunoi, inclusiv așternut [kg/animal/zi]	Capacitatea de stocare [m ³ /animal/lună]
Miel de 3,5 luni sau cârlan	Așternut	0,3	Bălegar	1,5	0,050
Mioară de 12 luni	Așternut	0,4	Bălegar	2,5	0,083
Oaie-mamă, berbec și batal de 12 luni	Așternut	0,5	Bălegar	2,8	0,093
Berbec și batal	Așternut	0,4	Bălegar	4	0,133

Tabel 5.2 Coeficienții pentru conversia numărului de animale în Unități Vită Mare din punctul de vedere al volumului dejecțiilor – conform Regulamentului (Comisiei) nr. 808/2014

Categoria de animal	Coeficientul de conversie
Tauri, vaci și alte bovine mai mari de 2 ani	1
Bovine între 6 luni și 2 ani	0,6
Bovine de mai puțin de 6 luni	0,4
Scroafă de reproducție > 50 kg	0,5
Alte porcine	0,3
Ecvide mai mari de 6 luni	1
Ovine și caprine	0,15
Găină ouătoare	0,014
Alte păsări de curte	0,03

5.3.3 Riscuri asociate exploatarea platformelor comunale

Efectele negative posibile ale operațiunilor de exploatare a platformei sunt:

- Scurgere posibilă a materialelor de pe platforma comună dacă construcția nu a fost făcută corespunzător;
- Împrăștiere necorespunzătoare a gunoiului de grajd pe terenurile agricole dacă Codul de bune practici agricole nu este respectat;
- Curățare și management necorespunzător a platformelor comunale;
- Apariția mirosului neplăcut și zgomotului dacă pompele de apă uzată și echipamentele de tratare sunt întreținute necorespunzător;
- Impact potențial asupra corpurilor de apă receptoare dacă calitatea efluenților de apă uzată nu este asigurată;
- Scurgerea din fosele septice și instalațiile sanitare dacă acestea nu sunt întreținute corespunzător;
- Depozitarea ilegală a resturilor toxice sau periculoase pe platformele comunale (materiale pentru care platforma nu a fost realizată);
- Supra-acumularea materialelor din plastic, sticlă sau alte reziduuri reciclabile pe platforma comună datorită unor deficiențe ale sistemului de colectare și selectare.

Aceste riscuri trebuie anticipate înainte și introduse măsuri de remediere încă din stadiul de proiectare, în timpul activității de planificare și supraveghere a construcției, cât și în timpul operațiilor de utilizare a platformei. Evitarea riscurilor asociate operării se realizează prin respectarea unor proceduri operaționale, proceduri care pot include un regulament de funcționare, modele de contract între operator și fermieri, modele de registre pentru gestiune, un plan de promovare și conștientizare care să asigure un grad ridicat de colectare a gunoiului de grajd precum și de comercializare/servicii de fertilizare etc.

5.4 Platforme individuale

Locația potrivită pentru spațiile de depozitare trebuie să ia în considerare factori ca accesibilitatea, distanța față de grajduri și locuință, pentru transportul și gestionarea eficientă și confortabilă a gunoiului de grajd, resturilor organice și compostului, cu risc și neplăceri minime pentru fermier și vecini.

Pentru o depozitare adecvată și sigură, trebuie asigurată o capacitate suficientă. Capacitatea necesară va depinde în principal de numărul și speciile de animale deținute, de tipul de bălegar produs (acesta depinde de tipul sistemului de stabulație – vezi tabelul 5.1) și de durata necesară de stocare.

Exploatațiile de bovine ce sunt crescute în sistem “permanent la pășune” trebuie să dețină platformă de gunoi de grajd a cărei dimensiune să fie corelată cu numărul de animale existent în exploatație pentru minimum 2 luni. Pentru acest sistem de creștere (permanent pe pășune), fermierii trebuie să respecte numărul maxim de animale ce pășunează pe parcelă, astfel încât, pe baza indicilor referitori la cantitatea de azot (kg / animal /an) din gunoiul de grajd (după scăderea emisiilor gazoase), să nu se depășească limita maximă de 170 kg de N s.a./ha/an.

Dacă în localitate există o platformă comunală pentru depozitarea gunoiului de grajd, durata de stocare a gunoiului în platforma individuală va fi dată de intervalul de timp la care se transportă gunoiul către platforma comunală;

Dacă în localitate nu există o platformă comunală pentru depozitarea gunoiului de grajd atunci perioada de stocare va fi dată de perioada de interdicție pentru aplicarea gunoiului la care se adaugă o lună.

Spațiul de depozitare trebuie așezat pe o suprafață orizontală sau ușor înclinată, de preferință pe un loc mai ridicat (pentru ca apele să nu ajungă pe platformă) și umbrit pentru ca razele soarelui și vânturile să nu usuce prea tare bălegarul. Când este situat la baza unei pante, apa scursă de pe urma precipitațiilor trebuie deviată la distanță de zona de stocare. Gunoiul de grajd nu trebuie depozitat în calea apei din șanțuri sau burlane.

Dacă spațiul de depozitare este prevăzut cu acoperiș, apa scursă pe acesta trebuie direcționată departe de gunoiul de grajd. Scopul este de protejare a bălegarului de a nu deveni prea umed și de prevenire a contaminării oricărui flux de apă.

Spațiul de depozitare trebuie amenajat la cel puțin 100 m față de canale, râuri, iazuri sau alte resurse de apă, și la o distanță de minim 10 sau 50 m față de locuințe și aval față de sursele de apă potabilă, în conformitate cu prevederile Ordinului ministrului sănătății nr. 119/2014 cu modificările și completările ulterioare.

Pe locul ales se sapă o groapă adâncă de 0,5 m, în formă de dreptunghi. Platforma de bălegar are o lățime de 3-4 m, iar lungimea se stabilește în funcție de suprafața spațiului de depozitare necesar pentru stocarea gunoiului în funcție de numărul de animale și timpul de stocare.

Dacă substratul este un sol nisipos sau orice altă suprafață permeabilă, solul trebuie protejat de infiltrații prin aplicarea pe fundul gropii a unui strat de argilă care se tasează.

Locul de depozitare va avea o bază din material impermeabil, cu respectarea condițiilor privind realizarea depozitelor permanente prezentate în capitolul 5.2 „Metode de stocare a dejecțiilor”.

O podea de beton sau orice alt material impermeabil durabil va reduce la minim infiltrația și va oferi o suprafață ideală pentru îndepărtarea sau răsturnarea cu ușurință a gunoiului de grajd.

Pereții platformei se pot zidi până la 0,5 m deasupra pământului; bălegarul proaspăt scos din grajd se clădește până la cca. 1,8 – 2,0 m înălțime începând de la fundul platformei. Pereții se construiesc de preferință din scânduri groase (dulapi) sau din lemne rotunde. Nu se recomandă a fi în întregime din zid, pentru a da posibilitatea aerului să pătrundă în masa bălegarului.

Alături de platformă se sapă groapa de urină socotind 1 m³ de cap de vită mare, 0,75 m³ pentru tineret și 0,3 m³ pentru un porc. Ea se poate face din zidărie de cărămidă, tencuită și sclivisită cu ciment sau din beton. Pentru exploatațiile sub 8 UVM poate fi utilizat un recipient de plastic introdus în groapa săpată alături de platformă.

Groapa de urină se acoperă, de exemplu, cu un capac de scândură groasă care împiedică pierderea amoniului.

Unde este posibil, se va înființa o bandă permanentă de vegetație de cel puțin 2 sau 3 metri lățime menținută în jurul amenajării pentru captarea și absorbția lichidelor scurse din zona de depozitare.

În jurul spațiului de depozitare se pot planta tufișuri și arbuști în scop decorativ, dar și pentru a produce umbră și protecție împotriva vântului (uscarea excesivă).

În jurul platformei se vor consolida drumurile de acces, pentru a evita bălțirea apei și noroaiele care se formează toamna și primăvara când se scoate bălegarul din platformă.

Există două moduri de a conduce fermentarea bălegarului: anaerob și aerob.

Fermentarea anaerobă.

Bălegarul scos din grajd și amestecat cu furca se transportă la platformă, se așează în grămezi care se tasează (se calcă în picioare) pentru a îndepărta o parte din aer. Este bine ca grămezile care se așează zilnic să aibă formă de cub cu latura de cel mult 1 m. După tasare este bine să se pună deasupra un capac de scânduri sau chiar un strat de paie care apără bălegarul de soare, de vânt, oprind pierderea azotului (în special prin emisii de amoniac).

În zilele următoare se procedează la fel așezând grămada de bălegar alături de cea din ziua precedentă. În felul acesta se clădește o treime din suprafața platformei. După ce a fost așezat primul strat se clădește deasupra cel de-al doilea strat și astfel înălțimea bălegarului din platformă atinge aproape 2 m. La această înălțime suprafața bălegarului se poate acoperi cu un strat de pământ de 20 cm grosime. După completarea unei treimi din platformă se trece la a doua treime și apoi la a treia, așezându-se bălegarul în același fel. În timpul verii, platforma se udă cu apă sau cu urină, astfel încât bălegarul scos din interiorul platformei să mustească dacă este strâns în mână. Aceasta dovedește că bălegarul are 70 – 75 % umiditate, care asigură o fermentare normală. În cazul în care bălegarul este uscat, mucegăiește. Fermentarea bălegarului durează 3 – 4 luni. La sfârșitul fermentării, înălțimea și volumul grămezii de bălegar din platformă scad cu o treime, sau la jumătate dacă fermentarea durează peste 4 – 5 luni.

Când se golește platforma, bălegarul se ia în ordinea în care a fost așezat, adică începând cu prima treime a platformei, deoarece fermentarea începe treptat, în ordinea în care bălegarul a fost așezat în platformă.

Fermentarea aerobă

Fermentarea aerobă este numită și fermentarea la cald. În acest caz, bălegarul se lasă înfoiat când se așează pe platformă, oxidarea este puternică, descompunerea materiei organice se produce cu descărcare mare de căldură. Temperatura se ridică până la 60°. Cu cât bălegarul este mai înfoiat cu atât temperatura este mai ridicată. Când temperatura depășește 55° bălegarul se îndeasă bine pentru a elimina aerul și a încetini fermentația aerobă. Temperatura trebuie menținută ridicată circa 20 de zile în care timp sunt distruse semințele de buruieni. După această perioadă fermentarea decurge ca și în cazul fermentării anaerobe.

Gunoiul de grajd și reziduurile menajere organice depozitate sau compostate nu vor produce miros excesiv sau de durată, și nu vor atrage un număr mare de insecte sau alte specii de animale nedorite, dacă sunt luate următoarele măsuri generale:

- adăugarea de compost maturat peste fiecare nouă încărcătură de material proaspăt într-o proporție de circa 1 la 4;
- amestecarea diverselor tipuri de materiale (gunoi de grajd, resturi provenite din bucătărie, iarbă, fragmente de lemn) pentru obținerea unui raport C/N favorabil și a unei consistențe solide dar totuși ușoare;
- produsele gătite sau alte materiale ce pot atrage muște trebuie acoperite imediat cu alte materiale pentru a împiedica muștele de a depune ouă;
- orice scurgere trebuie colectată și introdusă la loc în grămadă sau aplicată pentru fertilizarea terenurilor învecinate.

În afară de asigurarea capacității necesare pentru depozitarea gunoiului de grajd și a reziduurilor organice pe perioada când împrăștierea este interzisă, toate amenajările trebuie să îndeplinească următoarele condiții generale:

- toate sistemele trebuie să protejeze solul, apa subterană și apa de suprafață împotriva infiltrațiilor nutrienților și împotriva scurgerilor de efluenți;
- uscarea excesivă a grămezii trebuie evitată pe cât posibil prin protejarea materialelor împotriva razelor directe ale soarelui;
- toate sistemele trebuie să permită răsturnarea (remanierea) materialelor la intervale regulate pentru înlesnirea proceselor de compostare; trebuie să existe suficient spațiu pentru dispunerea și răsturnarea grămezilor de compost;
- toate sistemele trebuie instalate departe de apele de suprafață, fântâni și alte zone protejate; distanța minimă depinde de tipul de sistem de depozitare;
- toate sistemele ce pot produce scurgeri de lichide, în special în timpul căderii precipitațiilor, trebuie echipate cu un bazin de colectare a materialelor lichide;
- este de preferat ca spațiile de depozitare să fie dotate cu acoperiș pentru a evita spălarea materialelor de către ploile abundente și încetinirea procesului de compostare.

5.5 Efluenții din silozuri

Efluenții proveniți de la instalațiile de însilozare a furajelor verzi sunt foarte bogați în substanțe organice ușor biodegradabile, care conțin cantități însemnate de nutrienți, în special compuși ai azotului, cu potențial ridicat de poluare. Dacă asemenea efluenți se scurg în ape de suprafață pot provoca grave dezechilibre în ecosistemele acvatice prin eutrofizare și moartea peștilor.

Efluentul provenit de la culturile însilozate este unul din cei mai concentrați și nocivi poluanți din fermă. Pătrunderea, chiar în cantități mici, în cursurile de apă poate provoca serioase incidente de poluare și în special moartea peștilor.

Cantitatea maximă de efluent de siloz se produce în primele două zile de depozitare.

Cantitățile de efluent produse depind de gradul de umiditate a materialului însilozat, de eventualele ape de precipitații intrate în siloz, de tipul de material însilozat, grosimea materialului însilozat, drenajul intern al silozului și de aditivii folosiți. Accidente de poluare se pot produce dacă silozurile sau fosele de depozitare sunt prost construite și prost impermeabilizate. Acești efluenți, colectați

corespunzător, pot fi folosiți la fertilizarea culturilor și în furajarea animalelor.

Așa cum s-a menționat mai sus, prin producerea lor apare riscul de poluare și sunt necesare unele măsuri, cum ar fi:

- însilozarea furajelor la un conținut de materie uscată de peste 25 % și căptușirea bazei silozului cu un strat de paie pentru absorbția efluenților formați (furajele însilozate la un conținut de materie uscată de 18 % produc aproximativ 150 l efluent per tonă. Dacă furajul este uscat până la un conținut de 25 % substanță uscată atunci cantitatea de efluent scade la aproximativ 25 l per tonă);
- silozurile trebuie astfel proiectate și construite încât să asigure protecție contra infiltrațiilor de efluenți; ele trebuie acoperite pentru a nu pătrunde apă de precipitații și trebuie prevăzute cu o podea impermeabilă, ușor înclinată (pantă 2 %) pe care scurgerile de efluent să fie conduse și stocate într-un bazin subteran de capacitate corespunzătoare, rezistent la coroziune acidă;
- pentru silozurile cu o capacitate mai mică de 1500 m³ capacitatea minimă a bazinului trebuie să fie de 3 m³ la fiecare 150 m³ din capacitatea silozului. În perioadele de scurgere maximă a efluentului bazinul trebuie golit zilnic;
- pentru silozurile cu capacitatea peste 1500 m³ bazinul trebuie să aibă o capacitate minimă de 30 m³ plus 1 m³ pentru fiecare 150 m³ de capacitate de însilozare peste 1500 m³;
- silozul și bazinul trebuie amplasate la o distanță de minim 50 m de cursurile de apă pentru a preveni o poluare accidentală;
- înainte de a proceda la o nouă însilozare, trebuie executate lucrări de întreținere pentru a asigura etanșeitarea silozului.

În plus față de aceste măsuri:

- Nu se supraîncarcă silozul deoarece podeaua acestuia ar putea ceda, apărând crăpături prin care efluentul de siloz să se scurgă necontrolat;
- Când este nevoie, se pompează efluentul colectat în bazinul subteran, într-un bazin suprateran, de capacitate mai mare, în care să fie stocat efluentul singur sau în amestec cu turbureala colectată de la animale. Cât timp furajele rămân însilozate, toți efluenții și apa de precipitații de pe acoperișul silozului trebuie colectați și depozitați corespunzător;

- Se monitorizează cu atenție nivelul efluentului din bazin și se golește la intervale de timp regulate. Nu lăsați niciodată ca bazinul să se umple peste nivelul maxim și verificați să nu fie blocate canalele de colectare a efluentului;
- Efluentul de siloz conține nutrienți valoroși care pot suplini până la 15% din necesarul de hrană al porcilor pentru îngrășat. Efluentul trebuie stocat în recipiente corespunzătoare până la utilizarea ca hrană pentru animale;
- Se verifică frecvent starea apelor din vecinătatea silozului în timpul însilozării și timp de o lună după golirea silozului.

5.6 Efluenții din siloz balotat

În cazul însilozării în baloți închiși ermetic se vor respecta următoarele reguli:

- Se depozitează baloții la cel puțin 10 m față de cursurile de apă – cu excepția cazurilor în care baloții se află pe o pantă descendentă față de cursul apei;
- Se deschide și se îndepărtează învelișul baloților la cel puțin 10 m față de cursurile de apă – cu excepția cazurilor în care baloții se află pe o pantă descendentă față de cursul apei;
- Se balotează furajele la un conținut de substanță uscată de peste 25% pentru a conduce la o mai bună conservare a furajelor și la minimizarea producerii de efluenți;
- Se colectează toate scurgerile de efluenți care provin de la baloții depozitați pe suprafața fermei;
- Se verifică că scurgerile de efluenți din baloți după îndepărtarea învelișului acestora nu pot ajunge în drenuri sau cursuri de apă.

5.7 Apele uzate de la ferme

Apele uzate rezultate din activitățile agricole reprezintă un efluent ce poate fi încărcat în gunoi de grajd, urină, lapte, produse de spălare și curățare a grajdurilor.

Apele uzate din ferme au în general o cerință biochimică de oxigen de până în 2000 mg/l, un conținut de azot total mai mic de 0,3 kg/m³ și un conținut de substanță uscată mai mic de 1%.

Toate apele uzate din fermă trebuie colectate și depozitate cu grijă în bazine (rezervoare) special destinate pentru colectarea apelor uzate sau în instalațiile destinate inițial colectării dejecțiilor lichide și semilichide sau a altor efluenți din fermă.

Rezervoarele utilizate pentru colectarea apelor uzate trebuie să fie:

- în bune condiții și să nu curgă;
- verificate periodic pentru a nu se umple peste capacitatea maximă;
- golite la intervale regulate;
- suficient de mari pentru a nu necesita golirea lor în perioadele în care împrăștierea pe câmp este interzisă.

Metoda cea mai eficientă pentru creșterea capacității de stocare a dejecțiilor lichide la nivelul fermei o reprezintă diminuarea cantității de apă uzată de la fermă prin:

- separarea traseelor de scurgere, din cadrul fermei, a apelor curate de cele uzate. Apa curată (de pe acoperișuri, terenuri învecinate, pardoseli betonate curate, etc.) care curge și se amestecă cu apele uzate mărește cantitatea de apă uzată care este nevoie să fie stocată și împrăștiată la nivelul fermei. Separarea traseelor necesită o planificare atentă la nivelul fermei precum și o întreținere regulată a jgheburilor și burlanelor. Apa curată trebuie direcționată spre sistemele de drenaj sau canalizare prin intermediul unor instalații etanșe. Este indicat ca la ieșirea din fermă sistemul de evacuare a apelor curate să aibă o gură de vizitare care să permită monitorizarea calității apei. Gura de vizitare trebuie să permită utilizarea unei pompe submersibile pentru curățarea sistemului în cazul în care în el au pătruns efluenți din fermă;
- minimizarea suprafeței «murdare» din cadrul fermei prin reorganizarea terenului fermei și minimizarea suprafeței la care animalele au acces;
- gestionarea scurgerilor în lungul drumurilor și căilor de acces din fermă. Nu este permisă scurgerea directă, de-a lungul drumurilor și căilor de acces din fermă către cursurile de apă.

5.8 Efluenții proveniți din precipitații

Efluenții proveniți din precipitații și din pulberile atmosferice pot conține diferite cantități de nutrienți, formați în atmosferă prin descărcări electrice sau emiși de instalațiile industriale de sinteză anorganică și organică sau din alte surse.

În condițiile României se poate estima un aport anual din precipitațiile și pulberile atmosferice de 6 - 12 kg N/ha, 0,1 - 1,5 kg P₂O₅/ha și 0,5 - 15 kg K/ha, variabil cu distanța față de sursa emitentă și cu condițiile meteorologice.

În unele zone ploile acide pot afecta negativ apele de suprafață, cu efecte drastice asupra faunei și florei acvatice. În plus, în cazul apelor subterane, creșterea acidității acestora provoacă mobilizarea aluminiului și a unor metale grele, care afectează caracteristicile de potabilitate ale apelor respective.

Marile complexe de creștere a animalelor și păsărilor sunt o sursă care favorizează căderea ploilor acide datorită degajării amoniacului în atmosferă. De aceea este necesar ca în aceste cazuri să se ia măsurile tehnice necesare de limitare a degajării substanțelor volatile, precum amoniacul, direct în atmosferă.

Aceste măsuri sunt necesare și în cazul bazinelor de mare capacitate de colectare a dejecțiilor lichide sau semilichide.

În jurul platformelor de furajare și odihnă a animalelor, dispuse în afara grajdurilor, precum și în jurul platformelor de stocare a gunoiului de grajd, este obligatoriu să fie realizate șanțuri și rigole betonate de scurgere a apelor pluviale care vor fi colectate în bazinele de stocare a efluenților.

5.9 Principii generale pentru selectarea metodei de stocare a gunoiului de grajd

Depozitarea și procesarea gunoiului de grajd din fermele cu un număr de animale de până la 100 UVM se poate face în depozite individuale sau în platforme comunale. Pentru fermele peste 100 UVM, depozitarea și procesarea gunoiului de grajd se face în conformitate cu cerințele Acordului de Mediu, sau dacă ferma intră sub incidența Directivei Emisiilor Industriale - IED 2010/75 și cu cerințele Acordului Integrat de Mediu necesar pentru funcționarea exploatației agricole.

Depozitarea și procesarea gunoiului de grajd pe platforme comunale sau depozite individuale

Depozitarea și procesarea în sistem comunal a gunoiului de grajd și a altor resturi organice poate fi o alternativă la depozitarea în sistem individual, însă cele două sisteme pot fi complementare.

Chiar dacă depozitarea în sistem comunal are o serie de avantaje, aceste sisteme nu sunt întotdeauna cea mai bună opțiune. Aceasta se poate vedea în tabelul următor, unde este făcută o comparație între ambele sisteme referitor la o serie de criterii de evaluare.

<i>Criteriu de evaluare</i>	<i>Depozitare în sistem comunal</i>	<i>Depozitare în sistem individual</i>
<i>Locație</i>	<i>Cea mai bună alegere se face în funcție de topografie, distanța față de case, câmpuri, fântâni și ape de suprafață, aspecte legate de miros și sănătate, tipul de sol. Locația trebuie aleasă și în funcție de numărul de animale echivalent UVM pe o distanță rutieră de maximum 5 km, preferându-se comune/locații unde există aglomerări de animale.</i>	<i>Spațiul este restrâns la suprafața din gospodărie, probleme legate de miros, vecinătatea fântânilor.</i>
<i>Costul investiției</i>	<i>Investiție importantă la nivel colectiv, cost scăzut pe m³ capacitate.</i>	<i>Necesită investiție individuală, cost mai mare pe m³, dar tipul de depozitare poate fi adaptat în funcție de nevoile și posibilitățile individuale.</i>
<i>Calitatea spațiilor de depozitare</i>	<i>Spații de depozitare de calitate, cu risc minim de poluare a mediului și întreținere corespunzătoare.</i>	<i>Depinde în cea mai mare măsură de capacitățile manageriale și financiare individuale ale proprietarului.</i>
<i>Calitatea gunoiului de grajd</i>	<i>O calitate bună poate fi menținută dacă se aplică tehnici corespunzătoare de compostare; compoziția compostului poate fi analizată la costuri rezonabile.</i>	<i>Calitatea depinde de origine (specie), amestecul cu alte reziduuri menajere, tehnicile de compostare, cantități prea mici pentru analiza calității compostului la costuri rezonabile.</i>

<i>Criteria de evaluare</i>	<i>Depozitare în sistem comunal</i>	<i>Depozitare în sistem individual</i>
<i>Riscul de poluare a mediului</i>	<i>Poluarea mediului controlabilă –Controlul public poate fi asigurat cu relativă ușurință. Gunoii de grajd neutilizat poate fi valorificat pe terenurile suplimentare din câmp.</i>	<i>Multe operațiuni prezintă risc de poluare. Supravegherea publică este dificilă.</i>
<i>Necesarul mijloacelor de transport</i>	<i>Combinarea transportului colectiv cu cel individual. Sunt necesare deplasări către și dinspre spațiile de depozitare.</i>	<i>Transport doar către terenurile din câmp. Responsabilitate individuală.</i>
<i>Supraveghere</i>	<i>Necesită o supraveghere permanentă pentru asigurarea calității materialului și pentru asigurarea redistribuirii corecte a produsului final.</i>	<i>Nu necesită măsuri speciale.</i>
<i>Costurile de gestiune și administrare</i>	<i>Costuri permanente de personal în administrație și management, dar care pot fi acoperite prin aplicarea de taxe individuale reduse sau acoperite prin bugetul local.</i>	<i>Costuri individuale reduse.</i>
<i>Relația cu planul comunal de gestiune a reziduurilor</i>	<i>Managementul gunoiiului de grajd poate fi integrat în planul comunal de colectare și depozitare a reziduurilor la costuri suplimentare relativ reduse.</i>	<i>Volum mai mic de resturi organice de colectat și procesat în instalațiile colective.</i>
<i>Managementul nutrienților în gospodăriile non-agricole</i>	<i>Nutrienții din gunoiiului de grajd și alte resturi organice provenite din gospodăriile non-agricole poate fi colectat și procesat pentru utilizare de către alți fermieri.</i>	<i>Proprietarii de gospodării non-agricole pot fi refractari față de o investiție individuală pentru depozitarea și compostarea resturilor organice.</i>

În funcție de condițiile locale, autoritățile pot opta, desigur – în funcție și de fondurile disponibile, pentru sistemul individual sau pentru cel comunal. În multe cazuri, cea mai bună soluție este o combinație a celor două.

Chiar dacă sistemul comunal de depozitare prezintă un număr de **avantaje** față de sistemul individual, investiția necesară unui astfel de sistem nu se justifică, atunci când:

- Cantitățile de gunoi de grajd sunt prea mici (o platformă standard are o capacitate de cel puțin 2.500 tone);
- Gospodăriile sunt dispuse pe o suprafață întinsă;
- Distanțele de la gospodării la platformă și/sau de la platformă la terenurile agricole sunt prea mari (mai mari de 5 km distanță rutieră), acesta fiind cazul satelor lineare situate pe văi sau în lungul drumurilor principale.

Sistemul comunal de depozitare este de preferat în acele cazuri când una sau mai multe din următoarele condiții este îndeplinită:

- Localitățile componente au o distribuție a caselor de tip concentrat sau adunat, o cantitate prognozată de gunoi de grajd de cel puțin 2.500 tone de colectat de pe o distanță rutieră rezonabilă (5 km);

- Comuna poate oferi servicii de transport a gunoiului de grajd la și de la platformă, sau fermierii dispun de mijloace de transport corespunzătoare;

- Micile ferme nu pot investi în construirea de spații de depozitare individuale.

Costul unei platforme de gunoi de grajd va depinde de dimensiunea acesteia, tipul materialelor utilizate, dar și de condițiile locale ale pieții pentru forța de muncă și materiale. Prețul poate varia considerabil de la un loc la altul și de la un an la altul. Dacă sunt utilizate materiale și tehnici corespunzătoare, ar trebui luată în calcul o perioadă de depreciere de 20 de ani.

6. Aplicarea îngrășămintelor cu azot

Cantitatea maximă de azot provenită din îngrășămintele organice care poate fi aplicată pe teren nu poate depăși 170 Kg N substanță activă/ha/an

Cantitatea maximă¹ de azot provenită din îngrășămintele chimice care poate fi aplicată pe teren, în cazul în care nu se execută studii agrochimice, nu poate depăși:

100 kg N - substanță activă/ha/an pentru vii, livezi și alte culturi permanente

80 kg N substanță activă/ha/an pentru pajiști permanente

Pentru terenurile arabile, cantitatea maximă de N (kg substanță activă/ha/an din îngrășămintele chimice) ce se poate aplica fără studii agrochimice este stabilită pe grupe de culturi și în funcție de pantă, după cum urmează:

Panta blocului fizic	Porumb și sfeclă de zahăr (kg N substanță activă/ha/an)	Grâu și rapiță (kg N substanță activă/ha/an)	Alte cereale și legume (kg N substanță activă/ha/an)
Până la 12%	150	120	100
Peste 12%	120	90	80

În cazul în care planul de fertilizare se bazează pe studii agrochimice, se aplică cantitatea de azot rezultată prin calcul în funcție de recolta scontată și de gradul de aprovizionare a solului cu azot, cu condiția ca îngrășămintele organice (dacă sunt utilizate) să nu depășească 170 kg N substanță activă/ha/an

Pentru exploatațiile agricole în regim irigat și pentru cele care intenționează să aplice mai mult N-substanță activă/ha/an decât este stabilit ca nivel maxim pentru terenurile arabile, mai mult de 100 kg N-substanță activă/ha/an pentru vii și livezi și mai mult de 80 kg N substanță activă/ha/an pentru pajiști permanente este obligatorie întocmirea planului de fertilizare pe baza studiilor agrochimice.

Pe terenurile arabile având culturi de toamnă sau pe care se înființează culturi extratimpurii pentru care data semănatului este în perioada de interdicție, se pot aplica însă îngrășămintele chimice și în perioada de interdicție în limita a maxim 50 kg N substanță activă/ha, în funcție de dezvoltarea fiziologică a plantelor, cu respectarea condițiilor de aplicare.

Pentru culturile din sere și solarii nu se aplică perioadele de interdicție în condițiile în care în interiorul acestora temperatura este mai mare de 5°C.

¹ Valorile sunt calculate în baza necesarului de azot raportat la producțiile medii din ultimii ani ale culturilor reprezentative pentru România

6.1 Principii generale

Cele mai multe soluri conțin prea puțin azot natural disponibil pentru a satisface cerința culturilor din timpul perioadei de creștere. În consecință este necesară suplimentarea în fiecare an a azotului conținut în mod natural în sol.

Aplicarea cantității corecte de azot la momentul la care plantele au nevoie este cerința de bază a unui bun management al fertilizanților.

Fiecare producător agricol trebuie să înțeleagă necesitatea evaluării corecte și urmării periodice a necesarului de nutrienți ai plantelor în baza unor previziuni realiste, în funcție de:

- condițiile tehnologice locale;
- sol;
- climă;
- randamentul scontat al producției.

În acest mod se pot evita excesele și se pot corecta deficiturile de nutrienți.

Atenție specială trebuie acordată fertilizării cu azot, din cauza complexității comportamentului acestui nutrient în sol și a ușurinței cu care se poate pierde sub formă de nitrați prin antrenare cu apele de infiltrație și cu scurgerile de suprafață.

Dozele (DN) stabilite pe baza **necesarului de azot** pentru formarea unei recolte scontate, trebuie ajustate cu cantitatea de azot chimic pe care solul o poate disponibiliza pe durata ciclului vegetativ și cu alte aporturi (din precipitații, din apa de irigație, din resturi vegetale încorporate în sol, din fixare biologică) și pierderi de azot (prin levigare, prin volatilizare, prin imobilizare biologică ș.a.).

Aceste corecții pot fi făcute cu ajutorul următoarei relații:

$$DN = N_c - (N_s + N_a + N_b + N_r) + (N_i + N_g + N_l),$$

în care:

DN este doza de azot din îngrășământ (organic + chimic) pentru recolta scontată, în kg/ha;

N_c este necesarul de azot pentru recolta scontată, în kg/ha;

N_s este azotul disponibilizat de sol în cursul perioadei de vegetație, în kg/ha;

N_a este azotul provenit din apa de irigație și din atmosferă (pulberi, precipitații), în kg/ha;

N_b este azotul provenit din fixare biologică, în kg/ha;

N_r este azotul provenit din mineralizarea resturilor vegetale ale culturilor precedente, în kg/ha;

N_i este azotul pierdut prin imobilizare de către microorganismele din sol, în kg/ha;

N_g este azotul pierdut prin volatilizare, inclusiv prin denitrificare, în kg/ha;

N_l este azotul pierdut prin antrenare cu scurgerile de suprafață și prin levigare, în kg/ha.

Corecțiile făcute pe baza acestei relații au un caracter estimativ, datorită complexității fenomenelor care controlează parametrii respectivi așa cum rezultă din cele ce urmează.

Necesarul de azot al culturii (N_c)

Necesarul de azot al culturii se poate estima din exportul de azot în recolta scontată. În tabelul 6.1 sunt prezentate consumurile medii specifice de azot pentru principalele culturi din România (kg de N/tona de recoltă principală și cantitatea corespunzătoare de recoltă secundară). Cifrele au o valoare aproximativă, în cadrul aceleiași specii existând diferențe între soiuri și hibrizi.

Tabel 6.1 Consumurile (exporturile) medii de elemente nutritive din sol pentru formarea recoltelor (kg de elemente nutritive/tona de recoltă principală și cantitatea corespunzătoare de recoltă secundară)

Specificarea culturilor		Elementele nutritive active (substanțe convenționale)		
		N	P ₂ O ₅	K ₂ O
Grâu de toamnă	boabe : paie 1 : 1.3	26.5	13.7	16.4
Orz și orzoaică	boabe : paie 1 : 1	23.0	10.8	22.3
Secară	boabe : paie 1 : 1.5	27.5	9.4	26.8
Ovăz	boabe : paie 1 : 1.5	28.5	11.0	31.2
Porumb boabe	boabe : tulpini 1 : 1.6	27.5	12.5	16.5
Porumb pentru siloz	plante întregi cu știuleți	6.5	3.0	5.5
Sfeclă de zahăr	rădăcini : frunze și colete 1 : 1	4.9	2.0	6.0
Sfeclă furajeră	rădăcini : frunze 1 : 0.5	3.8	1.7	7.9
Cartofi	tuberculi : vreji 1 : 0.5	5.2	2.7	7.5
Floarea soarelui	semințe : tulpini 1 : 3	36.5	17.5	50.0
Rapiță pentru ulei	semințe : tulpini 1 : 3	51.5	36.0	44.0
In pentru semințe	semințe : tulpini 1 : 3	59.0	17.3	72.0
Fasoale boabe	boabe : vreji 1 : 1.5	59.5*	13.4	25.0
Mazăre boabe	boabe : vreji 1 : 1.5	61.0*	16.6	28.0
Soia	boabe : vreji 1 : 1.5	70.0*	22.5	34.0
In pentru fuior	Tulpini	11.0	7.0	13.0
Câneșă	Tulpini	10.0	8.5	17.5
Lucernă	masă verde la începutul înfloririi	8.0*	1.6	6.5
Trifoi roșu	masă verde la începutul înfloririi	6.5*	1.5	5.5
Iarbă de pajiști naturale		6.5	1.4	4.5
Golomăț	masă verde	6.0	1.7	8.3
Borceag (ovăz+măzăriche)	masă verde	6.5*	2.4	5.5
Porumb	masă verde	3.0	1.7	4.5
Fân de lucernă	începutul înfloririi	32.0*	6.4	22.0
Fân de trifoi roșu	începutul înfloririi	26.0*	6.0	21.0
Fân de pajiște naturală	-	24.0	5.6	18.0
Fân de graminee perene cultivate	-	23.0	6.5	28.0
Fân de borceag (ovăz+măzăriche)	-	25.0*	8.0	20.0
Fân de lucernă în amestec cu raigras	-	26.0*	6.0	20.0
Mere	Fructe	1.6	0.5	2.0
Struguri de vin (+producția secundară)	-	6.5	1.6	5.5
Tomate	Fructe	2.9	1.0	4.5
Varză de toamnă	Căpățâni	3.5	1.2	4.0

*) în cea mai mare parte provine din simbioza cu microorganismele fixatoare de azot

La estimarea producției planificate a recoltelor trebuie luate în considerare și caracteristicile climatice ale locului (în special regimul termic și al precipitațiilor, inclusiv distribuția anuală a acestora), având în vedere că acestea sunt determinante în dinamica elementelor fertilizante în sol și în mod special în mineralizarea materiei organice și în deplasarea nutrienților în profilul solului, sub zona de înrădăcinare.

Fixarea obiectivelor privind producția planificată a recoltelor pentru culturile din cadrul unei ferme se poate face, în mod realist, prin una din următoarele posibilități, (de preferință prin una din primele două):

- pe baza notelor de bonitare furnizate de organisme specializate pentru condițiile pedoclimatice specifice exploatației agricole;
- pe baza producției medii a recoltelor obținute în stațiunea agricolă de cercetare specifică zonei;
- pe baza evaluărilor producției medii obținute în fermă pe un număr de ani (de regulă cinci) cu eliminarea celor cu producții extreme (respectiv anul cu producția cea mai mare și anul cu producția cea mai mică) în condițiile aplicării în optim a tuturor verigilor tehnologice recomandate pentru cultura respectivă (specia, soiul, data însămânțării, măsurile de protecție fitosanitară, etc.).

Azotul disponibilizat de sol (N_s)

Azotul din sol se găsește, aproape în totalitate, în materia organică și doar o fracțiune mică din acesta se găsește într-o formă imediat asimilabilă pentru plante.

Azotul organic poate fi utilizat de culturi numai după trecerea lui într-o formă anorganică prin mineralizarea sau descompunerea treptată a materiei organice din sol, în primul rând în azot amoniacal și apoi în azot nitric.

În mod obișnuit, materia organică din sol este constituită din fracțiuni care diferă după valoarea raportului C/N (carbon : azot).

Fracțiunea, cu valoarea raportului C/N de ordinul 8-11, denumită humus, este o fracțiune stabilă, care a atins un echilibru și prin urmare se descompune mai lent; alte fracțiuni cu valori superioare ale acestui raport, sunt descompuse mai rapid decât humusul de către microorganismele din sol, a căror activitate este mai mult sau mai puțin intensă, în funcție de condițiile de temperatură și umiditate.

Azotul potențial accesibil sau mineralizabil provine din aceste fracțiuni mai puțin stabile. Pentru condițiile de sol din România el reprezintă 1% și 2% din azotul total, atât la soluri luate de mult în cultură cât și la soluri în regim natural. Cantitativ, **variază între 20 kg și 50 kgN/ha/an**, în funcție de tipul de sol și condițiile climatice din anul respectiv.

Conținutul de azot mineral (N_{min}) din sol la un moment dat poate fi determinat printr-o metodă riguroasă de laborator. Informația obținută, convertită în kg azot/ha, poate fi folosită la stabilirea dozelor de îngrășăminte cu azot de aplicat în primăvară la culturile de toamnă.

Nu tot azotul mineralizat în sol în decursul unui an poate fi disponibil pentru culturi; cel mineralizat în perioada de creștere activă a plantei este susceptibil de a fi utilizat de culturi, prin urmare, pentru stabilirea dozei de îngrășământ trebuie să se țină cont de perioada în care cultura ocupă efectiv terenul.

Astfel, se poate considera pentru culturile de primăvară-vară o valorificare de 2/3 a azotului potențial accesibil și de 3/4 sau 1/2 pentru culturile de toamnă-iarnă, în consonanță cu ocuparea terenului.

Valorile se modifică dacă intervin eventualele precipitații abundente care pot spăla mai mult sau mai puțin intens nitrații acumulați în profilul de sol; în cazul culturilor care ocupă permanent solul, valorile pot fi considerate în totalitate.

Azotul provenit din apa de irigație și din atmosferă (pulberi, precipitații căzute) (N_a)

Cantitățile de azot ce ajung în sol cu pulberile atmosferice și cu precipitațiile (ploi, zăpezi), variază considerabil cu tipul de activitate dominant din regiunea înconjurătoare.

În general, se pot estima cantități de 5-10 kg de N/ha pe an, mai mari în situațiile cu activități industriale intensive în zonă.

Apa de irigație, dacă este contaminată cu compuși ai N, poate vehicula cantități apreciabile din acest nutrient, care trebuie contabilizat în planul de fertilizare.

Azotul fixat biologic (N_b)

Cantitatea de azot fixată biologic în sol, în principal, în urma simbiozei dintre *Rhizobium* și plantele leguminoase, depinde foarte mult de specia cultivată, de producția și biomasa încorporată în sol, putând ajunge la sute de kg N/ha.

Azot provenit de la culturile precedente (N_r)

Cantitatea de azot asimilabil furnizat de reziduurile culturii precedente depinde de cantitatea și compoziția acestora sub raportul conținutului de azot și de gradul mai mare sau mai mic de lignificare. Depinde de asemenea, de cât de bine au fost încorporate în sol, de epoca când a fost făcută, și de timpul trecut de la încorporare.

Culturile anuale pot lăsa în sol cantități mai mari sau mai mici de N din partea aeriană a plantelor.

Este dificil de apreciat cu o minimă rigoare, ce cantități de azot sau de alți nutrienți proveniți de la culturile precedente pot fi luate în calculul dozelor de îngrășăminte.

Cu titlu informativ, din tabelul 6.1 se pot estima cantitățile de azot din reziduurile vegetale încorporate în sol.

Azotul imobilizat de microorganismele din sol (N_i)

Încorporarea în sol a reziduurilor vegetale sărace în N stă la originea unei diminuări a conținutului de N mineral din sol deoarece cantitățile de nutrienți eliberați în cursul descompunerii reziduurilor sunt insuficiente pentru satisfacerea necesităților microorganismelor responsabile de această descompunere.

Se poate da ca exemplu introducerea paielor de la cereale cu rapoarte C/N mari, peste 100.

Pentru a evita o asemenea diminuare, se recomandă să se încorporeze odată cu paiile o cantitate de azot mineral de ordinul a 8-10 kg de N pentru fiecare tonă de paie introdusă.

Dacă nu se procedează în acest fel, există riscul ca în anul respectiv, cultura să sufere de un deficit mai grav sau mai puțin grav de azot. Din punct de vedere al protecției apelor împotriva poluării cu nitrați, imobilizarea N de către microorganismele din sol poate fi considerată benefică.

Pierderi de azot sub formă de gaze în atmosferă (N_g)

Aceste pierderi se pot produce prin diferite mecanisme, în special prin denitrificare și prin volatilizarea amoniacului la suprafața solurilor alcaline.

Se estimează că într-un sol normal se poate denitrifica 10-15 % de azot nitric din cel produs anual prin mineralizarea materiei organice din sol și din cel încorporat sub formă de îngrășăminte chimice. Aceste pierderi pot fi mai mari în soluri cu drenaj defectuos, unde frecvența și intensitatea fenomenului sunt mai mari.

Reducerea pierderilor prin volatilizare, care pot atinge 50% în cazul îngrășămintelor cu azot amoniacal sau ureic, aplicate superficial pe soluri alcaline, se poate realiza prin evitarea aplicării pe o vreme cu vânt și temperatură ridicată.

Pierderi prin spălare cu scurgerile de suprafață și cu apele de percolare (N_i)

Pierderile de azot sub formă de nitrați, cu scurgerile de suprafață și cu apele de percolare, sunt principalul agent de poluare difuză a mediului acvatic, provenit din activități agricole.

Astfel de pierderi pot fi de ordinul mai multor kg de N/ha/an, în funcție de numeroși factori care controlează nivelul de nitrați prezenți în sol și intensitatea fenomenelor de scurgere și levigare. Acest nivel variază cu cantitatea, tipul de îngrășământ, epoca și tehnica de aplicare a îngrășămintelor cu N, cu cantitatea de azot nitric rezultat în urma mineralizării materiei organice din sol și a altor reziduuri organice încorporate în sol precum și cu cantitatea de azot intrată în sol pe alte căi.

Mineralizarea materiei organice și fenomenele de spălare a nitraților sunt puternic influențate de modul de folosință a solului și de tehnologiile de cultură.

Atât din punct de vedere economic cât și din punct de vedere al protejării calității mediului se impune să se reducă la maxim aceste pierderi, ceea ce este posibil prin adoptarea și practicarea practicilor agricole corecte. În tabelul 6.2 este prezentată o listă a principalelor măsuri care pot fi luate în vederea limitării pierderilor de azot prin spălare către apele de suprafață sau drenaj către apele freatice.

Tabel 6.2. Lista principalelor măsuri pentru reducerea pierderilor de azot prin spălare către apele de suprafață sau drenaj către apele freatice

Categoria	Măsura	Efecte
Gestionarea solului	Înființarea culturilor de acoperire toamna	Reducerea pierderilor prin drenaj (percolare) în medie cu 25-30 kg _N /ha/an pentru terenurile arabile pe care nu s-au aplicat îngrășăminte organice, și cu 45-50 kg _N /ha/an pentru terenurile pe care se aplică frecvent îngrășăminte organice
	Efectuarea în primăvară în locul toamnei a lucrărilor de bază ale solului pentru culturile de primăvară	Lăsarea terenului nelucrat peste iarnă conduce la reducerea cu ~ 10 kg _N /ha/an a pierderilor prin drenaj (percolare) pentru terenurile arabile pe care nu s-au aplicat îngrășăminte organice, și cu ~15 kg _N /ha/an pentru terenurile pe care se aplică frecvent îngrășăminte organice
	Utilizarea sistemelor de lucrări minime ale solului	Reducere față de terenurile lucrate clasic cu 20-25 kg _N /ha/an pentru terenurile arabile pe care nu s-au aplicat îngrășăminte organice, 30-35 kg _N /ha/an pentru terenurile pe care se aplică frecvent îngrășăminte organice. Nu este aplicabilă pentru soluri cu textură fină (argiloase)

	Crearea de benzi înierbate pe curbele de nivel în interiorul parcelelor situate în pantă	Reducerea cu 90-95% a pierderilor de azot prin drenaj (percolare) pe suprafețele ocupate de benzile înierbate
	Crearea de benzi înierbate în lungul cursurilor de apă	Reducere a pierderilor de N cu 1-5 Kg _N pentru fiecare hectar de benzi înierbate
Gestionarea efectivelor de animale	Reducerea timpului de pășunat (lungimea zilei de pășunat sau a perioadei de pășunat)	Pentru fermele de vaci de lapte reducerea perioadei de pășunat doar la partea diurnă a zilei sau încheierea pășunatului în august reduce pierderile prin drenaj (percolare) cu 8-16 kg _N /ha/an
	Reducerea conținutului de N din dieta animalelor	Pentru fermele de lapte reducerea conținutului de proteine brute din hrana animalelor de la 18% la 14% reduce pierderile de azot cu 2 kg _N /ha/an, pentru fermele de porci/păsări reducerea este de 2-5 kg _N /ha/an

Pierderile de azot în atmosferă din agricultură

A. Emisiile din sol de oxizi ai azotului

Emisiile de oxizi ai azotului NO_x (NO/NO₂) din sol sunt rezultatul proceselor biologice și chimice prin care trec diferiți compuși anorganici ai azotului (amoniul, nitrații și nitriții). Oxizii de azot pot produce un efect de seră de 300 de ori mai puternic decât dioxidul de carbon.

Recomandări privind reducerea emisiilor de oxizi ai azotului:

- Utilizarea unor cantități mai reduse de fertilizanți. Această recomandare se referă la cazurile în care se aplică fertilizanți peste nevoile plantelor. Pentru aplicarea unor cantități optime se recomandă teste agrochimice de sol și plante;
- Aplicarea fertilizanților în mai multe etape. Prin această metodă, plantele vor utiliza mai eficient fertilizanzii, conducând astfel la reducerea emisiilor;
- Introducerea plantelor leguminoase în rotația culturilor. În acest fel, plantele vor avea la dispoziție mai mult azot sub formă de materie organică, materia organică eliberând în atmosferă cantități mult mai mici de azot;
- Utilizarea tehnicilor prin care solul este cât mai puțin lucrat - „minimum tillage”. Acestea conduc la reducerea emisiilor de azot din materia organică aflată în sol;
- Prevenirea bălțirii terenurilor agricole. Acolo unde apa bălțește, compușii azotului pot fi denitrificați de bacterii, conducând astfel la emisii de azot și de oxizi ai azotului;
- Utilizarea de inhibitori de nitrificare. Acești inhibitori reduc pierderile de azot prin împiedicarea producerii de oxizi ai azotului (care se pierd în atmosferă). Inhibitorii pot fi amestecați cu fertilizanzii sau pot fi utilizați separat. Pentru eficacitatea acestora, se recomandă însă consultarea unor specialiști în agronomie.

Efectele asupra sănătății populației

Expunerea la concentrații ridicate poate fi fatală, iar la valori mai reduse afectează țesutul pulmonar. Populația expusă la acest tip de poluanți poate avea dificultăți respiratorii, iritații ale căilor respiratorii, disfuncții ale plămânilor. Expunerea pe termen lung, chiar dacă este la o concentrație redusă, poate distruge țesuturile pulmonare ducând la emfizem pulmonar. Persoanele cele mai afectate de expunerea la acest poluant sunt copiii.

Efecte asupra plantelor și animalelor

Expunerea la acest poluant produce vătămarea serioasă a vegetației prin albirea sau moartea țesuturilor plantelor, reducerea ritmului de creștere a acestora.

Expunerea la oxizii de azot poate provoca boli pulmonare animalelor, care seamănă cu emfizemul pulmonal, iar expunerea la dioxidul de azot poate reduce imunitatea animalelor provocând boli precum pneumonie și gripă.

Alte efecte: Oxizii de azot contribuie la formarea ploilor acide și favorizează acumularea nitraților la nivelul solului care pot ulterior conduce la probleme de sănătate umană și eutrofizare.

B. Emisiile de amoniac

Amoniacul (NH_3) este un poluant important al aerului. Acesta are efecte negative atât asupra sănătății umane, cât și asupra mediului. Amoniacul reacționează cu umiditatea din aer și formează amoniul (NH_4).

Emisiile cele mai importante de amoniac provin din agricultură, în special din sectorul de creștere a animalelor. La acestea se adaugă pierderile importante de amoniac din timpul activităților de fertilizare.

Recomandări privind reducerea emisiilor de amoniac:

Stocarea dejecțiilor (gunoiului de grajd)

- Acoperirea sistemelor de stocare. Prin acoperire, pierderile se reduc deoarece o parte din amoniac este forțat să rămână în structura gunoiului de grajd (mai ales în resturile vegetale), sau se reîntoarce în acesta sub diferiți compuși mai stabili. Este eficientă inclusiv acoperirea grămezilor temporare de gunoi de grajd din câmp;
- Capacitatea sistemului de stocare trebuie să fie suficientă pentru ca aplicarea fertilizanților să aibă loc doar când este nevoie pentru plante. O capacitate insuficientă de stocare forțează fermierii să aplice gunoiul de grajd atunci când plantele nu au nevoie, crescând astfel pierderile de compuși ai azotului, printre care și a amoniacului;
- Permitearea apariției unor cruste la suprafața dejecțiilor. Acestea împiedică emisiile de compuși ai azotului;
- Păstrarea gunoiului de grajd provenit de la păsări în stare cât mai uscată. Umezeala excesivă accelerează activitatea bacteriană, conducând astfel la pierderi mai mari de amoniac.

Aplicarea gunoiului de grajd și a fertilizanților minerali

- Utilizarea unui plan de fertilizare care să aibă la baza studii agrochimice și aplicarea de cantități optime (ce se aplică în exces, înseamnă pierdere de azot și poluare în același timp);
- Aplicarea trebuie să aibă loc pe vreme răcoroasă și fără vânt;
- Utilizarea de mașini specializate de împrăștiere de tip trailing hose (cu tuburi flexibile gen furtun), trailing shoe (cu saboți) sau prin injectare. Aplicarea prin împrăștiere trebuie evitată;
- Încorporarea cât mai rapidă a îngrășamintelor organice solide (sub arătură, prin discuire sau prin grăpare);
- Utilizarea cu precădere a nitratului de amoniu în detrimentul fertilizanților pe bază de uree.

Efecte: Gazul de amoniac are acțiune caustică în contact cu suprafețele umede, fiind iritant al pielii, mucoaselor căilor respiratorii, digestive sau ochilor. O concentrație de amoniac de 0,5% în aerul inspirat produce moartea în timp de 30-60 de minute.

6.2 Mod de calcul privind aportul de azot din surse organice

Pentru realizarea unui **plan de fertilizare** corect, la nivelul unei exploatații agricole în care se utilizează îngrășăminte organice provenite de la animale este deosebit de importantă evaluarea cantității de nutrienți din gunoiul de grajd produs la nivelul fermei.

Cantitatea de nutrienți din gunoiul de grajd produs într-o exploatație agricolă depinde de numeroși factori, printre care: numărul, specia și structura animalelor, sistemele de hrănire și furajare, sistemul de stocare și gestiune a gunoiului de grajd, volumul de apă uzată produs în exploatație, cantitatea de apă de precipitații care pătrunde în facilitățile de depozitare a gunoiului, cantitatea de paie utilizate pentru așternutul animalelor etc.

Se recomandă măsurarea conținutului de nutrienți din gunoiul de grajd produs în fermă care urmează a fi aplicat pe terenurile agricole. În cazul în care nu se efectuează măsurători ale conținutului de nutrienți din gunoiul din fermă, valorile acestora pot fi evaluate pe baza unor coeficienți medii stabiliți prin metodologii bazate pe generalizarea datelor experimentale obținute în condiții controlate.

În tabelul 6.3 sunt prezentate valorile medii ale cantității de azot (kg N/cap animal / an) din gunoiul de grajd (după scăderea emisiilor gazoase de azot din grajd și depozitele de stocare), care în lipsa măsurătorilor directe ale conținutului de nutrienți din gunoiul de grajd pot fi folosite pentru evaluarea cantității de azot care se aplică pe terenul agricol prin gunoiul de grajd produs în fermă.

Tabel 6.3. Cantitatea de azot (kg N/cap animal / an) din gunoiul de grajd (după scăderea emisiilor gazoase de azot din grajd și depozitele de stocare)

Sistem gospodăresc		
• Depozite acoperite pentru dejecții semilichide și timp scurt de stocare		
○ Vaci de lapte		60 Kg N / cap de animal / an
○ Bovine		
▪ 0-1 ani	18	
▪ 1-2 ani	31	
▪ 2-3 ani	35	
○ Scroafe cu purcei până în 25 kg		32,3
○ Porci pentru îngrășat până la 105 Kg		13,1
○ Găini ouătoare	0.82	
○ Pui de carne până la 1,8 Kg		0,52
• Depozite neacoperite/ Gunoi solid / Timp lung de stocare		
○ Vaci de lapte		47 Kg N / cap de animal / an
○ Bovine		
▪ 0-1 ani	14	
▪ 1-2 ani	24	
▪ 2-3 ani	27	
○ Scroafe cu purcei până în 25 kg		24,7
○ Porci pentru îngrășat până la 105 Kg		10,0

○	Găini ouătoare	0.53	
○	Pui de carne până la 1,8 Kg		0,34
–	Sistem industrial		
•	Depozite acoperite pentru dejecții semilichide și timp scurt de stocare		
○	Vaci de lapte	86 Kg N / cap de animal / an	
○	Bovine		
▪	0-1 ani	24	
▪	1-2 ani	41	
▪	2-3 ani	47	
○	Scroafe cu purcei până în 25 kg		27,3
○	Porci pentru îngrășat până la 105 Kg		9,8
○	Găini ouătoare	0.54	
○	Pui de carne până la 1,8 Kg		0,35
•	Depozite neacoperite/ Gunoi solid / Timp lung de stocare		
○	Vaci de lapte	67 Kg N / cap de animal / an	
○	Bovine		
▪	0-1 ani	19	
▪	1-2 ani	32	
▪	2-3 ani	37	
○	Scroafe cu purcei până în 25 kg		20,9
○	Porci pentru îngrășat până la 105 Kg		7,50
○	Găini ouătoare	0.35	
○	Pui de carne până la 1,8 Kg		0,25
–	Oi cu miei	12,9	
–	Capre cu iezi		12,5
–	Cai		
•	400 kg	39	
•	600 Kg	53	
•	800 Kg	66	
–	Curcani		0.57
–	Rațe		0.49
–	Gâște		0.81

6.3 Planul de fertilizare

Se impune o corectă gestionare a îngrășămintelor la nivelul exploatației agricole sau agro-zootehnice atât în scopuri economice cât și pentru protejarea mediului.

Acest obiectiv se realizează prin alcătuirea planului de fertilizare cu azot și cu ceilalți nutrienți, pentru fiecare cultură, respectiv solă sau parcelă ocupată de o anumită cultură.

Planul de fertilizare este, în acest sens, un instrument util pentru:

- **stabilirea dozelor de îngrășămintă** organice (produse în unitate sau procurate din afara unității; gunoi de grajd, turbureală, dejecții de anumite proveniențe și cu anumite conținuturi de elemente nutritive cu sau fără elemente cu caracter poluant etc.) și chimice;
- luarea unor **decizii economice** legate de disponibilizarea eventualului exces de îngrășămintă organice produse în exploatația agricolă;
- alegerea unor **momente propice de procurare a necesarului** cantitativ și calitativ **de îngrășămintă** chimice sau organice (în cazul în care unitatea nu dispune de suficiente rezerve proprii);

- stabilirea **tipului de îngrășământ** de folosit, cantitatea, epocile și tehnicile de aplicare;
- inventarierea **surselor de îngrășăminte** existente și disponibile pentru fertilizarea terenurilor agricole cultivate.

Planul de fertilizare se întocmește pe baza unui studiu agrochimic efectuat de organe de specialitate recunoscute conform legislației în vigoare.

În cazul în care **planul de fertilizare nu se bazează pe un studiu agrochimic**, cantitatea maximă de azot provenit din îngrășăminte chimice care poate fi aplicată pe teren nu poate depăși **limitele de N-substanță activă/ha/an stabilite pentru terenurile arabile (în Capitolul 6 – Aplicarea îngrășămintelor cu azot), 100 Kg N-substanță activă/ha/an pentru vii și livezi și 80 Kg N-substanță activă/ha/an pentru pajiști permanente**. La aceasta se poate adăuga maximum **170 kg N/ha/an** din îngrășămintele organice. Fermierii care optează pentru această soluție trebuie să întocmească **un plan de fertilizare simplificat**, conform modelului prezentat în **Anexa 10**.

Studiul agrochimic al terenurilor agricole constă în ansamblul de lucrări de delimitare a unor parcele omogene în raport cu tipul de sol, cultura și tratamentele de fertilizare, de recoltare a probelor medii agrochimice din fiecare parcelă astfel delimitată, de efectuare în laborator a analizelor agrochimice și de reprezentare în funcție de acestea, pe cartograme, a suprafețelor de teren cu însușiri agrochimice asemănătoare în vederea aplicării diferențiate a îngrășămintelor și amendamentelor pentru realizarea producțiilor vegetale prevăzute prin planul de producție al unităților agricole.

Prin studiul agrochimic se fundamentează folosirea îngrășămintelor și amendamentelor care să asigure obținerea unor producții agricole mari și de calitate superioară, la toate folosințele exploatațiilor agricole, în condiții de eficiență economică maximă, de sporire treptată sau menținere la nivel ridicat a fertilității solului și de prevenire a poluării solului și a apelor freactice cu reziduuri chimice de orice natură. Totodată el consemnează starea de calitate a solului și tendințele ei de modificare sub influența folosirii îngrășămintelor și amendamentelor, a remanierii învelișului de sol prin lucrări agropedoameliorative și a impactului agriculturii intensive asupra mediului ambiant.

Această activitate se recomandă a se desfășura cu o periodicitate corespunzătoare cerințelor diferitelor folosințe și culturi care este de: 4-5 ani la culturile de câmp neirigate și în plantațiile pomiviticele clasice; 3-4 ani în plantațiile pomiviticele intensive; 2-3 ani la culturile irigate; anuală în solarii; de 3 ori pe an la ciclul I seră și de două ori pe an la ciclul II seră; lunară în serele floricole.

Se recomandă ca analizele de sol să se efectueze cel puțin o dată la 4 ani, pe baza unei probe de sol la maxim 5 hectare.

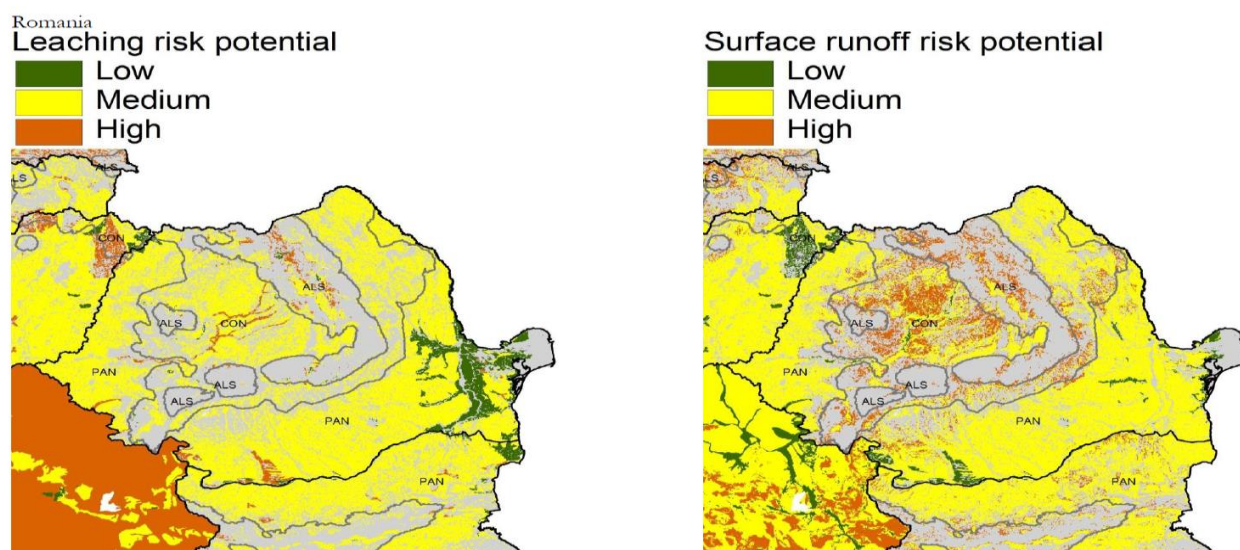
În **Anexa 11** sunt prezentate recomandări privind realizarea studiilor agrochimice.

6.5 Perioade de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor cu azot pe teren

Perioadele de interdicție pentru aplicarea pe teren a îngrășămintelor sunt definite prin intervalul de timp în care cerințele culturii agricole față de nutrienți sunt reduse și când riscul de percolare/scurgere la suprafață este mare.

Analiza riscului la percolare și scurgere efectuată la nivelul zonelor pedo-climatice ale Europei arată că în cea mai mare parte terenurile din România au un risc mediu. Risc crescut la scurgere au terenurile în pantă din zonele de deal și munte. La percolare risc mare îl au terenurile aflate pe solurile nisipoase și cele din luncă (figura 6.5.1).

În aceste condiții un indicator utilizabil pentru definirea perioadelor de interdicție pentru aplicarea **îngrășămintelor organice (solide și lichide)** îl reprezintă perioada în care temperatura solului este preponderent negativă, caz în care procesele biologice nu sunt active și riscul la scurgere este crescut.

Figura 6.5.1. Riscul la percolare și scurgere (după “Recommendations for establishing Action Programmes under Directive 91/676/EEC concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources” – Appendix 2 of part A – Maps of pedoclimatic zones in Europe)

Pe baza **seriilor de date climatice zilnice pentru perioada 1987-2017** pentru fiecare unitate administrativ-teritorială (comune, orașe, municipii) a fost evaluată pentru fiecare zi a anului temperatura medie a aerului.

În baza seriilor de date climatice, data de la care, în perioada toamnă-iarnă temperatura medie a aerului scade sub 5°C reprezintă începutul perioadei de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor organice solide și lichide, iar pentru perioada iarnă-primăvară, data de la care temperatura aerului devine mai mare de 5°C reprezintă sfârșitul perioadei de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor organice solide și/sau lichide.

Datele calendaristice astfel obținute au fost agregate considerând trei zone definite prin relieful predominant din unitatea teritorial-administrativă: 1 - câmpie, 2 - deal 3 - munte (figura 6.5.2).

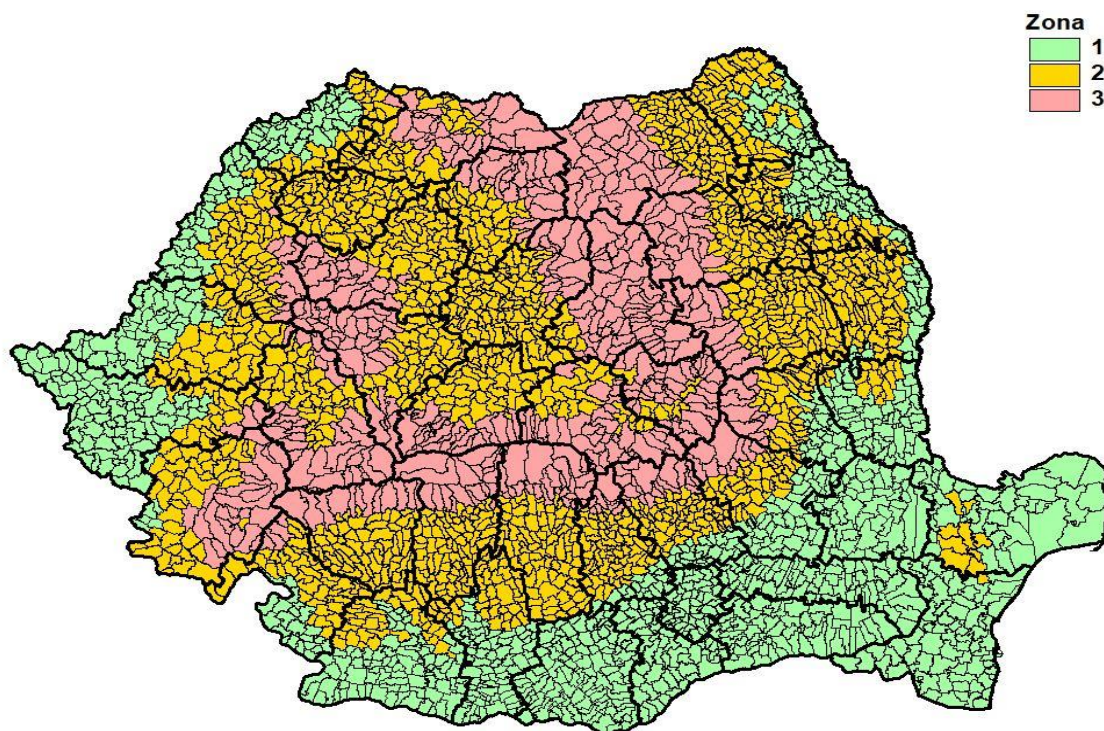
În tabelul 6.5.1 sunt prezentate, pentru fiecare zonă datele de început și sfârșit a perioadei de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor organice, precum și durata perioadei de interdicție.

Tabel 6.5.1. Perioadele de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor organice și chimice, în funcție de zona în care se încadrează unitățile administrativ-teritoriale (calendarul de interdicție)

Specificare (zona)	Începutul perioadei de interdicție	Sfârșitul perioadei de interdicție (inclusiv)	Durata perioadei de interdicție (zile)
1 - câmpie	15.XI	10.III	115
2 - deal	10.XI	20.III	130
3 - munte	05.XI	25.III	140

Pe terenurile arabile având culturi de toamnă sau pe care se înființează culturi extratimpurii pentru care data semănatului este în perioada de interdicție, se pot aplica însă îngrășăminte chimice și în perioada de interdicție în limita a maxim 50 kg N substanță activă/ha, în funcție de dezvoltarea fiziologică a plantelor, cu respectarea condițiilor de aplicare.

Pentru culturile din sere și solarii nu se aplică perioadele de interdicție în condițiile în care în interiorul acestora temperatura este mai mare de 5°C.

Figura 6.5.2. Zonele de încadrare a unităților administrativ - teritoriale în funcție de perioadele de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor organice și chimice

Listele cu durata perioadelor de interdicție pentru fiecare UAT se regăsesc în **Anexa 13**.

Pe baza perioadei de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor pe terenul agricol se calculează capacitatea (mărimea spațiului) de stocare a gunoii de grajd în fermă. **Astfel, capacitatea de stocare a gunoii de grajd în fermă trebuie să fie proiectată pentru un interval de timp mai mare cu o lună decât intervalul de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor.**

6.6 Tehnici și perioade de aplicare a îngrășămintelor cu azot diferențiate în funcție de tipul de îngrășământ

Perioadele cele mai adecvate de aplicare a îngrășămintelor azotoase sunt cele în care cerințele de consum ale culturilor pentru azot sunt mari, asigurându-se astfel o eficiență maximă a acestui nutrient dar și reducerea pierderilor de compuși ai azotului prin intermediul apelor, prin infiltrare în sol sau prin scurgeri de suprafață.

Aceste perioade depind de cerințele culturii dar și de condițiile climatice predominante în zonă precum și de forma chimică sub care se găsește azotul în îngrășământul care se aplică.

Dacă se aplică îngrășăminte chimice cu azotul în formă nitrică, amoniacală sau ureică, care pot fi imediat sau ușor absorbite de plante, atunci se recomandă să fie aplicate în acele perioade când culturile au necesități mari.

Când se utilizează fertilizanți cu azot în formă predominant organică, cum sunt gunoiul de grajd, compostul și alte îngrășăminte organice, trebuie să se țină cont că azotul, înainte de a fi absorbit de plante, trebuie să treacă în formă minerală printr-o serie de transformări pe care le suferă în sol. Prin urmare, aceste îngrășăminte se aplică cu suficient timp **înainte** de perioada de maximă absorbție de către culturi. În cazul culturilor anuale, și din rațiuni practice, asemenea îngrășăminte se aplică în perioada semănatului, plantatului sau **la executarea** lucrărilor de bază cu condiția ca acestea să se execute în afara perioadelor de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor.

6.6.1 Recomandări privind perioadele de fertilizare cu azot corespunzătoare unor grupe relativ mari de culturi

Culturi semănate toamna

Din cauza cantităților mai mari de azot mineral provenit din mineralizarea materiei organice existente toamna în sol și a precipitațiilor mai abundente din sezonul toamnă - iarnă, există un risc crescut de contaminare a apelor cu N nitric prin levigare și scurgeri de suprafață.

De aceste rezerve din sol trebuie să se țină cont la fertilizarea culturilor de toamnă, dozele aplicate fiind la nivelul de 1/4 din doza anuală de azot, stabilită pe principiile menționate mai-sus.

Se recomandă aplicarea azotului numai sub formă amoniacală sau amidică. Procedându-se în acest fel, culturile vor consuma în primele faze de vegetație azotul rezidual din sol, contribuind astfel la reducerea cantităților de nitrați antrenati în apele de suprafață și în cele subterane.

Restul cantității de azot se aplică în primăvară. Pe soluri cu textură grosieră se recomandă fracționarea acestei cantități.

Culturi de primăvară-vară

Fertilizarea de bază se recomandă a fi făcută cu 1/4 până la 1/3 din doză pentru a preveni pierderile prin levigare, mai ales când sunt prognozate precipitații mai abundente. Restul cantității urmează să fie aplicat în perioada de consum maxim al plantelor, o dată cu lucrările de întreținere a culturilor.

Culturi perene

La culturile perene viti-pomicole **nu se recomandă** fertilizarea cu azot în perioada de **repaus** vegetativ, existând riscul unor pierderi mai mari sau mai mici cu apa de precipitații și prin scurgeri de suprafață, în marea lor majoritate plantațiile fiind situate pe terenuri cu pante mai mari sau mai mici. Fertilizarea **se practică** în timpul vegetației **active**, în perioada de consum maxim al azotului.

6.6.2 Recomandări privind tehnicile de aplicare a fertilizanților

Mijloacele tehnice pentru aplicarea fertilizanților se vor alege cu mare atenție, în funcție de felul și starea fertilizanților, de metoda pentru dozare și aplicare propriu-zisă, de felul acționării, de capacitate.

Caracteristica comună este aceea că toate utilajele trebuie să aibă componentele active de lucru rezistente la coroziune, deoarece toți fertilizanții sunt corozivi. Acest aspect are relevanță nu numai pentru fiabilitatea utilajului, ci și pentru calitatea lucrării pe care o execută și care presupune ca toate funcțiunile tehnice și reglajele să se mențină.

Îngrășăminte chimice

Cea mai bună metodă de administrare a îngrășămintelor chimice este încorporarea directă în sol. În cazul în care îngrășămintele se aplică în perioada de vegetație, aplicarea se face prin împrăștiere sau stropire.

Cerința principală a lucrării de administrare este să se dozeze îngrășămintele cât mai constant și să se distribuie cât mai uniform.

Uniformitatea distribuției are importanță mare, căci o distribuție neuniformă face ca în unele zone cantitatea de îngrășământ să fie mai mică, neasigurându-se efectul de îngrășare scontat, iar în altele să fie concentrații prea mari de îngrășământ, provocând prin aceasta poluarea locală a solului.

La executarea lucrării de aplicare a îngrășămintelor chimice pe toată suprafața este necesar, nu numai ca aparatul de distribuție al mașinii să distribuie uniform, ci și deplasarea în câmp a agregatului tractor-mașină să fie corectă. La marginile fâșiei pe care sunt împrăștiate îngrășămintele, cantitatea de îngrășământ pe unitatea de suprafață este mai mică, de aceea este necesară o oarecare suprapunere a marginilor parcurșurilor vecine. Absența suprapunerii duce la formarea unor fâșii cu prea puțin îngrășământ; suprapunerea exagerată duce la formarea unor fâșii unde concentrația de îngrășământ este prea mare.

Fenomene similare apar atunci când agregatul de mașini, la deplasarea în lucru nu respectă linia dreaptă. Pentru evitarea repartizării neuniforme a îngrășămintelor pe câmp se recomandă, mai ales în cazul mașinilor cu lățime mare de lucru, să se recurgă la sisteme GPS, sau în absența acestora la jalonare.

Asigurarea debitului de îngrășământ și uniformitatea distribuției pot depinde și de parametrii de performanță ai mașinii de aplicat îngrășăminte, dar sunt influențați și de alți factori. Dintre aceștia, cei mai importanți sunt cei legați de starea și umiditatea îngrășământului.

Nu există nici o mașină, oricât de perfecționată tehnic ar fi, care să poată lucra perfect atunci când însușirile fizice ale îngrășămintelor sunt necorespunzătoare.

Îngrășămintele chimice sub formă de pulberi sunt foarte higroscopice preiau umiditate atât în timpul depozitării în condiții proaste, cât și în timpul manevrării pentru încărcarea mașinii și chiar în timpul distribuției. Ca urmare a umezirii, particulele de îngrășământ aderă între ele, se formează bulgări de diferite dimensiuni, prin aceasta scade precizia dozării și crește gradul de neuniformitate al distribuției. La un anumit grad de umezire îngrășămintele pot adera și de organele mașinii de aplicat, cu care vin în contact, înrăutățind și mai mult calitatea distribuției.

Una dintre cele mai importante reguli la utilizarea mașinilor de aplicat îngrășăminte chimice este să nu se lucreze cu material cu bulgări sau cu granulație mai mare decât cea de fabricație și să nu se lucreze dacă umiditatea aerului este mai ridicată, pe ceață sau burniță.

Pentru evitarea poluării solului este important și modul în care sunt manevrate îngrășămintele. Orice intervenție prin care pe sol ajung concentrate cantități mai mari de îngrășăminte, de exemplu la încărcarea buncărului la marginea parcelei, duce la degradarea solului în zona respectivă. Mașinile de aplicat îngrășăminte chimice trebuie să permită golirea comodă și sigură a cantității de îngrășământ care nu s-a consumat la sfârșitul lucrului.

Aplicarea îngrășămintelor chimice ca fertilizare de bază, se poate face sub aratură, împreună cu gunoii de grajd, sau separat, înainte de semănat, sau cel mai indicat, împreună cu semănatul.

În toate cazurile se folosește ca îngrășământ de bază unul mai greu solubil în apă.

La aplicarea îngrășămintelor chimice trebuie să se țină cont de exigențele specifice culturilor. De exemplu, îngrășămintele care conțin clor ca ion însoțitor, nu se recomandă a fi aplicate la culturi din familia *Solanaceae* (tutun, tomate, cartof) deoarece influențează negativ producția, mai ales din punct de vedere calitativ, în schimb pot fi aplicate cu succes la sfecla de zahăr și la culturi rădăcinoase.

Îngrășămintele complexe se recomandă a fi aplicate în funcție de raportul dintre nutrienți. De exemplu: cele în care predomină P_2O_5 (pentoxid de fosfor) sunt mai adecvate pentru cerealele păioase înainte de semănat, cele cu un raport în favoarea azotului sunt adecvate pentru culturi tehnice etc.

Se recomandă extinderea cu precauție a folosirii îngrășămintelor foliare. Folosirea acestor îngrășăminte reduce riscul de poluare a apelor cu nitrați datorită cantităților mici utilizate, aplicate pe foliajul plantelor, precum și prin stimularea consumului de nutrienți existenți excedentar în sol. Dar aceste îngrășăminte se vor folosi numai ca o completare a necesităților de producție și nu trebuie utilizate în exclusivitate, deoarece evitarea sau neglijarea fertilizării solului produce sărăcirea și degradarea acestuia într-un timp relativ scurt.

Sunt necesare o serie de precauții atunci când se efectuează fertilizarea cu îngrășăminte chimice:

- evitarea fertilizării cu azot toamna dacă solul este bine aprovizionat cu azot și aplicarea unor doze reduse dacă solul este mai slab aprovizionat cu azot;
- adoptarea unei maxime prudente atunci când terenul agricol prezintă fenomenul de scurgere de suprafață; riscul este maxim când terenul este saturat de apă sau înghețat;
- adoptarea unor măsuri maxime de siguranță în cazul stocării, manipulării și administrării îngrășămintelor chimice lichide. Astfel, rezervoarele de stocare trebuie să fie realizate din materiale rezistente la coroziune și să aibă volume corespunzătoare, iar la administrarea în câmp se vor utiliza pulverizatoare speciale, ce împiedică dispersia în vânt, mai ales când se lucrează în apropierea unor surse de apă;
- asigurarea tuturor condițiilor unei administrări corecte a îngrășămintelor pe terenurile în pantă, la culturile pomicole sau viticole, unde sunt frecvente cazurile de eroziune a solului și pericolele de pierdere a nutrienților prin scurgeri de suprafață;
- în cadrul culturilor din sere nu se vor evacua în afara acestora apele provenite din irigații, care conțin printre alte substanțe și fertilizanți. Această cerință se realizează prin recircularea întregii cantități de apă rezultată din colectarea drenajului, condensului și a apei de irigații;
- utilizarea îngrășămintelor uscate și cu granulația optimă;
- evitarea administrării lor atunci când umiditatea aerului este ridicată (pe timp de ceață, burniță sau ploaie).

Îngrășăminte organice

În utilizarea gunoiului de grajd ca îngrășământ, momentul de aplicare pe terenul agricol este deosebit de important.

Perioadele când se aplică îngrășăminte organice trebuie stabilite în funcție de diferite condiții:

- în perioadele definite ca „perioade de interdicție”, așa cum sunt prevăzute în Tabelul 6.5.1 este interzisă aplicarea îngrășămintelor organice pe terenurile agricole;
- cât mai devreme posibil, în cadrul perioadei de creștere a culturilor, pentru a maximiza preluarea nutrienților de culturi și a minimiza riscul poluării. În fiecare an, cel puțin jumătate din cantitatea de gunoi stocată în timpul iernii, trebuie împrăștiată până la 1 iulie, iar restul până la 30 septembrie sau 31 octombrie în cazul în care pe terenul respectiv se înființează o cultură de toamnă;
- în anumite areale, în special pe soluri cu substrat subțire calcaros, există pericol iminent de poluare a apelor subterane. În funcție de specificul local, întotdeauna acest pericol trebuie luat în considerare când se aplică îngrășăminte organice în astfel de areale cu risc ridicat;
- când starea solului (sol crăpat profund) și a resurselor de apă (lipsă de apă în sol) fac inefficientă sau riscantă aplicarea îngrășămintelor organice pe teren.

Gunoii se administrează de regulă toamna, la lucrarea de bază a solului (prin arătură cu întoarcerea brazdei), în condiții meteorologice favorabile, în special pe timp noros și cu vânt slab.

Pe măsură ce gunoiul se împrăștie, terenul se va ara cu plugul pentru o amestecare și încorporare bună a gunoiului. Încorporarea se face mai adânc, până la 30 cm, pe terenurile ușoare (nisipoase) și în zonele secetoase și mai puțin adânc, până la 18 - 25 cm pe terenurile grele, reci și în regiuni umede.

Calitatea lucrării solului la administrarea gunoiului de grajd se consideră a fi bună atunci când terenul este acoperit uniform, materialul administrat nu rămâne în agregate mai mari de 4 - 6 cm. Uniformitatea de împrăștiere, indiferent dacă această operație se efectuează manual sau mecanizat, trebuie să depășească 75%.

Distribuția îngrășămintelor organice pe suprafața solului este mai uniformă dacă materialul este cu umiditate moderată și dacă poate fi destrămat și mărunțit. Când gunoiul de grajd are umiditate mai mare, mai ales dacă este fără așternut sau așternutul nu este uniform amestecat cu dejecțiile, împrăștierea îngrășământului se face în bucăți mari, provocând concentrări pe anumite porțiuni de suprafață. Materialul mai umed se lipește de organele de lucru ale mașinii, înrăutățind și mai mult calitatea lucrării.

Atunci când aplicarea gunoiului se face mecanizat, materialul trebuie bine omogenizat în timpul încărcării, liber de impurități și corpuri străine (pietre, bulgări, deșeuri metalice, sârmă, etc.), iar stratul de gunoi din buncărul mașinii de administrat să fie uniform ca grosime.

Îngrășămintele organice fluide - dejecții fluide mixte, diluate sau nu, fracția lichidă de la separarea dejecțiilor mixte semifluide, ape reziduale de la spălarea dejecțiilor - pot fi folosite, în anumite condiții, pentru fertilizare. Mașinile de aplicat îngrășăminte organice fluide au în alcătuire o cisternă, un sistem de umplere și dispozitive de aplicare.

Dispozitivele de aplicare pot fi:

- cu duză de stropire de la înălțime relativ mică, cu deflector de tip evantai (pentru funcționare trebuie asigurată în cisternă o anumită presiune);
- cu aspersor (presiunea necesară funcționării aspersorului este creată de o pompă centrifugă);
- cu dozator rotativ și cu furtunuri.

Furtunurile distribuie îngrășămintele fluide pe o linie perpendiculară pe direcția de înaintare. Furtunurile pot lăsa îngrășămintele să curgă pe sol de la înălțime cât mai mică. Metoda cea mai bună și mai nepoluantă este cea la care furtunurile sunt în legătură cu brăzdarele, iar îngrășămintele sunt astfel încorporate direct în sol.

Primele două procedee de aplicare prezintă mai multe dezavantaje: pierderile de azot sunt mari; procesul este foarte poluant, deoarece provoacă răspândirea în mediul înconjurător a substanțelor neplăcut mirositoare. Aceste procedee trebuie evitate pe cât posibil.

Eficiența gunoiiului de grajd este mai mare dacă se administrează împreună cu îngrășămintele chimice, în special cu cele fosfatice.

Nu toate îngrășămintele chimice se pot aplica împreună cu gunoiiul de grajd. De exemplu, azotatul de amoniu, de calciu și de sodiu, clorura de amoniu, ureea, zgura lui Thomas, nu se recomandă să fie aplicate împreună cu gunoiiul de grajd. Sărurile potasice, naturale sau de sinteză, fosforitele, superfosfatul și sulfatul de amoniu se pot administra împreună cu gunoiiul de grajd.

În timpul administrării, trebuie evitat ca materialul administrat să ajungă prin scurgere în sursele de apă, în acest scop fiind necesar să se evite fertilizarea pe porțiunile de teren aflate în imediata apropiere a canalelor, cursurilor de apă sau a altor surse de apă, să se aibă în vedere condițiile meteorologice (absența precipitațiilor în momentul aplicării) și starea de umiditate a solului (solul uscat diminuează scurgerea de apă).

Descărcarea sau depozitarea gunoiiului în apropierea surselor de apă, golirea sau spălarea buncărelor și utilajelor de administrare a îngrășămintelor de orice fel în apele de suprafață sau în apropierea lor este interzisă, conducând la poluarea mediului și se sancționează potrivit legii.

În timpul administrării îngrășămintelor organice naturale lichide și semilichide se vor adopta bunele practici în scopul evitării trecerii acestora în sursele de apă:

- îngrășămintele organice lichide și semilichide se aplică, de regulă, prin injectare în sol;
- să se aibă în vedere condițiile meteorologice și starea solului; în cazul aplicării la suprafața solului, se va evita împrăștierea pe timp cu vânt, cu soare puternic, în timpul ploilor;
- să se evite orice descărcare accidentală sau intenționată a acestor lichide, din rezervorul sau cisterna utilajului de administrare, în apropierea oricărei surse de apă sau direct în aceasta. În acest scop este necesar ca rezervorul sau cisterna să fie protejate sau construite din materiale anticorozive; atât la transportul, cât și la

administrarea acestor îngrășăminte, pierderile tehnologice sau prin neetanșeitarea utilajelor trebuie reduse în totalitate.

Uniformitatea de administrare la suprafața solului, pe lățimea de lucru, se recomandă a fi de peste 75%.

Nu sunt permise zone neacoperite între trecerile alăturate sau pe zonele de întoarcere și nici zone de suprapunere, care pot fi astfel încărcate cu nitrați.

În nici un caz nu se vor efectua reparații sau alte operații, în afara celor tehnologice, dacă utilajul este încărcat parțial sau total.

Din construcție, aceste utilaje trebuie să permită curățirea rezervorului și a echipamentelor simplu și rapid și fără să permită producerea poluării mediului ambiant.

În vederea evitării tasării solului, utilajele respective trebuie să fie dotate cu anvelope cu balonaj mare.

Îngrășăminte verzi

Îngrășămintele verzi se pot aplica pe orice tip de sol, dar au o eficiență sporită pe solurile podzolice și nisipoase. Adâncimea de încorporare este între 18-25 cm, în funcție de sol, umiditate, volum al masei vegetale etc.

Pentru ușurarea încorporării, se recomandă tăvălugitul culturii, iar atunci când masa vegetală este foarte bogată și tulpinile sunt lungi, este bine să se mărunțească masa vegetală printr-un discuit.

Pe solurile grele argiloase, ca și pe nisipurile din zonele secetoase se recomandă ca încorporarea să se facă cu cel puțin 30-45 de zile înaintea semănatului de toamnă. În schimb, în zonele cu ploi suficiente, încorporarea este bine să fie făcută numai cu 2-3 săptămâni înaintea semănatului de toamnă.

Pentru semănăturile de primăvară, acest tip de îngrășământ este deosebit de indicat, cu condiția ca îngroparea acestuia să fie făcută toamna cât mai târziu.

Este bine să se țină seama, la stabilirea momentului încorporării și de recomandările privind stadiul optim de vegetație al culturii utilizată ca îngrășământ verde.

De exemplu, la lupin și mazăre, momentul optim al încorporării în sol coincide cu faza în care păstăile sunt formate.

La măzăriche, sulfină, muștar, rapiță, hrișcă, trifoi mărunț acest moment optim de încorporare în sol coincide cu cel al înfloritului, pentru secară momentul este optim la înspicat, iar pentru floarea soarelui la formarea capitulelor.

6.6.3 Cerințe speciale pentru aplicarea fertilizanților

Îngrășămintele solide pot produce poluare numai în situația unor ploi abundente ce intervin imediat după aplicare.

Îngrășămintele organice lichide, dacă nu sunt aplicate corect, pot produce poluare în mod direct. Orice ploaie intervenită curând după aplicarea lor va mări riscul de poluare.

Se interzice aplicarea gunoiului, ca și a oricărui tip de îngrășământ, pe timp de ploaie, ninsoare și soare puternic și pe terenurile cu exces de apă, înghețate sau acoperite cu zăpadă.

În plus față de cele arătate mai sus, nu se recomandă să fie aplicate dacă:

- solul este crăpat (fisurat) în adâncime;
- solul este săpat în vederea instalării unor drenuri sau pentru a servi la depunerea unor materiale de umplutură;

6. 7 Aplicarea îngrășămintelor pe terenuri în pantă abruptă

Pe astfel de terenuri există un risc crescut al pierderilor de azot prin scurgeri de suprafață, care depind de o serie de factori cum sunt: panta terenului, caracteristicile solului (în special permeabilitatea pentru apă), sistemul de cultivare, amenajările antierozionale și în mod deosebit cantitatea de precipitații.

Riscul este maxim când îngrășămintele sunt aplicate superficial și când urmează o perioadă cu precipitații abundente.

Se recomandă ca fertilizarea să fie făcută numai prin încorporarea îngrășămintelor în sol și ținând cont de prognozele meteorologice (nu se aplică îngrășăminte, mai ales dejecții lichide, când sunt prognozate precipitații intense).

Pe timpul iernii, terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă și/sau să rămână nelucrat după recoltare pe cel puțin 20% din suprafața arabilă totală a fermei.

Pe terenurile cu pantă de peste 12% fertilizarea trebuie făcută numai prin încorporarea îngrășămintelor în sol (nu mai târziu de 24 ore de la momentul aplicării, ideal fiind odată cu aplicarea).

O atenție deosebită trebuie acordată culturilor pomicele și viticole, situate de regulă pe astfel de terenuri, la care procesele de eroziune a solului și, implicit, pericolele de pierdere a nutrienților prin șiroire, sunt mai frecvente și mai intense.

Spațiile destinate trecerii mașinilor agricole pentru efectuarea tratamentelor chimice, se realizează odată cu înființarea culturii, prin închiderea șubărelor de la semănătoare, sau, în anumite cazuri, vor fi deschise după răsărirea plantelor.

Dacă acest lucru nu este posibil, datorită sistemului de cultivare al plantei respective, atunci în spatele roților mașinilor agricole se recomandă un sistem de afânare superficială, care să contribuie la reducerea compactării zonei respective și astfel a riscului erozional și de scurgere a nitraților.

Atunci când se folosește plugul reversibil și se efectuează arătura perpendicular pe pantă se recomandă ca întoarcerea brazdei să se efectueze spre amonte pentru a reduce eroziunea și deplasarea (alunecarea) lentă a solului.

Semănatul culturilor, ca și toate celelalte operații agricole pe terenurile care sunt situate în pantă trebuie să se efectueze doar pe curbele de nivel.

6.8 Aplicarea îngrășămintelor pe terenuri adiacente cursurilor de apă sau în vecinătatea captărilor de apă potabilă

Pe terenurile adiacente cursurilor de apă se instituie zone de protecție și benzi tampon (fâșii de protecție) în care este interzisă aplicarea fertilizanților de orice fel.

Zone de protecție – se instituie în conformitate cu Art. 40 și Anexa nr. 2 din Legea apelor nr. 107/1996, cu modificările și completările ulterioare, în lungul cursurilor de apă. Lățimea zonelor de protecție este stabilită în funcție de lățimea cursului de apă, tipul și destinația resursei de apă sau amenajării hidrotehnice (anexa 12)

Benzi tampon (Fâșii de protecție) - benzi adiacente zonelor de protecție stabilite prin Legea apelor nr. 107/1996 cu modificările și completările ulterioare în care este interzisă aplicarea fertilizanților de orice fel. Lățimea minimă a fâșiilor de protecție variază în funcție de panta terenului astfel:

- 3 m pentru terenurile cu panta până la 12%;
- 5 m pentru terenurile cu panta peste 12%.

Lățimea benzilor tampon (fâșiilor de protecție) se consideră de la limita blocului fizic adiacent zonei de protecție (stabilită prin Legea Apelor) spre interiorul acestuia. Panta terenului înseamnă panta medie a blocului fizic adiacent cursului de apă.

Este interzisă utilizarea îngrășămintelor de orice fel în zonele de protecție instituite în jurul lucrărilor de captare, a construcțiilor și instalațiilor destinate alimentării cu apă potabilă, a surselor de apă potabilă destinate îmbutelierii, a surselor de ape minerale utilizate pentru cura internă sau pentru îmbuteliere, precum și a lacurilor și nămolurilor terapeutice, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 930/2005 privind aprobarea Normelor speciale privind caracterul și mărimea zonelor de protecție sanitară și hidrogeologică,.

6.9 Restricții privind aplicarea fertilizanților pe terenuri saturate cu apă, inundate, înghețate sau acoperite cu zăpadă

Pe soluri saturate cu apă, inundate, înghețate sau acoperite cu zăpadă este interzisă aplicarea îngrășămintelor, evitându-se astfel pierderile de azot nitric cu apele de percolare și cu scurgerile, precum și pierderile prin denitrificare sub formă de azot elementar sau oxizi de azot.

În zonele inundabile este interzisă depozitarea gunoiului de grajd.

Pentru culturile de orez, se recomandă ca fertilizarea să se realizeze cu îngrășămintele pe bază azot amoniacal sau amidic, care trebuie aplicat cu 2-3 zile înainte de inundarea terenului pentru a permite azotului amidic să se transforme pe cale enzimatică în azot amoniacal, formă reținută de sol prin schimb ionic.

Pe soluri periodic saturate cu apă sau în zone inundabile, trebuie ales momentul de aplicare a îngrășămintelor atunci când solul are o umiditate corespunzătoare capacității de câmp, evitându-se astfel pierderile de azot nitric cu apele de percolare și cu scurgerile, precum și pierderile prin denitrificare sub formă de azot elementar sau oxizi de azot.

6.10 Optimizarea rotației culturilor pentru limitarea pierderilor de azot către corpurile de apă subterană sau de suprafață

Pierderile de nitrați din sol sunt mai intense în sezoanele cu precipitații mai abundente, când, de regulă, solul este lipsit de vegetație. În condițiile specifice țării noastre, după culturile anuale

rămân în sol cantități mai mari sau mai mici de azot mineral provenit de la fertilizările anterioare (circa 50% din azotul aplicat rămâne neconsumat de culturi) și din mineralizarea materiei organice din sol.

Mineralizarea este mai intensă toamna, când se întrunesc condiții favorabile de temperatură și umiditate și când există, de asemenea, un risc crescut de poluare a apelor cu nitrați.

În contracararea acestui fenomen, **rotația culturilor are un rol esențial.**

Se recomandă intercalarea în rotație cu cultura principală a unei culturi cu creștere rapidă, capabilă să valorifice azotul rezidual și care în primăvară poate fi folosită ca îngrășământ verde pentru cultura de primăvară-vară.

Alte mijloace complementare de reducere a azotului rezidual pot fi următoarele:

- limitarea la strictul necesar a lucrărilor de mobilizare a solului, știut fiind că acestea intensifică procesele de mineralizare a materiei organice;
- reducerea la minim a perioadelor când solul este necultivat;
- rotații în care să fie inclusă o cultură de toamnă;
- în rotația culturilor cu sistem radicular superficial și cu perioade de creștere scurte (legume și fructe: spanac, salată, căpșuni, ceapă, praz; unele culturi de câmp: cartofi, mazăre, fasole) trebuie inclusă cultura a doua sau cereale care extrag azotul mineral rezidual din sol;
- introducerea de culturi intercalate, din specii autohtone, rezistente la frig și îngheț, cu sistem radicular puternic, capabile să ocupe rapid terenul și să formeze un covor vegetal suficient de des și de omogen ca să protejeze solul de efectul precipitațiilor de toamnă - iarnă;
- în rotațiile cu leguminoase trebuie introdusă o cultură care să valorifice foarte bine azotul fixat biologic, rămas în sol în urma culturii leguminoase;
- trebuie asigurat un management corespunzător pentru resturile vegetale care conțin cantități importante de azot. Resturile vegetale pot fi utilizate ca îngrășământ pentru cultura următoare, prin încorporare în sol sau se folosesc ca mulci vegetal dacă unitatea practică agricultura conservativă sau se îndepărtează de pe teren pentru a preveni pierderile de azot provocate de absența unei culturi care să consume azotul rezidual.

6.11 Aplicarea îngrășămintelor minerale și organice cu azot pe pajiști permanente (pășuni și fânețe)

Aplicarea îngrășămintelor pe pajiști conduce la următoarele efecte pozitive:

- creșterea producției, în mod deosebit ținând cont de faptul că terenurile cu pajiști au în general o clasă de calitate coborâtă;
- repartizarea producției pe coase - pe pajiștile permanente, în special pe cele degradate, după prima recoltare, care în unele cazuri depășește 80 % din producția anuală, plantele otăvesc greu ceea ce face ca să se obțină un număr mic de recolte pe an și

slabe cantitativ. Pe pajiștile puternic degradate se obține o singură recoltă în cursul anului, iar în cazul altor pajiști două sau trei recolte, dar cu ponderea cea mai mare la prima recoltă. Administrarea îngrășămintelor duce la o repartizare mai uniformă a producției alături de faptul că determină sporirea recoltei.

- îmbunătățirea compoziției floristice a pajiștilor (creșterea participării gramineelor valoroase);
- creșterea cantității de proteină brută din plante, a digestibilității și consumabilității acestora.

Aplicarea îngrășămintelor organice pe pajiști permanente (pășuni și fânețe) se supune condiției de a nu se depăși doza de 170 Kg N / ha /an și de a nu se aplica în perioadele de interdicție.

Exploatațiile care nu dețin studii agrochimice vor aplica pe pajiști maximum 80 Kg N substanță activă / ha / an din îngrășămintele chimice.

Pe suprafețele pe care există angajamente voluntare de agro-mediu și climă care interzic aplicarea îngrășămintelor chimice sau limitează cantitățile de îngrășămintele organice care se aplică, aceste limitări vor fi respectate.

Exploatațiile care urmează un plan de fertilizare bazat pe studii agrochimice pot aplica cantități de îngrășămintele în acord cu recomandările rezultate din studiile agrochimice cu condiția ca aplicarea îngrășămintelor organice să se facă cu respectarea limitei maxime admise de 170 kg N/ha/an sau a limitei prevăzute de angajamentul voluntar de agro-mediu și climă.

Îngrășămintele se pot aplica **fracționat** în funcție de managementul pajiștii, caracterizat prin numărul de coase. Se recomandă fracționarea dozelor de azot aplicate astfel: 40% pentru prima coasă (posibil de împărțit în 15% în Martie și 25% în Aprilie), 35 % pentru coasa a doua (mai 20 %, iunie 15 %) și 25% pentru coasele următoare (iulie – 15 %, august 10%).

În general, gunoiul de grajd s-a folosit la culturile de câmp, utilizarea lui pe pajiști fiind mai frecventă în zonele submontane și montane cu suprafețe restrânse de teren arabil. De altfel, datorită faptului că pe pajiștile naturale el nu se încorporează în sol, folosirea lui dă rezultate mai bune în zonele cu precipitații suficiente. Efectul remanent al fertilizării pajiștilor cu gunoi este de 4-6 ani, dar cele mai mari sporuri se obțin în anul 2 și 3 de la aplicare.

Gunoiul de grajd este considerat ca cel mai bun îngrășământ organic, atât prin compoziția chimică complexă, cât și datorită efectului deosebit de favorabil pe care îl are asupra producției și mai ales asupra compoziției vegetației pajiștilor.

Pentru ca gunoiul de grajd să fie mai bine valorificat pe pajiști, cu o mai bună repartizare în timp a lucrărilor și cu rezultate agronomice corespunzătoare se recomandă compostarea acestuia.

Compostul nu riscă să se regăsească în fân dacă este aplicat în cantități mai mici de 15 t/ha (ceea ce corespunde unei cantități de gunoi de grajd proaspăt de 30-t/ha). Aplicarea compostului se poate face pe o lățime mai mare de lucru decât cea corespunzătoare altor forme de îngrășămintele organice deoarece compostul este omogen și are o granulometrie mai fină. În acest mod se reduce tasarea solului care este un factor limitativ în contextul în care terenurile acoperite de pășuni sunt în climate mai umede.

Compostul determină proliferarea speciilor valoroase de graminee și leguminoase perene, furajul având o mai bună digestibilitate și un grad de conversie în produse animaliere mai ridicat decât cel obținut prin fertilizare minerală.

Pentru stabilirea planului de fertilizare se are în vedere exportul elementelor pentru fiecare parcelă în funcție de modul său de exploatare. Astfel, la o producție de fân de 4 t/ha, în condițiile exploatării ca fâneță are loc exportul a: 80-85 Kg N, 25-32 Kg P₂O₅ (pentaoxid de fosfor), 85-100 Kg K₂O (oxid de potasiu), 47-50 Kg CaO (oxid de calciu).

În cazul în care producția de furaj este destinată însilozării sau uscării prin sisteme artificiale sunt necesare cosiri mai frecvente și furajul fiind mai tânăr este, mult mai bogat în azot și elemente.

În condițiile fermelor din zona de deal și munte, perioada de stabulație este mai lungă datorită iernilor prelungite. În plus dispersarea parcelelor, depărtarea față de sediul fermei și dificultățile cauzate de căile de acces pot determina fenomene de poluare în condițiile în care îngrășămintele organice nu sunt stocate, compostate și aplicate în mod corespunzător.

În condițiile pășunatului liber, animalele sunt lăsate să circule pe întreaga parcelă, suprafața repartizată stabilindu-se în funcție de necesarul de hrană și de producția pajiștii. Pentru a obține un consum optim de nutrienți pentru hrana animalelor este necesar ca furajul oferit să aibă o valoare nutritivă ridicată.

O parte din nutrienții ingerați de către animalele care pășunează este excretată sub formă de balebă și urină. Cantitatea de dejecții pe pășune / cap / zi, variază foarte mult cu perioada de menținere a animalelor (ziua pe pășune și noaptea la grajd sau ziua și noaptea pe pășune), tipul animalelor (lapte, carne, mixt), starea fiziologică, panta terenului etc.

Conținutul de substanțe minerale din furaje este influențat de compoziția botanică a furajului, stadiul de vegetație, fertilitatea solului, îngrășămintele aplicate, condițiile climatice etc, iar concentrația de substanțe minerale uscate din dejecții variază în principal cu fenofaza de vegetație a plantelor și cu categoria de animale. Utilizarea nutrienților este mai mare la vacile de lapte productive și mai mică la tineret și la oi.

Din nutrienții ingerați, vacile cu lapte pot excreta 70-80 % azot, fosfor și calciu și 80-90% potasiu, magneziu și alți constituenți minerali. Aceștia nu sunt considerați pentru fertilitatea solului, decât cei sub formă disponibilă pentru plante. Există diferențieri mari între conținutul dejecțiilor solide și urinei în nutrienți disponibili pentru plante.

Dejecțiile solide conțin celuloză nedigerată din furaj și resturi de lignină, substanțe minerale și microorganisme minerale vii sau moarte împreună cu produșii lor metabolici. Conținutul în apă este de aproximativ 85% în balega de vacă și 65% în cea de oaie. Cantități considerabile de siliciu pot fi prezente datorită contaminării cu solul a furajului pe care îl consumă animalul.

Urina are o cantitate mare de apă - 90% și compuși azotați, rezultați din distrugerea proteinei, substanțe zaharoase și alți produși finali ai metabolismului cu câteva minerale. Proporția de azot excretat prin urină crește cu creșterea azotului din hrană.

Azotul și fosforul din dejecțiile solide se află sub formă de compuși organici și aceasta reclamă o acțiune prelungită a microorganismelor din sol înainte de a deveni disponibile pentru plantă. Insectele, gândacii, râmele și păsările pot influența distrugerea și încorporarea dejecțiilor solide în sol. Organismele mai mici sunt prezente în număr mai mare și sunt mai active în solurile cu fertilitate mai ridicată față de cele cu fertilitate mai scăzută. Vremea călduroasă întârzie viteza de descompunere, în timp ce vremea rece și umedă o accelerează. Vremea ploioasă determină spălarea constituenților solubili din dejecțiile solide.

În urină, azotul și potasiul sunt sub formă solubilă deoarece are loc o hidroliză rapidă a ureii care constituie fracția majoră a azotului și conduce la un pH ridicat, o proporție de azot este pierdută prin volatilizarea amoniacului. Vremea este importantă deoarece precipitațiile produc spălarea ureii, a nitraților rezultați din nitrificarea amoniacului, în timp ce volatilizarea este crescută în condiții calde și uscate.

O vacă cu lapte excretă în timpul unei perioade de pășunat (150 zile) aproximativ 4200 – 4900 kg dejecții solide respectiv 2100 – 2300 l urină, cu un conținut de azot, fosfor și potasiu dat de tabelul 3.1 Zilnic excretă 25-30 kg ceea ce înseamnă 10-12 defecări, fiecare cu 2,5 – 3 kg.

Cantități mai mari sunt excretate în timpul nopții și dimineața devreme. Dejecțiile sunt răspândite neuniform pe suprafețele de pășunat, dar există și o concentrare pe suprafețele de odihnă din timpul nopții sau ale zilei, în locurile de alimentare cu apă, furajare etc.

În cadrul planului de fertilizare organică al pășunilor trebuie să se țină seama de o serie de elemente specifice acestui mod de folosire. Astfel, exporturile de pe pășune sunt mult mai mici comparativ cu cel de pe fânețe, datorită readucerii în circuit a unei părți importante din substanța organică și nutrienți minerali.

La stabilirea dozelor de îngrășăminte trebuie avute în vedere alături de cantitățile disponibile, de capacitatea de stocare a acestuia și de:

- capacitatea solului de descompunere a materiei organice care se aplică suplimentar prin gunoiul de grajd compostat;
- necesarul covorului vegetal în elemente fertilizante. Acest necesar trebuie adaptat permanent la parcelă, ținând cont de:
  - estimarea potențialului climatic al sezonului și compararea cerințelor turmei de animale de pe suprafața pășunată cu calculul exporturilor corespunzătoare principalelor macroelemente;
  - estimarea diferitelor surse de azot disponibile: azotul din sol, fixat simbiotic, îngrășământul organic și dejecțiile animalelor care pășunează, îngrășămintele chimice, restituirile organice cu fosfor și potasiu, adaosuri minerale complementare etc.

7. Recomandări privind managementul agricol pentru limitarea transferului de nitrați către corpurile de apă

1. Acoperirea solului cu vegetație în perioada toamnă-iarnă

Solul nu va fi niciodată lăsat „ca ogor negru sau fără resturi vegetale”.

Această măsură este recomandabilă pentru toate terenurile cu folosință arabilă. Pentru aceasta lucrarea de arătură cu întoarcerea brazdei poate fi înlocuită cu o lucrare superficială de discuit sau o altă lucrare asemănătoare efectuată de exemplu cu cizelul (uneori recunoscute ca lucrări de conservare a solului). Astfel de practici au avantajul că duc la creșterea conținutului de materie organică în stratul superficial al solului.

După culturile semănate toamna, mai ales pe terenurile vulnerabile la eroziune și în condiții de umiditate ceva mai ridicată, tăvălugirea nu este recomandată.

În perioada de iarnă este de preferat ca solul să fie acoperit cu vegetație (culturi de toamnă) sau să rămână nelucrat ca miriște, porumbiște sau acoperit cu mulci vegetal.

Porumbiștea nu oferă suficientă protecție împotriva eroziunii și din acest motiv, nu numai porumbul, dar și alte prășitoare sunt de evitat.

2. *Culturi de acoperire (catch-crops)*

Culturile de acoperire (catch-crops) sunt culturi cu creștere rapidă care cresc simultan, sau în intervalul dintre cultivarea culturilor principale. Culturile de acoperire conduc la raționalizarea timpului disponibil pentru creșterea plantelor.

Culturile de acoperire (secara, muștar, lupin) sunt utilizate pentru prevenirea scurgerii din sol a substanțelor minerale prin absorbția lor în intervale de timp cu vegetație lentă (perioade de interdicție în aplicarea îngrășămintelor).

Aceste culturi sunt semănate toamna timpuriu și sunt încorporate în sol primăvara înainte de semănat printr-o arătură superficială. În acest interval culturile de acoperire absorb surplusul de elemente minerale din sol, care altfel s-ar scurge pe versanți către rețeaua de râuri și lacuri, sau ar percola către acviferele libere. În general, culturile de acoperire sunt utilizate primăvara ca îngrășămintă verzi.

8. Aspecte specifice fertilizării echilibrate în condiții de irigație

Irigarea culturilor pe soluri cu regim hidric exudativ, este o măsură agrotehnică de primă importanță în asigurarea unor producții vegetale ridicate din punct de vedere cantitativ și calitativ.

Pe terenurile irigate, în anumite situații, poate însă crește riscul de poluare a apelor cu nitrați prin antrenarea lor în profunzime, pe de o parte datorită dozelor mai mari de îngrășămintă care se aplică la culturile irigate și pe de altă parte datorită realizării în sol a unor condiții optime de umiditate pe o perioadă mai lungă, condiții care favorizează mineralizarea materiei organice și formarea de nitrați.

În condiții de irigare există un risc mare de poluare a apelor cu nitrați și iminența acestuia depinde de o serie de factori, cum sunt: abundența nitraților existenți în sol, cantitatea de apă aplicată, metoda de irigare practică, caracteristicile solului (în special permeabilitatea și capacitatea de reținere a apei), precum și cantitățile de nitrați preluate de cultură. Cu cât solul este mai permeabil și are o capacitate de reținere mai mică, cu atât riscul de poluare cu nitrați este mai mare. Astfel de condiții se întâlnesc în România numai pe soluri cu textură grosieră (soluri nisipoase) cu nivelul pânzei freatice situat la mică adâncime (cca 2 m), unde se realizează culturi intensive, pe care se aplică doze mari de îngrășămintă cu azot.

Pe solurile irigate, cu textură mijlocie și fină, la care apa freatică este situată la adâncimi mai mari de 2 m riscul de disipare a nitraților în mediu ambiant este mult redus.

Câteva măsuri recomandate de prevenire a poluării cu nitrați pe terenuri irigate sunt următoarele:

- alegerea tehnicii de irigare și a cantităților de apă aplicate în funcție de caracteristicile solului;
- aplicarea irigării cât mai uniform posibil pentru a evita formarea unor zone cu exces de apă, unde pot apărea scurgeri de suprafață;
- momentul irigării să fie astfel ales încât cultura să sufere de un ușor deficit hidric, pentru că într-o asemenea situație apa aplicată se consumă foarte intens;
- măsuri de stimulare a formării unui sistem radicular foarte bine dezvoltat, capabil să exploreze un volum mai mare de sol și să utilizeze mai intens apa și nutrienții;

- adaptarea unei metode de irigare mai potrivită cu solul și topografia terenului, cu cantitatea și calitatea apei disponibile, cu exigențele culturii și condițiile climatice din zonă;
- pe soluri cu permeabilitate mare este contraindicată irigarea prin curgere gravitațională, pe astfel de soluri se recomandă irigarea localizată prin picurare sau cu mini aspersoare;
- pe soluri cu textură medie și fină, cu grad scăzut de infiltrare și capacitate mare de reținere a apei, se pot practica metode de irigare specifice.

9. Documente de evidență ale exploatației agricole

Documentele de evidență ale exploatațiilor agricole trebuie astfel întocmite și completate încât să permită autorităților de inspecție și control să constate:

- Planul simplificat de fertilizare, conform anexei 10
- șeptelul fermei, pe specii și categorii de producție, identificarea și înregistrarea acestuia, registrele de evidență a efectivelor, precum și perioada de timp în care animalele sunt menținute în fermă;
- presiunea manifestată de îngrășămintele organice la nivelul exploatației agricole (conform tabelului 6.2);
- cantitatea oricărui tip de îngrășământ de origine animală și natura acestuia (gunoi de grajd, urină, must de gunoi de grajd, dejecții lichide, dejecții semifluide-păstoase, îngrășăminte organice lichide, nămol de canalizare) exportat/importat din/în fermă, data efectuării exportului/importului precum și numele și adresa destinatarului/furnizorului;
- capacitățile de stocare pentru dejecțiile animale (la nivelul fermei și/sau pe platforme de gunoi comunale, depozite permanente/nepermanente) corelate cu cerințele minime impuse de perioadele de interdicție în aplicarea îngrășămintelor.

Orice document de evidență al fermei, din categoria celor prevăzute se păstrează pe o perioadă de 3 ani de la ultima înregistrare efectuată în document.

Definiții ale termenilor și expresiilor utilizate în cuprinsul Codului de bune practici agricole

- „ameliorator al solului” - produs de sinteză care se adaugă solurilor, în principal, pentru ameliorarea proprietăților fizice;
- „amendament al solului” - material adăugat în sol a cărui funcție principală este ameliorarea proprietăților fizice și/sau chimice și/sau activitatea biologică a acestuia;
- „amendament calcic și/sau magnezian” - amendament mineral care conține calciu și/sau magneziu, în general sub formă de oxizi, hidroxizi sau carbonați, destinat, în principal, menținerii sau ridicării pH-ului solului;
- „amendament mineral” - amendament fără materie organică și fără conținut cunoscut în azot, fosfor, potasiu și oligoelemente;
- „amendament organic” - produs de origine vegetală și/sau animală care se adaugă solului, în principal, pentru îmbunătățirea proprietăților fizice și activității biologice a acestuia;
- „amendament organo-mineral” - produs în care substanțele și elementele utile sunt simultan de origine organică și minerală și sunt obținute prin amestec și/sau combinare chimică a amendamentelor organice și a amendamentelor conținând calciu, magneziu și/sau sulf;
- „aplicarea îngrășămintelor” - termen general pentru ansamblul procedeelelor de aplicare a îngrășămintelor și/sau amendamentelor unor culturi, prin încorporare în sol, pe sol sau ambele (termenul este cuprinzător pentru împrăștierea, pulverizarea, prăfuirea, precum și pentru metodele specifice de aplicare, constând în injectarea în sol și semănatul combinat, în rânduri, a semințelor și îngrășămintelor, ce se poate extinde și la tehnicile de film nutritive -pulverizare foliară și de adăugare a îngrășămintelor în apa de irigație);
- „asimilabilitate” - capacitatea unui element nutritiv de a fi utilizat de către o cultură;
- „bălegar” – amestec de dejecții solide și lichide cu așternut și resturi de hrană, care îi dau o consistență solidă;
- „benzi înierbate” - benzi alcătuite din vegetație spontană/cultivată, care nu necesită udare, fertilizare sau tratamente fitosanitare;
- „cerințele culturii” - cantitatea de îngrășămintă cu azot necesară formării producției principale și secundare;
- „compus cu azot” - orice substanță conținând azot, alta decât azot gazos molecular;
- „conținut declarat” - indicare a cantității, formei și solubilității elementelor nutritive, garantată în limitele de toleranță specificate și legale;
- „cultură de acoperire” - cultură semănată în scopul consumului de azot din sol și de prevenire a eroziunii solului și care nu se recoltează;
- „culturi de toamnă”: culturi semănite în intervalul august – octombrie, prin metoda clasică sau direct în miriște;

- „dejecții lichide (turbureala)” - îngrășământ organic natural care constă dintr-un amestec de dejecții animale, lichide și solide cu apă de ploaie sau de canal, iar în unele cazuri și cu o cantitate mică de paie tocate, praf de turbă, rumeguș, etc. și nutrețul care rămâne de la hrana animalelor;
- „denitrificare” - proces de reducere biochimică a nitraților sau nitriților sub formă de azot gazos, fie ca azot molecular (N₂) fie ca oxizi de azot;
- „doza de aplicare” - masa sau volumul de îngrășământ, amendament al solului sau element nutritiv, aplicat pe unitatea de suprafață cultivată sau pe unitatea de masă sau pe unitatea de volum de sămânță tratată;
- „efluenți de silozuri” - lichide care se scurg din furajele conservate prin procese de însilozare din silozuri;
- „element nutritiv” - element chimic esențial în creșterea plantelor;
- „eutrofizare” - proces de îmbogățire excesivă în elemente nutritive solubile, îndeosebi în nitrați și fosfor, a apelor de suprafață;
- „fânează” - terenul înierbat sau înțelenit în mod natural sau prin semănat, menținut cu sau fără supraînsămânțări periodice, a cărui producție vegetală este cosită;
- „fertilitatea solului” - capacitatea unui sol de a asigura creșterea plantelor;
- „fertilizant” - orice material a cărui utilizare este destinată ameliorării nivelului de aprovizionare cu elemente nutritive a solului, proces separat sau simultan cu nutriția plantelor, precum și pentru ameliorarea proprietăților fizice, chimice și biologice ale solului;
- „fertilizare” - ansamblu de tehnici de aplicare a materialelor fertilizante;
- „gunoi” - amestec de așternut de paie și dejecții de animale, în curs de transformare biologică;
- „gunoi de grajd” - produs rezidual de excreție (dejecții solide și lichide) de la animale, în amestec cu materiale folosite ca așternut, resturi de hrană, apă;
- „îngrășământ” - în legislația națională în baza Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului și al ministrului sănătății nr. 6/22/2004 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei interministeriale pentru autorizarea îngrășămintelor în vederea înscrierii în lista îngrășămintelor autorizate cu mențiunea RO-ÎNGRĂȘĂMÂNT cu modificările și completările ulterioare, pentru utilizarea și comercializarea în România, prin îngrășământ chimic se înțeleg: toate produsele destinate îmbunătățirii fertilității solului și a nutriției plantelor, aplicate atât pe sol, cât și pe plante, ca amendamente de sol, îngrășăminte chimice ce au suferit transformări chimice, îngrășăminte organominerale, îngrășăminte biologice și stimulatori de creștere.
- „îngrășământ complex” - un îngrășământ compus, obținut printr-o reacție chimică, în soluție sau, în stare solidă, prin granulare, care conține, într-o proporție care trebuie declarată, cel puțin doi nutrienți principali. În stare solidă, fiecare granulă conține toți nutrienții în compoziția declarată;
- „îngrășământ compus” - un îngrășământ care conține, într-o proporție care trebuie declarată, cel puțin doi nutrienți principali și care a fost obținut printr-o reacție chimică sau prin amestec sau combinația acestora;

- „îngrășământ cu azot (azotos)” - orice substanță care conține un compus cu azot și care este administrat pe/în sol pentru a intensifica creșterea plantelor;
- „îngrășământ cu solubilizare lentă” - îngrășământ ale cărui elemente nutritive sunt sub formă unor compuși chimici sau amestecuri fizice, a căror asimilare de către plante se desfășoară în timp;
- „îngrășământ de amestec” - un îngrășământ obținut prin amestecarea pe cale uscată a diferitelor îngrășăminte, fără nici o reacție chimică;
- „îngrășământ foliar” - un îngrășământ destinat aplicării pe frunzișul plantelor în vederea absorbției foliare a nutrienților;
- „îngrășământ granulat” - îngrășământ solid format din particule de mărime medie predeterminată prin granulare;
- „îngrășământ în soluție” - un îngrășământ lichid care nu conține particule solide;
- „îngrășământ în suspensie” - un îngrășământ cu două faze, în care particulele solide sunt menținute în suspensie în faza lichidă;
- „îngrășământ încapsulat” - îngrășământ ale cărui particule sunt acoperite cu un strat dintr-un material diferit, în scopul ameliorării comportamentului și/sau modificării caracteristicilor respectivului îngrășământ;
- „îngrășământ lichid/fluid” - un îngrășământ în suspensie sau în soluție, termen utilizat și pentru amoniacul lichefiat;
- „îngrășământ chimic (anorganic/chimic)” –orice fertilizant fabricat după un procedeu industrial;
- „îngrășământ organic” - îngrășământ care conține sau provine din substanțe organice și minerale provenite din dejecțiile animale, stații de epurare sau din materiale vegetale, chiar dacă au suferit o transformare. Îngrășămintele organice pot fi de consistență solidă până la lichidă, pot fi proaspete sau în diferite stadii de fermentare;
- „îngrășământ organo-mineral” - îngrășământ ale cărui elemente nutritive cunoscute sunt simultan de origine organică și minerală și sunt obținute prin amestecare și/sau combinarea chimică a îngrășămintelor sau produselor organice și minerale;
- „îngrășământ simplu” - un îngrășământ care conține, într-o proporție ce trebuie declarată, doar unul dintre nutrienții principali (azot, fosfor sau potasiu);
- „macroelement”, „nutrient principal” - înseamnă exclusiv azotul, fosforul și potasiul;
- „mineralizare” - descompunerea microbiană a unui material sau îngrășământ organic în sol, cu eliberarea elementelor nutritive sub formă asimilabilă;
- „nutrient secundar” - înseamnă calciu, magneziu, sodiu sau sulf;
- „oligoelemente” - înseamnă bor, cobalt, cupru, fier, mangan, molibden și zinc, esențiale pentru creșterea plantelor, dar în cantități reduse față de cantitățile de nutrienți principali și secundari;
- „pășune” - terenul îniebat sau întelenit în mod natural sau prin semănat, menținut cu sau fără supraînsămânțări periodice și care se folosește pentru pășunatul animalelor;

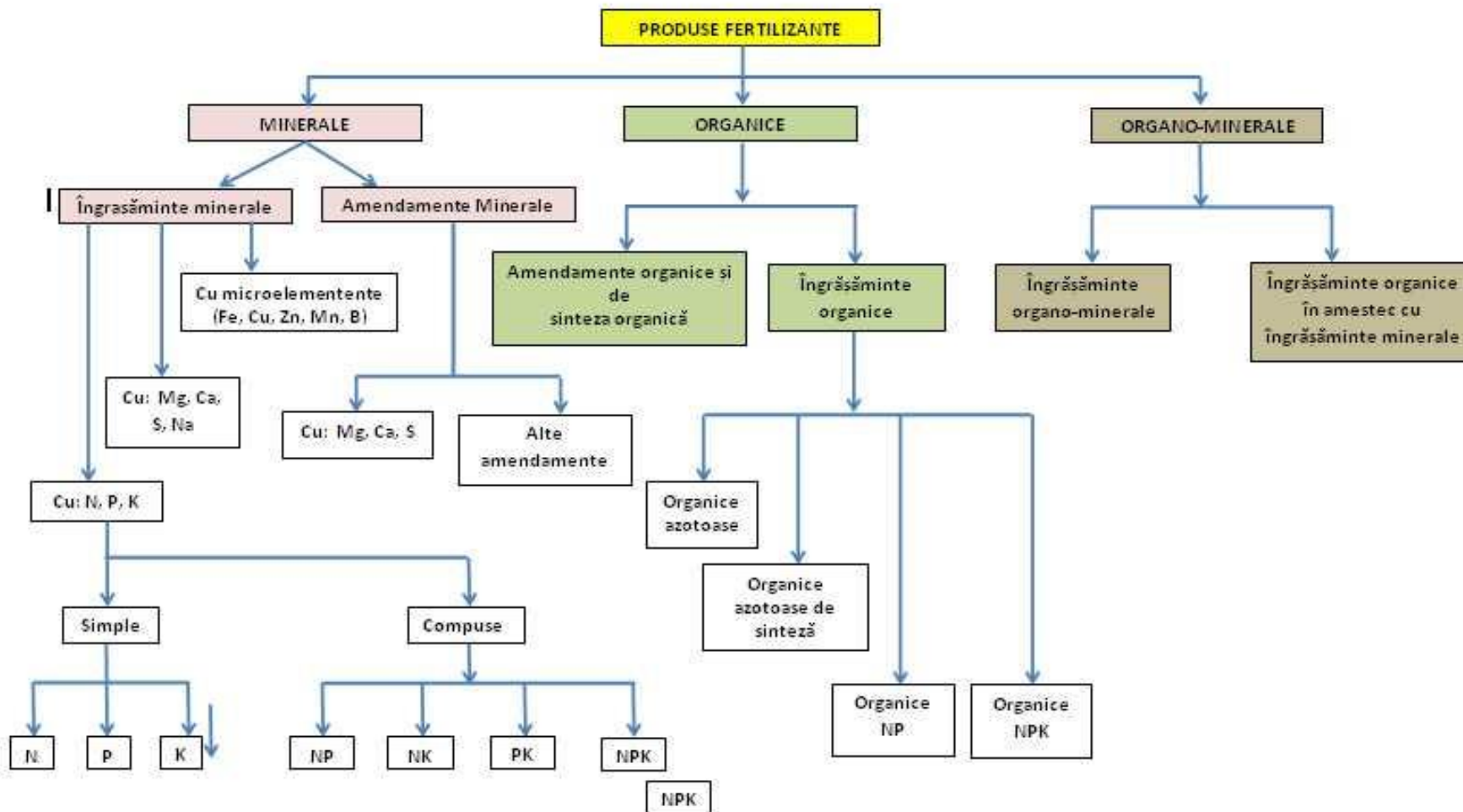

- „percolare” - proces de străbatere a solului de sus în jos de către apa din precipitații împreună cu substanțele pe care le conține;
- „solubilitatea unui element fertilizant” - cantitatea dintr-un element nutritiv, extras într-un mediu specific, în condiții specifice și care se exprimă în procent de masă din elementul fertilizant;
- „șeptel” - toate animalele domestice ținute sau crescute pentru folosință sau producție;
- „teren înierbat” – suprafețe de teren, altele decât pajiști permanente pe care vegetația predominantă este constituită din plante erbacee spontane sau cultivate;
- „tip de îngrășământ” - înseamnă îngrășămintele care au o denumire de tip comună, prevăzută în anexa I a Regulamentului (CE) 2003/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 octombrie 2003 privind îngrășămintele;
- „unitate fertilizantă” - masă unitară a unui element fertilizant;
- „unitate vită mare (UVM)” – unitate de măsură standard stabilită pentru echivalarea diferitelor specii și categorii de animale, pe baza cerințelor nutriționale și a cantității de dejecții produse de acestea prin raportarea la cerințele nutriționale și dejecțiile produse de unul sau mai multe animale cumulând 500 kg greutate vie (echivalentul unei vaci);
- „zone vulnerabile la poluarea cu nitrați” - suprafețe de teren agricol în care prin percolare sau scurgere se încarcă apele freactice și/sau de suprafață cu nitrați proveniți din surse agricole, peste limitele admise.
- „benzi tampon” (fâșii de protecție) – suprafețe de teren înierbate, împădurite sau cultivate cu plante graminee sau leguminoase perene, situate în vecinătatea zonelor de protecție a apelor de suprafață stabilite prin Legea Apelor nr. 107/1996 cu modificările și completările ulterioare, pe care este interzisă aplicarea fertilizanților;
- „zone de protecție”- suprafețe de teren adiacente cursurilor de apă, lucrărilor de gospodărire a apelor, construcțiilor și instalațiilor aferente în care se introduc, după caz, interdicții sau restricții privind regimul construcțiilor sau exploatarea fondului funciar, pentru a asigura stabilitatea malurilor sau a construcțiilor, respectiv pentru prevenirea poluării resurselor de apă.

Anexa 2

Schema de clasificare a produselor fertilizante

SCHEMĂ DE CLASIFICARE A PRODUSELOR FERTILIZANTE

Din punct de vedere al originii, îngrășămintele sunt chimice (cu azot, fosfor, potasiu, microelemente etc.), respectiv produse industriale anorganice (minerale) și organice naturale (care provin din sectorul zootehnic), organice vegetale (care provin de la plante verzi: lupin, mazărice, latir, sulfină etc. și plante uscate), bacteriene (nitragin, azotobacterin, fosfobacterin etc.).

În practica producătorilor de îngrășăminte și în cea agrochimică se întâlnesc mai multe procedee de clasificare a acestora.

- **după natura lor:**

- **îngrășăminte minerale/anorganice** - ai căror nutrienți declarați se găsesc sub formă de minerale obținute prin extracție sau prin procedee industriale fizice și/sau chimice. Cianamida de calciu, ureea și produsele sale de condensare sau de asociere, precum și îngrășămintele care conțin oligoelemente chelate sau complexate pot fi clasate, prin convenție, în categoria îngrășămintelor anorganice;
- **organic** - care conțin substanțe organice și minerale provenite din dejecțiile animale, stații de epurare sau din materiale vegetale. Îngrășămintele organice pot fi de consistență solidă până la lichidă, pot fi proaspete sau în diferite stadii de fermentare;
- **organo-minerale** ai căror elemente nutritive cunoscute, sunt simultan de origine organică și minerală și sunt obținute prin amestecare și/sau combinarea chimică a îngrășămintelor sau produselor organice și minerale.

- **după modul de obținere:**

- **îngrășăminte chimice/de sinteză**, în care impropriu sunt incluși și unii compuși minerali naturali (fosforitele, salpetru de Chile).
- **îngrășăminte naturale**, înțelegând, de regulă, produse organice de natură vegetală sau animală, deși pot fi incluși și compușii minerali naturali.

- **după modul de condiționare:**

- **îngrășăminte solide** (granulate, cristalizate, pulberi, tablete ș.a.);
- **îngrășăminte lichide** - în suspensie (îngrășământ bifazic în care particulele solide sunt menținute în suspensie în faza lichidă) și în soluție (clare, care nu conțin particule solide în faza lichidă).

- **după numărul de nutrienți declarați:**

- **îngrășământ simplu** - un îngrășământ care conține, într-o proporție care trebuie declarată, doar unul dintre nutrienții principali (azot, fosfor sau potasiu);
- **îngrășământ compus** - un îngrășământ care conține, într-o proporție care trebuie declarată, cel puțin doi nutrienți principali și care a fost obținut printr-o reacție chimică sau prin amestec sau combinația acestora;
- **îngrășământ complex** - un îngrășământ compus, obținut printr-o reacție chimică, prin soluție sau, în stare solidă, prin granulare, care conține, într-o proporție care trebuie declarată, cel puțin doi nutrienți principali. În stare solidă, fiecare granulă conține toți nutrienții în compoziția declarată;
- **îngrășământ de amestec** - un îngrășământ obținut prin amestecarea uscată a diferitelor îngrășăminte, fără nici o reacție chimică;
- **îngrășământ foliar** - un îngrășământ cu macro și microelemente destinat aplicării extraradiculare pe frunzișul plantelor.

- **după nutrienți:**

- **principali** - exclusiv azotul, fosforul și potasiul;
- **secundari** - calciu, magneziu, sodiu și sulf;

- **oligoelemente** - bor, cobalt, cupru, fier, mangan, molibden și zinc, esențiale pentru creșterea plantelor, dar în cantități reduse comparativ cu nutrienții principali și secundari; oligoelementele pot fi complexate sau chelatizate.

- *în funcție de doza utilizată:*

1. **îngrășăminte cu macroelemente** (N, P, K, Mg) – cu aplicare în doze de ordinul zecilor până la sutelor de kg substanță activă/ha;
2. **îngrășăminte cu macro și/sau microelemente** aplicate extraradicular în cantități de ordinul kg de substanță activă/ha.

Tipuri de îngrășăminte chimice cu azot. Indicații și contraindicații de aplicare

Îngrășăminte cu azot sub formă nitrică

Principalele tipuri de îngrășăminte care conțin azot sub formă nitrică sunt:

- **azotatul de calciu** cu 15,5% N și 36% Ca;
- **azotatul de sodiu** cu 16,4% N și 27% Na;
- **azotatul de potasiu** cu 13,7% N și 46,5% K₂O.

Îngrășămintele se remarcă prin solubilitatea foarte mare în apă, iar umiditatea relativă critică determinată la temperatura de 30 °C este ridicată, respectiv de 46,7% la azotatul de calciu, 72,4% la azotatul de sodiu și 87,5% la azotatul de potasiu. Cel mai higroscopic îngrășământ din această clasă este azotatul de calciu, iar cel mai puțin higroscopic azotatul de potasiu.

La aplicarea în sol, azotul nitric rămâne în soluția solului, de unde parțial este consumat de plante, parțial intră în diferite reacții cu alte săruri, iar o altă parte este levigată (spălată). Cantitatea levigată este în funcție de volumul de apă ce se infiltrează (crește cu intensitatea infiltrației), de viteza de asimilare a plantelor (scade cu creșterea consumului plantelor) și de porozitatea solului (se reduce cu creșterea porozității).

Îngrășăminte cu azot sub formă amoniacală

Îngrășăminte care conțin azotul sub formă amoniacală sunt:

- Amoniacul **anhidru**, cu un conținut de 82% N, folosit ca îngrășământ, fie direct sau ca ape amoniacale, fie ca materie primă pentru obținerea diferitelor tipuri de îngrășăminte cu azot, simple și complexe. Deoarece la aplicare direct în sol sau cu apa de irigație au loc pierderi importante prin volatilizare (până la 50-60 %), este indicat să fie utilizat cu stabilizatori acizi.
- Sulfatul **de amoniu**, care conține 21% N și 23% S, prezintă o solubilitate mare în apă și are o umiditate relativă critică ridicată, de 80% la temperatura de 30°C. Prin conținutul de sulf se asigură și fertilizarea cu acest element considerat secundar, în special la culturile irigate. La aplicare în sol ionul de amoniu este parțial absorbit de plante, parțial adsorbit în complexul coloidal, iar o altă parte este oxidată la ionul nitrat, eliberându-se doi protoni de hidrogen, ceea ce conferă îngrășământului o reacție fiziologică acidă la care contribuie și radicalul SO₄⁻². Ionul nitrat poate fi parțial consumat de plante sau levigat.
- **Clorura de amoniu** are un conținut de 26% N și 66% Cl, cu o utilizare redusă și în special în orezării pentru faptul că nu se pierde azotul prin denitrificare și nu apar emisii de H₂S ca în cazul sulfatului de amoniu.

Îngrășăminte cu azot nitric și amoniacal

Din această categorie de îngrășăminte care conțin ambele forme de azot, nitric și amoniacal, fac parte:

- **Azotatul de amoniu** conține 34,5% N, din care jumătate este azot sub formă nitrică și jumătate amoniacal, foarte solubil în apă, 187 g/100 g de apă la 20°C. Umiditatea relativă critică este 52% la 30°C. Este un îngrășământ higroscopic și prezintă riscul de explozii la temperaturi ridicate, impunându-se anumite precauții la transport, păstrare și manipulare. Prin amestecare cu carbonat de calciu sau dolomit se obține nitrocalcarul.

La aplicare în sol, plantele beneficiază de la început de ambele forme de azot. Se recomandă să se aplice pe solurile neutre și alcaline, iar pe solurile acide și slab acide în doze mici și moderate sau odată cu amendarea calcică.

- **Nitrocalcarul** conține 27% N și nu este higroscopic. Nu prezintă riscul de aprindere. Are reacție fiziologică bazică. Este indicat la toate plantele, cu deosebire la fertilizarea de bază pe solurile cu reacție acidă.

- **Sulfonitratul de amoniu**, cu un conținut de 25-26% N și 15% S, utilizat cu rezultate deosebite pe solurile deficitare în azot și sulf; deși are un conținut ridicat în azot, se depozitează și se manipulează foarte ușor.

Îngrășăminte cu azot amidic (ureic)

Din categoria îngrășămintelor cu azot amidic fac parte:

- **Ureea** - principalul îngrășământ cu azot sub formă amidică, cu un conținut de 46% N. Este foarte solubil în apă, 108 g/100 g apă la 20°C, nu este higroscopic, iar umiditatea relativă critică la 30°C este de 75,2%. Conținutul de biuret al îngrășământului trebuie să fie de maxim 2%, din cauza efectului toxic asupra plantelor. Aplicarea sa necesită cunoașterea unor bune practici agricole pentru a evita pierderi de substanță activă prin evaporarea amoniacului. La aplicarea în/pe sol, azotul amidic este transformat (hidrolizat) în amoniac și dioxid de carbon în prezența activității ureazei. Prin tratarea ureei cu inhibitori ai ureazei, enzima responsabilă de hidroliza ureei, se pot reduce pierderile de substanță activă prin volatilizare. Chiar la temperaturi relativ scăzute, transformarea azotului amidic la azot amoniacal este completă în câteva zile, iar la temperaturi ridicate, de peste 20 °C, în câteva ore. Când urea nu este încorporată în sol, ci aplicată la suprafața solului, au loc pierderi substanțiale de amoniac, în mod deosebit, pe solurile alcaline (soluri cu valori pH ridicate). Când se încorporează în sol, o parte din amoniac este adsorbit sub formă de ion de amoniu pe complexul coloidal al solului și astfel protejat de la pierderi prin evaporare, o altă parte este consumată de plante, iar cea care rămâne în sol, fără să fie adsorbită în complex sau consumată de plante, este supusă procesului de nitrificare. Activitatea bacteriilor nitrificatoare este influențată de condițiile de sol, temperatură și reacție. Ea este inhibată la valori pH mai mici de 5.5 și mai mari de 8.7 și respectiv la valori ale temperaturii sub 10 °C și peste 40 °C. Ionul nitrat obținut prin oxidarea biologică a ionului de amoniu poate fi consumat de plante sau levigat.

- **Cianamida de calciu** – reprezintă un îngrășământ cu 16-22% N, higroscopic, deși solubilitatea în apă este redusă, de numai 2,5 g/100 g apă. Îngrășământul este destul de puțin folosit, fiind indicat pentru fertilizările de bază pe soluri acide, datorită reacției fiziologice alcaline a fertilizantului.

- **Fosfatul de uree** – un îngrășământ cu 17% N, cu un pH scăzut, utilizabil pe solurile puternic alcaline precum și în sistemele de irigații, sere sau solarii.

Îngrășăminte cu azot cu solubilitate lentă, controlată (greu levigabile)

Apariția îngrășămintelor cu solubilitate lentă a avut ca scop reducerea pierderilor de substanță activă (azot nitric și/sau amoniacal) prin procese de evaporare sau levigare (spălare). Din această grupă de fertilizanți fac parte:

- **Ureea peliculată cu sulf** – cu un conținut de 20-39% N, în funcție de grosimea peliculei de sulf.

- **Ureoform (UF)** – este un îngrășământ conținând ureo-formaldehidă cu 39% N, pulbere, cu o solubilitate în apă rece de sub 0,1%.

- **Crotonilendiureea (CDU)** – este un îngrășământ ureo-crotonaldehidă cu un conținut de 28-30% N, pulbere, cu o solubilitate în apă sub 0,2%.

- **Izobutilendiureea (IBDU)** – conține 34% N și are o solubilitate în apă sub 0,5%.

Avantajul acestei clase de fertilizanți îl reprezintă creșterea gradului de utilizare a azotului, în special pe solurile nisipoase și pe cele irigate, concomitent cu reducerea cheltuielilor de aplicare a îngrășământului.

Dezavantajul acestora îl reprezintă prețul ridicat, motiv pentru care se folosesc în special pentru culturi foarte profitabile, arbuști, plante ornamentale.

Îngrășăminte lichide cu azot (soluții cu azot)

Această categorie de fertilizanți poate fi împărțită în:

- **Soluții cu azot fără presiune de vapori** – conțin între 16 și 32% N și se obțin prin dizolvarea azotatului de amoniu, ureei, sulfatului de amoniu, azotatului de calciu, fosfatului de uree, azotatului de uree, fie în amestec fie singure; cele mai cunoscute și utilizate sunt soluțiile de azotat de amoniu și uree.

Îngrășământul lichid **A-320 (0-45-34) (URAN)** cu un conținut de 32% N, conține toate cele 3 forme de azot (amoniacal, nitric și amidic) și se aplică în fertigare, în timpul vegetației prin aspersiune o dată cu apa de irigație. Acest mod de aplicare are avantajul că doza de azot (substanță activă) se poate fracționa în 2-5 etape, în funcție și de faza de vegetație. Alte variante utilizate sunt: A 160 (0-46-0), A 200 (0-57-0), A 280 (0-39-30), precum și A 300 (0-42-32).

- **Soluții cu presiune de vapori scăzută:** ape amoniacale (conțin doar amoniac) în variantele 201 (24-0-0) și 247 (22-65-0), respectiv amoniacați în variantele 300 (18-27-25), 370 (17-67-0), 410 (19-58-11) și (22-65-0).

Tipuri de îngrășăminte organo-minerale cu azot. Indicații și contraindicații de aplicare

Îngrășămintele cunoscute sub numele de organominerale de tip L-200 și L-300 sunt îngrășăminte care conțin azot organic și se obțin din lignit (azot organic) și uree (azot amidic). Ele se caracterizează prin conținuturi ridicate de substanțe humice (13-24%) și de azot (20-30 %) care au influențe ameliorative asupra conținutului de humus din solurile sărace în materie organică.

Datorită înglobării ureei în porii lignitului, procesele de hidroliză, amonificare și nitrificare a ionului de amoniu sunt încetinite și prelungite pe parcursul vegetației plantelor o perioadă considerabil mai lungă decât în cazurile în care compușii respectivi cu azot se utilizează la fertilizare ca atare. Persistența mai îndelungată în sol facilitează asimilarea azotului de către plante într-o proporție mai mare decât din azotatul de amoniu și uree, iar levigarea acestuia este mai redusă.

Îngrășăminte cu azot organic și mineral

Din această categorie de îngrășăminte fac parte compușii de adiție ai ureei care pe lângă azotul amidic conțin, fie azot amoniacal (**ureosulfatul de amoniu** cu 33.7 % N), fie azot nitric (**azotatul de uree** cu 34.2 % N și **ureozotatul de calciu** cu 34.5 N). Îngrășământul lichid **A-320** cu 32 % N, conține toate cele 3 forme de azot (amoniacal, nitric și amidic). Se aplică în timpul vegetației prin aspersiune o dată cu apa de irigație. Acest mod de aplicare are avantajul că doza de azot poate fracționată în 2-3 reprize.

Tipuri de îngrășăminte cu fosfor. Indicații și contraindicații de aplicare

Superfosfatul simplu reprezintă primul fertilizant fabricat pe cale chimică și conține 16-24% P_2O_5 total și 14-20 % P_2O_5 solubil în apă, ca fosfați primari de calciu, precum și sulfat de calciu (11-13% S și 19-20% Ca) și acid fosforic liber (4-8%). Este un îngrășământ indicat pentru toate culturile și se poate aplica pe toate tipurile de sol (slab acide, neutre și alcaline).

Superfosfatul concentrat sau superfosfatul triplu conține 46-47% P_2O_5 total (frecvent între 37 și 50% P_2O_5), 42-46% P_2O_5 solubil în solvenți convenționali și cca. 44% P_2O_5 solubil în apă. Este propriu-zis un fosfat monocalic, conține cca. 12-14% calciu, dar într-o concentrație redusă, de 3-6% ca sulfat de calciu anhidru. Se aplică la toate culturile și în cantități mai mici decât superfosfatul simplu; dacă se urmărește să aibă un efect direct asupra culturilor se aplică la semănat sau înaintea semănatului.

Zgura Thomas (zгурă bazică) este un produs secundar de la fabricarea oțelului. Conține 10-24 % P_2O_5 total sub formă de fosfați complecși, cu o solubilitate redusă în apă, dar care în solurile acide se descompun și eliberează fosfor. Pentru ca să aibă o eficacitate bună, cel puțin 80 % din fosforul total trebuie să fie solubil în acid citric. De asemenea, poate fi folosită și ca material pentru amendarea solurilor acide.

Fosfații de amoniu sunt produși care conțin fosforul sub formă de mono- și diamoniu fosfat, foarte solubil în apă și solvenți convenționali. Se fabrică două tipuri: **fosfat monoamonic** (MAP), care conține 12 % N și 50-52 % P_2O_5 și **fosfat diamonic** (DAP), care conține 16-18 % N și 46-48 % P_2O_5 . Se pot aplica la toate culturile și pe toate tipurile de sol înainte de semănat sau chiar în timpul vegetației.

Nitrofosfații sunt îngrășăminte complexe care se obțin prin atacul rocii fosfatice cu acid azotic. Prin acest procedeu se pot obține mai multe tipuri NP sau NPK. Cele mai folosite sunt: K-22-22-0, K-23-23-0, K-27-13.5-0, K-22-11-11 și K-16-16-16. Conțin până la 70 % P_2O_5 solubil în apă raportat la conținutul total. Se aplică, în general, la fertilizările de bază înainte de semănat.

Fosforitele activate reprezintă roci fosfatice măcinate și parțial supuse unui atac chimic în mediu acid (acid sulfuric, fosforic, azotic, clorhidric). De regulă sunt condiționate ca pulberi, dar pot fi și granulate și conțin 15-25% P_2O_5 total, cel solubil în apă variind între 6 și 15% P_2O_5 . Sunt recomandate ca îngrășământ aplicabil pe solurile moderat și puternic acide, slab asigurate cu fosfați mobili.

Fosforitele neactivate reprezentate de roci de origine sedimentară ce conțin: diverse apatite precum fluorapatite, clorapatite, hidroxilapatite, carbonatapatite și fosfați terțiari de calciu. Conținutul de fosfor total se situează între 10 și 32% P_2O_5 din care doar 1-1,5% este direct accesibil plantelor, fapt ce face ca utilizarea acestora ca îngrășământ să se facă numai pe soluri puternic acide, slab aprovizionate cu fosfor, unde ionii de H^+ contribuie la solubilizarea fosforului din fosfații superiori de calciu. Se folosesc preponderent ca materie primă pentru obținerea superfosfatului, a acidului fosforic sau soluțiilor fosfonitric în industria îngrășămintelor chimice complexe.

Îngrășămintele organominerale sunt produși a căror nutrienți sunt incluși într-o matrice bazată pe substanțele humice din cărbune brun (lignit). În România se produc în prezent mai multe tipuri de îngrășăminte organominerale cu azot și fosfor: **L-120, L-210, SH-120 și SH-210**. Conțin 9-13 % acizi humici, 10-20 % N și 10-20 % P_2O_5 . Se recomandă a fi folosite pe soluri sărace în materie organică (soluri nisipoase, luvice și erodate), îmbunătățind proprietățile solului și nutriția plantelor. Datorită includerii nutrienților în matricea organominerală, procesele de hidroliză, amonificare, nitrificare și levigare, precum și conversia fosfaților solubili în fosfați insolubili, sunt încetinite, și astfel rata de utilizare a nutrienților este mai mare decât cea din îngrășămintele chimice.

Tipuri de îngrășăminte cu potasiu. Indicații și contraindicații de aplicare

- **Clorura de potasiu** – conține cca. 58-63% K_2O , este solubilă în apă (34,7 g/100 g apă la 20°C și 56,7 g/100 g apă la 100°C) și higroscopică, fapt pentru care este mai puțin indicată pentru aplicare datorită fenomenului de aglomerare și se utilizează mai mult la obținerea îngrășămintelor complexe și a celor lichide.

- **Sarea potasică** – cu un conținut al potasiului cuprins între 28 și 60%, este un amestec de KCl cu diferite săruri potasice brute măcinate, precum silvinitul, carnalitul, kainitul ș.a., iar în funcție de proporția componentelor sunt cunoscute trei tipuri de sare potasică:

- sare potasică 30%, cu un conținut de 28-30% K_2O și relativ ridicat de NaCl;
- sare potasică 40%, cu un conținut de 38-42% K_2O și 24-26% NaCl;
- sare potasică 50%, cu un conținut de 48-52% K_2O și 11-13% NaCl;

- **Sulfatul de potasiu** – conține 48-52% K_2O și 17-18% S, nu este higroscopic, se poate aplica ușor și are o solubilitate în apă mai scăzută, de numai 12 g/100 g apă la 25°C. Îngrășământul este recomandat pentru culturile sensibile la excesul de clor, precum legumele, florile, plantele tehnice, pomii fructiferi și vița de vie.

- **Sulfatul dublu de potasiu și magneziu** – conține 22% K_2O , 18% MgO și 22% S și este un îngrășământ ce se poate aplica și este recomandat în aceleași condiții ca și în cazul sulfatului de potasiu, pe soluri sau substraturi care necesită și magneziu, în special în legumicultură și la culturile intensive din sere și solarii.

Anexa 6**Mențiuni obligatorii pentru îngrășăminte conform Regulamentului (CE) 2003/2003**

(1) Pentru a se conforma cerințelor din articolul 9, statele membre pot să impună ca menționarea conținutului de azot, fosfor și potasiu din îngrășămintele introduse pe piețele lor să se facă după cum urmează:

- (a) azot, numai în forma elementară (N) și/sau
- (b) fosfor și potasiu, numai în forma elementară (P, K) sau
- (c) fosfor și potasiu, numai ca oxizi (P_2O_5 , K_2O) sau
- (d) simultan fosfor și potasiu, atât în formă elementară, cât și ca oxizi.

În cazul în care se optează să se menționeze conținutul de fosfor și de potasiu sub formă de elemente, toate mențiunile din anexe la forma de oxizi se interpretează ca fiind în formă elementară, iar valorile numerice se convertesc cu ajutorul următorilor factori:

- (a) fosfor (P) = anhidridă fosforică (P_2O_5) $\times$ 0,436;
- (b) potasiu (K) = oxid de potasiu (K_2O) $\times$ 0,830.

(2) Statele membre pot impune ca menționarea conținutului de calciu, magneziu, sodiu și sulf din îngrășămintele cu nutrienți secundari și, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 17, din îngrășămintele cu nutrienți principali introduse pe piețele lor, să fie exprimate astfel:

- (a) sub formă de oxid (CaO, MgO, Na_2O , SO_3) sau
- (b) în formă elementară (Ca, Mg, Na, S) sau
- (c) în ambele forme.

Pentru transformarea conținutului de oxid de calciu, oxid de magneziu, oxid de sodiu și anhidridă sulfurică în conținut de calciu, magneziu, sodiu și sulf, se utilizează următorii factori:

(a) calciu (Ca) = oxid de calciu (CaO) $\times$ 0,715;

(b) magneziu (Mg) = oxid de magneziu (MgO) $\times$ 0,603;

(c) sodiu (Na) = oxid de sodiu (Na₂O) $\times$ 0,742;

(d) sulf (S) = anhidridă sulfurică (SO₃) $\times$ 0,400.

Valoarea reținută pentru declarație este valoarea rotunjită la zecimala cea mai apropiată atât în cazul în care conținutul se exprimă sub formă de oxizi, cât și în cazul în care se exprimă în formă elementară.

Posibilitățile de amestec a diferitelor îngrășăminte chimice

Anexa 7.1. Compatibilitati de amestec a îngrășămintelor chimice solide

ÎNGRĂȘĂMÂNT		Azotat de calciu	Azotat de sodiu	Azotat de potasiu	Azotat de amoniu	Sulfat de amoniu	Cianamida de calciu	Clorura de amoniu	Uree	Nitrocalcar (CAN)	Fosfați naturali, Roca fosfatică	Superfosfat (SSP), Triplusuperfosfat (TSP)	Sare potasica (KCl)	Sulfat de potasiu	NP (MAP, DAP)	NPK
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Azotat de calciu	1	Green														
Azotat de sodiu	2	Green	Green													
Azotat de potasiu	3	Green	Blue	Green												
Azotat de amoniu	4	Green	Green	Blue	Green											
Sulfat de amoniu	5	Red	Blue	Green	Blue	Green										
Cianamidă de calciu	6	Blue	Red	Red	Red	Red	Green									
Clorură de amoniu	7	Red	Green	Green	Blue	Green	Red	Green								
Uree	8	Blue	Blue	Red	Blue	Blue	Red	Blue	Green							
Nitrocalcar (CAN)	9	Blue	Blue	Blue	Green	Red	Red	Green	Blue	Green						
Fosfați naturali, Roca fosfatică	10	Blue	Green	Red	Red	Red	Green	Red	Blue	Green						
Superfosfat (SSP), Triplusuperfosfat (TSP)	11	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Green	Blue	Red	Green					
Sare potasica (KCl)	12	Red	Green	Green	Blue	Green	Blue	Blue	Red	Blue	Green	Green	Green			
Sulfat de potasiu	13	Red	Blue	Green	Blue	Green	Green	Green	Blue	Blue	Green	Green	Green	Green		
NP (MAP, DAP)	14	Red	Blue	Blue	Blue	Green	Green	Blue	Blue	Blue	Blue	Blue	Green	Green	Green	
NPK	15	Red	Blue	Blue	Blue	Green	Green	Blue	Blue	Blue	Blue	Blue	Green	Green	Green	Green

	Se pot amesteca în orice raport
	Se amestecă numai înainte de aplicare
	Nu se amestecă

Anexa 7.2. Compatibilități la amestec pentru îngrășăminte aplicate prin fertigare

		Uree	Azotat de amoniu	Sulfat de amoniu	Azotat de calciu	Azotat de potasiu	Sare potasica (KCl)	Sulfat de potasiu	Fosfatii de amoniu, potasiu	Sulfatii de Fe, Cu, Zn, Mn	Chelatii de Fe, Cu, Zn, Mn	Sulfatul de magneziu	Acidul fosforic	Acidul sulfuric	Acidul azotic
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Uree	1	■													
Azotat de amoniu	2	■	■												
Sulfat de amoniu	3	■		■											
Azotat de calciu	4	■	■	■	■										
Azotat de potasiu	5	■				■									
Sare potasică (KCl)	6	■					■								
Sulfat de potasiu	7	■		■	■		■	■							
Fosfații de amoniu, potasiu	8	■			■		■	■	■						
Sulfatii de Fe, Cu, Zn, Mn	9	■			■		■	■	■	■					
Chelații de Fe, Cu, Zn, Mn	10	■			■		■	■	■	■	■				
Sulfatul de magneziu	11	■			■		■	■	■	■	■	■			
Acidul fosforic	12	■			■		■	■	■	■	■	■	■		
Acidul sulfuric	13	■			■		■	■	■	■	■	■	■	■	
Acidul azotic	14	■			■		■	■	■	■	■	■	■	■	■

■	Se pot amesteca în orice raport
■	Se amestecă numai înainte de aplicare
■	Nu se amestecă

Îngrășămintele complexe se obțin din aceleași materii prime care sunt utilizate pentru obținerea celor simple, în urma unor reacții chimice în care se formează compuși noi. În cazul celor mixte are loc doar amestecul fizic a materiilor prime/îngrășăminte simple cu formare numai în cantități reduse și particular de produși chimici noi.

Din clasa îngrășămintelor complexe / mixte se pot menționa:

- **fosfatul monoamonic**, monoamofos (MAP), amofos sau fosfatul primar de amoniu (11.48.0) – conține 11-12% N și 48-61% P_2O_5 , este puțin higroscopic și nu se aglomerează; dacă se adaugă azotat de amoniu și uree se poate obține sortimentul (23.23.0);
- **fosfatul diamonic** (DAP), diamofos sau fosfatul secundar de amoniu (16:48:0) – conține 16-21% N și 46-53% P_2O_5 ;
- **superfosfatul amonizat** – obținut prin amestecarea fosfatului primar de amoniu cu fosfatul secundar de calciu; superfosfatul simplu amonizat conține 4-6% N și 16-24% P_2O_5 , iar cel concentrat 9-12% N și 38-50% P_2O_5 ;
- **polifosfații de amoniu** (18.52.0) – produși sub formă solidă, granulată sau lichidă, la care dacă se adaugă uree se obțin variantele solide (30.30.0), (36.18.0), (28.28.0), iar dacă se adaugă KCl rezultă îngrășământul ternar de tip NPK (20.20.20);
- **nitrofosfații, nitrofos** (27.13,5.0), (22.22.0), (20.10.0), (12.18.0) – îngrășăminte granulate în care cele două macroelemente, azotul și fosforul, se găsesc sub formă de azotat de amoniu, clorură de amoniu, fosfat mono- sau diamonic, fosfat primar sau secundar de calciu;
- **azotatul de potasiu** (13,5.0.45) – îngrășământ binar de tip NK, ce conține 13,5% N și 44-46% K_2O);
- **metafosfatul de potasiu** (0.55.37) – îngrășământ binar de tip PK, granulat, greu solubil în apă dar hidrolizabil în sol cu formare de K_3PO_4 ; se utilizează preponderent la obținerea îngrășămintelor complexe;
- **nitrofosfații de tip NPK**, nitrofoska (16.16.16), (13.26.13), (22.11.11) – reprezintă cele mai frecvent folosite îngrășăminte împreună cu cele de tip NP; au în compoziție aceeași compuși ca și nitrofosfații de tip NP, prezentând, în plus și compuși cu potasiu sub formă de clorură, sulfati, azotați, fosfați; în practică se întâlnesc și variantele (15.15.15), (13.13.21) sau (13.40.30).

Îngrășăminte lichide

Termenul de îngrășăminte lichide acoperă o foarte mare varietate de produse, precum:

- îngrășăminte lichide cu azot reprezentate generic de amoniacul anhidru și soluții cu azot;
- îngrășăminte lichide cu fosfor;
- îngrășăminte lichide cu potasiu;
- îngrășăminte lichide compuse, binare, ternare;
- îngrășăminte lichide compuse, binare, ternare în amestec cu elemente secundare, microelemente și substanțe pentru tratamentele fitosanitare.

Îngrășămintele lichide se pot clasifica în:

- *monocomponente* conținând azot sub formă amoniacală, nitrică și amidică;
- *binare* conținând azot și fosfor, azot și potasiu, respectiv fosfor și potasiu;
- *ternare* conținând azot, fosfor și potasiu;
- *multielemente* conținând inclusiv și microelemente.

Îngrășămintele lichide se pot clasifica și în funcție de:

- starea fizică – gaze lichide sub presiune, soluții cu tensiune de vapori, soluții fără tensiune de vapori, soluții suprasaturate și suspensii;
- modul de depozitare, transport, manipulare și tehnica de aplicare utilizată;
- prețul pe unitatea de substanță activă;
- efectele agrochimice.

Îngrășămintele lichide cu azot au o nomenclatură specială acceptată de industria de îngrășăminte, alcătuită dintr-un număr format din 3 cifre care indică conținutul procentual de N (primele 2 cifre indică partea întreagă, iar cea de a treia partea zecimală, virgula fiind omisă) urmat în paranteză de alte 3 numere care indică în ordine conținutul în procente (% , valori întregi) din greutate al amoniacului, azotatului de amoniu și ureei.

De exemplu 320 (0-45-34) indică o soluție cu azot care are 32,0% N, 0% amoniac, 45% azotat de amoniu și 34% uree. În România, în fața codului numeric se trece și litera A care arată că este o soluție cu azot, exemplul de mai sus devenind A320 (0-45-34).

Planul de fertilizare simplificat

Bloc fizic nr.	Parcela		Cultura	Planificat N Kg s.a. /ha	Îngrășăminte aplicate						Data aplic.	Total N Kg s.a. /ha	Obs.
	Nr.	Supraf. ha			Organice			Chimice					
					Tip	t/ha	kg N/ha	Tip	t/ha	kg N/ha			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>
Planificat					Realizat								

Pentru fiecare parcelă agricolă, completați un rând.

- 1 - Se trece nr. blocului fizic
- 2 - Se trece nr. parcelei
- 3 - Se trece suprafața parcelei în hectare
- 4 - Se trece tipul culturii
- 5.- Se trece nr. kg azot substanță activă (s.a.) la hectar
- 6.- Ex: gunoi proaspăt GP / gunoi fermentat GF / mranită M
- 7.- Tone pe hectar aplicate
- 8.- Se trece cantitatea de azot substanță activă (s.a.) în kg la hectar, conform tabel de pe verso. Nu depășiți 170 kg azot substanță activă la hectar!
9. - Se trece tipul de îngrășământ, conform specificațiilor producătorului
- 10 - Se trece numărul de tone de îngrășământ aplicate
- 11.- Se trece cantitatea de azot substanță activă, conform instrucțiunilor producătorului
- 12.- Data aplicării îngrășământului. Atenție, este interzisă împrăștierea îngrășămintelor în perioada de interdicție
13. - Se trece suma coloanelor 8 + 11

Anexa 11

Recomandări pentru executarea unui STUDIU AGROCHIMIC

Etape parcurse în elaborarea unui studiu agrochimic la nivel de fermă

Un studiu agrochimic impune niște etape de bază, respectiv:

a) legătura cu fermierul în vederea recunoașterii teritoriului și a obținerii de date privind blocuri fizice (parcele cadastrale), amplasarea culturilor pe blocuri fizice, tratamente agrochimice anterioare, alte informații privind tipurile de sol, grosimea orizontului A, alte informații privind solului în cadrul sistemului integrat al factorilor de mediu;

b) activitățile de recoltare a probelor de sol conform instrucțiunilor de elaborare a studiilor agrochimice, ediția 1982. La recoltarea probelor de sol se au în vedere:

- probele de sol se recoltează pe areale uniforme;
- mărimea suprafeței de teren de pe care se recoltează o probă medie agrochimică este dependentă de cultură (teren arabil 2-5 ha pe adâncimea 0-20 cm, pomi fructiferi și viță-de-vie 0,5 - 2 ha pe adâncimile 0-20 și 20-40 cm, terenuri irigate 0,25 - 2 ha în funcție de tipul de cultură, pajiști și fânețe 5-10 ha pe adâncimea 0-10 cm, culturi protejate în sere și solare 0,25 - 0,50 ha și adaptată la amplasarea culturii în spațiu protejat, culturi situate pe terenuri erodate maxim 2 ha;
- grosimea orizontului pedologic A mineral, tratamente agrochimice anterioare (de ex. proba agrochimică nu se va constitui din areal fertilizat organic și nefertilizat organic sau areal cultivat cu lucernă și ogor etc.).
- la recoltarea probelor de sol se vor avea în vedere microdepresiuni (în care poate bălți apa), situațiile texturale din blocul fizic.
- toate probele recoltate vor fi numerotate și identificate pe blocul fizic din care au fost recoltate.

c) activități specifice efectuării analizelor de laborator:

- după recoltare probele de sol se transportă și se prezintă laboratorului cu “fișă de identificare” în care se menționează proveniența probelor, numărul probelor, adâncimea de recoltare și setul de analize necesar identificării caracteristicilor agrochimice ale solului.

În general pentru probele agrochimice se efectuează următoarele analize: reacția solului (pH) și după caz în funcție de valoarea pH și tipul de sol, aciditatea hidrolitică (Ah), suma bazelor

schimbabile (SB), sodiul schimbabil (N_{sch}), humus (C_{organic}), conținutul de fosfor mobil (P_{AI}), conținutul de potasiu mobil (K_{AI}); pe baza indicilor agrochimici se calculează gradul de saturație cu baze în funcție de Ah (V_{Ah}) și indicele de azot (IN) care reprezintă asigurarea potențială a solurilor cu azot. În cazuri speciale și la cererea fermierului se pot determina conținutul momentan de azot mineral (N mineral), calciu (Ca) și magneziu (Mg), iar în lipsa informațiilor pedologice se determină granulometria în orizontul A sau 0-40 cm pentru plantații de pomi fructiferi și viță-de-vie. Granulometria este necesară pentru cunoașterea conținutului de argilă (particule < 0,002 mm) necesare pentru stabilirea dozelor de îngrășăminte organice.

- după finalizarea analizelor se elaborează “buletinul de încercare intern”.

d) activități de elaborare a raportului de cercetare agrochimică:

- pe baza datelor din buletinului de încercare și a planului cu amplasarea probelor recoltate se stabilesc parcele de fertilizare (grup de parcele agrochimice cu valori agrochimice din aceeași clasă de asigurare) și se întocmesc cartograme privind reacția solurilor și asigurarea acestora cu fosfor și potasiu și în funcție de solicitări și alte cartograme.

Cartogramele agrochimice pentru reacția solului, asigurarea solului cu fosfor și potasiu, se întocmesc prin materializarea probelor recoltate prin numere, înscrierea valorilor din buletinul de încercare alături de numărul probei din fiecare parcelă de recoltare.

Fiecare parcelă se colorează în funcție de domeniul de reacție sau de asigurare cu fosfor și potasiu în care se încadrează, conform legendei atașate la fiecare cartogramă (figura 1).

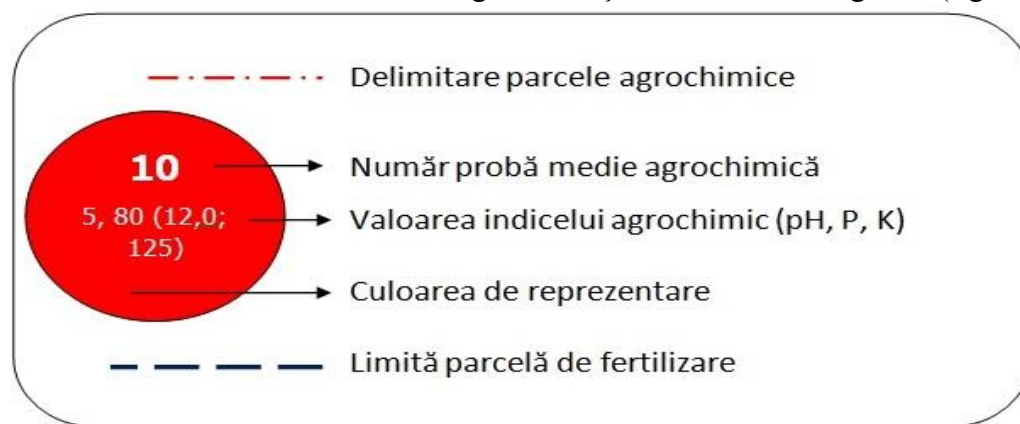

Figura 1: Legendă atașată la fiecare cartogramă

Cartograma cu „VALORILE MEDII ALE INDICILOR AGRGOCHIMICI (pH, humus, indice azot-IN, P-AL_c, K-AL, SB, Ah, V_{Ah}, Al_{sch}.) PE PARCELE DE FERTILIZARE” evidențiază starea de fertilitate a solurilor.

În figurile 2-4 sunt redade forme de prezentare a cartogramelor.

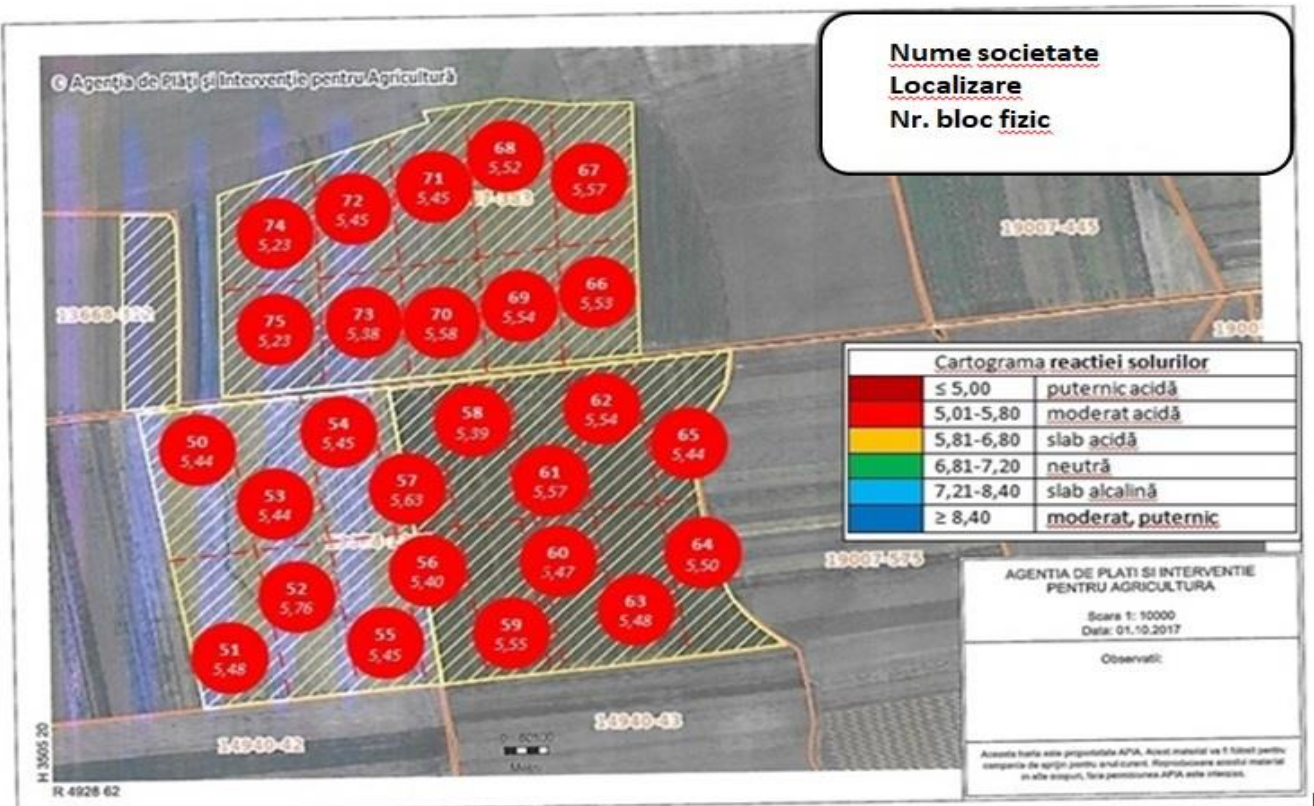

Figura 2: Cartograma reacției solurilor

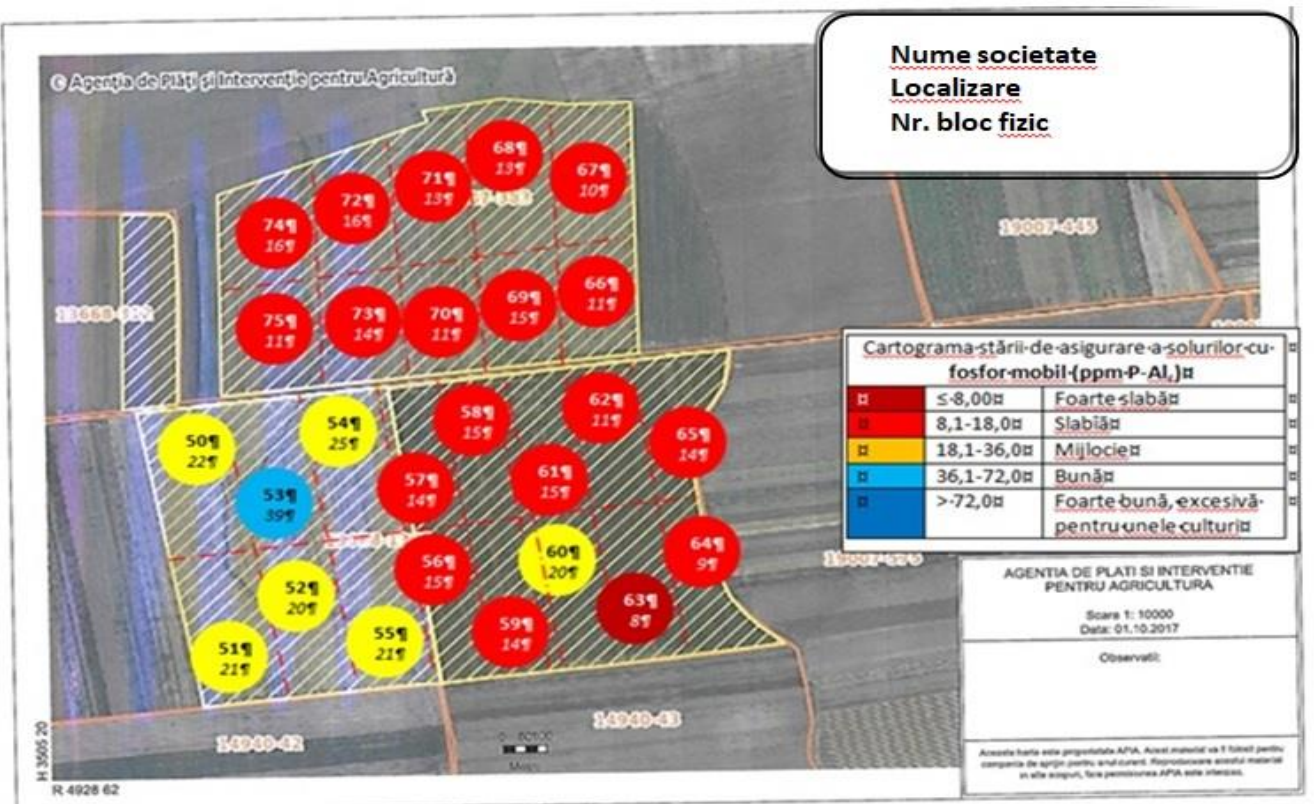

Figura 3: Cartograma stării de asigurare a solurilor cu fosfor mobil

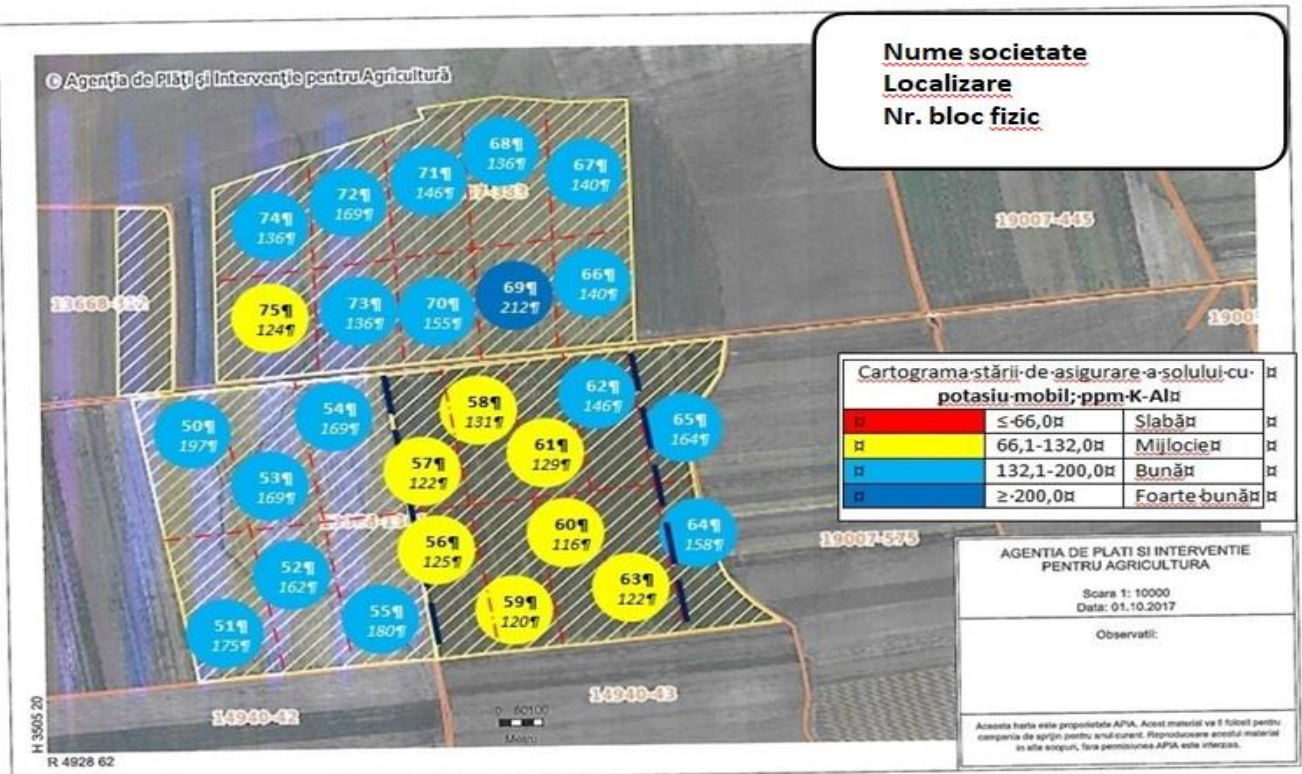

Figura 4: Cartograma stării de asigurare a solurilor cu potasiu mobil

După întocmirea cartogramelor se analizează amplasarea în cadrul blocului fizic a reacției și stării de asigurare a solului cu elemente nutritive și se întocmește cartograma planului de fertilizare prin delimitarea unor grupuri de parcele uniforme care să totalizeze o suprafață care permite efectuarea mecanizată a aplicării îngrășămintelor. Orientativ mărimea parcelei de fertilizare trebuie să fie mai mare de 10 ha astfel încât în funcție de dimensiunea utilajului să se poată efectua parcursuri complete de împrăștiere.

Un exemplu de cartogramă “plan de fertilizare” este prezentat în figura 5.

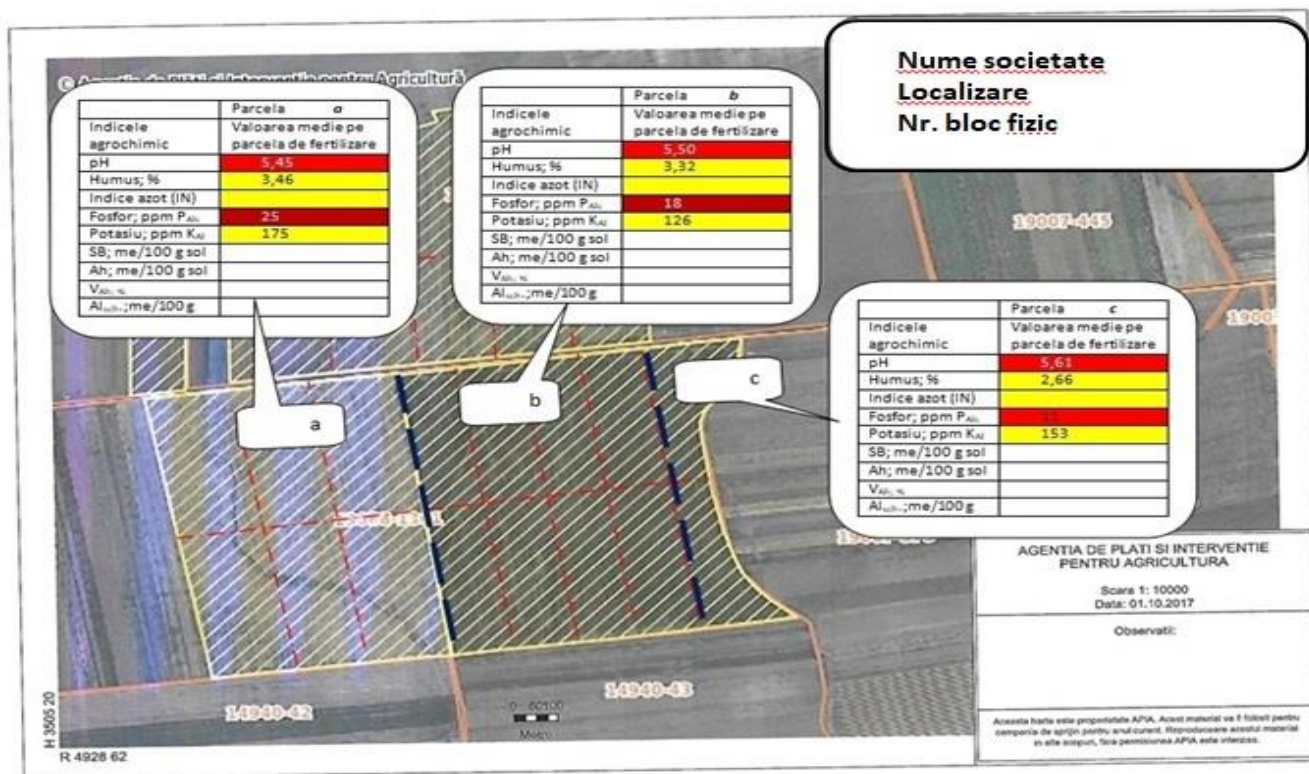

Figura 5: Cartograma “plan de fertilizare”

Pentru eficientizarea activității de elaborare a planului de fertilizare, în completarea cartogramelor prezentate mai sus, se întocmește un tabel anexă cu valorile indicilor agrochimici pe blocuri fizice și parcele de fertilizare (figura 6).

În raportul de cercetare agrochimică se menționează condiții fizico-geografice specific arealului cercetat și modalități de lucru.

e) Elaborarea planului de fertilizare

Având în vedere complexitatea operațiunilor de stabilire a dozelor de îngrășăminte care includ: cultura planificată, producția programată, valoarea indicilor agrochimici din parcela de fertilizare, coeficienți de acțiune ai elementelor nutritive, aportul de elemente nutritive din sol, valoarea unor inputuri (numai pentru dozele optime economice: prețul unității de recoltă și a unității de îngrășământ substanță activă), ecuații de regresie, toate specifice fiecărei culturi, în cadrul institutului se utilizează programul de elaborare a planului de fertilizare în sistem Windows Excel prezentat anterior. Programul este folosit pentru elaborarea planurilor de management al nutrienților (de fertilizare). Pentru elaborarea programului de fertilizare “la intrări” se înscriu valorile indicilor agrochimici din tabelul anexă și producțiile programate (planificate, scontate).

Notă: Producțiile programate sunt stabilite de comun acord cu fermierul având în vedere evoluțiile producțiilor din fermă, potențialul genetic al speciei și soiului cultivat precum și influența condițiilor de mediu asupra evoluției culturilor și realizării producțiilor. În cadrul programului conform datelor din baza de date a institutului sunt stabilite producții potențiale pentru unele culturi agricole utilizând tehnologie în sistem irigat sau neirigat.

Redăm în figura 7 interfața datelor de intrare din programul de întocmire a planului de fertilizare iar în figura 8 este prezentată interfața datelor de ieșire.

Raportul final al programului a avut în vedere aspecte științifice și tehnice rezultate din cercetările în domeniul agrochimiei și asigurarea unui plan de fertilizare ușor de accesat ca piesă tehnică prin cuprinderea indicilor agrochimici și a dozelor de aplicat într-un format ușor accesibil. Având tipul datelor de intrare și variabilitatea acestora trebuie menționat că programul de calcul nu este într-o

formă finală, el trebuie adaptat și îmbunătățit în mod continuu, astfel ca el să poată fi utilizat la scară cât mai redusă.

În figura 9 este prezentat planul de fertilizare ca raport final al programului elaborat, ca urmare a cercetărilor noi din domeniul științelor agrochimice și prin integrarea unor baze de date din cadrul institutului care asigură optimizarea practică a soluțiilor agrochimice.

S.C.

Orașul , jud.

INDICI AGROCHIMICI MEDII (REAȚIA ȘI STAREA DE ASIGURARE CU ELEMENTE NUTRITIVE A SOLULUI) PE PARCELE DE FERTILIZARE

Număr bloc fizic / parcelă	Numărul parcelei de fertilizare	Reacția solului		Starea de asigurare a solului cu humus și elemente nutritive								Alți indici agrochimici				
		Valoarea medie	Semnificația reacției	Humus %	Semnificația conținutului	Azot*		Fosfor mobil		Potasiu mobil		SB**	Ah**	Al**	V _{Ab} **	Al/SB*100
		pH				IN	Semnificația aprovizionării cu AZOT	P, ppm P _{ALc}	Semnificația aprovizionării cu FOSFOR	K, ppm K _{AL}	Semnificația aprovizionării cu POTASIU	me/100 g sol		%		
BF	a	5,45	Moderat acidă	3,46	Mijlociu	2,74	Mijlociu	25	Mijlocie	175	Bună	20,52	5,36	0,19	79,3	0,9
	b	5,50	Moderat acidă	3,32	Mijlociu	2,48	Mijlociu	18	Slabă	126	Mijlocie	20,07	6,71	0,50	74,8	2,5
	c	5,61	Moderat acidă	2,66	Mijlociu	2,02	Mijlociu	11	Slabă	153	Bună	19,82	6,26	0,62	76,0	3,1
BF		5,45	Moderat acidă	2,70	Mijlociu	2,04	Mijlociu	13	Slabă	142	Bună	19,12	6,11	0,72	75,8	3,8
BF		5,32	Moderat acidă	3,61	Mijlociu	2,57	Mijlociu	12	Slabă	164	Bună	17,96	7,21	0,35	71,4	1,9
BF	a1	5,41	Moderat acidă	3,87	Mijlociu	2,92	Mijlociu	25	Mijlocie	211	Foarte bună	23,22	7,44	0,19	75,7	0,8
	a2	5,40	Moderat acidă	3,87	Mijlociu	2,92	Mijlociu	7	Foarte slabă	155	Bună	23,22	7,44	0,19	75,7	0,8
BF	a	5,43	Moderat acidă	3,16	Mijlociu	2,28	Mijlociu	9	Slabă	147	Bună	16,64	6,43	0,34	72,0	2,0
	b	5,36	Moderat acidă	3,16	Mijlociu	2,28	Mijlociu	7	Foarte slabă	100	Mijlocie	16,64	6,43	0,34	72	2,0

*după valoarea IN (indice azot, calculat cu valoarea gradului de saturație în baze – V_{Ah} și conținutul de humus al solului pe parcela de fertilizare).** Suma bazelor schimbabile (SB), ** Aciditatea hidrolitică (Ah), **Gradul de saturație cu baze, calculat după aciditatea hidrolitică (V_{Ah}).

NOTA: Tabelul completează informațiile agrochimice pentru parcelele de fertilizare înscrise pe cartograma anexată.

Figura 6: Tabel anexă cu valorile indicilor agrochimici pe blocuri fizice și parcele de fertilizare

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
1	pH - H2O	5.45			Puterea de neutralizare a amendamentului	90	% CaCO3								
2	pH - KCl				# ordina cultura - clsasa de fertilizare cu gunoi An	100		tabel I-4							
3	Al - me la 100 g sol	0.19			# ordina cultura - clsasa de fertilizare cu gunoi An	100									
4	Ah - me la 100 g sol	5.36			# ordina cultura - clsasa de fertilizare cu gunoi	100									
5	SB - me la 100 g sol	20.52			continut N in gunoiul umed AN 0	0.4	%	bovine și cabaline cu așternut de paie							
6	Vh - %	79.289026			continut N in gunoiul umed AN -1	0.4	%								
7	Al/SB*100	0.9259259			continut N in gunoiul umed AN -2	0.4	%								
8	CaCO3 - %				continut P2O5 in gunoiul umed AN 0	0.4	%								
9	CaCO3 activ - %				continut P2O5 in gunoiul umed AN -1	0.4	%								
10	Humus - %	3.46			continut P2O5 in gunoiul umed AN -2	0.4	%								
11	IN	2.7434003			continut de K2O in gunoiul umed AN 0	0.4	%								
12	P-AL - ppm	25			continut de K2O in gunoiul umed AN -1	0.4	%								
13	K AL - ppm	175			continut de K2O in gunoiul umed AN -2	0.4	%								
14	T - me la 100 g sol				pret ingrasaminte	4	lei / kg N	P2O5	7	lei/kg PO5	K2O	10	lei/kg K2O		
15	Na schimbabil - me la 100g sol				Recolte scontate			Pret							
16	Argila - %	35			grau	6500	kg/ha	0.74	lei/kg						
17					orz si orzoaica de toamna	7000	kg/ha	0.65	lei/kg						
18					orzoaica de primavara	5000	kg/ha	0.65	lei/kg						
19					secara	3000	kg/ha	0.73	lei/kg						
20					ovaz	3000	kg/ha	0.65	lei/kg						
21					porumb	9000	kg/ha	0.65	lei/kg						
22					floarea soarelui	4500	kg/ha	1.3	lei/kg						
23					rapita	4500	kg/ha	1.51	lei/kg						
24					soia	3000	kg/ha	1.34	lei/kg						
25					cartofi de toamna	25000	kg/ha	1.21	lei/kg						
26					cartofi timpurii	18000	kg/ha	1.21	lei/kg						
27					trifoi rosu, sparceta, ghizdei pt fan anul 1	8000	kg/ha	1.3	lei/kg						
28					trifoi rosu, sparceta, ghizdei pt fan anii23	8000	kg/ha	1.3	lei/kg						
29					lucerna Anul 1	8000	kg/ha	1.4	lei/kg						
30					lucerna Anul 2-4	8000	kg/ha	1.4	lei/kg						

Indici agrochimici preluați din tabelul anexă; se modifică pentru fiecare parcelă de fertilizare

Producții planificate pentru culturile din asolamentul fermei

Notă: alte date de intrare se introduc în cadrul activităților de mentenanță de către programator

Figura 7: Interfața datelor de intrare din programul de întocmire a planului de fertilizare

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
17	DOE-N pentru GRAU	111.5	kg/ ha	Doza N - recolta pot.	190	kg/ ha			
18	ION - N pentru grau	0.8		Doza P2O5- recolta pot.	117	kg/ ha			
19	Ns - grau	58.8	kg/ ha	Doza K2O- recolta pot.	73	kg/ ha			
20	DOE-P2O5 pentru grau	42.8	kg/ ha						
21	IOP - P2O5 pentru grau	0.2		Nexport - productie DOE	117	kg/ ha			
22	P2O5s - grau	117.6	kg/ ha	P2O5 export- productie DOE	60	kg/ ha			
23	DOE-K2O pentru grau	0	kg/ ha	K2O export - productie DOE	72	kg/ ha			
24	IOK - K2O pentru grau	0							
25	K2O s- grau	157.6	kg/ ha				Nextra pot	131	Kg/ha
26	IO - grau	1		Productie grau DOE	4438	kg/ ha	Nextra DOE	52	Kg/ha
67	DOE-N pentru porumb	131	kg/ ha	Doza N - recolta pot.	234	kg/ ha			
68	ION - N pentru porumb	0.7		Doza P2O5- recolta pot.	122	kg/ ha			
69	Ns - porumb	91.4	kg/ ha	Doza K2O- recolta pot.	86	kg/ ha			
70	DOE-P2O5 pentru porumb	45.1	kg/ ha						
71	IOP - P2O5 pentru porumb	0.3		Nexport - productie DOE	158	kg/ ha			
72	P2O5s - porumb	121	kg/ ha	P2O5 export- productie DOE	76	kg/ ha			
73	DOE-K2O pentru porumb	0	kg/ ha	K2O export - productie DOE	101	kg/ ha			
74	IOK - K2O pentru porumb	0							
75	K2Os - porumb	185.1	kg/ ha				Nextra pot	157	Kg/ha
76	IO - porumb	1		Productie porumb DOE	6137	kg/ ha	Nextra DOE	53	Kg/ha
77	DOE-N pentru floarea soarelui	76.3	kg/ ha	Doza N - recolta pot.	157	kg/ ha			
78	ION - N pentru floarea soarelui	0.6		Doza P2O5- recolta pot.	159	kg/ ha			
79	Ns - floarea soarelui	101.3	kg/ ha	Doza K2O- recolta pot.	62	kg/ ha			
80	DOE-P2O5 pentru floarea soarelui	80.7	kg/ ha						
81	IOP - P2O5 pentru floarea soarelui	0.5		Nexport - productie DOE	112	kg/ ha			
82	P2O5s - floarea soarelui	91.7	kg/ ha	P2O5 export- productie DOE	54	kg/ ha			
83	DOE-K2O pentru floarea soarelui	0	kg/ ha	K2O export - productie DOE	154	kg/ ha			
84	IOK - K2O pentru floarea soarelui	0							
85	K2Os - floarea soarelui	137	kg/ ha				Nextra pot	145	Kg/ha

Doze optime economice

Doze tehnice

Notă: Prin informația referitoare la doza optimă economică și tehnică, în funcție de conjunctura economică a fermei și de interesul fermierului de a obține cantitate și calitate sau numai cantitate sau calitate fermierul poate opta pentru doza optimă economică sau doza tehnică sau pentru o doză care este cuprinsă între doza optimă economică și doza tehnică. Prin respectarea intervalului de doză care se aplică între doza optimă economică și doza tehnică se asigură producții care, pe lângă aspectele prezentate anterior se asigură protecția resurselor de mediu, în special a solurilor în condiția aplicării tehnologiilor culturilor agricole.

Figura 8: Interfața datelor de intrare din programul de întocmire a planului de fertilizare

INCDPAM-ICPA București

PLAN DE FERTILIZARE

LOCALITATEA	Orașul _____, jud. _____
Societatea, ferma, exploatarea agricolă	S.C. _____

Culturile din asolament	Producția <i>probabilă</i> medie pe localitate, t/ha	
	Realizabilă, cu doză optimă economică de NPK	Producția planificată de fermier (pentru care s-au stabilit dozele optime economice)
Grâu	4,4	6,5
Porumb	6,0	9,0
Floarea soarelui	2,7	4,0
Rapiță de toamnă	2,9	4,0

Bloc fizic nr. _____				
Suprafața: 90 ha				
Parcela de fertilizare	Numărul	a	b	c
	Suprafața, ha			
Valoarea medie a indicilor agrochimici pe parcela de fertilizare	pH - H ₂ O	5,45	5,50	5,61
	pH - KCl			
	Al - me la 100 g sol	0,19	0,50	0,62
	Ah - me la 100 g sol	5,36	6,26	6,26
	SB - me la 100 g sol	20,52	6,71	19,82
	Vh - %	79,3	74,8	76,0
	Al/SB*100			
	CaCO ₃ - %			
	CaCO ₃ activ - %			
	Humus - %	3,46	3,32	2,66
	IN	2,74	2,48	2,02
	P-AL - ppm	25	18	11
	K AL - ppm	175	126	153
	T - me la 100 g sol			
	Na schimbabil - me la 100g sol			
	Argila - %	35	35	35

Recomandări	Bloc fizic							
	Parcela de fertilizare							
	Numărul	a	b	c				
	<i>a. Doze de amendamente, îngrășăminte organice</i>							
	CaCO ₃ ; t/ha	4	-					
	Gunoi de grajd semifermentat; t/ha	30						
	<i>b. Doze de azot, fosfor și potasiu pe parcele de fertilizare din cadrul blocului fizic</i>							
	Tip de doză	DOE	DOT	DOE	DOT	DOE	DOT	
	Grâu	Azot (N); kg/ha s.a.	111	190	115	200	121	202
		Fosfor (P ₂ O ₅); kg/ha s.a.	43	117	59	140	81	158
Potasiu (K ₂ O); kg/ha s.a.		0	73	0	68	0	71	
Porumb	Azot (N); kg/ha s.a.	131	234	135	250	143	252	
	Fosfor (P ₂ O ₅); kg/ha s.a.	45	122	57	143	72	153	
	Potasiu (K ₂ O); kg/ha s.a.	0	86	6	85	0	83	
Floarea soarelui	Azot (N); kg/ha s.a.	69	146	72	15	80	159	
	Fosfor (P ₂ O ₅); kg/ha s.a.	69	139	83	158	100	173	
	Potasiu (K ₂ O); kg/ha s.a.	0	61	8	67	0	59	
Rapiță	Azot (N); kg/ha s.a.	79	138	82	147	88	150	
	Fosfor (P ₂ O ₅); kg/ha s.a.	52	109	68	132	91	150	
	Potasiu (K ₂ O); kg/ha s.a.	0	57	0	54	0	56	

Notă: pentru utilizarea practică ultima cifră a DOE sau DOT se rotunjește în plus la 5 sau 0; (ex. 54→55, 157→160)

Figura 9: Planul de fertilizare

Zone de protecție în lungul cursurilor de apă

Zone de protecție – se instituie în conformitate cu Art. 40 și Anexa nr. 2 din Legea apelor nr. 107/1996, cu modificările și completările ulterioare, în lungul cursurilor de apă. Lățimea zonelor de protecție este stabilită în funcție de lățimea cursului de apă, tipul și destinația resursei de apă sau amenajării hidrotehnice astfel:

Lățimea zonei de protecție în lungul cursurilor de apă regularizate:

- 2 m pentru cursurile de apă regularizate a căror lățime este sub 10 m;
- 3 m pentru cursurile de apă regularizate a căror lățime este cuprinsă între 10-50 m;
- 5 m pentru cursurile de apă regularizate a căror lățime este de peste 51 m;
- distanța dig-mal pentru cursurile de apă îndiguite, dacă această distanță este mai mică de 50 m.

- Lățimea zonei de protecție în lungul cursurilor de apă neregularizate:

- 5 m pentru cursurile de apă a căror lățime este sub 10 m;
- 15 m pentru cursurile de apă a căror lățime este cuprinsă între 10-50 m;
- 20 m pentru cursurile de apă a căror lățime este de peste 51 m.

Lățimea zonei de protecție în jurul lacurilor naturale, indiferent de mărime: 5 m.

- Lățimea zonei de protecție în jurul lacurilor de acumulare: între nivelul normal de retenție și cota coronamentului.
- Lățimea zonei de protecție de-a lungul digurilor: 4 m spre interiorul incintei.
- Lățimea zonei de protecție de-a lungul canalelor de derivație de debite: 3 m.
- Baraje și lucrări anexe la baraje:
  - baraje de pământ, anrocamente, beton sau alte materiale - 20 m în jurul acestora;
  - instalații de determinare a calității apei, construcții și instalații hidrometrice - 2 m în jurul acestora;
  - borne de microtriangulație, foraje de drenaj, foraje hidrogeologice, aparate de măsurarea debitelor - 1 m în jurul acestora.
- Lățimea zonei de protecție la forajele hidrogeologice din rețeaua națională de observații și măsurători - 1,5 m în jurul acestora.

Zonele de protecție se măsoară astfel:

- la cursurile de apă, de la limita albiei minore;
- pentru lacurile naturale de la nivelul mediu;
- pentru lacurile artificiale de la nivelul normal de retenție.

În conformitate cu prevederile Art. 5 din Legea Apelor nr. 107/1996, cu modificările și completările ulterioare și ale Hotărârii Guvernului nr. 930/2005 privind aprobarea Normelor speciale privind caracterul și mărimea zonelor de protecție sanitară și hidrogeologică, se

adaugă zonei de protecție, după caz, zona de protecție sanitară cu regim sever, zona de protecție sanitară cu regim de restricții, perimetre de protecție hidrogeologică în jurul surselor de alimentare cu apă potabilă, surselor de apă potabilă destinate îmbutelierii, a surselor de ape minerale sau a lacurilor și nămolurilor terapeutice.

Anexa 13

Încadrarea unităților administrativ-teritoriale în zonele corespunzătoare perioadelor de interdicție pentru aplicarea îngrășămintelor organice și chimice, solide și lichide

SIRUTA	JUDET	UAT_LAU2	Forma de relief
10006	ARAD	BIRCHIS	campie
9887	ARAD	BATA	campie
12643	ARAD	VINGA	campie
12144	ARAD	SAGU	campie
12920	ARAD	FRUMUSENI	campie
9280	ARAD	FANTANELE	campie
11940	ARAD	SECUSIGIU	campie
10872	ARAD	GHIOROC	campie
11539	ARAD	PAULIS	campie
12037	ARAD	SEMLAC	campie
9333	ARAD	LIVADA	campie
12206	ARAD	SEITIN	campie
9397	ARAD	VLADIMIRESCU	campie
9262	ARAD	MUNICIPIUL ARAD	campie
11637	ARAD	PEREGU MARE	campie
9360	ARAD	SOFRONEA	campie
9627	ARAD	ORAS NADLAC	campie
11584	ARAD	ORAS PECICA	campie
12876	ARAD	ZIMANDU NOU	campie
12368	ARAD	SIRIA	campie
11352	ARAD	IRATOSU	campie
9654	ARAD	ORAS PANCOTA	campie
12912	ARAD	DOROBANTI	campie
12091	ARAD	ORAS SANTANA	campie
11995	ARAD	SELEUS	campie
9495	ARAD	ORAS CURTICI	campie
11502	ARAD	OLARI	campie
12812	ARAD	ZARAND	campie
11398	ARAD	MACEA	campie
12340	ARAD	SIMAND	campie
9538	ARAD	ORAS INEU	campie
12242	ARAD	SICULA	campie
10916	ARAD	GRANICERI	campie
9459	ARAD	ORAS CHISINEU-CRIS	campie
10373	ARAD	CERMEI	campie
12224	ARAD	SEPREUS	campie
12126	ARAD	SOCODOR	campie

11735	ARAD	PILU	campie
11423	ARAD	MISCA	campie
12849	ARAD	ZERIND	campie
9798	ARAD	APATEU	campie
9574	ARAD	ORAS LIPOVA	campie
12055	ARAD	SINTEA MARE	campie
12938	ARAD	ZADARENI	campie
10827	ARAD	FELNAC	campie
17398	ARGES	MIROSI	campie
20048	ARGES	RACA	campie
15064	ARGES	CALDARARU	campie
18162	ARGES	POPESTI	campie
14450	ARGES	BARLA	campie
19114	ARGES	STEFAN CEL MARE	campie
16739	ARGES	IZVORU	campie
16613	ARGES	HARSESTI	campie
19560	ARGES	UNGHENI	campie
18741	ARGES	SLOBOZIA	campie
17575	ARGES	MOZACENI	campie
18938	ARGES	STOLNICI	campie
19212	ARGES	TEIU	campie
16944	ARGES	LUNCA CORBULUI	campie
19007	ARGES	SUSENI	campie
18331	ARGES	RATESTI	campie
13668	ARGES	ORAS COSTESTI	campie
18581	ARGES	SAPATA	campie
17824	ARGES	OARJA	campie
15233	ARGES	CATEASCA	campie
13276	ARGES	BRADU	campie
16757	ARGES	LEORDENI	campie
18242	ARGES	PRIBOIENI	campie
14085	ARGES	BABANA	campie
19793	ARGES	VEDEA	campie
13935	ARGES	ALBOTA	campie
17496	ARGES	MOSOAIA	campie
13365	ARGES	MARACINENI	campie
18475	ARGES	ROCIU	campie
14940	ARGES	BUZOESTI	campie
18411	ARGES	RECEA	campie
17726	ARGES	NEGRASI	campie
13187	ARGES	BASCOV	campie
27285	BIHOR	AVRAM IANCU	campie
28665	BIHOR	CIUMEGHIU	campie

27383	BIHOR	BATAR	campie
31841	BIHOR	TULCA	campie
31789	BIHOR	TINCA	campie
26975	BIHOR	MUNICIPIUL SALONTA	campie
30014	BIHOR	MADARAS	campie
29662	BIHOR	HUSASAU DE TINCA	campie
28246	BIHOR	CEFA	campie
32195	BIHOR	GEPIU	campie
32179	BIHOR	SANNICOLAU ROMAN	campie
30149	BIHOR	NOJORID	campie
26653	BIHOR	SANTANDREI	campie
32201	BIHOR	TOBOLIU	campie
29467	BIHOR	GIRISU DE CRIS	campie
27631	BIHOR	BORS	campie
27436	BIHOR	BIHARIA	campie
32153	BIHOR	TAMASEU	campie
31011	BIHOR	SALARD	campie
32187	BIHOR	ROSIORI	campie
28610	BIHOR	SANIOB	campie
28530	BIHOR	CHISLAZ	campie
27169	BIHOR	ABRAMUT	campie
29092	BIHOR	DIOSIG	campie
30915	BIHOR	ORAS SACUENI	campie
27908	BIHOR	BUDUSLAU	campie
26877	BIHOR	MUNICIPIUL MARGHITA	campie
28497	BIHOR	CHERECHIU	campie
30988	BIHOR	SALACEA	campie
31565	BIHOR	TARCEA	campie
31333	BIHOR	SIMIAN	campie
32027	BIHOR	ORAS VALEA LUI MIHAI	campie
29001	BIHOR	CURTUISENI	campie
36569	BOTOSANI	COPALAU	campie
36499	BOTOSANI	CALARASI	campie
37912	BOTOSANI	LUNCA	campie
39266	BOTOSANI	TODIRENI	campie
38893	BOTOSANI	SANTA MARE	campie
36300	BOTOSANI	BALUSENI	campie
36131	BOTOSANI	ALBESTI	campie
39983	BOTOSANI	BLANDESTI	campie
35884	BOTOSANI	STAUZENI	campie
38848	BOTOSANI	ROMANESTI	campie
35731	BOTOSANI	MUNICIPIUL BOTOSANI	campie
37217	BOTOSANI	DURNESTI	campie

37459	BOTOSANI	GORBANESTI	campie
35839	BOTOSANI	RACHITI	campie
39168	BOTOSANI	ORAS STEFANESTI	campie
39532	BOTOSANI	UNTENI	campie
38811	BOTOSANI	ROMA	campie
37100	BOTOSANI	DOBARCENI	campie
37057	BOTOSANI	DANGENI	campie
38456	BOTOSANI	NICSENI	campie
39959	BOTOSANI	DIMACHENI	campie
38241	BOTOSANI	MIHALASENI	campie
38731	BOTOSANI	RIPICENI	campie
39417	BOTOSANI	UNGURENI	campie
36676	BOTOSANI	CORLATENI	campie
39792	BOTOSANI	VLASINESTI	campie
37618	BOTOSANI	HANESTI	campie
36426	BOTOSANI	BROSCAUTI	campie
36060	BOTOSANI	ORAS SAVENI	campie
39836	BOTOSANI	VORNICENI	campie
39220	BOTOSANI	STIUBIENI	campie
36649	BOTOSANI	CORDARENI	campie
37397	BOTOSANI	GEORGE ENESCU	campie
37173	BOTOSANI	DRAGUSENI	campie
37958	BOTOSANI	MANOLEASA	campie
37547	BOTOSANI	HAVARNA	campie
38321	BOTOSANI	MILEANCA	campie
38376	BOTOSANI	MITOC	campie
39051	BOTOSANI	SULITA	campie
39328	BOTOSANI	TRUSESTI	campie
38679	BOTOSANI	RAUSENI	campie
38580	BOTOSANI	PRAJENI	campie
37734	BOTOSANI	HLIPICENI	campie
44435	BRAILA	VICTORIA	campie
42824	BRAILA	BARAGANUL	campie
42968	BRAILA	CIOCILE	campie
43812	BRAILA	ROSIORI	campie
42842	BRAILA	BERTESTII DE JOS	campie
44328	BRAILA	ULMU	campie
43411	BRAILA	ORAS INSURATEI	campie
44300	BRAILA	TUFESTI	campie
42771	BRAILA	SURDILA-GRECI	campie
42753	BRAILA	ORAS FAUREI	campie
43313	BRAILA	GROPENI	campie
44177	BRAILA	TICHILESTI	campie

43466	BRAILA	JIRLAU	campie
43652	BRAILA	MOVILA MIREȘII	campie
42708	BRAILA	CHISCANI	campie
44140	BRAILA	SUTESTI	campie
44257	BRAILA	TUDOR VLADIMIREȘCU	campie
43117	BRAILA	FRECATEI	campie
43493	BRAILA	MARASU	campie
44560	BRAILA	CAZASU	campie
43242	BRAILA	GEMENELE	campie
42682	BRAILA	MUNICIPIUL BRAILA	campie
43732	BRAILA	RAMNICELU	campie
43698	BRAILA	RACOVITA	campie
44391	BRAILA	VADENI	campie
43331	BRAILA	ORAS IANCA	campie
43279	BRAILA	GRADISTEA	campie
43867	BRAILA	SALCIA TUDOR	campie
43563	BRAILA	MAXINENI	campie
43992	BRAILA	SILISTEA	campie
44355	BRAILA	UNIREA	campie
44505	BRAILA	VIZIRU	campie
44202	BRAILA	TRAIAN	campie
44532	BRAILA	ZAVOAIA	campie
43073	BRAILA	DUDESTI	campie
42913	BRAILA	BORDEI VERDE	campie
43787	BRAILA	ROMANU	campie
43929	BRAILA	SCORTARU NOU	campie
43019	BRAILA	CIREȘU	campie
44113	BRAILA	SURDILA-GAISEANCA	campie
43625	BRAILA	MIRCEA VODA	campie
44060	BRAILA	STANCUTA	campie
44462	BRAILA	VISANI	campie
43180	BRAILA	GALBENU	campie
46910	BUZAU	GLODEANU-SILISTEA	campie
49439	BUZAU	SCUTELNICI	campie
46867	BUZAU	GLODEANU SARAT	campie
48138	BUZAU	PADINA	campie
47578	BUZAU	MIHAILEȘTI	campie
50564	BUZAU	FLORICA	campie
45496	BUZAU	BRADEANU	campie
48744	BUZAU	ORAS POGOANELE	campie
44863	BUZAU	AMARU	campie
47159	BUZAU	LARGU	campie
47300	BUZAU	LUCIU	campie

47774	BUZAU	MOVILA BANULUI	campie
49046	BUZAU	RUSETU	campie
49545	BUZAU	SMEENI	campie
46803	BUZAU	GHERASENI	campie
49153	BUZAU	SAHATENI	campie
46251	BUZAU	CILIBIA	campie
46484	BUZAU	COSTESTI	campie
49849	BUZAU	TINTESTI	campie
45815	BUZAU	C.A. ROSETTI	campie
46769	BUZAU	GALBINASI	campie
49625	BUZAU	STALPU	campie
49019	BUZAU	ROBEASCA	campie
44818	BUZAU	MUNICIPIUL BUZAU	campie
49073	BUZAU	SAGEATA	campie
49956	BUZAU	VADU PASII	campie
47373	BUZAU	MARACINENI	campie
46377	BUZAU	COCHIRLEANCA	campie
49206	BUZAU	SAPOCA	campie
44989	BUZAU	BALACEANU	campie
50479	BUZAU	ZIDURI	campie
46830	BUZAU	GHERGHEASA	campie
44934	BUZAU	BALTA ALBA	campie
45361	BUZAU	BOLDU	campie
50022	BUZAU	VALEA RAMNICULUI	campie
48968	BUZAU	RAMNICELU	campie
49894	BUZAU	ULMENI	campie
44845	BUZAU	MUNICIPIUL RAMNICU SARAT	campie
50399	BUZAU	VALCELELE	campie
48842	BUZAU	PUIESTI	campie
101724	CALARASI	CASCIOARELE	campie
101804	CALARASI	CHIRNOGI	campie
100610	CALARASI	MUNICIPIUL OLTENITA	campie
105259	CALARASI	SPANTOV	campie
180055	CALARASI	CRIVAT	campie
104751	CALARASI	RADOVANU	campie
105605	CALARASI	ULMENI	campie
102419	CALARASI	CURCANI	campie
100638	CALARASI	MITRENI	campie
105384	CALARASI	SOLDANU	campie
104083	CALARASI	LUICA	campie
105829	CALARASI	VASILATI	campie
92569	CALARASI	MUNICIPIUL CALARASI	campie
93325	CALARASI	DICHISENI	campie

93441	CALARASI	DOROBANTU	campie
94312	CALARASI	ROSETI	campie
93085	CALARASI	CIOCANESTI	campie
92587	CALARASI	MODELU	campie
104323	CALARASI	NANA	campie
179962	CALARASI	GALBINASI	campie
94606	CALARASI	ULMU	campie
93664	CALARASI	GRADISTEA	campie
94125	CALARASI	ALEXANDRU ODOBESCU	campie
94651	CALARASI	UNIREA	campie
102838	CALARASI	FRASINET	campie
94580	CALARASI	STEFAN VODA	campie
93771	CALARASI	INDEPENDENTA	campie
93815	CALARASI	JEGALIA	campie
105222	CALARASI	SOHATU	campie
105712	CALARASI	VALEA ARGOVEI	campie
104635	CALARASI	PLATARESTI	campie
93281	CALARASI	CUZA VODA	campie
93931	CALARASI	LUPSANU	campie
94731	CALARASI	VALCELELE	campie
94768	CALARASI	VLAD TEPES	campie
104341	CALARASI	NICOLAE BALCESCU	campie
93539	CALARASI	DRAGOS VODA	campie
105455	CALARASI	TAMADAU MARE	campie
103032	CALARASI	ORAS FUNDULEA	campie
93851	CALARASI	LEHLIU	campie
101083	CALARASI	BELCIUGATELE	campie
94223	CALARASI	PERISORU	campie
103764	CALARASI	ILEANA	campie
101822	CALARASI	CHISELET	campie
104181	CALARASI	MANASTIREA	campie
103568	CALARASI	GURBANESTI	campie
104886	CALARASI	SARULESTI	campie
93888	CALARASI	ORAS LEHLIU GARA	campie
93370	CALARASI	DOR MARUNT	campie
101458	CALARASI	ORAS BUDESTI	campie
102945	CALARASI	FRUMUSANI	campie
92961	CALARASI	BORCEA	campie
94562	CALARASI	STEFAN CEL MARE	campie
93487	CALARASI	DRAGALINA	campie
103014	CALARASI	FUNDENI	campie
51387	CARAS-SEVERIN	BERLISTE	campie
54573	CARAS-SEVERIN	VRANI	campie

53247	CARAS-SEVERIN	MAURENI	campie
62486	CONSTANTA	OLTINA	campie
60883	CONSTANTA	ADAMCLISI	campie
62020	CONSTANTA	ISTRIA	campie
62823	CONSTANTA	SARAIU	campie
62538	CONSTANTA	OSTROV	campie
62057	CONSTANTA	LIPNITA	campie
63286	CONSTANTA	COSTINESTI	campie
60598	CONSTANTA	23 AUGUST	campie
62798	CONSTANTA	RASOVA	campie
60801	CONSTANTA	ORAS HARSOVA	campie
63334	CONSTANTA	FANTANELE	campie
63300	CONSTANTA	CUZA VODA	campie
61069	CONSTANTA	ORAS BANEASA	campie
61737	CONSTANTA	DOBROMIR	campie
63161	CONSTANTA	DUMBRAVENI	campie
61318	CONSTANTA	COBADIN	campie
61372	CONSTANTA	COGEALAC	campie
62878	CONSTANTA	SACELE	campie
62191	CONSTANTA	MIHAIL KOGALNICEANU	campie
63125	CONSTANTA	VALU LUI TRAIAN	campie
61675	CONSTANTA	DELENI	campie
62949	CONSTANTA	SILISTEA	campie
60455	CONSTANTA	ORAS EFORIE	campie
61452	CONSTANTA	COMANA	campie
62360	CONSTANTA	ORAS BASARABI	campie
63045	CONSTANTA	TOPALU	campie
63278	CONSTANTA	HORIA	campie
60419	CONSTANTA	MUNICIPIUL CONSTANTA	campie
61871	CONSTANTA	INDEPENDENTA	campie
61283	CONSTANTA	CIOCARLIA	campie
62985	CONSTANTA	TARGUSOR	campie
62672	CONSTANTA	PECINEAGA	campie
61005	CONSTANTA	ALIMAN	campie
61951	CONSTANTA	ION CORVIN	campie
61256	CONSTANTA	CIOBANU	campie
61808	CONSTANTA	GARLICIU	campie
63294	CONSTANTA	BARAGANU	campie
62761	CONSTANTA	POARTA ALBA	campie
60847	CONSTANTA	MUNICIPIUL MEDGIDIA	campie
63170	CONSTANTA	VULTURU	campie
61559	CONSTANTA	CRUCEA	campie
60570	CONSTANTA	AGIGEA	campie

61620	CONSTANTA	CUMPANA	campie
63326	CONSTANTA	GRADINA	campie
62609	CONSTANTA	PANTELIMON	campie
61513	CONSTANTA	CORBU	campie
60507	CONSTANTA	ORAS NAVODARI	campie
62253	CONSTANTA	MIHAI VITEAZU	campie
62397	CONSTANTA	ORAS NEGRU VODA	campie
60945	CONSTANTA	ALBESTI	campie
62707	CONSTANTA	PESTERA	campie
63318	CONSTANTA	SALIGNY	campie
60776	CONSTANTA	ORAS CERNAVODA	campie
62903	CONSTANTA	SEIMENI	campie
62280	CONSTANTA	MIRCEA VODA	campie
61826	CONSTANTA	GHINDARESTI	campie
63152	CONSTANTA	LUMINA	campie
63072	CONSTANTA	TOPRAISAR	campie
60721	CONSTANTA	TUZLA	campie
60534	CONSTANTA	ORAS TECHIRGHIOI	campie
63189	CONSTANTA	TORTOMAN	campie
62440	CONSTANTA	NICOLAE BALCESCU	campie
61167	CONSTANTA	CERCHEZU	campie
61210	CONSTANTA	CHIRNOGENI	campie
61121	CONSTANTA	CASTELU	campie
60687	CONSTANTA	ORAS OVIDIU	campie
63198	CONSTANTA	AMZACEA	campie
62137	CONSTANTA	MERENI	campie
60632	CONSTANTA	LIMANU	campie
60482	CONSTANTA	MUNICIPIUL MANGALIA	campie
68887	DAMBOVITA	SELARU	campie
68431	DAMBOVITA	POIANA	campie
66857	DAMBOVITA	CORBII MARI	campie
105142	DAMBOVITA	SLOBOZIA MOARA	campie
68468	DAMBOVITA	POTLOGI	campie
69330	DAMBOVITA	VISINA	campie
68342	DAMBOVITA	ODOBESTI	campie
67906	DAMBOVITA	LUNGULETU	campie
101840	DAMBOVITA	CIOCANESTI	campie
67121	DAMBOVITA	COSTESTII DIN VALE	campie
66081	DAMBOVITA	ORAS TITU	campie
68253	DAMBOVITA	MORTENI	campie
66152	DAMBOVITA	BRANISTEA	campie
68128	DAMBOVITA	MOGOSANI	campie
65752	DAMBOVITA	PETRESTI	campie

66768	DAMBOVITA	CONTESTI	campie
68627	DAMBOVITA	ORAS RACARI	campie
101564	DAMBOVITA	BUTIMANU	campie
68529	DAMBOVITA	PRODULESTI	campie
66697	DAMBOVITA	COJASCA	campie
65681	DAMBOVITA	ORAS GAESTI	campie
68048	DAMBOVITA	MATASARU	campie
66955	DAMBOVITA	CORNATELU	campie
66401	DAMBOVITA	BILCIURESTI	campie
67648	DAMBOVITA	GURA SUTII	campie
68789	DAMBOVITA	SALCIOARA	campie
65707	DAMBOVITA	GURA FOII	campie
179935	DAMBOVITA	PERSINARI	campie
69170	DAMBOVITA	VALEA MARE	campie
67167	DAMBOVITA	CRANGURILE	campie
67014	DAMBOVITA	CORNESTI	campie
68280	DAMBOVITA	NUCET	campie
67470	DAMBOVITA	FINTA	campie
67292	DAMBOVITA	DOBRA	campie
66198	DAMBOVITA	BALENI	campie
69250	DAMBOVITA	VACARESTI	campie
66580	DAMBOVITA	COBIA	campie
66731	DAMBOVITA	COMISANI	campie
66474	DAMBOVITA	BUCSANI	campie
179711	DAMBOVITA	VLADENI	campie
65501	DAMBOVITA	ULMI	campie
67675	DAMBOVITA	HULUBESTI	campie
67407	DAMBOVITA	DRAGOMIRESTI	campie
67256	DAMBOVITA	DARMANESTI	campie
65342	DAMBOVITA	MUNICIPIUL TARGOVISTE	campie
67737	DAMBOVITA	I. L. CARAGIALE	campie
179926	DAMBOVITA	RASCAETI	campie
68976	DAMBOVITA	ULIESTI	campie
67327	DAMBOVITA	DRAGODANA	campie
179891	DAMBOVITA	RACIU	campie
67773	DAMBOVITA	LUCIENI	campie
102286	DAMBOVITA	CREVEDIA	campie
104387	DAMBOVITA	NICULESTI	campie
101341	DAMBOVITA	BREZOAELE	campie
105534	DAMBOVITA	TARTASESTI	campie
70879	DOLJ	ORAS BECHET	campie
71607	DOLJ	CALARASI	campie
72007	DOLJ	ORAS DABULENI	campie

74867	DOLJ	CARNA	campie
72463	DOLJ	GIGHERA	campie
72980	DOLJ	MACESU DE JOS	campie
72034	DOLJ	DESA	campie
73996	DOLJ	SADOVA	campie
72579	DOLJ	GANGIOVA	campie
70897	DOLJ	BISTRET	campie
73460	DOLJ	NEGOI	campie
72640	DOLJ	GOICEA	campie
74842	DOLJ	CATANE	campie
71858	DOLJ	CIUPERCENII NOI	campie
70637	DOLJ	AMARASTII DE JOS	campie
74108	DOLJ	SEACA DE CAMP	campie
71956	DOLJ	DANETI	campie
74883	DOLJ	DOBROTESTI	campie
70940	DOLJ	BARCA	campie
73736	DOLJ	POIANA MARE	campie
70673	DOLJ	AMARASTII DE SUS	campie
72098	DOLJ	DOBRESTI	campie
74581	DOLJ	VALEA STANCIULUI	campie
70352	DOLJ	MUNICIPIUL CALAFAT	campie
74554	DOLJ	URZICUTA	campie
70520	DOLJ	AFUMATI	campie
72533	DOLJ	GIURGITA	campie
74224	DOLJ	SILISTEA CRUCII	campie
70316	DOLJ	MUNICIPIUL BAILESTI	campie
73031	DOLJ	MAGLAVIT	campie
71698	DOLJ	CERAT	campie
71634	DOLJ	CELARU	campie
71812	DOLJ	CIOROIASI	campie
74891	DOLJ	GALICIUICA	campie
72221	DOLJ	DRANIC	campie
70726	DOLJ	APELE VII	campie
72383	DOLJ	GALICEA MARE	campie
73335	DOLJ	MOTATEI	campie
70502	DOLJ	ORAS SEGARCEA	campie
71787	DOLJ	CETATE	campie
72052	DOLJ	DIOSTI	campie
72882	DOLJ	IZVOARE	campie
72506	DOLJ	GIUBEGA	campie
73594	DOLJ	PERISOR	campie
71457	DOLJ	CALOPAR	campie
74322	DOLJ	TEASC	campie

71518	DOLJ	CARAULA	campie
74915	DOLJ	GHINDENI	campie
74509	DOLJ	TUGLUI	campie
74411	DOLJ	TESLUI	campie
74732	DOLJ	VARTOP	campie
72926	DOLJ	LEU	campie
74750	DOLJ	VARVORU DE JOS	campie
71885	DOLJ	COSOVENI	campie
73068	DOLJ	MALU MARE	campie
74028	DOLJ	SALCUTA	campie
72150	DOLJ	DRAGOTESTI	campie
74859	DOLJ	CARCEA	campie
73503	DOLJ	ORODEL	campie
74359	DOLJ	TERPEZITA	campie
74705	DOLJ	VERBITA	campie
74616	DOLJ	VELA	campie
73923	DOLJ	ROBANESTI	campie
74931	DOLJ	PLESOI	campie
69900	DOLJ	MUNICIPIUL CRAIOVA	campie
71260	DOLJ	BREASTA	campie
71536	DOLJ	CARPEN	campie
73629	DOLJ	PIELESTI	campie
74135	DOLJ	SEACA DE PADURE	campie
70986	DOLJ	BRABOVA	campie
72409	DOLJ	GHERCESTI	campie
70094	DOLJ	ISALNITA	campie
73772	DOLJ	PREDESTI	campie
74242	DOLJ	SOPOT	campie
70968	DOLJ	BOTOSESTI-PAIA	campie
72604	DOLJ	GOGOSU	campie
71910	DOLJ	COTOFENII DIN DOS	campie
70174	DOLJ	SIMNICU DE SUS	campie
71723	DOLJ	CERNATESTI	campie
74875	DOLJ	COTOFENII DIN FATA	campie
70566	DOLJ	ALMAJ	campie
72819	DOLJ	GRECESTI	campie
74073	DOLJ	SCAESTI	campie
74171	DOLJ	SECU	campie
72677	DOLJ	GOIESTI	campie
71055	DOLJ	BRADESTI	campie
70414	DOLJ	ORAS FILIASI	campie
73371	DOLJ	MURGASI	campie
71340	DOLJ	BULZESTI	campie

69964	DOLJ	BUCOVAT	campie
71126	DOLJ	BRALOSTITA	campie
73246	DOLJ	MISCHII	campie
73013	DOLJ	MACESU DE SUS	campie
73317	DOLJ	MARSANI	campie
74949	DOLJ	ROJISTE	campie
71199	DOLJ	BRATOVOESTI	campie
71572	DOLJ	CASTRANOVA	campie
73852	DOLJ	RADOVAN	campie
72953	DOLJ	LIPOVU	campie
74923	DOLJ	INTORSURA	campie
73665	DOLJ	PISCU VECHI	campie
73905	DOLJ	RAST	campie
73709	DOLJ	PLENITA	campie
74536	DOLJ	UNIREA	campie
73567	DOLJ	OSTROVENI	campie
70110	DOLJ	PODARI	campie
74907	DOLJ	GHIDICI	campie
76585	GALATI	INDEPENDENTA	campie
76996	GALATI	PISCU	campie
76353	GALATI	FUNDENI	campie
75098	GALATI	MUNICIPIUL GALATI	campie
76969	GALATI	PECHEA	campie
76558	GALATI	GRIVITA	campie
76282	GALATI	FOLTESTI	campie
76718	GALATI	MASTACANI	campie
77536	GALATI	VLADESTI	campie
77475	GALATI	VALEA MARULUI	campie
75258	GALATI	MUNTENI	campie
75864	GALATI	CAVADINESTI	campie
75150	GALATI	VANATORI	campie
77331	GALATI	TULUCESTI	campie
75114	GALATI	SENDRENI	campie
77180	GALATI	SLOBOZIA CONACHI	campie
77153	GALATI	SCHELA	campie
77313	GALATI	TUDOR VLADIMIRESCU	campie
76763	GALATI	NAMOLOASA	campie
76601	GALATI	IVESTI	campie
76674	GALATI	LIESTI	campie
77082	GALATI	REDIU	campie
75203	GALATI	MUNICIPIUL TECUCI	campie
76932	GALATI	OANCEA	campie
77288	GALATI	SUCEVENI	campie

76004	GALATI	CORNI	campie
77260	GALATI	SMULTI	campie
76692	GALATI	MATCA	campie
75515	GALATI	BARCEA	campie
77126	GALATI	SCANTEIESTI	campie
75686	GALATI	BANEASA	campie
76638	GALATI	JORASTI	campie
76317	GALATI	FRUMUSITA	campie
75711	GALATI	BRANISTEA	campie
76111	GALATI	COSTACHE NEGRI	campie
77402	GALATI	UMBRARESTI	campie
76139	GALATI	CUCA	campie
76040	GALATI	COSMESTI	campie
76807	GALATI	NICORESTI	campie
76406	GALATI	GHIDIGENI	campie
77579	GALATI	NEGRILESTI	campie
75953	GALATI	COROD	campie
76157	GALATI	CUDALBI	campie
76255	GALATI	FARTANESTI	campie
75472	GALATI	ORAS TARGU BUJOR	campie
75221	GALATI	DRAGANESTI	campie
75668	GALATI	BALENI	campie
77601	GALATI	SUHURLUI	campie
76745	GALATI	MOVILENI	campie
77595	GALATI	CUZA VODA	campie
77224	GALATI	SMARDAN	campie
103194	GIURGIU	GAUJANI	campie
105909	GIURGIU	VEDEA	campie
179739	GIURGIU	MALU	campie
100549	GIURGIU	SLOBOZIA	campie
103309	GIURGIU	GOGOSARI	campie
104715	GIURGIU	PUTINEIU	campie
104519	GIURGIU	OINACU	campie
103354	GIURGIU	GOSTINU	campie
102909	GIURGIU	FRATESTI	campie
102446	GIURGIU	DAIA	campie
101001	GIURGIU	BANEASA	campie
103899	GIURGIU	IZVOARELE	campie
103470	GIURGIU	GREACA	campie
104118	GIURGIU	MIHAI BRAVU	campie
105348	GIURGIU	STOENESTI	campie
179766	GIURGIU	ISVOARELE	campie
103639	GIURGIU	HOTARELE	campie

104975	GIURGIU	SCHITU	campie
103372	GIURGIU	GOSTINARI	campie
101662	GIURGIU	CALUGARENI	campie
105776	GIURGIU	VALEA DRAGULUI	campie
105106	GIURGIU	SINGURENI	campie
104047	GIURGIU	LETCA NOUA	campie
100781	GIURGIU	ADUNATII-COPACENI	campie
101984	GIURGIU	CLEJANI	campie
101378	GIURGIU	BUCSANI	campie
104225	GIURGIU	MARSA	campie
104485	GIURGIU	OGREZENI	campie
103407	GIURGIU	GRADINARI	campie
104831	GIURGIU	ROATA DE JOS	campie
102348	GIURGIU	CREVEDIA MARE	campie
101190	GIURGIU	ORAS BOLINTIN-VALE	campie
101163	GIURGIU	BOLINTIN-DEAL	campie
103997	GIURGIU	JOITA	campie
105972	GIURGIU	VANATORII MICI	campie
179775	GIURGIU	SABARENI	campie
102794	GIURGIU	FLORESTI-STOENESTI	campie
105623	GIURGIU	ULMI	campie
103087	GIURGIU	GAISENI	campie
102071	GIURGIU	COLIBASI	campie
102106	GIURGIU	COMANA	campie
101519	GIURGIU	BULBUCATA	campie
103238	GIURGIU	GHIMPATI	campie
103693	GIURGIU	IEPURESTI	campie
104680	GIURGIU	PRUNDU	campie
179757	GIURGIU	HERASTI	campie
101617	GIURGIU	BUTURUGENI	campie
105874	GIURGIU	VARASTI	campie
154709	GIURGIU	TOPORU	campie
104788	GIURGIU	RASUCENI	campie
100521	GIURGIU	MUNICIPIUL GIURGIU	campie
105295	GIURGIU	STANESTI	campie
104136	GIURGIU	ORAS MIHAILESTI	campie
179748	GIURGIU	COSOBA	campie
80560	GORJ	IONESTI	campie
82680	GORJ	TANTARENI	campie
79237	GORJ	BRANESTI	campie
94492	IALOMITA	STELNICA	campie
92701	IALOMITA	MUNICIPIUL FETESTI	campie
92989	IALOMITA	BORDUSANI	campie

179793	IALOMITA	BUESTI	campie
92783	IALOMITA	ALBESTI	campie
102641	IALOMITA	DRAGOESTI	campie
94535	IALOMITA	SUDITI	campie
179828	IALOMITA	ROSIORI	campie
92872	IALOMITA	ANDRASESTI	campie
94376	IALOMITA	SAVENI	campie
100923	IALOMITA	AXINTELE	campie
180000	IALOMITA	PLATONESTI	campie
94161	IALOMITA	PERIETI	campie
104270	IALOMITA	MOVILITA	campie
101056	IALOMITA	BARCANESTI	campie
93628	IALOMITA	GHEORGHE LAZAR	campie
92836	IALOMITA	ORAS AMARA	campie
93021	IALOMITA	BUCU	campie
93067	IALOMITA	ORAS CAZANESTI	campie
93600	IALOMITA	GHEORGHE DOJA	campie
102749	IALOMITA	ORAS FIERBINTI-TARG	campie
179819	IALOMITA	OGRADA	campie
94795	IALOMITA	VLADENI	campie
103862	IALOMITA	ION ROATA	campie
94456	IALOMITA	SFANTU GHEORGHE	campie
94107	IALOMITA	MUNTENI-BUZAU	campie
93995	IALOMITA	MIHAIL KOGALNICEANU	campie
100852	IALOMITA	ALEXENI	campie
94269	IALOMITA	REVIGA	campie
179800	IALOMITA	MAIA	campie
100736	IALOMITA	MANASIA	campie
180064	IALOMITA	BARBULESTI	campie
100683	IALOMITA	MUNICIPIUL URZICENI	campie
92907	IALOMITA	BALACIU	campie
101243	IALOMITA	BRAZII	campie
94045	IALOMITA	MILOSESTI	campie
92765	IALOMITA	ORAS TANDAREI	campie
94688	IALOMITA	VALEA CIORII	campie
100754	IALOMITA	ADANCATA	campie
93209	IALOMITA	COCORA	campie
93717	IALOMITA	GRINDU	campie
94429	IALOMITA	SCANTEIA	campie
105794	IALOMITA	VALEA MACRISULUI	campie
100709	IALOMITA	CIOCARLIA	campie
103283	IALOMITA	GARBOVI	campie
180046	IALOMITA	GURA IALOMITEI	campie

179971	IALOMITA	COELIA	campie
100870	IALOMITA	ARMASESTI	campie
93646	IALOMITA	GIURGENI	campie
103960	IALOMITA	JILAVELE	campie
93575	IALOMITA	FACAENI	campie
94330	IALOMITA	SALCIOARA	campie
93101	IALOMITA	CIOCHINA	campie
94081	IALOMITA	MOVILA	campie
92658	IALOMITA	MUNICIPIUL SLOBOZIA	campie
93156	IALOMITA	CIULNITA	campie
93735	IALOMITA	GRIVITA	campie
179702	IALOMITA	TRAIAN	campie
179980	IALOMITA	MARCULESTI	campie
93236	IALOMITA	COSAMBESTI	campie
102703	IALOMITA	DRIDU	campie
180019	IALOMITA	SARATENI	campie
179784	IALOMITA	BORANESTI	campie
102240	IALOMITA	COSERENI	campie
105026	IALOMITA	SINESTI	campie
179999	IALOMITA	MOLDOVENI	campie
97517	IASI	HORLESTI	campie
96003	IASI	UNGHENI	campie
97679	IASI	LETCANI	campie
95747	IASI	ARONEANU	campie
98257	IASI	MOVILENI	campie
95667	IASI	ANDRIESEN	campie
98505	IASI	POPRICANI	campie
95239	IASI	REDIU	campie
100353	IASI	VALEA LUPULUI	campie
99058	IASI	SINESTI	campie
95471	IASI	ORAS TARGU FRUMOS	campie
95499	IASI	ION NECULCE	campie
97063	IASI	FOCURI	campie
100317	IASI	FANTANELE	campie
99600	IASI	TRIFESTI	campie
100344	IASI	ROSCANI	campie
95943	IASI	BIVOLARI	campie
97189	IASI	GORBAN	campie
97394	IASI	GROZESTI	campie
98685	IASI	RADUCANENI	campie
96423	IASI	COSTULENI	campie
96370	IASI	COMARNA	campie
96254	IASI	CIUREA	campie

95293	IASI	TOMESTI	campie
99922	IASI	TUTORA	campie
98373	IASI	PODU ILOAIEI	campie
96940	IASI	DUMESTI	campie
97090	IASI	GOLAIESTI	campie
98738	IASI	ROMANESTI	campie
97009	IASI	ERBICENI	campie
100148	IASI	VLADENI	campie
99879	IASI	TIGANASI	campie
97919	IASI	MIROSLAVA	campie
98435	IASI	POPESTI	campie
97722	IASI	LUNGANI	campie
95792	IASI	BALTATI	campie
100273	IASI	BALS	campie
95872	IASI	BELCESTI	campie
96334	IASI	COARNELE CAPREI	campie
97321	IASI	GROPNITA	campie
95159	IASI	HOLBOCA	campie
95060	IASI	MUNICIPIUL IASI	campie
100004	IASI	VICTORIA	campie
96058	IASI	BRAESTI	campie
98337	IASI	PLUGARI	campie
99370	IASI	SIPOTE	campie
98649	IASI	PROBOTA	campie
98603	IASI	PRISACANI	campie
179588	ILFOV	COPACENI	campie
105936	ILFOV	VIDRA	campie
100576	ILFOV	ORAS BUFTEA	campie
102570	ILFOV	DOMNESTI	campie
179249	ILFOV	CHIAJNA	campie
179463	ILFOV	MOGOSOAIA	campie
101742	ILFOV	CERNICA	campie
103443	ILFOV	GRADISTEA	campie
102605	ILFOV	DRAGOMIRESTI-VALE	campie
179285	ILFOV	CHITILA	campie
101902	ILFOV	CIOLPANI	campie
104582	ILFOV	PETRACHIOAIA	campie
102525	ILFOV	DARASTI-ILFOV	campie
104421	ILFOV	NUCI	campie
102035	ILFOV	CLINCENI	campie
179310	ILFOV	DOBROESTI	campie
102543	ILFOV	1 DECEMBRIE	campie
179383	ILFOV	JILAVA	campie

105570	ILFOV	TUNARI	campie
101298	ILFOV	BRANESTI	campie
179481	ILFOV	ORAS OTOPENI	campie
105160	ILFOV	SNAGOV	campie
100969	ILFOV	BALOTESTI	campie
102160	ILFOV	CORBEANCA	campie
104546	ILFOV	PERIS	campie
102473	ILFOV	DASCALU	campie
103130	ILFOV	GANEASA	campie
105419	ILFOV	STEFANESTII DE JOS	campie
179551	ILFOV	ORAS VOLUNTARI	campie
100834	ILFOV	AFUMATI	campie
101957	ILFOV	CIROGARLA	campie
179533	ILFOV	ORAS POPESTI LEORDENI	campie
101145	ILFOV	BERCENI	campie
179409	ILFOV	MAGURELE	campie
179221	ILFOV	BRAGADIRU	campie
102213	ILFOV	CORNETU	campie
103513	ILFOV	GRUIU	campie
104243	ILFOV	MOARA VLASIEI	campie
179347	ILFOV	GLINA	campie
179515	ILFOV	PANTELIMON	campie
113493	MEHEDINTI	SALCIA	campie
112744	MEHEDINTI	OBARSIA DE CAMP	campie
111444	MEHEDINTI	CUJMIR	campie
114079	MEHEDINTI	VRATA	campie
111550	MEHEDINTI	DARVARI	campie
114060	MEHEDINTI	BRANISTEA	campie
111783	MEHEDINTI	GARLA MARE	campie
113849	MEHEDINTI	VANATORI	campie
112771	MEHEDINTI	OPRISOR	campie
112030	MEHEDINTI	GRUIA	campie
113395	MEHEDINTI	PUNGHINA	campie
112879	MEHEDINTI	PATULELE	campie
113929	MEHEDINTI	VLADAIA	campie
111417	MEHEDINTI	CORLATEL	campie
110535	MEHEDINTI	BALACITA	campie
111863	MEHEDINTI	GOGOSU	campie
112548	MEHEDINTI	JIANA	campie
110232	MEHEDINTI	ORAS VANJU MARE	campie
112806	MEHEDINTI	PADINA	campie
111480	MEHEDINTI	DEVESEL	campie
110946	MEHEDINTI	BURILA MARE	campie

112076	MEHEDINTI	HINOVA	campie
113206	MEHEDINTI	PRISTOL	campie
110571	MEHEDINTI	BACLES	campie
109826	MEHEDINTI	SIMIAN	campie
113894	MEHEDINTI	VANJULET	campie
113466	MEHEDINTI	ROGOVA	campie
179196	MUNICIPIUL BUCURESTI	BUCURESTI SECTORUL 6	campie
179150	MUNICIPIUL BUCURESTI	BUCURESTI SECTORUL 2	campie
179169	MUNICIPIUL BUCURESTI	BUCURESTI SECTORUL 3	campie
179141	MUNICIPIUL BUCURESTI	BUCURESTI SECTORUL 1	campie
179178	MUNICIPIUL BUCURESTI	BUCURESTI SECTORUL 4	campie
179187	MUNICIPIUL BUCURESTI	BUCURESTI SECTORUL 5	campie
125178	NEAMT	BOGHICEA	campie
125588	OLT	GARCOV	campie
127938	OLT	ORLEA	campie
127251	OLT	IANCA	campie
130339	OLT	GURA PADINII	campie
127224	OLT	GROJDIBODU	campie
129282	OLT	STEFAN CEL MARE	campie
127368	OLT	IZBICENI	campie
125542	OLT	ORAS CORABIA	campie
129745	OLT	VADASTRITA	campie
129629	OLT	URZICA	campie
129718	OLT	VADASTRA	campie
129460	OLT	TIA MARE	campie
129898	OLT	VISINA	campie
130375	OLT	VISINA NOUA	campie
126148	OLT	CILIENI	campie
127750	OLT	OBARSIA	campie
125962	OLT	BRASTAVATU	campie
128588	OLT	RUSANESTI	campie
126077	OLT	BUCINISU	campie
130320	OLT	GRADINILE	campie
129184	OLT	STUDINA	campie
128560	OLT	ROTUNDA	campie
128613	OLT	SCARISOARA	campie
130026	OLT	VLADILA	campie
129567	OLT	TRAIAN	campie

125659	OLT	BABICIU	campie
126647	OLT	DEVESELU	campie
129040	OLT	SPRANCENATA	campie
127144	OLT	GOSTAVATU	campie
128524	OLT	REDEA	campie
129095	OLT	STOENESTI	campie
127536	OLT	MIHAESTI	campie
125472	OLT	MUNICIPIUL CARACAL	campie
126585	OLT	DANEASA	campie
125490	OLT	DRAGHICENI	campie
128472	OLT	RADOMIRESTI	campie
128864	OLT	SEACA	campie
126718	OLT	DOBROSLOVENI	campie
126102	OLT	CEZIENI	campie
125622	OLT	ORAS DRAGANESTI-OLT	campie
130357	OLT	OSICA DE JOS	campie
126978	OLT	FALCOIU	campie
129763	OLT	VALENI	campie
127386	OLT	IZVOARELE	campie
127493	OLT	MARUNTEI	campie
129111	OLT	STOICANESTI	campie
127714	OLT	NICOLAE TITULESCU	campie
127983	OLT	OSICA DE SUS	campie
130311	OLT	GHIMPETENI	campie
130384	OLT	SOPARLITA	campie
126406	OLT	CRAMPOIA	campie
126380	OLT	COTEANA	campie
129987	OLT	VALCELE	campie
128178	OLT	PARSCOVENI	campie
126022	OLT	BRANCOVENI	campie
130348	OLT	IPOTESTI	campie
125846	OLT	BARZA	campie
129246	OLT	SERBANESTI	campie
129585	OLT	TUFENI	campie
127563	OLT	MILCOV	campie
128105	OLT	ORAS PIATRA-OLT	campie
125677	OLT	BALDOVINESTI	campie
127689	OLT	MOVILENI	campie
125873	OLT	BOBICESTI	campie
125374	OLT	SLATIOARA	campie
127812	OLT	OBOGA	campie
130302	OLT	GAVANESTI	campie
128052	OLT	PERIETI	campie

127064	OLT	GANEASA	campie
127322	OLT	ICOANA	campie
130295	OLT	CALUI	campie
130286	OLT	BALTENI	campie
128374	OLT	ORAS POTCOAVA	campie
128221	OLT	PLESOIU	campie
126326	OLT	CORBU	campie
126433	OLT	CURTISOARA	campie
127625	OLT	MORUNGLAV	campie
129139	OLT	STREJESTI	campie
126166	OLT	CARLOGANI	campie
130366	OLT	SARBII - MAGURA	campie
129380	OLT	TESLUI	campie
127171	OLT	GRADINARI	campie
127901	OLT	OPTASI-MAGURA	campie
127858	OLT	OPORELU	campie
126228	OLT	COLONESTI	campie
129317	OLT	TATULESTI	campie
128301	OLT	POBORU	campie
125757	OLT	BARASTI	campie
128962	OLT	SPINENI	campie
127411	OLT	LELEASCA	campie
129503	OLT	TOPANA	campie
130124	OLT	VULPENI	campie
126674	OLT	DOBRETU	campie
127288	OLT	IANCU JIANU	campie
126825	OLT	DOBRUN	campie
126905	OLT	FAGETELU	campie
130062	OLT	VOINEASA	campie
125418	OLT	ORAS BALS	campie
127019	OLT	FARCASELE	campie
125347	OLT	MUNICIPIUL SLATINA	campie
128711	OLT	ORAS SCORNICESTI	campie
128436	OLT	PRISEACA	campie
129656	OLT	VALEA MARE	campie
127126	OLT	GIUVARASTI	campie
125999	OLT	BREBENI	campie
128659	OLT	SCHITU	campie
133508	PRAHOVA	GORGOTA	campie
132226	PRAHOVA	BALTA DOAMNEI	campie
136250	PRAHOVA	OLARI	campie
133429	PRAHOVA	GHERGHITA	campie
135431	PRAHOVA	SIRNA	campie

135850	PRAHOVA	TINOSU	campie
134942	PRAHOVA	PUCHENII MARI	campie
135146	PRAHOVA	SALCIILE	campie
136241	PRAHOVA	COCORASTII COLT	campie
132681	PRAHOVA	CIORANI	campie
135020	PRAHOVA	RAFOV	campie
133018	PRAHOVA	DRAGANESTI	campie
130712	PRAHOVA	BRAZI	campie
133090	PRAHOVA	DUMBRAVA	campie
130552	PRAHOVA	BARCANESTI	campie
134194	PRAHOVA	MANESTI	campie
132379	PRAHOVA	BOLDESTI-GRADISTEA	campie
130892	PRAHOVA	TARGSORU VECHI	campie
130614	PRAHOVA	BERCENI	campie
133394	PRAHOVA	FULGA	campie
131933	PRAHOVA	ALBESTI-PALEOLOGU	campie
132752	PRAHOVA	COLCEAG	campie
135896	PRAHOVA	TOMSANI	campie
133214	PRAHOVA	FILIPESTII DE TARG	campie
132075	PRAHOVA	ARICESTII RAHTIVANI	campie
133330	PRAHOVA	FLORESTI	campie
134559	PRAHOVA	POIENARII BURCHII	campie
132164	PRAHOVA	BABA ANA	campie
130534	PRAHOVA	MUNICIPIUL PLOIESTI	campie
131407	PRAHOVA	ORAS MIZIL	campie
130678	PRAHOVA	BLEJOI	campie
138538	SATU MARE	PIR	campie
138734	SATU MARE	SANTAU	campie
136713	SATU MARE	ACAS	campie
136768	SATU MARE	ANDRID	campie
138501	SATU MARE	PETRESTI	campie
139107	SATU MARE	TIREAM	campie
137292	SATU MARE	CAUAS	campie
138663	SATU MARE	SANISLAU	campie
138618	SATU MARE	POMI	campie
139287	SATU MARE	VALEA VINULUI	campie
179677	SATU MARE	CAMIN	campie
139250	SATU MARE	URZICENI	campie
137540	SATU MARE	CULCIU	campie
136553	SATU MARE	CAPLENI	campie
137611	SATU MARE	DOBA	campie
139358	SATU MARE	VETIS	campie
137675	SATU MARE	DOROLT	campie

179873	SATU MARE	AGRIS	campie
138164	SATU MARE	MICULA	campie
137960	SATU MARE	LAZURI	campie
180028	SATU MARE	PORUMBESTI	campie
136802	SATU MARE	APA	campie
138084	SATU MARE	MEDIESU AURIT	campie
136964	SATU MARE	BELTIUG	campie
137032	SATU MARE	BERVENI	campie
138280	SATU MARE	ODOREU	campie
137185	SATU MARE	BOTIZ	campie
179882	SATU MARE	CIUMESTI	campie
138208	SATU MARE	MOFTIN	campie
137728	SATU MARE	FOIENI	campie
136526	SATU MARE	MUNICIPIUL CAREI	campie
137764	SATU MARE	HALMEU	campie
138431	SATU MARE	PAULESTI	campie
138574	SATU MARE	PISCOLT	campie
136483	SATU MARE	MUNICIPIUL SATU MARE	campie
138805	SATU MARE	SAUCA	campie
136642	SATU MARE	ORAS TASNAD	campie
139054	SATU MARE	TEREBESTI	campie
138039	SATU MARE	LIVADA	campie
139214	SATU MARE	TURULUNG	campie
139394	SATU MARE	VIILE SATU MARE	campie
136848	SATU MARE	ORAS ARDUD	campie
137443	SATU MARE	CRAIDOROLT	campie
153400	TELEORMAN	NASTURELU	campie
152314	TELEORMAN	BUJORU	campie
151978	TELEORMAN	ORAS ZIMNICEA	campie
151709	TELEORMAN	CIUPERCENI	campie
155118	TELEORMAN	FANTANELE	campie
151736	TELEORMAN	ISLAZ	campie
152234	TELEORMAN	BRAGADIRU	campie
153589	TELEORMAN	PIETROSANI	campie
154460	TELEORMAN	SUHAIA	campie
154736	TELEORMAN	TRAIAN	campie
151683	TELEORMAN	MUNICIPIUL TURNU MAGURELE	campie
152500	TELEORMAN	CERVENIA	campie
151763	TELEORMAN	LITA	campie
153561	TELEORMAN	PIATRA	campie
152662	TELEORMAN	CRANGU	campie
155109	TELEORMAN	DRACEA	campie
153829	TELEORMAN	PUTINEIU	campie

154344	TELEORMAN	SLOBOZIA MANDRA	campie
151816	TELEORMAN	NANOV	campie
153909	TELEORMAN	RASMIRESTI	campie
152332	TELEORMAN	BUZESCU	campie
151790	TELEORMAN	MUNICIPIUL ALEXANDRIA	campie
153776	TELEORMAN	VITANESTI	campie
154996	TELEORMAN	NENCIULESTI	campie
153204	TELEORMAN	MAVRODIN	campie
152038	TELEORMAN	BABAITA	campie
153865	TELEORMAN	RADOIESTI	campie
153507	TELEORMAN	ORBEASCA	campie
152172	TELEORMAN	BOTOROAGA	campie
154415	TELEORMAN	STEJARU	campie
154166	TELEORMAN	SFINTESTI	campie
153473	TELEORMAN	OLTENI	campie
154932	TELEORMAN	VARTOAPE	campie
152724	TELEORMAN	DIDESTI	campie
155092	TELEORMAN	BEUCA	campie
153437	TELEORMAN	NECSESTI	campie
151905	TELEORMAN	ORAS VIDELE	campie
154754	TELEORMAN	TRIVALEA-MOSTENI	campie
154978	TELEORMAN	ZAMBREASCA	campie
151996	TELEORMAN	BALACI	campie
154228	TELEORMAN	SILISTEA	campie
154282	TELEORMAN	SILISTEA-GUMESTI	campie
154068	TELEORMAN	SCURTU MARE	campie
154665	TELEORMAN	TATARASTII DE SUS	campie
153062	TELEORMAN	GRATIA	campie
153696	TELEORMAN	POENI	campie
154308	TELEORMAN	SARBENI	campie
153151	TELEORMAN	LUNCA	campie
152760	TELEORMAN	DOBROTESTI	campie
152902	TELEORMAN	DRAGANESTI-VLASCA	campie
152127	TELEORMAN	BOGDANA	campie
153605	TELEORMAN	PLOSCA	campie
152948	TELEORMAN	FURCULESTI	campie
155154	TELEORMAN	UDA-CLOCOCIOV	campie
154790	TELEORMAN	TROIANUL	campie
154852	TELEORMAN	VEDEA	campie
155127	TELEORMAN	FRASINET	campie
153240	TELEORMAN	MAGURA	campie
154521	TELEORMAN	TALPA	campie
153026	TELEORMAN	GALATENI	campie

152582	TELEORMAN	COSMESTI	campie
152528	TELEORMAN	CIOLANESTI	campie
154585	TELEORMAN	TATARASTII DE JOS	campie
153277	TELEORMAN	MALDAENI	campie
152467	TELEORMAN	CALMATUIU DE SUS	campie
153124	TELEORMAN	LISA	campie
152350	TELEORMAN	CALINESTI	campie
153543	TELEORMAN	PERETU	campie
153295	TELEORMAN	MERENI	campie
151932	TELEORMAN	CREVENICU	campie
153384	TELEORMAN	MOSTENI	campie
152564	TELEORMAN	CONTESTI	campie
154497	TELEORMAN	STOROBANEASA	campie
153339	TELEORMAN	MARZANESTI	campie
152993	TELEORMAN	FRUMOASA	campie
151834	TELEORMAN	POROSCHIA	campie
154914	TELEORMAN	VIISOARA	campie
152797	TELEORMAN	DRACSENEI	campie
153972	TELEORMAN	SACENI	campie
154013	TELEORMAN	SCRIOASTEA	campie
154139	TELEORMAN	SEACA	campie
152868	TELEORMAN	DRAGANESTI DE VEDE	campie
152412	TELEORMAN	CALMATUIU	campie
152270	TELEORMAN	BUJORENI	campie
155136	TELEORMAN	PURANI	campie
152083	TELEORMAN	BLEJESTI	campie
154834	TELEORMAN	TIGANESTI	campie
152252	TELEORMAN	BRANCENI	campie
154380	TELEORMAN	SMARDIOASA	campie
153106	TELEORMAN	IZVOARELE	campie
153623	TELEORMAN	PLOPII-SLAVITESTI	campie
155083	TELEORMAN	BECIU	campie
152617	TELEORMAN	CRANGENI	campie
155145	TELEORMAN	SAELELE	campie
154184	TELEORMAN	SEGARCEA-VALE	campie
151870	TELEORMAN	MUNICIPIUL ROSIORI DE VEDE	campie
153936	TELEORMAN	SALCIA	campie
157781	TIMIS	MORAVITA	campie
156669	TIMIS	DENTA	campie
155458	TIMIS	ORAS DETA	campie
155591	TIMIS	BANLOC	campie
159491	TIMIS	LIVEZILE	campie
157273	TIMIS	GIERA	campie

159366	TIMIS	BIRDA	campie
157086	TIMIS	ORAS GATAIA	campie
159400	TIMIS	GHILAD	campie
159339	TIMIS	VOITEG	campie
157004	TIMIS	FOENI	campie
159035	TIMIS	TORMAC	campie
157424	TIMIS	JEBEL	campie
156357	TIMIS	ORAS CIACOVA	campie
157923	TIMIS	NITCHIDORF	campie
157317	TIMIS	GIULVAZ	campie
157497	TIMIS	LIEBLING	campie
159525	TIMIS	OTELEC	campie
157031	TIMIS	GAVOJDIA	campie
159446	TIMIS	PADURENI	campie
159437	TIMIS	PARTA	campie
158449	TIMIS	SACOSU TURCESC	campie
158065	TIMIS	PECIU NOU	campie
158779	TIMIS	SAG	campie
156311	TIMIS	CHEVERESU MARE	campie
156106	TIMIS	BOLDUR	campie
155314	TIMIS	GIROC	campie
159142	TIMIS	UIVAR	campie
158243	TIMIS	RACOVITA	campie
158699	TIMIS	SANMIHAIU ROMAN	campie
157834	TIMIS	MOSNITA NOUA	campie
156473	TIMIS	COSTEIU	campie
159516	TIMIS	BUCOVAT	campie
156277	TIMIS	CENEI	campie
159375	TIMIS	CHECEA	campie
155797	TIMIS	BELINT	campie
155289	TIMIS	GHIRODA	campie
155261	TIMIS	DUMBRAVITA	campie
158564	TIMIS	SACALAZ	campie
155243	TIMIS	MUNICIPIUL TIMISOARA	campie
158966	TIMIS	TOPOLOVATU MARE	campie
155546	TIMIS	BALINT	campie
156213	TIMIS	CARPINIS	campie
155494	TIMIS	ORAS JIMBOLIA	campie
157193	TIMIS	GHIZELA	campie
158396	TIMIS	REMETEA MARE	campie
157246	TIMIS	GIARMATA	campie
155760	TIMIS	BECICHERECU MIC	campie
159384	TIMIS	DUDESTII NOI	campie

159428	TIMIS	IECEA MARE	campie
158314	TIMIS	ORAS RECAS	campie
155911	TIMIS	BILED	campie
155662	TIMIS	BARA	campie
158653	TIMIS	SANANDREI	campie
158181	TIMIS	PISCHIA	campie
158608	TIMIS	SECAS	campie
157451	TIMIS	LENAUHEIM	campie
156437	TIMIS	COMLOSU MARE	campie
157969	TIMIS	OHABA LUNGA	campie
159464	TIMIS	SANDRA	campie
159419	TIMIS	GOTTLOB	campie
158528	TIMIS	SATCHINEZ	campie
159393	TIMIS	FIBIS	campie
158010	TIMIS	ORTISOARA	campie
158859	TIMIS	TEREMIA MARE	campie
157530	TIMIS	LOVRIN	campie
159507	TIMIS	PESAC	campie
159473	TIMIS	TOMNATIC	campie
159213	TIMIS	VARIAS	campie
157683	TIMIS	MASLOC	campie
159482	TIMIS	VALCANI	campie
158109	TIMIS	PERIAM	campie
155528	TIMIS	ORAS SANNICOLAU MARE	campie
159455	TIMIS	SARAVALE	campie
156712	TIMIS	DUDESTII VECHI	campie
158733	TIMIS	SANPETRU MARE	campie
155724	TIMIS	BEBA VECHE	campie
156259	TIMIS	CENAD	campie
160047	TULCEA	CEATALCHIOI	campie
160458	TULCEA	GRINDU	campie
160779	TULCEA	MALIUC	campie
161133	TULCEA	PARDINA	campie
160172	TULCEA	CHILIA VECHE	campie
160261	TULCEA	CRISAN	campie
161231	TULCEA	SFANTU GHEORGHE	campie
160911	TULCEA	MURIGHIOL	campie
161482	TULCEA	VALEA NUCARILOR	campie
159614	TULCEA	MUNICIPIUL TULCEA	campie
161053	TULCEA	NUFARU	campie
161302	TULCEA	SOMOVA	campie
160724	TULCEA	MAHMUDIA	campie
161552	TULCEA	BESTEPE	campie

159687	TULCEA	ORAS ISACCEA	campie
161035	TULCEA	NICULITEL	campie
160387	TULCEA	FRECATEI	campie
160617	TULCEA	JIJILA	campie
161525	TULCEA	I.C.BRATIANU	campie
161286	TULCEA	SMARDAN	campie
161464	TULCEA	TURCOAIA	campie
159730	TULCEA	ORAS MACIN	campie
159945	TULCEA	CARCALIU	campie
160305	TULCEA	DAENI	campie
159650	TULCEA	ORAS BABADAG	campie
161179	TULCEA	SARICHIOI	campie
159785	TULCEA	BAIA	campie
161259	TULCEA	SLAVA CERCHEZA	campie
160831	TULCEA	MIHAI BRAVU	campie
161543	TULCEA	VACARENI	campie
160092	TULCEA	CEAMURLIA DE JOS	campie
160877	TULCEA	MIHAIL KOGALNICEANU	campie
160644	TULCEA	JURIOVCA	campie
161151	TULCEA	PECENEAGA	campie
161106	TULCEA	OSTROV	campie
159767	TULCEA	ORAS SULINA	campie
159883	TULCEA	C.A. ROSETTI	campie
170612	VALCEA	LALOSU	campie
169583	VALCEA	FAURESTI	campie
174218	VALCEA	VOICESTI	campie
174502	VALCEA	DICULESTI	campie
173748	VALCEA	STEFANESTI	campie
173793	VALCEA	SUSANI	campie
171209	VALCEA	MADULARI	campie
162559	VASLUI	BLAGESTI	campie
163789	VASLUI	EPURENI	campie
164981	VASLUI	ORAS MURGENI	campie
163832	VASLUI	FALCIU	campie
163903	VASLUI	GAGESTI	campie
162498	VASLUI	BEREZENI	campie
166672	VASLUI	VETRISOAIA	campie
164749	VASLUI	LUNCA BANULUI	campie
164277	VASLUI	DIMITRIE CANTEMIR	campie
165979	VASLUI	STANILESTI	campie
163681	VASLUI	DUDA-EPURENI	campie
163618	VASLUI	DRANCENI	campie
161829	VASLUI	MUNICIPIUL HUSI	campie

165185	VASLUI	PADURENI	campie
175590	VRANCEA	CIORASTI	campie
175206	VRANCEA	BALESTI	campie
176613	VRANCEA	MAICANESTI	campie
177600	VRANCEA	SIHLEA	campie
175938	VRANCEA	DUMBRAVENI	campie
177986	VRANCEA	TATARANU	campie
176301	VRANCEA	GUGESTI	campie
176855	VRANCEA	NANESTI	campie
178938	VRANCEA	GOLOGANU	campie
177726	VRANCEA	SLOBOZIA CIORASTI	campie
178821	VRANCEA	VULTURU	campie
176748	VRANCEA	MILCOVUL	campie
174824	VRANCEA	GOLESTI	campie
174780	VRANCEA	CAMPINEANCA	campie
174744	VRANCEA	MUNICIPIUL FOCSANI	campie
178929	VRANCEA	BILIESTI	campie
175019	VRANCEA	ORAS ODOBESTI	campie
177352	VRANCEA	PUFESTI	campie
177842	VRANCEA	SURAIA	campie
178956	VRANCEA	RASTOACA	campie
178607	VRANCEA	VANATORI	campie
176212	VRANCEA	GAROafa	campie
178947	VRANCEA	OBREJITA	campie
174922	VRANCEA	ORAS MARASESTI	campie
4482	ALBA	GARBOVA	deal
4106	ALBA	CALNIC	deal
7044	ALBA	SALISTEA	deal
9019	ALBA	CUT	deal
7810	ALBA	SIBOT	deal
4268	ALBA	DOSTAT	deal
1874	ALBA	MUNICIPIUL SEBES	deal
4240	ALBA	DAIA ROMANA	deal
7945	ALBA	SPRING	deal
8826	ALBA	VINTU DE JOS	deal
6930	ALBA	ROSIA DE SECAS	deal
3761	ALBA	CENADE	deal
1071	ALBA	CIUGUD	deal
3805	ALBA	CERGAU	deal
2988	ALBA	BERGHIN	deal
6164	ALBA	OHABA	deal
8354	ALBA	VALEA LUNGA	deal
7384	ALBA	SANTIMBRU	deal

4188	ALBA	CRACIUNELU DE JOS	deal
5700	ALBA	MIHALT	deal
1348	ALBA	MUNICIPIUL BLAJ	deal
8096	ALBA	ORAS TEIUS	deal
3958	ALBA	CETATEA DE BALTA	deal
6547	ALBA	RADESTI	deal
5103	ALBA	JIDVEI	deal
7865	ALBA	SONA	deal
5210	ALBA	LOPADEA NOUA	deal
4703	ALBA	HOPARTA	deal
1213	ALBA	MUNICIPIUL AIUD	deal
4302	ALBA	FARAU	deal
5755	ALBA	MIRASLAU	deal
1794	ALBA	ORAS OCNA MURES	deal
6048	ALBA	NOSLAC	deal
5309	ALBA	LUNCA MURESULUI	deal
8158	ALBA	UNIREA	deal
9026	ALBA	BUCERDEA GRANOASA	deal
7348	ALBA	SANCEL	deal
1017	ALBA	MUNICIPIUL ALBA IULIA	deal
12402	ARAD	SISTAROVAT	deal
10765	ARAD	DORGOS	deal
12778	ARAD	ZABRANI	deal
12572	ARAD	VARADIA DE MURES	deal
11842	ARAD	SAVARSIN	deal
10104	ARAD	BARZAVA	deal
10514	ARAD	COVASINT	deal
9743	ARAD	ALMAS	deal
11762	ARAD	PLESCUTA	deal
12457	ARAD	TAUT	deal
10293	ARAD	BUTENI	deal
12509	ARAD	TARNOVA	deal
12288	ARAD	SILINDIA	deal
10051	ARAD	BARSA	deal
10701	ARAD	DIECI	deal
10943	ARAD	GURAHONT	deal
10195	ARAD	BOCSIG	deal
11307	ARAD	IGNESTI	deal
10532	ARAD	CRAIVA	deal
10346	ARAD	CARAND	deal
9690	ARAD	ORAS SEBIS	deal
11664	ARAD	PETRIS	deal
9930	ARAD	BELIU	deal

11236	ARAD	HASMAS	deal
10453	ARAD	CONOP	deal
18028	ARGES	POIANA LACULUI	deal
13757	ARGES	ORAS TOPOLOVENI	deal
15554	ARGES	CIOMAGESTI	deal
15652	ARGES	COCU	deal
19392	ARGES	UDA	deal
13301	ARGES	ORAS MIOVENI	deal
15108	ARGES	CALINESTI	deal
16132	ARGES	CUCA	deal
14352	ARGES	BELETI-NEGRESTI	deal
17209	ARGES	MICESTI	deal
17101	ARGES	MERISANI	deal
16365	ARGES	DARMANESTI	deal
19338	ARGES	TITESTI	deal
16285	ARGES	DAVIDESTI	deal
17423	ARGES	MORARESTI	deal
14726	ARGES	BOTESTI	deal
17913	ARGES	POIENARII DE ARGES	deal
18778	ARGES	STALPENI	deal
20055	ARGES	VULTURESTI	deal
14165	ARGES	BAICULESTI	deal
15901	ARGES	COSESTI	deal
15493	ARGES	CIOFRANGENI	deal
16659	ARGES	HARTIESTI	deal
17254	ARGES	MIHAESTI	deal
13622	ARGES	MUNICIPIUL CURTEA DE ARGES	deal
19999	ARGES	VLADESTI	deal
19249	ARGES	TIGVENI	deal
17851	ARGES	PIETROSANI	deal
18670	ARGES	SCHITU GOLESTI	deal
19695	ARGES	VALEA IASULUI	deal
19631	ARGES	VALEA DANULUI	deal
16454	ARGES	DOMNESTI	deal
15313	ARGES	CEPARI	deal
16551	ARGES	GODENI	deal
13819	ARGES	ALBESTII DE ARGES	deal
14584	ARGES	BOGATI	deal
16427	ARGES	DOBRESTI	deal
17049	ARGES	MALURENI	deal
17619	ARGES	MUSATESTI	deal
15983	ARGES	COTMEANA	deal
16506	ARGES	DRAGANU	deal

13392	ARGES	ORAS STEFANESTI	deal
13169	ARGES	MUNICIPIUL PITESTI	deal
14272	ARGES	BALILESTI	deal
14851	ARGES	BUDEASA	deal
26029	BACAU	URECHESTI	deal
21720	BACAU	CASIN	deal
21560	BACAU	BOGDANESTI	deal
24524	BACAU	PODU TURCULUI	deal
20670	BACAU	STEFAN CEL MARE	deal
24276	BACAU	PARGARESTI	deal
25825	BACAU	TARGU TROTUS	deal
23948	BACAU	ORBENI	deal
22834	BACAU	GLAVANESTI	deal
24034	BACAU	PARAVA	deal
21971	BACAU	CORBASCA	deal
22237	BACAU	DEALU MORII	deal
24766	BACAU	RACACIUNI	deal
21855	BACAU	CLEJA	deal
22665	BACAU	GAICEANA	deal
24187	BACAU	PANCESTI	deal
23289	BACAU	LIVEZI	deal
22460	BACAU	FARAOANI	deal
23494	BACAU	MOTOSENI	deal
22941	BACAU	HORGESTI	deal
26118	BACAU	VULTURENI	deal
25148	BACAU	SANDULENI	deal
24631	BACAU	PODURI	deal
21338	BACAU	BERESTI-TAZLAU	deal
21098	BACAU	ARDEOANI	deal
23387	BACAU	MAGIRESTI	deal
25521	BACAU	STANISESTI	deal
25629	BACAU	STRUGARI	deal
20411	BACAU	MAGURA	deal
24837	BACAU	RACHITOASA	deal
25932	BACAU	UNGURENI	deal
21668	BACAU	BUHOCI	deal
25291	BACAU	SCORTENI	deal
24338	BACAU	PARJOL	deal
20313	BACAU	HEMEIUS	deal
22781	BACAU	GARLENI	deal
25861	BACAU	TRAIAN	deal
26361	BACAU	PRAJESTI	deal
26379	BACAU	ITESTI	deal

26353	BACAU	ODOBESTI	deal
21506	BACAU	BLAGESTI	deal
25228	BACAU	SAUCESTI	deal
21249	BACAU	BERESTI-BISTRITA	deal
23644	BACAU	NEGRI	deal
24711	BACAU	RACOVA	deal
20778	BACAU	ORAS BUHUSI	deal
22111	BACAU	DAMIENESTI	deal
23207	BACAU	LIPOVA	deal
22576	BACAU	FILIPESTI	deal
22488	BACAU	FILIPENI	deal
23868	BACAU	ONCESTI	deal
23047	BACAU	HURUIESTI	deal
22059	BACAU	COTOFANESTI	deal
21757	BACAU	CAIUTI	deal
21454	BACAU	BARSANESTI	deal
20607	BACAU	GURA VAIL	deal
22898	BACAU	HELEGIU	deal
26346	BACAU	GIOSENI	deal
26338	BACAU	BUCIUMI	deal
24999	BACAU	ROSIORI	deal
23127	BACAU	IZVORU BERHECIULUI	deal
21891	BACAU	COLONESTI	deal
25362	BACAU	SECUIENI	deal
24427	BACAU	PLOPANA	deal
24089	BACAU	PARINCEA	deal
25692	BACAU	TAMASI	deal
23715	BACAU	NICOLAE BALCESCU	deal
20563	BACAU	MUNICIPIUL ONESTI	deal
23350	BACAU	LUIZI-CALUGARA	deal
26320	BACAU	SARATA	deal
20466	BACAU	MARGINENI	deal
20297	BACAU	MUNICIPIUL BACAU	deal
20359	BACAU	LETEA VECHE	deal
20876	BACAU	MUNICIPIUL MOINESTI	deal
26083	BACAU	VALEA SEACA	deal
25068	BACAU	SASCUT	deal
25745	BACAU	TATARASTI	deal
28193	BIHOR	CARPINET	deal
26840	BIHOR	ORAS STEI	deal
30773	BIHOR	RIENI	deal
27971	BIHOR	BUNTESTI	deal
29243	BIHOR	DRAGANESTI	deal

26804	BIHOR	MUNICIPIUL BEIUS	deal
31422	BIHOR	SOIMI	deal
30229	BIHOR	OLCEA	deal
30416	BIHOR	POCOLA	deal
31921	BIHOR	UILEACU DE BEIUS	deal
30719	BIHOR	REMETEA	deal
28763	BIHOR	COCIUBA MARE	deal
28139	BIHOR	CAPALNA	deal
30648	BIHOR	RABAGANI	deal
30470	BIHOR	POMEZEU	deal
31057	BIHOR	SAMBATA	deal
29573	BIHOR	HOLOD	deal
29813	BIHOR	LAZARENI	deal
29154	BIHOR	DOBRESTI	deal
28335	BIHOR	CEICA	deal
29341	BIHOR	DRAGESTI	deal
29519	BIHOR	HIDISELU DE SUS	deal
32090	BIHOR	VARCIOROG	deal
31976	BIHOR	VADU CRISULUI	deal
26582	BIHOR	SANMARTIN	deal
28816	BIHOR	COPACEL	deal
30069	BIHOR	MAGESTI	deal
26742	BIHOR	ASTILEU	deal
31878	BIHOR	TETCHEA	deal
30274	BIHOR	OSORHEI	deal
30871	BIHOR	SACADAT	deal
29902	BIHOR	LUGASU DE JOS	deal
29724	BIHOR	INEU	deal
31716	BIHOR	TILEAGD	deal
32161	BIHOR	PALEU	deal
26564	BIHOR	MUNICIPIUL ORADEA	deal
27757	BIHOR	BRUSTURI	deal
28415	BIHOR	CETARIU	deal
31128	BIHOR	SARBI	deal
31208	BIHOR	SPINUS	deal
29038	BIHOR	DERNA	deal
30568	BIHOR	POPESTI	deal
31262	BIHOR	SUPLACU DE BARCAU	deal
31654	BIHOR	TAUTEU	deal
27329	BIHOR	BALC	deal
27070	BIHOR	ABRAM	deal
27506	BIHOR	BOIANU MARE	deal
32045	BIHOR	VIISOARA	deal

27212	BIHOR	AUSEU	deal
34422	BISTRITA-NASAUD	SILIVASU DE CAMPIE	deal
35312	BISTRITA-NASAUD	URMENIS	deal
33881	BISTRITA-NASAUD	MILAS	deal
33845	BISTRITA-NASAUD	MICESTII DE CAMPIE	deal
34477	BISTRITA-NASAUD	SANMIHAIU DE CAMPIE	deal
33952	BISTRITA-NASAUD	MONOR	deal
33015	BISTRITA-NASAUD	CHIOCHIS	deal
34645	BISTRITA-NASAUD	SIEU	deal
33658	BISTRITA-NASAUD	MATEI	deal
33435	BISTRITA-NASAUD	LECHINTA	deal
32704	BISTRITA-NASAUD	BUDACU DE JOS	deal
34770	BISTRITA-NASAUD	SIEU-ODORHEI	deal
32660	BISTRITA-NASAUD	BRANISTEA	deal
32483	BISTRITA-NASAUD	ORAS BECLEAN	deal
33541	BISTRITA-NASAUD	LIVEZILE	deal
34173	BISTRITA-NASAUD	PETRU RARES	deal
33382	BISTRITA-NASAUD	JOSENI BARGAULUI	deal
33202	BISTRITA-NASAUD	DUMITRA	deal
35269	BISTRITA-NASAUD	URIU	deal
179953	BISTRITA-NASAUD	CICEU- MIHAIESTI	deal
33122	BISTRITA-NASAUD	CHIUZA	deal
33989	BISTRITA-NASAUD	NIMIGEA	deal
32768	BISTRITA-NASAUD	BUDESTI	deal
34985	BISTRITA-NASAUD	TEACA	deal
34903	BISTRITA-NASAUD	SINTEREAG	deal
32394	BISTRITA-NASAUD	MUNICIPIUL BISTRITA	deal
34690	BISTRITA-NASAUD	SIEU-MAGHERUS	deal
33275	BISTRITA-NASAUD	GALATII BISTRITEI	deal
33765	BISTRITA-NASAUD	MARISELU	deal
37280	BOTOSANI	ORAS FLAMANZI	deal
39872	BOTOSANI	VORONA	deal
39975	BOTOSANI	COSULA	deal
36907	BOTOSANI	CRISTESTI	deal
36756	BOTOSANI	CORNI	deal
35759	BOTOSANI	CURTESTI	deal
39738	BOTOSANI	VLADENI	deal
36453	BOTOSANI	ORAS BUCECEA	deal
38063	BOTOSANI	MIHAI EMINESCU	deal
37850	BOTOSANI	LEORDA	deal
36373	BOTOSANI	BRAESTI	deal
39694	BOTOSANI	VARFU CAMPULUI	deal
39612	BOTOSANI	VACULESTI	deal

39942	BOTOSANI	LOZNA	deal
39967	BOTOSANI	CANDESTI	deal
38161	BOTOSANI	MIHAILENI	deal
39122	BOTOSANI	SENDRICENI	deal
36006	BOTOSANI	MUNICIPIUL DOROHOI	deal
37011	BOTOSANI	DERSCA	deal
37672	BOTOSANI	HILISEU-HORIA	deal
36202	BOTOSANI	AVRAMENI	deal
37823	BOTOSANI	IBANESTI	deal
40035	BOTOSANI	ADASENI	deal
38544	BOTOSANI	POMARLA	deal
36952	BOTOSANI	CRISTINESTI	deal
36532	BOTOSANI	CONCESTI	deal
38982	BOTOSANI	SUHARAU	deal
39658	BOTOSANI	VIISOARA	deal
36809	BOTOSANI	COTUSCA	deal
37770	BOTOSANI	HUDESTI	deal
35946	BOTOSANI	ORAS DARABANI	deal
38633	BOTOSANI	RADAUTI-PRUT	deal
38492	BOTOSANI	PALTINIS	deal
37324	BOTOSANI	FRUMUSICA	deal
39391	BOTOSANI	TUDORA	deal
40214	BRASOV	ORAS GHIMBAV	deal
40465	BRASOV	ORAS VICTORIA	deal
41925	BRASOV	SANPETRU	deal
41667	BRASOV	PREJMER	deal
40606	BRASOV	BOD	deal
42307	BRASOV	VOILA	deal
41417	BRASOV	MANDRA	deal
40278	BRASOV	MUNICIPIUL FAGARAS	deal
41818	BRASOV	SERCAIA	deal
41578	BRASOV	PARAU	deal
40857	BRASOV	COMANA	deal
42076	BRASOV	TICUSU	deal
42156	BRASOV	UNGRA	deal
41284	BRASOV	JIBERT	deal
40394	BRASOV	ORAS RUPEA	deal
41248	BRASOV	HOMOROD	deal
40768	BRASOV	CATA	deal
41033	BRASOV	HALCHIU	deal
40955	BRASOV	FELDIOARA	deal
40544	BRASOV	BECLEAN	deal
41088	BRASOV	HARMAN	deal

40820	BRASOV	CINCU	deal
41943	BRASOV	SOARS	deal
41701	BRASOV	RACOS	deal
42498	BRASOV	AUGUSTIN	deal
47854	BUZAU	NAENI	deal
45619	BUZAU	BREAZA	deal
48487	BUZAU	PIETROASELE	deal
47453	BUZAU	MEREI	deal
49643	BUZAU	TISAU	deal
46313	BUZAU	CISLAU	deal
50102	BUZAU	VERNESTI	deal
47337	BUZAU	MAGURA	deal
50549	BUZAU	UNGURIU	deal
50326	BUZAU	VIPERESTI	deal
48771	BUZAU	POSTA CALNAU	deal
45334	BUZAU	BLAJANI	deal
46019	BUZAU	CERNATESTI	deal
48557	BUZAU	PARSCOV	deal
45101	BUZAU	BERCA	deal
50415	BUZAU	ZARNESTI	deal
48922	BUZAU	RACOVITENI	deal
45003	BUZAU	BECENI	deal
47818	BUZAU	MURGESTI	deal
47006	BUZAU	GREBANU	deal
49313	BUZAU	SCORTOASA	deal
47417	BUZAU	MARGARITESTI	deal
48165	BUZAU	PARDOSI	deal
49769	BUZAU	TOPLICENI	deal
45673	BUZAU	BUDA	deal
48682	BUZAU	PODGORIA	deal
53489	CARAS-SEVERIN	CORONINI	deal
53853	CARAS-SEVERIN	SICHEVITA	deal
52909	CARAS-SEVERIN	GARNIC	deal
51056	CARAS-SEVERIN	ORAS MOLDOVA NOUA	deal
53513	CARAS-SEVERIN	POJEJENA	deal
54109	CARAS-SEVERIN	SOCOL	deal
53345	CARAS-SEVERIN	NAIDAS	deal
53675	CARAS-SEVERIN	RACASDIA	deal
51118	CARAS-SEVERIN	ORAS ORAVITA	deal
54500	CARAS-SEVERIN	VARADIA	deal
52035	CARAS-SEVERIN	CIUDANOVITA	deal
52990	CARAS-SEVERIN	GRADINARI	deal
52954	CARAS-SEVERIN	GORUIA	deal

54305	CARAS-SEVERIN	TICVANIU MARE	deal
53167	CARAS-SEVERIN	LUPAC	deal
52696	CARAS-SEVERIN	DOGNECEA	deal
54350	CARAS-SEVERIN	TARNOVA	deal
50987	CARAS-SEVERIN	OCNA DE FIER	deal
53425	CARAS-SEVERIN	PALTINIS	deal
51626	CARAS-SEVERIN	BREBU	deal
50969	CARAS-SEVERIN	ORAS BOCSA	deal
52758	CARAS-SEVERIN	EZERIS	deal
51010	CARAS-SEVERIN	MUNICIPIUL CARANSEBES	deal
51500	CARAS-SEVERIN	BERZOVIA	deal
54699	CARAS-SEVERIN	ZORLENTU MARE	deal
53639	CARAS-SEVERIN	RAMNA	deal
53372	CARAS-SEVERIN	OBREJA	deal
54537	CARAS-SEVERIN	VERMES	deal
51877	CARAS-SEVERIN	CONSTANTIN DAICOVICIU	deal
53791	CARAS-SEVERIN	SASCA MONTANA	deal
51984	CARAS-SEVERIN	CIUCHICI	deal
53755	CARAS-SEVERIN	SACU	deal
52062	CARAS-SEVERIN	COPACELE	deal
52785	CARAS-SEVERIN	FARLIUG	deal
52856	CARAS-SEVERIN	FOROTIC	deal
52650	CARAS-SEVERIN	DOCLIN	deal
58311	CLUJ	LUNA	deal
55357	CLUJ	MUNICIPIUL CAMPIA TURZII	deal
56844	CLUJ	CEANU MARE	deal
57742	CLUJ	FRATA	deal
57706	CLUJ	FLORESTI	deal
59657	CLUJ	SUATU	deal
56522	CLUJ	CAMARASU	deal
58623	CLUJ	MOCIU	deal
56354	CLUJ	CAIANU	deal
58259	CLUJ	JUCU	deal
56773	CLUJ	CATINA	deal
58794	CLUJ	PALATCA	deal
57831	CLUJ	GEACA	deal
57948	CLUJ	GARBAU	deal
55446	CLUJ	ORAS HUEDIN	deal
56210	CLUJ	BONTIDA	deal
56265	CLUJ	BORSA	deal
59586	CLUJ	SANPAUL	deal
59416	CLUJ	SIC	deal
55473	CLUJ	AGHIRESU	deal

60099	CLUJ	VULTURENI	deal
57546	CLUJ	DABACA	deal
55776	CLUJ	ASCHILEU	deal
55384	CLUJ	MUNICIPIUL GHERLA	deal
57644	CLUJ	FIZESU GHERLII	deal
55623	CLUJ	ALUNIS	deal
58856	CLUJ	PANTICEU	deal
58552	CLUJ	MINTIU GHERLII	deal
56096	CLUJ	BOBALNA	deal
59130	CLUJ	RECEA-CRISTUR	deal
55062	CLUJ	CUZDRIOARA	deal
59942	CLUJ	VAD	deal
57314	CLUJ	CATCAU	deal
56666	CLUJ	CASEIU	deal
55838	CLUJ	BACIU	deal
56988	CLUJ	CHINTENI	deal
56327	CLUJ	BUZA	deal
59826	CLUJ	TAGA	deal
55160	CLUJ	MICA	deal
55687	CLUJ	APAHIDA	deal
57350	CLUJ	COJOCNA	deal
58990	CLUJ	PLOSCOS	deal
58142	CLUJ	ICLUD	deal
57449	CLUJ	CORNESTI	deal
55598	CLUJ	AITON	deal
54975	CLUJ	MUNICIPIUL CLUJ-NAPOCA	deal
56425	CLUJ	CALARASI	deal
58918	CLUJ	PETRESTII DE JOS	deal
55311	CLUJ	SANDULESTI	deal
59764	CLUJ	TURENI	deal
55106	CLUJ	JICHISU DE JOS	deal
55008	CLUJ	MUNICIPIUL DEJ	deal
55277	CLUJ	MIHAI VITEAZU	deal
55259	CLUJ	MUNICIPIUL TURDA	deal
58721	CLUJ	MOLDOVENESTI	deal
60062	CLUJ	VIISOARA	deal
59693	CLUJ	TRITENII DE JOS	deal
64238	COVASNA	CHICHIS	deal
64639	COVASNA	OZUN	deal
64773	COVASNA	RECI	deal
64005	COVASNA	BRATES	deal
63937	COVASNA	BOROSNEU MARE	deal
63394	COVASNA	MUNICIPIUL SFANTU GHEORGHE	deal

64130	COVASNA	CATALINA	deal
63740	COVASNA	MUNICIPIUL TARGU SECUIESC	deal
64425	COVASNA	ILIENI	deal
63447	COVASNA	ORAS BARAOLT	deal
68002	DAMBOVITA	MANESTI	deal
67595	DAMBOVITA	GURA OCNITEI	deal
65431	DAMBOVITA	RAZVAD	deal
65379	DAMBOVITA	ANINOASA	deal
65477	DAMBOVITA	SOTANGA	deal
65413	DAMBOVITA	DOICESTI	deal
65841	DAMBOVITA	MUNICIPIUL MORENI	deal
68324	DAMBOVITA	OCNITA	deal
68921	DAMBOVITA	TATARANI	deal
67522	DAMBOVITA	GLODENI	deal
179640	DAMBOVITA	VULCANAPANDELE	deal
66009	DAMBOVITA	BRANESTI	deal
66526	DAMBOVITA	CANDESTI	deal
179908	DAMBOVITA	PIETRARI	deal
65921	DAMBOVITA	ORAS PUCIOASA	deal
69526	DAMBOVITA	VOINESTI	deal
65609	DAMBOVITA	ORAS FIENI	deal
67942	DAMBOVITA	MALU CU FLORI	deal
65645	DAMBOVITA	MOTAIENI	deal
69615	DAMBOVITA	VULCANABAI	deal
67835	DAMBOVITA	LUDESTI	deal
70744	DOLJ	ARGETOAIA	deal
73102	DOLJ	MELINESTI	deal
74956	DOLJ	TALPAS	deal
72276	DOLJ	FARCAS	deal
77377	GALATI	TEPU	deal
77509	GALATI	VARLEZI	deal
76497	GALATI	GOHOR	deal
77028	GALATI	PRIPONESTI	deal
75819	GALATI	BUCIUMENI	deal
75766	GALATI	BRAHASESTI	deal
75917	GALATI	CERTESTI	deal
76175	GALATI	DRAGUSENI	deal
75542	GALATI	BALABANESTI	deal
75338	GALATI	ORAS BERESTI	deal
77561	GALATI	RADESTI	deal
75356	GALATI	BERESTI-MERIA	deal
75613	GALATI	BALASESTI	deal
77587	GALATI	POIANA	deal

82314	GORJ	STOINA	deal
79157	GORJ	BORASCU	deal
82555	GORJ	TURBUREA	deal
82779	GORJ	VAGIULESTI	deal
82617	GORJ	ORAS TURCENI	deal
79077	GORJ	BOLBOSI	deal
79497	GORJ	CAPRENI	deal
81656	GORJ	SAMARINESTI	deal
82733	GORJ	URDARI	deal
80506	GORJ	HUREZANI	deal
81264	GORJ	PLOPSORU	deal
78604	GORJ	ANINOASA	deal
82047	GORJ	SLIVILESTI	deal
80249	GORJ	DRAGOTESTI	deal
80043	GORJ	DANCIULESTI	deal
81816	GORJ	SAULESTI	deal
82831	GORJ	VLADIMIR	deal
79585	GORJ	CATUNELE	deal
82243	GORJ	STEJARI	deal
78141	GORJ	MUNICIPIUL MOTRU	deal
80846	GORJ	MATASARI	deal
78828	GORJ	BARBATESTI	deal
78454	GORJ	ORAS TICLENI	deal
80613	GORJ	JUPANESTI	deal
79004	GORJ	BALTENI	deal
80766	GORJ	LOGRESTI	deal
79656	GORJ	CIUPERCENI	deal
80711	GORJ	LICURICI	deal
80365	GORJ	GLOGOVA	deal
78926	GORJ	BERLESTI	deal
78016	GORJ	DRAGUTESTI	deal
80123	GORJ	DANESTI	deal
78329	GORJ	ORAS TARGU CARBUNESTI	deal
79406	GORJ	BUSTUCHIN	deal
82396	GORJ	TELESTI	deal
80427	GORJ	GODINESTI	deal
78472	GORJ	ALBENI	deal
81861	GORJ	SCOARTA	deal
77910	GORJ	BALESTI	deal
81497	GORJ	ROSIA DE AMARADIA	deal
77812	GORJ	MUNICIPIUL TARGU JIU	deal
81415	GORJ	PRIGORIA	deal
78668	GORJ	ARCANI	deal

78748	GORJ	BALANESTI	deal
80677	GORJ	LELESTI	deal
78873	GORJ	BENGESTI-CIOCADIA	deal
81754	GORJ	SACELU	deal
79362	GORJ	BUMBESTI-PITIC	deal
78542	GORJ	ALIMPESTI	deal
78089	GORJ	TURCINESTI	deal
79932	GORJ	CRUSET	deal
79736	GORJ	CALNIC	deal
80980	GORJ	NEGOMIR	deal
80285	GORJ	FARCASESTI	deal
82895	GORJ	ORAS ROVINARI	deal
86487	HARGHITA	PORUMBENI	deal
85582	HARGHITA	SECUIENI	deal
85127	HARGHITA	MUGENI	deal
83525	HARGHITA	ORAS CRISTURU SECUIESC	deal
85984	HARGHITA	SIMONESTI	deal
83785	HARGHITA	ATID	deal
91624	HUNEDOARA	TOTESTI	deal
88644	HUNEDOARA	BRETEA ROMANA	deal
86936	HUNEDOARA	TELIUCU INFERIOR	deal
87424	HUNEDOARA	ORAS CALAN	deal
90262	HUNEDOARA	MARTINESTI	deal
91688	HUNEDOARA	TURDAS	deal
87638	HUNEDOARA	MUNICIPIUL ORASTIE	deal
89954	HUNEDOARA	LAPUGIU DE JOS	deal
89856	HUNEDOARA	ILIA	deal
89080	HUNEDOARA	BURJUC	deal
88546	HUNEDOARA	BRANISCA	deal
89687	HUNEDOARA	GURASADA	deal
92177	HUNEDOARA	ZAM	deal
89428	HUNEDOARA	DOBRA	deal
90431	HUNEDOARA	PESTISU MIC	deal
86810	HUNEDOARA	MUNICIPIUL HUNEDOARA	deal
86687	HUNEDOARA	MUNICIPIUL DEVA	deal
89801	HUNEDOARA	HARAU	deal
91330	HUNEDOARA	SOIMUS	deal
91731	HUNEDOARA	GENERAL BERTHELOT	deal
87576	HUNEDOARA	ORAS HATEG	deal
87665	HUNEDOARA	ORAS SIMERIA	deal
88047	HUNEDOARA	BACIA	deal
90994	HUNEDOARA	ROMOS	deal
98202	IASI	MOSNA	deal

97553	IASI	IPATELE	deal
98220	IASI	MOTCA	deal
96147	IASI	CEPLENITA	deal
100335	IASI	RACHITENI	deal
97811	IASI	MIRCESTI	deal
97777	IASI	MADARJAC	deal
96110	IASI	BUTEA	deal
100362	IASI	CIOHORANI	deal
95612	IASI	ALEXANDRU I. CUZA	deal
98051	IASI	MIROSLOVESTI	deal
100326	IASI	HARMANESTI	deal
99539	IASI	TODIRESTI	deal
100086	IASI	VANATORI	deal
96478	IASI	COTNARI	deal
98168	IASI	MOGOSESTI-SIRET	deal
97438	IASI	HALAUCESTI	deal
100308	IASI	DRAGUSENI	deal
96593	IASI	COZMESTI	deal
97241	IASI	GRAJDURI	deal
97875	IASI	MIRONEASA	deal
98113	IASI	MOGOSESTI	deal
95088	IASI	BARNOVA	deal
99968	IASI	VALEA SEACA	deal
96637	IASI	CRISTESTI	deal
98998	IASI	SCOBINTI	deal
99101	IASI	SIRETEL	deal
99209	IASI	STRUNGA	deal
99165	IASI	STOLNICENI-PRAJESCU	deal
95391	IASI	MUNICIPIUL PASCANI	deal
96664	IASI	CUCUTENI	deal
97606	IASI	LESPEZI	deal
100282	IASI	COSTESTI	deal
98827	IASI	SCHITU DUCA	deal
99478	IASI	TATARUSI	deal
97465	IASI	HELESTENI	deal
95355	IASI	ORAS HARLAU	deal
98916	IASI	SCANTEIA	deal
96192	IASI	CIORTESTI	deal
99290	IASI	SCHEIA	deal
96888	IASI	DOBROVAT	deal
96717	IASI	DAGATA	deal
98300	IASI	OTELENI	deal
96904	IASI	DOLHESTI	deal

99441	IASI	TANSA	deal
96815	IASI	DELENI	deal
100219	IASI	VOINESTI	deal
99673	IASI	TIBANA	deal
99780	IASI	TIBANESTI	deal
98774	IASI	RUGINOASA	deal
107430	MARAMURES	BOIU MARE	deal
108366	MARAMURES	OARTA DE JOS	deal
107234	MARAMURES	BICAZ	deal
109265	MARAMURES	ORAS ULMENI	deal
107190	MARAMURES	BASESTI	deal
179837	MARAMURES	COAS	deal
106817	MARAMURES	ORAS TARGU LAPUS	deal
109176	MARAMURES	ORAS SOMCUTA MARE	deal
108918	MARAMURES	SALSIG	deal
108268	MARAMURES	MIRESU MARE	deal
108491	MARAMURES	REMETEA CHIOARULUI	deal
179855	MARAMURES	GARDANI	deal
107118	MARAMURES	BAITA DE SUB CODRU	deal
107733	MARAMURES	COPALNIC-MANASTUR	deal
108794	MARAMURES	SACALASENI	deal
108712	MARAMURES	SATULUNG	deal
179846	MARAMURES	COLTAU	deal
107083	MARAMURES	ASUAJU DE SUS	deal
106363	MARAMURES	GROSI	deal
108035	MARAMURES	DUMBRAVITA	deal
108106	MARAMURES	FARCASA	deal
107001	MARAMURES	ARDUSAT	deal
107546	MARAMURES	CALINESTI	deal
106648	MARAMURES	VADU IZEI	deal
107350	MARAMURES	BOCICOIU MARE	deal
107715	MARAMURES	CAMPULUNG LA TISA	deal
108963	MARAMURES	ORAS SEINI	deal
107662	MARAMURES	CICARLAU	deal
107047	MARAMURES	ARINIS	deal
106559	MARAMURES	MUNICIPIUL SIGHETU MARMATIEI	deal
106620	MARAMURES	SARASAU	deal
106407	MARAMURES	RECEA	deal
113153	MEHEDINTI	POROINA MARE	deal
111916	MEHEDINTI	GRECI	deal
112600	MEHEDINTI	LIVEZILE	deal
113974	MEHEDINTI	VOLOIAC	deal
110116	MEHEDINTI	ORAS STREHAIA	deal

112129	MEHEDINTI	HUSNICIOARA	deal
111275	MEHEDINTI	CORCOVA	deal
111097	MEHEDINTI	CAZANESTI	deal
112664	MEHEDINTI	MALOVAT	deal
110063	MEHEDINTI	MUNICIPIUL ORSOVA	deal
110875	MEHEDINTI	BROSTENI	deal
113625	MEHEDINTI	SISESTI	deal
111685	MEHEDINTI	FLORESTI	deal
110688	MEHEDINTI	BALVANESTI	deal
113698	MEHEDINTI	SOVARNA	deal
110296	MEHEDINTI	BALA	deal
112334	MEHEDINTI	ILOVITA	deal
111587	MEHEDINTI	DUMBRAVA	deal
112469	MEHEDINTI	IZVORU BARZII	deal
109773	MEHEDINTI	MUNICIPIUL DROBETA-TURNU SEVERIN	deal
110820	MEHEDINTI	BREZNITA-OCOL	deal
110740	MEHEDINTI	BREZNITA-MOTRU	deal
111006	MEHEDINTI	BUTOIESTI	deal
113518	MEHEDINTI	STANGACEAUA	deal
111989	MEHEDINTI	GROZESTI	deal
113233	MEHEDINTI	PRUNISOR	deal
113732	MEHEDINTI	TAMNA	deal
113607	MEHEDINTI	SVINITA	deal
114514	MURES	MUNICIPIUL SIGHISOARA	deal
114603	MURES	ALBESTI	deal
120218	MURES	VIISOARA	deal
115307	MURES	BAHNEA	deal
116938	MURES	GANESTI	deal
120343	MURES	ZAGAR	deal
115771	MURES	BICHIS	deal
118209	MURES	MICA	deal
115637	MURES	BALUSERI	deal
116171	MURES	COROISANMARTIN	deal
116395	MURES	CUCERDEA	deal
119661	MURES	SUPLAC	deal
115236	MURES	ATINTIS	deal
119466	MURES	SANPAUL	deal
114970	MURES	ACATARI	deal
118575	MURES	OGRA	deal
116439	MURES	CUCI	deal
117827	MURES	ORAS IERNUT	deal
119894	MURES	ORAS UNGHENI	deal
115824	MURES	BOGATA	deal

120487	MURES	CORUNCA	deal
116046	MURES	CHETANI	deal
114710	MURES	ORAS LUDUS	deal
117925	MURES	LIVEZENI	deal
120478	MURES	CHIBED	deal
118281	MURES	ORAS MIERCUREA NIRAJULUI	deal
119386	MURES	SANGER	deal
117667	MURES	ICLANZEL	deal
118637	MURES	PAPIU ILARIAN	deal
119858	MURES	TAURENI	deal
120496	MURES	SARATENI	deal
120511	MURES	BERENI	deal
114417	MURES	SANGEORGIU DE MURES	deal
120076	MURES	VARGATA	deal
118691	MURES	PANET	deal
117275	MURES	GREBENISU DE CAMPIE	deal
114453	MURES	SANTANA DE MURES	deal
120502	MURES	MADARAS	deal
119750	MURES	SAULIA	deal
120370	MURES	ZAU DE CAMPIE	deal
116652	MURES	ERNEI	deal
119974	MURES	VALEA LARGA	deal
115389	MURES	BAND	deal
117505	MURES	HODOSA	deal
119803	MURES	SINCAI	deal
115959	MURES	CEUASU DE CAMPIE	deal
118824	MURES	POGACEAUA	deal
117113	MURES	GLODENI	deal
118370	MURES	MIHESU DE CAMPIE	deal
117177	MURES	GORNESTI	deal
120316	MURES	VOIVODENI	deal
115600	MURES	BALA	deal
115708	MURES	BEICA DE JOS	deal
118799	MURES	PETELEA	deal
118995	MURES	RACIU	deal
116340	MURES	CRAIESTI	deal
119527	MURES	SANPETRU DE CAMPIE	deal
115851	MURES	BREAZA	deal
116723	MURES	FARAGAU	deal
119242	MURES	ORAS SARMASU	deal
117783	MURES	IDECIU DE JOS	deal
119723	MURES	SUSENI	deal
115147	MURES	ALUNIS	deal

115897	MURES	BRANCOVENESTI	deal
116224	MURES	COZMA	deal
114319	MURES	MUNICIPIUL TARGU MURES	deal
114382	MURES	SANCRAIU DE MURES	deal
114355	MURES	CRISTESTI	deal
116983	MURES	GHEORGHE DOJA	deal
116288	MURES	CRACIUNESTI	deal
118753	MURES	PASARENI	deal
116867	MURES	GALESTI	deal
115575	MURES	BAGACIU	deal
114925	MURES	MUNICIPIUL TARNAVENI	deal
115076	MURES	ADAMUS	deal
115520	MURES	BATOS	deal
117998	MURES	LUNCA	deal
114809	MURES	MUNICIPIUL REGHIN	deal
119590	MURES	SOLOVASTRU	deal
115183	MURES	APOLD	deal
120254	MURES	VANATORI	deal
119206	MURES	SASCHIZ	deal
122061	NEAMT	CANDESTI	deal
124028	NEAMT	REDIU	deal
122132	NEAMT	COSTISA	deal
121153	NEAMT	BAHNA	deal
123255	NEAMT	ONICENI	deal
124885	NEAMT	VALEA URSULUI	deal
123674	NEAMT	PODOLENI	deal
123228	NEAMT	MOLDOVENI	deal
120824	NEAMT	SAVINESTI	deal
120771	NEAMT	DUMBRAVA ROSIE	deal
125098	NEAMT	DOCHIA	deal
122702	NEAMT	GIROV	deal
122285	NEAMT	DOBRENI	deal
122392	NEAMT	DRAGOMIRESTI	deal
124411	NEAMT	STEFAN CEL MARE	deal
123969	NEAMT	RAZBOIENI	deal
124849	NEAMT	URECHENI	deal
121938	NEAMT	BRUSTURI	deal
125132	NEAMT	DRAGANESTI	deal
124117	NEAMT	ORAS ROZNOV	deal
125061	NEAMT	ZANESTI	deal
123175	NEAMT	MARGINENI	deal
124073	NEAMT	ROMANI	deal
123013	NEAMT	ICUSESTI	deal

121876	NEAMT	BOZIENI	deal
123102	NEAMT	ION CREANGA	deal
124233	NEAMT	SECUIENI	deal
123709	NEAMT	POIENARI	deal
125150	NEAMT	GADINTI	deal
120860	NEAMT	MUNICIPIUL ROMAN	deal
122613	NEAMT	FAUREI	deal
125105	NEAMT	RUGINOASA	deal
124153	NEAMT	SAGNA	deal
120888	NEAMT	CORDUN	deal
124634	NEAMT	TAMASENI	deal
124206	NEAMT	SABAOANI	deal
125169	NEAMT	NEGRESTI	deal
121466	NEAMT	BARGAUANI	deal
125123	NEAMT	VALENI	deal
122668	NEAMT	GHERAESTI	deal
121607	NEAMT	BODESTI	deal
124331	NEAMT	STANITA	deal
121796	NEAMT	BOTESTI	deal
124750	NEAMT	TUPILATI	deal
125114	NEAMT	GHINDAOANI	deal
124803	NEAMT	TIBUCANI	deal
122908	NEAMT	GRUMAZESTI	deal
123371	NEAMT	PASTRAVENI	deal
123424	NEAMT	PETRICANI	deal
121055	NEAMT	ORAS TARGU NEAMT	deal
124661	NEAMT	TIMISESTI	deal
121242	NEAMT	BALTATESTI	deal
123914	NEAMT	RAUCESTI	deal
125141	NEAMT	PANCESTI	deal
121386	NEAMT	BIRA	deal
122347	NEAMT	DOLJESTI	deal
120922	NEAMT	HORIA	deal
124723	NEAMT	TRIFESTI	deal
122463	NEAMT	DULCESTI	deal
129816	OLT	VERGULEASA	deal
126503	OLT	CUNGREA	deal
130231	OLT	VULTURESTI	deal
126772	OLT	DOBROTEASA	deal
128882	OLT	SAMBURESTI	deal
129914	OLT	VITOMIRESTI	deal
135949	PRAHOVA	VALEA CALUGAREASCA	deal
130785	PRAHOVA	BUCOV	deal

133161	PRAHOVA	FILIPESTII DE PADURE	deal
131620	PRAHOVA	ORAS URLATI	deal
130847	PRAHOVA	PAULESTI	deal
131443	PRAHOVA	ORAS PLOPENI	deal
133278	PRAHOVA	FANTANELE	deal
134390	PRAHOVA	PLOPU	deal
132510	PRAHOVA	CEPTURA	deal
130981	PRAHOVA	ORAS BAICOI	deal
133688	PRAHOVA	GURA VADULUI	deal
133722	PRAHOVA	IORDACHEANU	deal
133615	PRAHOVA	GORNET-CRICOV	deal
132459	PRAHOVA	CALUGARENI	deal
132315	PRAHOVA	BANESTI	deal
132716	PRAHOVA	COCORASTII MISLII	deal
131461	PRAHOVA	DUMBRAVESTI	deal
132271	PRAHOVA	BALTESTI	deal
133866	PRAHOVA	JUGURENI	deal
135164	PRAHOVA	SCORTENI	deal
134443	PRAHOVA	PODENII NOI	deal
132011	PRAHOVA	APOSTOLACHE	deal
136198	PRAHOVA	VALCANESTI	deal
133562	PRAHOVA	GORNET	deal
134336	PRAHOVA	PACURETI	deal
131256	PRAHOVA	MUNICIPIUL CAMPINA	deal
135244	PRAHOVA	SANGERU	deal
131835	PRAHOVA	GURA VITIOAREI	deal
133919	PRAHOVA	LAPOS	deal
136134	PRAHOVA	VARBILAU	deal
135404	PRAHOVA	SURANI	deal
132645	PRAHOVA	CHIOJDEANCA	deal
135501	PRAHOVA	SOIMARI	deal
131817	PRAHOVA	ORAS VALENII DE MUNTE	deal
131988	PRAHOVA	ALUNIS	deal
135725	PRAHOVA	TEISANI	deal
132896	PRAHOVA	DRAJNA	deal
136269	PRAHOVA	VADU SAPAT	deal
134014	PRAHOVA	MAGURELE	deal
131069	PRAHOVA	ORAS BOLDESTI-SCAENI	deal
133964	PRAHOVA	LIPANESTI	deal
134050	PRAHOVA	MAGURENI	deal
132805	PRAHOVA	CORNU	deal
131274	PRAHOVA	POIANA CAMPINA	deal
131103	PRAHOVA	ORAS BREAZA	deal

141081	SALAJ	FILDU DE JOS	deal
139982	SALAJ	ALMASU	deal
140869	SALAJ	CUZAPLAC	deal
143147	SALAJ	ZIMBOR	deal
142676	SALAJ	SANMIHAIU ALMASULUI	deal
141027	SALAJ	DRAGU	deal
139937	SALAJ	AGRIJ	deal
142612	SALAJ	SAG	deal
141447	SALAJ	HIDA	deal
179631	SALAJ	TREZNEA	deal
140208	SALAJ	BANISOR	deal
142426	SALAJ	ROMANASI	deal
142337	SALAJ	PLOPIS	deal
142079	SALAJ	MESESENI DE JOS	deal
141232	SALAJ	GARBOU	deal
141312	SALAJ	HALMASD	deal
140146	SALAJ	BALAN	deal
139704	SALAJ	MUNICIPIUL ZALAU	deal
143021	SALAJ	VARSOLT	deal
140672	SALAJ	CREACA	deal
179695	SALAJ	SIMISNA	deal
142122	SALAJ	MIRSID	deal
141722	SALAJ	IP	deal
139884	SALAJ	ORAS SIMLEU SILVANIEI	deal
140823	SALAJ	CRISENI	deal
142284	SALAJ	PERICEI	deal
141946	SALAJ	MARCA	deal
142499	SALAJ	RUS	deal
140084	SALAJ	BABENI	deal
141376	SALAJ	HERECLEAN	deal
141134	SALAJ	GALGAU	deal
142373	SALAJ	POIANA BLENCHII	deal
140958	SALAJ	DOBRIN	deal
140324	SALAJ	BOCSA	deal
141884	SALAJ	LOZNA	deal
142006	SALAJ	MAERISTE	deal
140440	SALAJ	CAMAR	deal
140477	SALAJ	CARASTELEC	deal
140583	SALAJ	COSEIU	deal
142854	SALAJ	SAMSUD	deal
141786	SALAJ	LETCA	deal
142881	SALAJ	SARMASAG	deal
141580	SALAJ	ILEANDA	deal

142550	SALAJ	SALATIG	deal
142177	SALAJ	NAPRADEA	deal
140280	SALAJ	BOBOTA	deal
140501	SALAJ	CHIESD	deal
140244	SALAJ	BENESAT	deal
140379	SALAJ	BUCIUMI	deal
141535	SALAJ	HOROATU CRASNEI	deal
140547	SALAJ	CIZER	deal
142710	SALAJ	SOMES-ODORHEI	deal
139811	SALAJ	ORAS JIBOU	deal
142774	SALAJ	SURDUC	deal
142952	SALAJ	VALCAU DE JOS	deal
140627	SALAJ	CRASNA	deal
139740	SALAJ	ORAS CEHU SILVANIEI	deal
180037	SALAJ	BOGHIS	deal
142239	SALAJ	NUSFALAU	deal
137844	SATU MARE	HODOD	deal
137130	SATU MARE	BOGDAND	deal
138770	SATU MARE	SACASENI	deal
138921	SATU MARE	SUPUR	deal
137103	SATU MARE	BARSAU	deal
137504	SATU MARE	CRUCISOR	deal
137899	SATU MARE	HOMOROADE	deal
137069	SATU MARE	BIXAD	deal
137274	SATU MARE	CAMARZANA	deal
139170	SATU MARE	TURT	deal
136919	SATU MARE	BATARCI	deal
139009	SATU MARE	TARNA MARE	deal
180091	SATU MARE	RACSA	deal
138351	SATU MARE	ORASU NOU	deal
137746	SATU MARE	GHERTA MICA	deal
136599	SATU MARE	ORAS NEGRESTI-OAS	deal
139330	SATU MARE	VAMA	deal
139143	SATU MARE	TARSOLT	deal
137229	SATU MARE	CALINESTI-OAS	deal
137363	SATU MARE	CEHAL	deal
138869	SATU MARE	SOCOND	deal
144508	SIBIU	CARTA	deal
145792	SIBIU	SURA MICA	deal
145408	SIBIU	ROSIA	deal
144893	SIBIU	MARPOD	deal
143851	SIBIU	ORAS OCNA SIBIULUI	deal
144928	SIBIU	ORAS MIERCUREA SIBIULUI	deal

145765	SIBIU	SURA MARE	deal
145140	SIBIU	NOCRICH	deal
145998	SIBIU	VURPAR	deal
143922	SIBIU	APOLDU DE JOS	deal
144456	SIBIU	CHIRPAR	deal
144866	SIBIU	LUDOS	deal
145603	SIBIU	SLIMNIC	deal
143888	SIBIU	ALTINA	deal
144795	SIBIU	LOAMNES	deal
144964	SIBIU	MERGHINDEAL	deal
145042	SIBIU	MIHAILENI	deal
145667	SIBIU	SEICA MARE	deal
143682	SIBIU	ORAS AGNITA	deal
144232	SIBIU	BARGHIS	deal
144651	SIBIU	IACOBENI	deal
145738	SIBIU	SEICA MICA	deal
144116	SIBIU	AXENTE SEVER	deal
145104	SIBIU	MOSNA	deal
143771	SIBIU	ORAS COPSA MICA	deal
144991	SIBIU	MICASASA	deal
143646	SIBIU	TARNAVA	deal
144349	SIBIU	BRATEIU	deal
143619	SIBIU	MUNICIPIUL MEDIAS	deal
144303	SIBIU	BLAJEL	deal
146012	SIBIU	ALMA	deal
144553	SIBIU	DARLOS	deal
143806	SIBIU	ORAS DUMBRAVENI	deal
144152	SIBIU	BAZNA	deal
144376	SIBIU	BRADENI	deal
144410	SIBIU	BRUIU	deal
143450	SIBIU	MUNICIPIUL SIBIU	deal
145220	SIBIU	PAUCA	deal
143557	SIBIU	SELIMBAR	deal
147072	SUCEAVA	BOROAIA	deal
147054	SUCEAVA	BOGDANESTI	deal
150766	SUCEAVA	VADU MOLDOVEI	deal
151488	SUCEAVA	FANTANA MARE	deal
146904	SUCEAVA	BAIA	deal
146539	SUCEAVA	MUNICIPIUL FALTICENI	deal
149968	SUCEAVA	PREUTESTI	deal
150891	SUCEAVA	VALEA MOLDOVEI	deal
151549	SUCEAVA	HARTOP	deal
147786	SUCEAVA	CORNU LUNCII	deal

150070	SUCEAVA	RADASENI	deal
147465	SUCEAVA	BUNESTI	deal
151576	SUCEAVA	BERCHISESTI	deal
151157	SUCEAVA	VULTURESTI	deal
149227	SUCEAVA	ORAS LITENI	deal
149049	SUCEAVA	HORODNICENI	deal
148328	SUCEAVA	DRAGOIESTI	deal
149753	SUCEAVA	PALTINOASA	deal
151567	SUCEAVA	CIPRIAN PORUMBESCU	deal
150588	SUCEAVA	UDESTI	deal
147134	SUCEAVA	BOSANCI	deal
149414	SUCEAVA	MOARA	deal
147660	SUCEAVA	ILISESTI	deal
146281	SUCEAVA	IPOSTESTI	deal
148453	SUCEAVA	FANTANELE	deal
150310	SUCEAVA	STROIESTI	deal
149780	SUCEAVA	PARTESTII DE JOS	deal
151530	SUCEAVA	BALACEANA	deal
151433	SUCEAVA	COMANESTI	deal
146432	SUCEAVA	SCHEIA	deal
147161	SUCEAVA	BOTOSANA	deal
146263	SUCEAVA	MUNICIPIUL SUCEAVA	deal
150524	SUCEAVA	TODIRESTI	deal
147633	SUCEAVA	ORAS CAJVANA	deal
146860	SUCEAVA	ARBORE	deal
151442	SUCEAVA	IASLOVAT	deal
149833	SUCEAVA	PATRAUTI	deal
151512	SUCEAVA	HANTESTI	deal
147937	SUCEAVA	DARMANESTI	deal
146325	SUCEAVA	MITOCU DRAGOMIRNEI	deal
151521	SUCEAVA	BURLA	deal
146931	SUCEAVA	ORAS MILISAUTI	deal
151120	SUCEAVA	VOLOVAT	deal
151460	SUCEAVA	SERBAUTI	deal
148970	SUCEAVA	GRANICESTI	deal
150196	SUCEAVA	SATU MARE	deal
151344	SUCEAVA	ZVORISTEA	deal
146628	SUCEAVA	MUNICIPIUL RADAUTI	deal
147580	SUCEAVA	CALAFINDESTI	deal
149101	SUCEAVA	HORODNIC DE JOS	deal
151246	SUCEAVA	ZAMOSTEA	deal
151558	SUCEAVA	VOITINEL	deal
148872	SUCEAVA	GALANESTI	deal

148694	SUCEAVA	FRATAUTII VECHI	deal
148916	SUCEAVA	GRAMESTI	deal
147036	SUCEAVA	BILCA	deal
148667	SUCEAVA	FRATAUTII NOI	deal
149584	SUCEAVA	MUSENITA	deal
151077	SUCEAVA	VICOVU DE JOS	deal
151095	SUCEAVA	ORAS VICOVU DE SUS	deal
148293	SUCEAVA	DORNESTI	deal
147526	SUCEAVA	CACICA	deal
151585	SUCEAVA	POIENI-SOLCA	deal
151022	SUCEAVA	VERESTI	deal
146370	SUCEAVA	ORAS SALCEA	deal
148426	SUCEAVA	DUMBRAVENI	deal
150221	SUCEAVA	SIMINICEA	deal
146799	SUCEAVA	ADANCATA	deal
149290	SUCEAVA	MARGINEA	deal
151479	SUCEAVA	HORODNIC DE SUS	deal
146995	SUCEAVA	BALCAUTI	deal
146655	SUCEAVA	ORAS SIRET	deal
148006	SUCEAVA	ORAS DOLHASCA	deal
148097	SUCEAVA	DOLHESTI	deal
148514	SUCEAVA	FORASTI	deal
148382	SUCEAVA	DRAGUSENI	deal
156623	TIMIS	DAROVA	deal
156534	TIMIS	CRICIOVA	deal
155403	TIMIS	ORAS BUZIAS	deal
155350	TIMIS	MUNICIPIUL LUGOJ	deal
155957	TIMIS	BARNA	deal
156927	TIMIS	FARDEA	deal
159071	TIMIS	TRAIAN VUIA	deal
156767	TIMIS	DUMBRAVA	deal
156589	TIMIS	CURTEA	deal
155840	TIMIS	BETHAUSEN	deal
157736	TIMIS	MANASTIUR	deal
156801	TIMIS	ORAS FAGET	deal
157585	TIMIS	MARGINA	deal
156151	TIMIS	BRESTOVAT	deal
156035	TIMIS	BOGDA	deal
159259	TIMIS	VICTOR VLAD DELAMARINA	deal
158804	TIMIS	STIUCA	deal
157362	TIMIS	JAMU MARE	deal
161561	TULCEA	VALEA TEILOR	deal
160476	TULCEA	HAMCEARCA	deal

160127	TULCEA	CERNA	deal
160430	TULCEA	GRECI	deal
160323	TULCEA	DOROBANTU	deal
161384	TULCEA	TOPOLOG	deal
160528	TULCEA	HORIA	deal
160564	TULCEA	IZVOARELE	deal
160225	TULCEA	CIUCUROVA	deal
161348	TULCEA	STEJARU	deal
159963	TULCEA	CASIMCEA	deal
159847	TULCEA	BEIDAUD	deal
160680	TULCEA	LUNCAVITA	deal
160993	TULCEA	NALBANT	deal
170952	VALCEA	LUNGESTI	deal
167981	VALCEA	MUNICIPIUL DRAGASANI	deal
173597	VALCEA	SUTESTI	deal
168452	VALCEA	ORAS BALCESTI	deal
174085	VALCEA	VALEA MARE	deal
169306	VALCEA	CRETENI	deal
174511	VALCEA	LACUSTENI	deal
170097	VALCEA	GHIOROIU	deal
172457	VALCEA	PRUNDENI	deal
170444	VALCEA	GUSOENI	deal
171101	VALCEA	MACIUCA	deal
174290	VALCEA	ZATRENI	deal
171879	VALCEA	ORLESTI	deal
173855	VALCEA	TETOIU	deal
173132	VALCEA	STANESTI	deal
169547	VALCEA	DRAGOESTI	deal
170168	VALCEA	GLAVILE	deal
169681	VALCEA	FARTATESTI	deal
170872	VALCEA	LIVEZI	deal
171806	VALCEA	OLANU	deal
172947	VALCEA	SCUNDU	deal
170685	VALCEA	LADESTI	deal
170514	VALCEA	IONESTI	deal
172279	VALCEA	PESCEANA	deal
170792	VALCEA	LAPUSATA	deal
170346	VALCEA	GRADISTEA	deal
172698	VALCEA	ROSIILE	deal
172581	VALCEA	ROESTI	deal
173374	VALCEA	STOILESTI	deal
172992	VALCEA	SINESTI	deal
173686	VALCEA	SIRINEASA	deal

169404	VALCEA	DANICEI	deal
168372	VALCEA	ORAS BABENI	deal
169994	VALCEA	GALICEA	deal
171628	VALCEA	NICOLAE BALCESCU	deal
172377	VALCEA	POPESTI	deal
168602	VALCEA	ORAS BERBESTI	deal
169182	VALCEA	COPACENI	deal
171469	VALCEA	MILCOIU	deal
169896	VALCEA	FRANCESTI	deal
168791	VALCEA	BUDESTI	deal
171325	VALCEA	MIHAESTI	deal
169039	VALCEA	CERNISOARA	deal
171995	VALCEA	PAUSESTI	deal
167641	VALCEA	ORAS BAILE GOVORA	deal
171067	VALCEA	MATEESTI	deal
173533	VALCEA	STROESTI	deal
172340	VALCEA	PIETRARI	deal
171272	VALCEA	MALDARESTI	deal
173935	VALCEA	TOMSANI	deal
173061	VALCEA	SLATIOARA	deal
172082	VALCEA	PAUSESTI-MAGLASI	deal
168880	VALCEA	BUJORENI	deal
168960	VALCEA	BUNESTI	deal
174520	VALCEA	MITROFANI	deal
168309	VALCEA	AMARASTI	deal
168229	VALCEA	ALUNU	deal
171931	VALCEA	OTESANI	deal
174156	VALCEA	VLADESTI	deal
168130	VALCEA	ORAS OCNELE MARI	deal
167473	VALCEA	MUNICIPIUL RAMNICU VALCEA	deal
167311	VASLUI	POCHIDIA	deal
166529	VASLUI	TUTOVA	deal
166770	VASLUI	VINDEREI	deal
164543	VASLUI	IVESTI	deal
167231	VASLUI	FRUNTISENI	deal
161794	VASLUI	MUNICIPIUL BARLAD	deal
167268	VASLUI	CIOCANI	deal
167179	VASLUI	ZORLENI	deal
165274	VASLUI	PERIENI	deal
166137	VASLUI	SULETEA	deal
163057	VASLUI	COROIESTI	deal
162327	VASLUI	BACANI	deal
167286	VASLUI	DODESTI	deal

165416	VASLUI	POGANA	deal
166707	VASLUI	VIISOARA	deal
162194	VASLUI	BANCA	deal
164339	VASLUI	IANA	deal
167222	VASLUI	IBANESTI	deal
165817	VASLUI	ROSIESTI	deal
162693	VASLUI	BOGDANESTI	deal
162791	VASLUI	BOGDANITA	deal
165470	VASLUI	PUIESTI	deal
162069	VASLUI	ALEXANDRU VLAHUTA	deal
167035	VASLUI	VUTCANI	deal
163137	VASLUI	COSTESTI	deal
163324	VASLUI	DELENI	deal
162595	VASLUI	BOGDANA	deal
163967	VASLUI	GHERGHESTI	deal
166869	VASLUI	VOINESTI	deal
164687	VASLUI	LIPOVAT	deal
164197	VASLUI	HOCENI	deal
165336	VASLUI	POIENESTI	deal
167320	VASLUI	PUSCASI	deal
165069	VASLUI	OLTENESTI	deal
164598	VASLUI	LAZA	deal
163486	VASLUI	DRAGOMIRESTI	deal
163208	VASLUI	CRETESTI	deal
162452	VASLUI	BALTENI	deal
161945	VASLUI	MUNICIPIUL VASLUI	deal
164393	VASLUI	IVANESTI	deal
167302	VASLUI	MUNTENII DE SUS	deal
166182	VASLUI	TANACU	deal
163379	VASLUI	DELESTI	deal
167277	VASLUI	COZMESTI	deal
165611	VASLUI	PUNGESTI	deal
166315	VASLUI	TATARANI	deal
164062	VASLUI	GARCENI	deal
166057	VASLUI	STEFAN CEL MARE	deal
165130	VASLUI	OSESTI	deal
166636	VASLUI	VALENI	deal
167240	VASLUI	RAFAILA	deal
167295	VASLUI	FERESTI	deal
166985	VASLUI	VULTURESTI	deal
167071	VASLUI	ZAPODENI	deal
165899	VASLUI	SOLESTI	deal
162149	VASLUI	ARSURA	deal

163734	VASLUI	DUMESTI	deal
161856	VASLUI	ORAS NEGRESTI	deal
167259	VASLUI	POGONESTI	deal
162014	VASLUI	ALBESTI	deal
164936	VASLUI	MUNTENII DE JOS	deal
164829	VASLUI	MALUSTENI	deal
164133	VASLUI	GRIVITA	deal
166413	VASLUI	TODIRESTI	deal
164892	VASLUI	MICLESTI	deal
162871	VASLUI	BOTESTI	deal
162924	VASLUI	BUNESTI-AVERESTI	deal
163253	VASLUI	DANESTI	deal
165719	VASLUI	REBRICEA	deal
163002	VASLUI	CODAESTI	deal
162381	VASLUI	BACESTI	deal
166235	VASLUI	TACUTA	deal
175439	VRANCEA	BORDESTI	deal
178901	VRANCEA	POPESTI	deal
175732	VRANCEA	CARLIGELE	deal
178689	VRANCEA	VARTESCOIU	deal
175466	VRANCEA	BROSTENI	deal
176506	VRANCEA	JARISTEA	deal
175368	VRANCEA	BOLOTESTI	deal
178180	VRANCEA	TIFESTI	deal
178377	VRANCEA	VIDRA	deal
177799	VRANCEA	STRAOANE	deal
177405	VRANCEA	RACOASA	deal
177236	VRANCEA	PAUNESTI	deal
176150	VRANCEA	FITIONESTI	deal
175670	VRANCEA	CAMPURI	deal
178894	VRANCEA	PLOSCUTENI	deal
177557	VRANCEA	RUGINESTI	deal
177879	VRANCEA	TANASOAI	deal
174860	VRANCEA	MUNICIPIUL ADJUD	deal
176445	VRANCEA	HOMOCEA	deal
175787	VRANCEA	CORBITA	deal
175260	VRANCEA	BOGHESTI	deal
175055	VRANCEA	ORAS PANCIU	deal
178046	VRANCEA	TAMBOESTI	deal
177655	VRANCEA	SLOBOZIA BRADULUI	deal
178279	VRANCEA	URECHESTI	deal
175885	VRANCEA	COTESTI	deal
175983	VRANCEA	DUMITRESTI	deal

176338	VRANCEA	GURA CALITEI	deal
176793	VRANCEA	MOVILITA	deal
7099	ALBA	SASCIORI	munte
6217	ALBA	PIANU	munte
3841	ALBA	CERU-BACAINTI	munte
3397	ALBA	BLANDIANA	munte
5577	ALBA	METES	munte
4142	ALBA	CRICAU	munte
1936	ALBA	ORAS ZLATNA	munte
4366	ALBA	GALDA DE JOS	munte
4008	ALBA	CIURULEASA	munte
4981	ALBA	INTREGALDE	munte
7767	ALBA	STREMT	munte
1151	ALBA	ORAS ABRUD	munte
3459	ALBA	BUCIUM	munte
5826	ALBA	MOGOS	munte
6761	ALBA	ROSIA MONTANA	munte
6397	ALBA	PONOR	munte
7446	ALBA	SOHODOL	munte
6627	ALBA	RAMET	munte
8425	ALBA	VIDRA	munte
5167	ALBA	LIVEZILE	munte
2915	ALBA	ORAS BAIA DE ARIES	munte
6271	ALBA	POIANA VADULUI	munte
2577	ALBA	AVRAM IANCU	munte
6976	ALBA	SALCIUA	munte
8229	ALBA	VADU MOTILOR	munte
5336	ALBA	LUPSA	munte
6592	ALBA	RIMETEA	munte
1455	ALBA	ORAS CAMPENI	munte
3039	ALBA	BISTRA	munte
6468	ALBA	POSAGA	munte
2130	ALBA	ALBAC	munte
6119	ALBA	OCOLIS	munte
7197	ALBA	SCARISOARA	munte
4767	ALBA	HOREA	munte
4525	ALBA	GARDA DE SUS	munte
2381	ALBA	ARIESENI	munte
2309	ALBA	ALMASU MARE	munte
8014	ALBA	SUGAG	munte
4927	ALBA	IGHIU	munte
1696	ALBA	ORAS CUGIR	munte
10239	ARAD	BRAZII	munte

10417	ARAD	CHISINDIA	munte
11058	ARAD	HALMAGIU	munte
11174	ARAD	HALMAGEL	munte
12689	ARAD	VARFURILE	munte
10649	ARAD	DEZNA	munte
11478	ARAD	MONEASA	munte
9832	ARAD	ARCHIS	munte
14673	ARGES	BOTENI	munte
15402	ARGES	CETATENI	munte
17968	ARGES	POIENARII DE MUSCEL	munte
17334	ARGES	MIOARELE	munte
19141	ARGES	SUICI	munte
14922	ARGES	BUGHEA DE JOS	munte
15448	ARGES	CICANESTI	munte
13999	ARGES	ANINOASA	munte
15830	ARGES	CORBI	munte
18858	ARGES	STOENESTI	munte
15741	ARGES	CORBENI	munte
14753	ARGES	BRADULET	munte
16472	ARGES	DRAGOSLAVELE	munte
14405	ARGES	BEREVOESTI	munte
13891	ARGES	ALBESTII DE MUSCEL	munte
13524	ARGES	VALEA MARE PRAVAT	munte
16908	ARGES	LERESTI	munte
16329	ARGES	DAMBOVICIOARA	munte
18554	ARGES	SALATRUCU	munte
18527	ARGES	RUCAR	munte
14049	ARGES	AREFU	munte
17771	ARGES	NUCSOARA	munte
20063	ARGES	BUGHEA DE SUS	munte
13490	ARGES	MUNICIPIUL CAMPULUNG	munte
23449	BACAU	MANASTIREA CASIN	munte
23797	BACAU	OITUZ	munte
20910	BACAU	ORAS SLANIC-MOLDOVA	munte
20965	BACAU	ORAS TARGU OCNA	munte
21418	BACAU	BERZUNTI	munte
20821	BACAU	ORAS COMANESTI	munte
25488	BACAU	SOLONT	munte
21597	BACAU	BRUSTUROASA	munte
21196	BACAU	BALCANI	munte
21123	BACAU	ASAU	munte
22718	BACAU	GHIMES-FAGET	munte
21007	BACAU	AGAS	munte

23975	BACAU	PALANCA	munte
22380	BACAU	DOFTEANA	munte
22166	BACAU	ORAS DARMANESTI	munte
26289	BACAU	ZEMES	munte
28889	BIHOR	CRISTIORU DE JOS	munte
27007	BIHOR	ORAS VASCAU	munte
26920	BIHOR	ORAS NUCET	munte
28709	BIHOR	CAMPANI	munte
29948	BIHOR	LUNCA	munte
29760	BIHOR	LAZURI DE BEIUS	munte
31609	BIHOR	TARCAIA	munte
30336	BIHOR	PIETROASA	munte
29403	BIHOR	FINIS	munte
28941	BIHOR	CURATELE	munte
27846	BIHOR	BUDUREASA	munte
28077	BIHOR	CABESTI	munte
30844	BIHOR	ROSIA	munte
27935	BIHOR	BULZ	munte
31510	BIHOR	SUNCUIUS	munte
27686	BIHOR	BRATCA	munte
27560	BIHOR	BOROD	munte
26699	BIHOR	ORAS ALESD	munte
31379	BIHOR	SINTEU	munte
34850	BISTRITA-NASAUD	SIEUT	munte
179686	BISTRITA-NASAUD	DUMITRITA	munte
32884	BISTRITA-NASAUD	CETATE	munte
34075	BISTRITA-NASAUD	NUSENI	munte
34235	BISTRITA-NASAUD	PRUNDU BARGAULUI	munte
32955	BISTRITA-NASAUD	CICEU-GIURGESTI	munte
33364	BISTRITA-NASAUD	ILVA MICA	munte
32811	BISTRITA-NASAUD	CAIANU MIC	munte
33514	BISTRITA-NASAUD	LESU	munte
32544	BISTRITA-NASAUD	ORAS NASAUD	munte
34547	BISTRITA-NASAUD	SPERMEZEU	munte
33248	BISTRITA-NASAUD	FELDRU	munte
179720	BISTRITA-NASAUD	POIANA ILVEI	munte
33729	BISTRITA-NASAUD	MAGURA ILVEI	munte
34262	BISTRITA-NASAUD	REBRA	munte
179659	BISTRITA-NASAUD	NEGRILESTI	munte
179944	BISTRITA-NASAUD	RUNCU SALVEI	munte
33337	BISTRITA-NASAUD	ILVA MARE	munte
33177	BISTRITA-NASAUD	COSBUC	munte
33603	BISTRITA-NASAUD	LUNCA ILVEI	munte

34155	BISTRITA-NASAUD	PARVA	munte
35152	BISTRITA-NASAUD	TARLISUA	munte
32599	BISTRITA-NASAUD	ORAS SANGEORZ-BAI	munte
35429	BISTRITA-NASAUD	ZAGRA	munte
34280	BISTRITA-NASAUD	REBRISOARA	munte
33621	BISTRITA-NASAUD	MAIERU	munte
35054	BISTRITA-NASAUD	TELCIU	munte
34333	BISTRITA-NASAUD	RODNA	munte
34618	BISTRITA-NASAUD	SANT	munte
34360	BISTRITA-NASAUD	ROMULI	munte
32633	BISTRITA-NASAUD	BISTRITA BARGAULUI	munte
35090	BISTRITA-NASAUD	TIHA BARGAULUI	munte
34397	BISTRITA-NASAUD	SALVA	munte
40991	BRASOV	FUNDATA	munte
40303	BRASOV	ORAS PREDEAL	munte
41471	BRASOV	MOIECIU	munte
40633	BRASOV	BRAN	munte
40492	BRASOV	ORAS ZARNESTI	munte
42183	BRASOV	VAMA BUZAULUI	munte
40900	BRASOV	CRISTIAN	munte
41621	BRASOV	POIANA MARULUI	munte
40438	BRASOV	MUNICIPIUL SACELE	munte
42398	BRASOV	VULCAN	munte
42003	BRASOV	TARLUNGENI	munte
40688	BRASOV	BUDILA	munte
42472	BRASOV	HOLBAV	munte
42058	BRASOV	TELIU	munte
42449	BRASOV	SINCA NOUA	munte
40198	BRASOV	MUNICIPIUL BRASOV	munte
41346	BRASOV	LISA	munte
40241	BRASOV	MUNICIPIUL CODLEA	munte
41113	BRASOV	HARSENI	munte
42464	BRASOV	SAMBATA DE SUS	munte
41738	BRASOV	RECEA	munte
42480	BRASOV	DRAGUS	munte
41854	BRASOV	SINCA	munte
42101	BRASOV	UCEA	munte
42236	BRASOV	VISTEA	munte
40928	BRASOV	DUMBRAVITA	munte
41382	BRASOV	MAIERUS	munte
40526	BRASOV	APATA	munte
41177	BRASOV	HOGHIZ	munte
41541	BRASOV	ORMENIS	munte

42456	BRASOV	CRIZBAV	munte
40367	BRASOV	ORAS RASNOV	munte
40704	BRASOV	BUNESTI	munte
45753	BUZAU	CALVINI	munte
46554	BUZAU	COZIENI	munte
48325	BUZAU	ORAS PATARLAGELE	munte
45888	BUZAU	CANESTI	munte
48021	BUZAU	ODAILE	munte
46439	BUZAU	COLTI	munte
45389	BUZAU	BOZIORU	munte
46108	BUZAU	CHILIILE	munte
45539	BUZAU	BRAESTI	munte
47916	BUZAU	ORAS NEHOIU	munte
50228	BUZAU	VINTILA VODA	munte
49233	BUZAU	SARULESTI	munte
50068	BUZAU	VALEA SALCIEI	munte
45245	BUZAU	BISOCA	munte
47630	BUZAU	MANZALESTI	munte
47186	BUZAU	LOPATARI	munte
47079	BUZAU	GURA TEGHII	munte
46180	BUZAU	CHIOJDU	munte
48227	BUZAU	PANATAU	munte
45959	BUZAU	CATINA	munte
49484	BUZAU	SIRIU	munte
54387	CARAS-SEVERIN	TOPLET	munte
54163	CARAS-SEVERIN	SOPOTU NOU	munte
51840	CARAS-SEVERIN	CARBUNARI	munte
52570	CARAS-SEVERIN	DALBOSET	munte
53700	CARAS-SEVERIN	EFTIMIE MURGU	munte
51305	CARAS-SEVERIN	BANIA	munte
50923	CARAS-SEVERIN	ORAS BAILE HERCULANE	munte
53103	CARAS-SEVERIN	LAPUSNICU MARE	munte
53023	CARAS-SEVERIN	IABLANITA	munte
53274	CARAS-SEVERIN	MEHADIA	munte
51948	CARAS-SEVERIN	CICLOVA ROMANA	munte
52115	CARAS-SEVERIN	CORNEA	munte
53069	CARAS-SEVERIN	LAPUSNICEL	munte
52721	CARAS-SEVERIN	DOMASNEA	munte
51573	CARAS-SEVERIN	BOZOVICI	munte
52160	CARAS-SEVERIN	CORNEREVA	munte
50889	CARAS-SEVERIN	ORAS ANINA	munte
53327	CARAS-SEVERIN	MEHADICA	munte
53130	CARAS-SEVERIN	LUNCAVITA	munte

53577	CARAS-SEVERIN	PRIGOR	munte
51804	CARAS-SEVERIN	CARASOVA	munte
51243	CARAS-SEVERIN	ARMENIS	munte
54270	CARAS-SEVERIN	TEREGOVA	munte
54056	CARAS-SEVERIN	SLATINA-TIMIS	munte
51546	CARAS-SEVERIN	BOLVASNITA	munte
50790	CARAS-SEVERIN	MUNICIPIUL RESITA	munte
54412	CARAS-SEVERIN	TURNU RUIENI	munte
54617	CARAS-SEVERIN	ZAVOI	munte
53210	CARAS-SEVERIN	MARGA	munte
51332	CARAS-SEVERIN	BAUTAR	munte
51207	CARAS-SEVERIN	ORAS OTELU ROSU	munte
52936	CARAS-SEVERIN	GLIMBOCA	munte
53728	CARAS-SEVERIN	RUSCA MONTANA	munte
54485	CARAS-SEVERIN	VALIUG	munte
51699	CARAS-SEVERIN	BUCHIN	munte
51662	CARAS-SEVERIN	BREBU NOU	munte
51751	CARAS-SEVERIN	BUCOSNITA	munte
51449	CARAS-SEVERIN	BERZASCA	munte
58008	CLUJ	IARA	munte
58357	CLUJ	MAGURI-RACATAU	munte
56014	CLUJ	BELIS	munte
57225	CLUJ	CIURILA	munte
58534	CLUJ	MARISEL	munte
59327	CLUJ	SAVADISLA	munte
59238	CLUJ	RISCA	munte
57902	CLUJ	GILAU	munte
58464	CLUJ	MARGAU	munte
56461	CLUJ	CALATELE	munte
58393	CLUJ	MANASTIRENI	munte
56568	CLUJ	CAPUSU MARE	munte
59283	CLUJ	SACUIEU	munte
59434	CLUJ	SANCRAIU	munte
58204	CLUJ	IZVORU CRISULUI	munte
59041	CLUJ	POIENI	munte
60169	CLUJ	NEGRENI	munte
59498	CLUJ	SANMARTIN	munte
57083	CLUJ	CHIUIESTI	munte
59880	CLUJ	UNGURAS	munte
57582	CLUJ	FELEACU	munte
57163	CLUJ	CIUCEA	munte
60026	CLUJ	VALEA IERII	munte
55918	CLUJ	BAISOARA	munte

63580	COVASNA	ORAS INTORSURA BUZAULUI	munte
63633	COVASNA	BARCANI	munte
64265	COVASNA	DOBARLAU	munte
63553	COVASNA	COMANDAU	munte
65099	COVASNA	VALEA MARE	munte
65011	COVASNA	ZAGON	munte
63526	COVASNA	ORAS COVASNA	munte
64942	COVASNA	VALCELE	munte
64390	COVASNA	HAGHIG	munte
64568	COVASNA	MOACSA	munte
65048	COVASNA	ZABALA	munte
65113	COVASNA	ARCUS	munte
63866	COVASNA	BELIN	munte
64318	COVASNA	GHELINTA	munte
64345	COVASNA	GHIDFALAU	munte
65147	COVASNA	DALNIC	munte
64906	COVASNA	VALEA CRISULUI	munte
63777	COVASNA	AITA MARE	munte
64602	COVASNA	OJDULA	munte
63893	COVASNA	BODOC	munte
64194	COVASNA	CERNAT	munte
64504	COVASNA	MALNAS	munte
65139	COVASNA	MICFALAU	munte
64096	COVASNA	BRETCU	munte
64871	COVASNA	TURIA	munte
65121	COVASNA	BIXAD	munte
64826	COVASNA	SANZIENI	munte
64461	COVASNA	LEMNIA	munte
64719	COVASNA	POIAN	munte
64997	COVASNA	VARGHIS	munte
63802	COVASNA	BATANI	munte
64041	COVASNA	BRADUT	munte
65105	COVASNA	MERENI	munte
65154	COVASNA	ESTELNIC	munte
63688	COVASNA	SITA BUZAULUI	munte
65869	DAMBOVITA	IEDERA	munte
69063	DAMBOVITA	VALEA LUNGA	munte
69447	DAMBOVITA	VARFURI	munte
69394	DAMBOVITA	VISINESTI	munte
66223	DAMBOVITA	BARBULETU	munte
179917	DAMBOVITA	RAU ALB	munte
66438	DAMBOVITA	BUCIUMENI	munte
69303	DAMBOVITA	VALENI-DAMBOVITA	munte

66330	DAMBOVITA	BEZDEAD	munte
68565	DAMBOVITA	PUCHENI	munte
68404	DAMBOVITA	PIETROSITA	munte
68716	DAMBOVITA	RUNCU	munte
68182	DAMBOVITA	MOROENI	munte
81184	GORJ	PESTISANI	munte
81095	GORJ	PADES	munte
81987	GORJ	SCHELA	munte
82136	GORJ	STANESTI	munte
80908	GORJ	MUSETESTI	munte
79308	GORJ	ORAS BUMBESTI-JIU	munte
81380	GORJ	POLOVRAGI	munte
79834	GORJ	CRASNA	munte
78711	GORJ	BAIA DE FIER	munte
78258	GORJ	ORAS NOVACI	munte
81576	GORJ	RUNCU	munte
82430	GORJ	ORAS TISMANA	munte
83428	HARGHITA	ORAS BAILE TUSNAD	munte
85243	HARGHITA	OCLAND	munte
84380	HARGHITA	DARJIU	munte
86446	HARGHITA	COZMENI	munte
86222	HARGHITA	ULIES	munte
85840	HARGHITA	SANSIMION	munte
86519	HARGHITA	SANTIMBRU	munte
85056	HARGHITA	MERESTI	munte
84923	HARGHITA	MARTINIS	munte
85680	HARGHITA	SANCRAIENI	munte
84629	HARGHITA	LUETA	munte
83197	HARGHITA	FELICENI	munte
83133	HARGHITA	MUNICIPIUL ODORHEIU SECUIESC	munte
86479	HARGHITA	LELICENI	munte
83151	HARGHITA	BRADESTI	munte
86501	HARGHITA	SATU MARE	munte
85467	HARGHITA	SACEL	munte
83320	HARGHITA	MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC	munte
83847	HARGHITA	AVRAMESTI	munte
83981	HARGHITA	CIUCSANGEORGIU	munte
86461	HARGHITA	CICEU	munte
83749	HARGHITA	ORAS VLAHITA	munte
85626	HARGHITA	SICULENI	munte
83963	HARGHITA	CAPALNITA	munte
86495	HARGHITA	RACU	munte
84415	HARGHITA	FRUMOASA	munte

84264	HARGHITA	DEALU	munte
84825	HARGHITA	LUPENI	munte
86438	HARGHITA	MADARAS	munte
84237	HARGHITA	DANESTI	munte
84175	HARGHITA	CORUND	munte
86366	HARGHITA	ZETEA	munte
84754	HARGHITA	LUNCA DE SUS	munte
86311	HARGHITA	VARSAĞ	munte
85074	HARGHITA	MIHAILENI	munte
84102	HARGHITA	CARTA	munte
86453	HARGHITA	TOMESTI	munte
86339	HARGHITA	VOSLABENI	munte
85341	HARGHITA	PRAID	munte
83464	HARGHITA	ORAS BALAN	munte
84086	HARGHITA	CIUMANI	munte
84656	HARGHITA	LUNCA DE JOS	munte
85920	HARGHITA	SUSENI	munte
85760	HARGHITA	SANDOMINIC	munte
84558	HARGHITA	JOSENI	munte
84594	HARGHITA	LAZAREA	munte
85412	HARGHITA	REMETEA	munte
83561	HARGHITA	MUNICIPIUL GHEORGHENI	munte
85877	HARGHITA	SUBCETATE	munte
84344	HARGHITA	DITRAU	munte
84460	HARGHITA	GALAUTAS	munte
85528	HARGHITA	SARMAS	munte
86133	HARGHITA	TULGHES	munte
84148	HARGHITA	CORBU	munte
83632	HARGHITA	MUNICIPIUL TOPLITA	munte
83491	HARGHITA	ORAS BORSEC	munte
83936	HARGHITA	BILBOR	munte
86188	HARGHITA	TUSNAD	munte
85788	HARGHITA	SANMARTIN	munte
85289	HARGHITA	PLAIESII DE JOS	munte
83375	HARGHITA	PAULENI-CIUC	munte
87219	HUNEDOARA	ORAS ANINOASA	munte
87175	HUNEDOARA	MUNICIPIUL VULCAN	munte
87246	HUNEDOARA	BANITA	munte
91054	HUNEDOARA	SARMIZEGETUSA	munte
91232	HUNEDOARA	SANTAMARIA-ORLEA	munte
89348	HUNEDOARA	DENSUS	munte
90725	HUNEDOARA	RACHITOVA	munte
90119	HUNEDOARA	LUNCA CERNII DE JOS	munte

89026	HUNEDOARA	BUNILA	munte
90342	HUNEDOARA	ORASTIOARA DE SUS	munte
88216	HUNEDOARA	BATRANA	munte
86749	HUNEDOARA	CARJITI	munte
91982	HUNEDOARA	VETEL	munte
89240	HUNEDOARA	CERTEJU DE SUS	munte
91937	HUNEDOARA	VALISOARA	munte
88092	HUNEDOARA	BAITA	munte
92097	HUNEDOARA	VORTA	munte
90208	HUNEDOARA	LUNCOIU DE JOS	munte
88868	HUNEDOARA	BUCURESCI	munte
88788	HUNEDOARA	BUCES	munte
91795	HUNEDOARA	VATA DE JOS	munte
87745	HUNEDOARA	BAIA DE CRIS	munte
88350	HUNEDOARA	BLAJENI	munte
91447	HUNEDOARA	TOMESTI	munte
88920	HUNEDOARA	BULZESTII DE SUS	munte
87843	HUNEDOARA	BALSA	munte
90878	HUNEDOARA	RAU DE MORI	munte
87362	HUNEDOARA	CRISCIOR	munte
90805	HUNEDOARA	RIBITA	munte
87291	HUNEDOARA	MUNICIPIUL BRAD	munte
91535	HUNEDOARA	TOPLITA	munte
87996	HUNEDOARA	BARU	munte
88449	HUNEDOARA	BOSOROD	munte
88261	HUNEDOARA	BERIU	munte
87059	HUNEDOARA	MUNICIPIUL LUPENI	munte
87139	HUNEDOARA	ORAS URICANI	munte
90663	HUNEDOARA	RAPOLTU MARE	munte
86883	HUNEDOARA	GHELARI	munte
91116	HUNEDOARA	SALASU DE SUS	munte
90538	HUNEDOARA	PUI	munte
87077	HUNEDOARA	ORAS PETRILA	munte
86990	HUNEDOARA	MUNICIPIUL PETROSANI	munte
89561	HUNEDOARA	ORAS GEOAGIU	munte
89151	HUNEDOARA	CERBAL	munte
90066	HUNEDOARA	LELESE	munte
107868	MARAMURES	COROIENI	munte
109354	MARAMURES	VALEA CHIOARULUI	munte
109425	MARAMURES	VIMA MICA	munte
109041	MARAMURES	SUCIU DE SUS	munte
179622	MARAMURES	GROSII TIBLESULUI	munte
107920	MARAMURES	CUPSENI	munte

108222	MARAMURES	LAPUS	munte
107582	MARAMURES	CERNESTI	munte
107154	MARAMURES	BAIUT	munte
108874	MARAMURES	SACEL	munte
108017	MARAMURES	ORAS DRAGOMIRESTI	munte
108348	MARAMURES	MOISEI	munte
107485	MARAMURES	BOTIZA	munte
108892	MARAMURES	ORAS SALISTEA DE SUS	munte
106782	MARAMURES	ORAS CAVNIC	munte
109096	MARAMURES	SISESTI	munte
108204	MARAMURES	IEUD	munte
179604	MARAMURES	POIENILE IZEI	munte
106746	MARAMURES	ORAS BORSA	munte
179613	MARAMURES	SIEU	munte
107403	MARAMURES	BOGDAN VODA	munte
106684	MARAMURES	ORAS BAIA SPRIE	munte
108669	MARAMURES	ROZAVLEA	munte
109504	MARAMURES	WISEU DE JOS	munte
108240	MARAMURES	LEORDINA	munte
107975	MARAMURES	DESESTI	munte
109005	MARAMURES	STRAMTURA	munte
108400	MARAMURES	OCNA SUGATAG	munte
108696	MARAMURES	RUSCOVA	munte
107314	MARAMURES	BARSANA	munte
106979	MARAMURES	ORAS WISEU DE SUS	munte
108151	MARAMURES	GIULESTI	munte
108455	MARAMURES	PETROVA	munte
179864	MARAMURES	ONCESTI	munte
107270	MARAMURES	BISTRA	munte
108632	MARAMURES	RONA DE SUS	munte
108614	MARAMURES	RONA DE JOS	munte
108473	MARAMURES	POIENILE DE SUB MUNTE	munte
108598	MARAMURES	REPEDEA	munte
108945	MARAMURES	SAPANTA	munte
108552	MARAMURES	REMETI	munte
107519	MARAMURES	BUDESTI	munte
106461	MARAMURES	ORAS TAUTII-MAGHERAUS	munte
106318	MARAMURES	MUNICIPIUL BAIA MARE	munte
112263	MEHEDINTI	ILOVAT	munte
112959	MEHEDINTI	PODENI	munte
112995	MEHEDINTI	PONOARELE	munte
109924	MEHEDINTI	ORAS BAIA DE ARAMA	munte
110027	MEHEDINTI	OBARSIA-CLOSANI	munte

112904	MEHEDINTI	DUBOVA	munte
112245	MEHEDINTI	ESELNITA	munte
111818	MEHEDINTI	GODEANU	munte
111220	MEHEDINTI	CIRESU	munte
112370	MEHEDINTI	ISVERNA	munte
110456	MEHEDINTI	BALTA	munte
116493	MURES	DANES	munte
118469	MURES	NADES	munte
120174	MURES	VETCA	munte
116796	MURES	FANTANELE	munte
119331	MURES	ORAS SANGEORGIU DE PADURE	munte
118511	MURES	NEAUA	munte
117042	MURES	GHINDARI	munte
114854	MURES	ORAS SOVATA	munte
116126	MURES	CHIPHERU DE JOS	munte
117550	MURES	IBANESTI	munte
117426	MURES	HODAC	munte
117319	MURES	GURGHUI	munte
119153	MURES	RUSII-MUNTI	munte
116545	MURES	DEDA	munte
119625	MURES	STANCENI	munte
120138	MURES	VATAVA	munte
118058	MURES	LUNCA BRADULUI	munte
118931	MURES	RASTOLITA	munte
116590	MURES	EREMITU	munte
118094	MURES	MAGHERANI	munte
124616	NEAMT	TAZLAU	munte
122249	NEAMT	DAMUC	munte
121732	NEAMT	BORLESTI	munte
121297	NEAMT	BICAZ-CHEI	munte
123479	NEAMT	PIATRA SOIMULUI	munte
124493	NEAMT	TARCAU	munte
124563	NEAMT	TASCA	munte
121340	NEAMT	BICAZU ARDELEAN	munte
120968	NEAMT	ORAS BICAZ	munte
122025	NEAMT	CEAHLAU	munte
122864	NEAMT	GRINTIES	munte
122953	NEAMT	HANGU	munte
123790	NEAMT	POIANA TEIULUI	munte
122551	NEAMT	FARCASA	munte
123521	NEAMT	PIPIRIG	munte
121652	NEAMT	BORCA	munte
122187	NEAMT	CRACAOANI	munte

121108	NEAMT	AGAPIA	munte
125016	NEAMT	VANATORI-NEAMT	munte
124938	NEAMT	ALEXANDRU CEL BUN	munte
123601	NEAMT	PANGARATI	munte
120726	NEAMT	MUNICIPIUL PIATRA-NEAMT	munte
122828	NEAMT	GARCINA	munte
135681	PRAHOVA	TATARU	munte
134899	PRAHOVA	PROVITA DE SUS	munte
135789	PRAHOVA	TELEGA	munte
132841	PRAHOVA	COSMINELE	munte
131899	PRAHOVA	ADUNATI	munte
135128	PRAHOVA	SALCIA	munte
134755	PRAHOVA	PREDEAL-SARARI	munte
135547	PRAHOVA	SOTRILE	munte
132137	PRAHOVA	ARICESTII ZELETIN	munte
135654	PRAHOVA	TALEA	munte
132486	PRAHOVA	CARBUNESTI	munte
132404	PRAHOVA	BREBU	munte
131577	PRAHOVA	ORAS SLANIC	munte
131336	PRAHOVA	ORAS COMARNIC	munte
134648	PRAHOVA	POSESTI	munte
132342	PRAHOVA	BERTEA	munte
135618	PRAHOVA	STEFESTI	munte
133795	PRAHOVA	IZVOARELE	munte
135226	PRAHOVA	SECARIA	munte
131540	PRAHOVA	ORAS SINAIA	munte
136278	PRAHOVA	BATRANI	munte
136107	PRAHOVA	VALEA DOFTANEI	munte
130954	PRAHOVA	ORAS AZUGA	munte
132574	PRAHOVA	CERASU	munte
134096	PRAHOVA	MANECIU	munte
131210	PRAHOVA	ORAS BUSTENI	munte
134853	PRAHOVA	PROVITA DE JOS	munte
135315	PRAHOVA	STARCHIOJD	munte
143067	SALAJ	ZALHA	munte
140770	SALAJ	CRISTOLT	munte
137407	SATU MARE	CERTEZE	munte
146021	SIBIU	BOITA	munte
145382	SIBIU	RAU SADULUI	munte
145934	SIBIU	TURNU ROSU	munte
145827	SIBIU	ORAS TALMACIU	munte
145355	SIBIU	RACOVITA	munte
145471	SIBIU	SADU	munte

144535	SIBIU	CARTISOARA	munte
143735	SIBIU	ORAS CISNADIE	munte
145202	SIBIU	ORLAT	munte
144054	SIBIU	ORAS AVRIG	munte
145293	SIBIU	PORUMBACU DE JOS	munte
143487	SIBIU	CRISTIAN	munte
145907	SIBIU	TILISCA	munte
143959	SIBIU	ARPASU DE JOS	munte
145275	SIBIU	POIANA SIBIULUI	munte
145499	SIBIU	ORAS SALISTE	munte
145961	SIBIU	VALEA VIILOR	munte
143995	SIBIU	ATEL	munte
144615	SIBIU	HOGHILAG	munte
144198	SIBIU	BIERTAN	munte
144731	SIBIU	LASLEA	munte
143502	SIBIU	POPLACA	munte
143520	SIBIU	RASINARI	munte
144713	SIBIU	JINA	munte
144599	SIBIU	GURA RAULUI	munte
149682	SUCEAVA	PANACI	munte
150445	SUCEAVA	SARU DORNEI	munte
147358	SUCEAVA	ORAS BROSTENI	munte
149851	SUCEAVA	POIANA STAMPEI	munte
150114	SUCEAVA	RASCA	munte
149655	SUCEAVA	OSTRA	munte
148202	SUCEAVA	DORNA CANDRENILOR	munte
146744	SUCEAVA	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	munte
148131	SUCEAVA	DORNA-ARINI	munte
147884	SUCEAVA	CRUCEA	munte
149316	SUCEAVA	MALINI	munte
150258	SUCEAVA	SLATINA	munte
150356	SUCEAVA	STULPICANI	munte
151497	SUCEAVA	COSNA	munte
151451	SUCEAVA	CIOCANESTI	munte
151503	SUCEAVA	CAPU CAMPULUI	munte
146502	SUCEAVA	MUNICIPIUL CAMPULUNG MOLDOVENESC	munte
148612	SUCEAVA	ORAS FRASIN	munte
146584	SUCEAVA	ORAS GURA HUMORULUI	munte
148765	SUCEAVA	FUNDU MOLDOVEI	munte
150178	SUCEAVA	SADOVA	munte
150935	SUCEAVA	VAMA	munte
147205	SUCEAVA	BREAZA	munte
149370	SUCEAVA	MANASTIREA HUMORULUI	munte

148729	SUCEAVA	FRUMOSU	munte
147713	SUCEAVA	CARLIBABA	munte
146708	SUCEAVA	ORAS SOLCA	munte
150980	SUCEAVA	VATRA MOLDOVITEI	munte
149539	SUCEAVA	MOLDOVITA	munte
150418	SUCEAVA	SUCEVITA	munte
150043	SUCEAVA	PUTNA	munte
147241	SUCEAVA	BRODINA	munte
150294	SUCEAVA	STRAJA	munte
150702	SUCEAVA	ULMA	munte
149138	SUCEAVA	IACOBENI	munte
149931	SUCEAVA	POJORATA	munte
149502	SUCEAVA	MOLDOVA-SULITA	munte
149183	SUCEAVA	IZVOARELE SUCEVEI	munte
157898	TIMIS	NADRAG	munte
158895	TIMIS	TOMESTI	munte
158136	TIMIS	PIETROASA	munte
170220	VALCEA	GOLESTI	munte
169351	VALCEA	DAESTI	munte
172812	VALCEA	RUNCU	munte
168559	VALCEA	BARBATESTI	munte
171539	VALCEA	MUEREASCA	munte
168041	VALCEA	ORAS HOREZU	munte
167909	VALCEA	ORAS CALIMANESTI	munte
168675	VALCEA	BERISLAVESTI	munte
174021	VALCEA	VAIDEENI	munte
172894	VALCEA	SALATRUCCEL	munte
174496	VALCEA	TITESTI	munte
172509	VALCEA	RACOVITA	munte
168755	VALCEA	BOISOARA	munte
172153	VALCEA	PERISANI	munte
173230	VALCEA	STOENESTI	munte
167794	VALCEA	ORAS BREZOI	munte
169119	VALCEA	CAINENI	munte
171021	VALCEA	MALAIA	munte
174254	VALCEA	VOINEASA	munte
169253	VALCEA	COSTESTI	munte
167696	VALCEA	ORAS BAILE OLANESTI	munte
176551	VRANCEA	JITIA	munte
178475	VRANCEA	VINTILEASCA	munte
175509	VRANCEA	CHIOJDENI	munte
177263	VRANCEA	POIANA CRISTEI	munte
176944	VRANCEA	NEREJU	munte

178965	VRANCEA	SPULBER	munte
175126	VRANCEA	ANDREIASU DE JOS	munte
177101	VRANCEA	PALTIN	munte
177003	VRANCEA	NISTORESTI	munte
176891	VRANCEA	NARUJA	munte
176686	VRANCEA	MERA	munte
178750	VRANCEA	VRANCIOAIA	munte
178313	VRANCEA	VALEA Sarii	munte
178910	VRANCEA	PAULESTI	munte
175224	VRANCEA	BARSESTI	munte
178885	VRANCEA	NEGRILESTI	munte
178545	VRANCEA	VIZANTEA-LIVEZI	munte
178117	VRANCEA	TULNICI	munte
177762	VRANCEA	SOVEJA	munte
177469	VRANCEA	REGHIU	munte